12
17 C
2

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

12
19
a
1.3

Digitized by Google

ex legato D. Laurentij de Ancobij

ARTIS MEDICAE PARS PRIMA, DE MORBIS VNIVERSALIBVS.

AD SANCTISS. PATREM D. N.

CLEMENTEM VIII. PONT. MAX.

Andrea Ceſalpino Auctore.

Bib. Soc. Coll. Rom. S. J.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

ROMAE, Apud Aloyſium Zannettum. 1602.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur

Si plac. R. P. Mag. S. Palatij.
B. Gypſy. Viceſg.

Imprimatur

F. Angelus Bar. Venetus M. & Reuer. P. M. Sacri Palatij Ord. Præd.

Ad Sanctiſſ. Patrem D. N.

CLEMENTEM VIII.

PONT. MAX.

EXIGVVM hunc fructum Beatiſsime Pater ex plãta, quam in Romana Academia enutris, tibi offero, non ex Libani Cedris, ſed ex humili ac noſtrate veluti Iunipero, non quidem guſtu aut viſu admodum iucundum, ſed malis mortalium morte vindicandis apprime vtilem: quem ſylueſtris arbuſcula atque annoſa, priuſquam penitus inareſcat, protulit. Si forte vel ex eo non fruſtra ſolum oc-

cupaſſe videatur, mereaturque aliquando inter emeritos recenſeri. Spero autem eundē ſub tuo auſpicio conditum, non in acorem, vt pleriſque contingit, conuerſum iri, ſed diu integrum & ſalubritati hominum, percommodum futurum. Oro igitur, vt poſtremum hunc laborum meorum fætum in publicam vtilitatem veluti ex tuo ærario prodeuntem hilari fronte excipias. Deus autem Opt. Max. tibi tuiſq. veram fælicitatem impartiatur.

IN-

INDEX CAPITVM.

Libri primi Capita 16.

1 *DE præſtantia Corporis humani.*
2 *De præſtantia Calidi innati.*
3 *Introductio ad Curationem.*
4 *Quæ ante curationem præſcire oportet.*
5 *De Methodo curatiua.*
6 *Compendium materiæ Medicinalis frigidæ.*
7 *Materia medicinalis Temperata.*
8 *Materia medicinalis Calida.*
9 *Materia medicinalis ex animalibus.*

10 *Materia medicinalis ex Metallicis.*
11 *Purgantia cum ſuis Doſibus.*
12 *Syruppi.*
13 *Confectiones Opiatæ, Aromaticæ & ad varios affectus.*
14 *Conſeruæ, & confectiones Stomaticæ & Arteriacæ.*
15 *Ad partes externas Balnea & Olea.*
16 *Linimenta, Vnguenta, Emplaſtra, Pulueres.*

Liber ſecundus, De Febribus. Capita 32.

1 *Præfatio.*
2 *Quid febris.*
3 *Subiectum febris.*
4 *Genera febrium.*
5 *Cauſæ febrium.*
6 *Ephemera.*
7 *Curatio vniuerſalis.*
8 *Curatio Ephemeræ.*
9 *Curatio ad cauſas permanentes*

nentes in Ephemera.
10 Hectica.
11 Curatio ſolius Hecticæ.
12 Putrida.
13 Genera putridarum.
14 Differentiæ putridarum ex loco.
15 Typi febrium.
16 Tempora febrium putridarum, & ſigna ex Pulſu.
17 Signa ex Vrina.
18 Curatio putridarum communis, et de Concoctione.
19 Tertiana.
20 Curatio Tertianæ exquiſitæ.
21 Tertiana notha.
22 Quotidiana.
23 Curatio Quotidianæ.
24 Quartana.
25 Curatio Quartanæ.
26 Complicationes intermittentium.
27 Continuæ.
28 Cauſa continuarum, & ſigna.
29 Curatio continuarum per

venæ

venæ ſect. & frigidæ Potum.
30 *Curatio per medicamenta.*
31 *Peculiaris curatio ad febres peſtilentes, & ſincopem.*
32 *Hectica cum putrida.*

Liber Tertius de Venenis.
Capita. 53.

1 *PRæfatio.*
2 *Quid ſit venenum, & tota ſubſtantia.*
3 *Genera venenorum.*
4 *Differentiæ venenorum ex tota ſubſtantia.*
5 *Differentiæ venenorum ex modo inficiendi.*
6 *Qui morbi ex veneno oriantur.*
7 *Signa veneni aſſumpti.*
8 *Præſeruatio.*
9 *Curatio.*
10 *Venenorum remedia in communi tum euacuantia, tum alterantia.*
11 *De Cantharide, Bupreſti & Pi-*

& Pityocampe.
12 *De Salamandra.*
13 *De Rana rubeta.*
14 *De Lepore marino.*
15 *De felle Viperæ & Leopardi.*
16 *De ſanguine Taurino, & menſtruo mulieris.*
17 *De lacte coagulato.*
18 *De Fungis.*
19 *De Aconito.*
20 *De Napello & Toxico.*
21 *De Cicuta, Taxo, Coriandro, Pſyllio, Solano, & Dorycnio.*
22 *De Hyoſcyamo, Mandragora, & Opio.*
23 *De Sardoa herba, & Ixia.*
24 *De Ephemero, Elleboro albo, Thapſia, Elaterio & Agarico nigro.*
25 *De Venenis Metallicis; Gypſo & Ceruſſa & Lithargyro.*
26 *De Argento viuo.*
27 *De Cinnabari, Sublimato, & Præcipitato.*
28 *De*

28 *De Auripigmento, Sandaraca, Arſenico & Riſagallo.*
29 *De Calce, & aqua ſaponis.*
30 *De Chalciti, Chalcantho, & Cuperoſa.*
31 *De Aerugine & ferri rubigine.*
32 *De Talco, Adamante, & Amiantho.*
33 *De venenis ictu illatis. curatio communis.*
34 *De morſu Canis rabioſi.*
35 *Curatio morſus Canis Rabioſi.*
36 *De ictu ſerpentum, Lacertarum, Marinorum, & inſectorum Curatio communis.*
37 *De ictu veſparum, Apum, Stellionis, & Salamandræ.*
38 *De Phalangio.*
39 *De Scolopendra, & Scorpione.*
40 *De Marinis, Scorpione, Dracone, & Paſtinaca.*

41 De

41 *De Serpentibus mitioribus, Cæcilia, Parea, Pelia & Elape.*
42 *De Serpentibus pernicioſis Vipera & Dipſade.*
43 *De Hæmorrho, Dryino, & Hydro.*
44 *De Scorzone ſeu Ammodite, Caraſte, & Acontia.*
45 *De Sepe, Aſpide, Baſiliſco, & telis venenatis.*
46 *De Venenis ſpiritu illatis.*
47 *De Venenis in corpore noſtro genitis.*
48 *De Peſte.*
49 *Cauſæ Peſtis.*
50 *Differentiæ Peſtis.*
51 *Signa peſtis.*
52 *Præſeruatio à Peſte.*
53 *Curatio Peſtis.*

Liber Quartus de Morbo Gallico, & ijs qui in Cute, Glandulis & Articulis. Capita. 20.

1 P*Ræfatio.*
2 *Morbi Gallici deſcriptio.*

3 *De*

3 *De Cauſis.*
4 *Cauſæ ſingulorum affe-ctum.*
5 *Signa.*
6 *Curatio morbi Gallici.*
7 *Remedia interna.*
8 *Remedia externa.*
9 *Remedia ad diuerſas partes.*
10 *Remedia ad Defluuium.*
11 *Remedia ad Puſtulas, dolores, Gummoſitates, eroſionem Faucium.*
12 *Victus ratio.*
13 *De Elephantiaſi.*
14 *Curatio Elephantiaſis.*
15 *De Lepra.*
16 *Curatio lepræ.*
17 *De morbo pediculari.*
18 *De Strumis.*
19 *De morbo articulari.*
20 *Curatio Artritidis.*

F I N I S.

ANDREAE CAESALPINI

ARS MEDICA.

ROMAE,

Apud Aluyſium Zannettum.

Superiorum permiſſu. M. DCI.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Imprimatur ſi placet Reuerendiſs. P. M. Sacri Palatij.
B. Gypſius Viceſgerens.

Imprimatur
Fr. Angelus Baronius Venetus Mag. & ſoc. R. P. M. Sacri Palatij. Ord. Præd.
26. Aug. 1601.

AD LECTORES.

VOBIS iuuenes ornatiſsimi, qui in Medicina nuper initiati curationes aggredi cupitis, Enchiridium hoc in mea ſenectute conſcripſi, vt laboribus, quos ætas negat, & deſiderio adiuuandi, quo teneor, id ſuppleat. Si ex eo quicquam profeceritis, non mihi gratias agite, ſed primum Diuinæ Maieſtati, poſtea Clementi VIII. Pont. Max. qui pro ſua animi integritate atq; prudentia non ſolum vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ ardentiſsime proſpicit, ſed etiam vnicuiq; quantum ſat eſt, ad publicam vtilitatem opitulatur.

Huic laudes reddite; atq; Deum Optimum Maximum orate, vt Pontificatum hunc fælicißimum diu conſeruet. Et familiam Aldobrandinam omni virtute cumulatiſsimam protegat. Romæ.

Andreas Cæſalpinus.

AR-

ARTIS MEDICAE LIBER PRIMVS.

CAP. I.

QVI curationem aggreditur, ſciat corpus humanũ, circa quod verſatur, nobiliſſimum eſſe, ideoq; cum maxima circunſpectione tractandum. Nam veluti paruus mundus continet quodãmodo omnia, quæ in vniuerſo continentur, & ſubſtan tiam calidi innati puriſſimam, in qua Diuina virtus relucet longe magis quam in cæteris mortalibus. Conſtat enim corpus cum maxima ſapientia conſtructum ex Continentibus, Contentis, & impetum facientibus, vt Hipp. tra-

dit 8. in 6. Epid. ideſt ſolidis quæ vaſa ſunt, Sanguine in vaſis contento, & ſpiritu, qui corpori motum præſtat. Ex ſimili materia, conſtat vniuerſum. Nam Terra, & Cælum in quo Aſtra, ſolida ſunt: ſuper ſolida Aquæ & ſpiritus. Cor præterea in eo tanquam ſol ſuum calorem vitalem veluti lumen in totum corpus diffundit. Cerebrũ tanquam luna receptum calorem contemperat. Oculi & cætera ſenſoria tanquam ſtellæ faciem exornant. Fons ſanguinis in corde, diſtributus in quatuor venas ſcilicet Cauam, Aortam, Arteriam, venalem, & Venam arterialem totum corpus irrigat inſtar quatuor fluminum ex Paradiſo prodeuntiũ. Venter inferior ignobilior inſtar mundi inferioris Septo ſeparatus à ſuperiori, ſordes, & excrementa recipit. Si vero calidum innatum conſideremus, nobiliſſimam in eo portionem cæleſtem intuebimur. Cum enim autor ſit omnium operum naturalium, vt Hippocrates

dixit,

dixit, qua virtute per ipſum formetur in vtero fœtus fatetur quidem Galenus lib. de formatione fœtus cap. 6. horum omnium opificem ſapientiſſimum, & potentiſſimum eſſe, ſed quis hic eſſet diu cogitaſſe, & a multis Philoſophis perquiſiuiſſe, nunquam tamen inuenire potuiſſe. At quis alius is eſt, quam Deus? Admirabilem hanc calidi innati potentiã videtur ſignificaſſe quod ſcribitur in lib. de Principijs, qui tribuitur Hippocrati, ſed videtur eſſe Democriti, quia in eo quædam ſententiæ continentur, quas Ariſtoteles Democrito aſcribit. In eo libro inquit. Et videtur ſanè mihi id quod Calidum vocamus, immortale eſſe, & cuncta intelligere, & videre, & audire, & ſcire omnia tum præterita tum futura. Huius plurima pars, cum turbata eſſent omnia, in ſupremam circun ferentiam ſeceſsit, quam veteres appellauerunt Aethera. De Aethere Ariſt. primo Meteo. cap. 3.

inquit, ſignificare apud antiquos ſupremum Cælum ſic appellatum, quia ſemper currat: quod Anaxagoras videtur putaſſe ex igne conſtare, at non bene tantam molem igneam eſſe putandum eſt. Et 2. Cæl. tex. 2. inquit. Hunc locum atiqui Dijs tribuerunt quãuis quæ ſuper extima ſunt latione in loco eſſe non ſint apta. primo Cæ. tex. 100. Neque enim locus, neq; vacuum, neq; tempus extra eſt. Ideo quæ illic ſunt ſine vlla mutatione optimam vitam ducunt, & per ſe ſufficientiſsimam toto æuo.

CAP. II.

DE calido autem innato inquit Ariſt. 2. Gen. an. cap 3. In ſemine omnium ineſſe, quod facit vt fæcunda ſint ſemina, quod Calor vocatur, non ignis, ſed ſpiritus proportione reſpondens elemento ſtellarum; Corpus ſcillcet, quod omnis animæ virtus ſeu potentia participare videtur, magis diuinum quam quæ elementa aplantur, prout nobilitate aut ignobilita-

bilitate animæ differunt, adeo vt in ſemine hominis etiam diuina pars nẽpe Mens ſeparabilis à corpore compræhendatur. Virtutem hanc non in elementis putauit eſſe Ariſtoteles, ſed in corpore diuiniori; quale eſt Cæleſte. A calido enim & frigido humido, & ſicco conſtant corpora, & dura fiunt aut mollia, & cæteras qualitates, quæ ad elementorum mixtionem ſequuntur, poſsident. At quod ſpectat ad rationem cuius gratia, & melioris conditionis Cælitus principium ducitur, 2. Gen. an. primo vt videmus in artibus: à calido enim & frigido durum aut molle fit Aes aut Argentum, Serra autẽ aut Phiala nequaquam, ſed à motu artificis: ſic in natura. 4. Meteo. cap. vlt. Ab hoc principio illud pendet, quod ſcribit Hipp. 5. in 6. Epid. Naturæ morborum medicatrices, amplificat natura ſibi ipſi itinera non cogitatione, & quæ ſequuntur. Nam per Naturam ſignificat facultates naturales, quæ

ſine cognitione agunt, impetus enim naturæ ſine cognitione eſt, ſed dirigitur ab eo, qui partes ſingulas alicuius gratia conſtruxit. Latet hic prius in ſemine poſtea in fætu, ac perſeuerat in animali iã edito totum corpus gubernans. Natura enim quanuis inerudita, & indocta, tamen quæ opus ſunt, efficit. Virtus enim quæ ſingulas partes effecit, etiam vſum ſubminiſtrat, vt certis muſculis vtantur ad inceſſum ad volatum, ad natationem, ab loquutionem, & reliquas operationes perficiendas. Idem calor non elementaris ſed cæleſtis concoctionem præſtat, aſſimilat nutrimentum, & corpus auget vſq; ad perfectam magnitudinem, non quemadmodum ignis facit: Separat excrementa, & expellit, ac morbos curat, niſi quid prohibeat. Hoc imminuto. uires labefactari neceſſe eſt. Pereunte autem ex toto, omnes operationes inſeparabiles à corpore perire neceſſe eſt, quæ mors appellatur.

Vtrum

Vtrum autem corpus hoc, qui calor innatus vocatur ſeu ſpiritus defluat ex corpore cæleſti, vt videretur rationi cōſentaneum, ſi corpus id quod omnis animæ virtus participat, diuinius eſt quam elementa. An ſola virtus cæleſtis communicetur materiæ horum inferiorum, non eſt hic locus perquirendi. Satis enim eſt accipere hoc principium in Medicina maxime neceſſarium: Calidum innatum quod totum corpus regit continere in ſe virtutem cæleſtem, quæ in homine longe nobilior, & perfectior eſt quam in cæteris mortalibus. Cum enim ſpiritus ſit, ſua tenuitate peruadere velociſſime poteſt in omnem partem corporis & mouere, vt tradit Ariſt. lib. de Communi animalium motu: ſua autem puritate omnia ſenſibilia dignoſcere, ſimplex enim eſſe oportet, quod omnium ſenſibilium capax eſt, 2. Gen. an. primo, at in homine puriſsimum ob mentis participationem.

CAP. III.

QVI igitur corporis humani curationem aggreditur, illud præ cæteris animaduertat, ne ſuis remedijs naturam recte operantem ſtimulet, aut impediat. Nam aut veluti equum currentem præcipitabit, aut importune ſine vtilitate ægrotum amplius affliget, & in periculum ducet. Segniter autem agenti aut nullo modo aut perperam ſciat quam primum adhibenda eſſe remedia. Cum autem præcipuum Medici inſtitutum ſit, Calidum innatum in ſuo robore conſeruare, quo morbi propellantur, quatenus in eo aliquid Diuini ineſt, eatenus à diuinis tantum foueri poteſt. Quatenus autem id in corpore ſubſiſtit ex quatuor elementis compoſito certa quadam temperatura, & conſtitutione organica requirit remedia naturalia, quibus temperamentum, & conſtitutiò

natu-

naturalis conſeruetur. De remedijs diuinis etiam apud antiquos mentio fit, qui colebant Deos falſos. Nam Hippocrates in libro de Fæminea natura inquit. Oportet eum qui recte morbos mulierum tractare velit primum quidem a Dijs exordiri, deinde mulierum naturas diſcernere, itemq; ætates, & tempora & locos, in quibus degunt. In lib. autem de Virginum morbis, & de ſacro morbo recenſet remedia diuina, quibus vtebātur, ſcilicet expiationes, incantamenta, & varias ſuperſtitiones: Conſecrabant etiam Dianæ mulie bres veſtes præcioſiſsimas. Potiſſimum autem ad huiuſmodi remedia confugiebant, quando morbi cauſam diuinam eſſe putabant, vt de ſacro morbo erat opinio: aut quando alia ratione morbum depellere non poterant, ſuadentibus hæc eorum vatibus. Sed autor do lum in his ſubeſſe animaduertens, ſuadet potius ſacrificare, & ad templa progreſſos Dijs ſupplicare.

re. Nan ſi contingat quempiam ab alio inquinatum eſſe (non enim putandum à Deo inquinari, ſordidiſsimum a puriſsimo) à Deo purgabitur & purificabitur. Nam Deus maxima & ſceleratiſsima peccata purgat, & purificat, & liberatio noſtra exiſtit. Hæc Hippocrates de remedijs diuinis, conſona ijs, quæ in noſtra religione inſtituta ſunt, Quæ eſt circa verum Deum, non circa Deos falſos, & mẽtitos Poetarũ Philoſophorũ aut Medicorum, vt æger prius ſacramentis muniatur, quam medicus naturalis curationem aggrediatur. De remedijs autem naturalibus quamuis, conſcripta ſint volumnia multa partim experientia partim ratione inuentis, longitudo tamen artis finem aduc non inueniſſe videtur. Erat quidem rudis in initio Medicina, ſed admodum ſyncera à Deo tradita vt Poetæ fabulantur ab Appolline, & Aeſculapio. Vires enim herbarum atq; omnium medicamentorum ali-

alimentorumq; Deus condidit. Eorum verò vſum oportunum Hippocrates docuit. Sed poſtea duo ſuperuenere, quæ artem labefactarunt: vnum ex Magicis ſuperſtitionibus, quæ vires naturales commutarunt in incantamenta, quibus opera Dæmonum intermiſcentur legittimam medicinam adulterantia, vt Medicos etiam inſignes deceperint, multa ex Magicis in Medicinam transferentes. Alterum eſt Medicorum altercatio, quæ varias ſectas peperit, in quibus refellendis poſtea multi inſudarunt. Sed Galenus inter hos præcipuus conſtituta optima ſecta Hippocraticã medicinam non ſolum reſtituit, ſed & auxit multum.

CAP. IIII.

GAlenum ſequuti ſunt poſteriores ferè omnes Græci, Arabes, & Latini, at nõ ſine aliqua controuerſia, partim nouis remedijs inuentis, partim Methodi alterati

terationc. Quod ſpectat ad remedia, in proceſſu temporis adeo excreuit remediorum numerus, vt vetera iam exoleuerint, vel quia mutatis nominibus minus nota ſint, vel quia vt mos eſt, omnia noua placent. Ob has cauſas multa noua remedia Arabes introduxerunt: multa poſtea ex nouo orbe India ſcilicet occidentali tranſportata ſunt. Ars quoq; diſtilandi & ſublimandi multos exquiſitos liquores, & pulueres præpotentes antiquis incognitos detexit: quorum omnium vſus oportunus ex Hippocratis & Galeni Methodo haberi poteſt. Sed circa Methodũ omnes quidem prædicant Hippocraticam, & quæ à Galeno tradita eſt, pauci tamen obſeruant: multitudine rerum victi, quas ſcire tenẽtur, antequam curationem aggrediantur. Nam primum corporis humani & ſingularum partium cõſtitutionem naturalem ſcire oportet, vnde operationes inculpatæ fiunt, in quibus ſanitas ſita eſt.

Nam

Nam hinc incipit Medici ratiocinatio, & in eandem deſinit operatio. Hæc pars à Phyſicis petitur partim ſenſu in Anatome, partim ratione per reſolutionem progrediendo à fine cuius gratia ad materiam formam & cauſam efficientem. Alterum circa morbos verſatur eorumq; cauſas & ſymptomata, quæ eadē Methodo habentur, contrariorum enim eadem eſt ſcientia. ſcilicet ſanitatis & morbi. Tertium omnino circa ſingularia verſatur, quæ curanda ſunt. Oportet enim Medicum per ſigna morbum cognoſcere & cauſas latentes non in vniuerſum ſed in hoc homine qui curandus eſt. Hæc habentur ex ijs quæ ſenſui ſunt manifeſta aut ex relatu ægrotantis: potiſſimū ex ſymptomatibus tanquam ab effectis, læſiones enim actionum & affectionem & partem affectam plerumq; oſtendunt: licet tamen aliquando etiam ex cauſis manifeſtis colligere, vt ab anni tempore, cōſtitutione, ætate, victu anteacto &

alijs

alijs huiuſmodi. His adiungenda ſunt Prognoſtica conſerendo vires ægrotantis cum magnitudine mor bi & partis læſæ præſtantia. Quarto Alimentorum & medicamentorum vires cognoſcere oportet, quæ potiſsimum ab experientia haben tur obſeruatione diuturna apud antiquos facta. His adiuncta eſt ratio à ſaporibus atq; odoribus ducta, quibus temperamentum ar guitur, in quo vires conſiſtunt. Hæc omnia Medicum habere oportet longo ſtudio comparata, vt ex tempore opitulari ægrotanibus poſsit. In quibus ob multiplicem ſcientiam difficultates multæ contingunt. Ideo multi laborem recuſantes breuiorem Medicinam fabricare conati ſunt. ex remediorum multitudine ea ſeligẽtes quæ ad multos vſus vtilia ſuntPolychreſta à græcis appellata, qualis eſt Theriaca, & Mitridatum non ſolum ad omnia venena, ſed & ad omnes penè morbos prædicata. Sic enim non egent Methodo cum

putentur

putentur à tota ſubſtantia agere, quæ Methodo caret. Eadem ratione per diſtillandi artem potentiſſimi liquores extrahuntur, quos Elixires vocant, & Quintam eſſentiam, ad eoſq; confugiunt tanquā ad ſacram anchoram, & qui inuident, occultant inter Archana, quaſi vt nomē Quintæ eſſentiæ indicat, incorruptibilem ſubſtantiā poſsideat ipſius cæli. Quod ſi verum eſſet, vnico hoc remedio non ſolum omnes morbos depellere liceret, ſed & immortalis homo redderetur calido in nato nunquā deficiente. Alij ſunt, qui in ſola euacuatione ſpem habent, quidam in venæ ſectione, quam etiam ſæpius repetunt ingraueſcente morbo, ſed plerunq; cum magno viriū diſpendio. Quidam in medicamento purgante valido, quale eſt nuper inuentum Antimonium præparatum. Alij viribus magis conſulentes abhorrent & venæ ſectionē & purgantia, niſi admodum parce, ſed nutriunt omnes ægrotantes

nunquam

nunquam abſtinentes à carnibus ouis& iuſculis, ſed à Ptiſana, qui ſolus pene erat apud antiquos ægrotantium cibus. Apud hos ſuper veniente aliquo graui ſymptomate, quod ſæpe contingit tum ob prauam nutriendi rationem, tum ob prætermiſſa ab initio remedia euacuantia, neceſſe eſt confugere ad extrema remedia, vt inuſtionem, quam vt plurimum adhibent ad ſuturam coronalem, & veſicatoria ad brachia & crura, vt cum his tormentis æger decedat, poſtquam nimis abblandiri initio viſum eſt.

CAP. V.

SI quis autem eſt, quem non pigeat pleniorem laborem impendere in addiſcendis omnibus Medicinæ partibus, in alterã difficultatem incidunt circa Methodum a multis inculcatam via diuiſiua ad particularia deſcẽdentem, qui proceſſus admodum fallax eſt & moroſus, vt notauit Ariſt. primo

Part.

Part. an. Cap. vltimo non enim pro multitudine diffferentiarum, numerus ſpecierum conſurgit. Præterea diligens huiuſmodi inquiſitio in multitudinem vagans ſæpe remoratur oportunam curationem, quæ præſentanea remedia expoſcit. Ideo ſatius eſt & breuius ad curationem perficiendã, quæ circa ſingularia verſatur, non ab vniuerſalibus incipere, ſed ab ipſis met ſingularibus, quæ curanda ſunt, notatis prius per ſigna ſenſui manifeſta morbis & cauſis latentibus. Statim enim per indicationem contrariorum remedia innoteſcunt & remediorum conditiones pro partium affectarum & affectuum conditionibus: ſic enim nihil ſuperfluum nec diminutum, continget. Conditiones appello Quantum, Quale, Tempus, modũ & alia huiuſmodi. Cum vero plures fuerint morbi vel cauſæ vel ſymptomata vrgentia, quorum ſingula expoſcant remedia inuicem aduerſantia, ſi liceat ſimul compo

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ſitis remedijs vnicuiq; oportunis ſuccurrere, faciendum eſt. Si id fieri nequeat, ci prius incumbẽdum eſt aut magis, quod magis vrget, aut quod rationem cauſæ habet, deinde alteri: & alternatim repetendum, donec ſufficiat. In omnibus autem his vires conſulere oportet, vtrum remedia quæ indicantur, cum ſuis conditionibus ſufferre poſsint: inſpiciendo ætatem, anni tempus, locum, conſtitutionem, conſuetudinem, & naturã Sicubi autem contingát hæſitatio vel in cognitione morbi per ſigna, vel in menſura virium, in quibus ars ſolet eſſe coniecturalis, petenda eſt plurium medicorum conſultatio, vt quod oportuniſſimum eſt, eligatur, non altercationibus tempus abſumatur. Hæc eſt via compendiaria, qua ex tẽpore vnicuiq; ſuccurrere poſſumus, non ex vniuerſalibus in multitudinem tendẽdo, ſed ex ſingularibus in vniuerſalia reſoluendo, in quibus ars ſita eſt. Sed in tradenda arte oppoſi-

tum

tum facimus. Communia enim primum veniunt explicanda, deinde ad ſingulas ſpecies peruenitur. At ne errores prædicti ex Methodo diuiſiua oriantur, monet Ariſtoteles, vt non genera ſumma aſſumantur, ſed proxima, quorũ ſpecies non multum differunt. Horũ enim ſufficit vna communis tractatio. Quæ autem multum diſtant, ſatius eſt ſigillatim de ſingulis agere. Quod & nos in tradenda morborum curatione obſeruabimus. Simili modo Galenus quædã vniuerſali ratione agit, quod vocat Methodo agere vt in libris Methodi medendi morbum in ſolutione continui, Intemperiem, Inflãmationem, & reliqua morborum genera explicat. Quædam ſigillatim, vt in libris de Compoſitione medicamentorum ſecundum locos, ſingularum partium morbos perquirit, multum enim differunt curationes pro ſingularum partium natura. Quanuis autem ſigillatim agere non ſit Methodo agere, non

tamen ſine Methodo eſt. Nam ſingula ad eandem rationem communem, quæ Methodus eſt, reducuntur. In hac tractatione noſtrum inſtitutum eſt, artem Medicam ad antiquam præcipue Hippocratis & Galeni normam reducere: non deſpicientes interim, & quæ à poſterioribus quibuſdã notata ſunt, qui celebres inter Græcos, Latinos & Arabes extitere: quorum autoritate freti à nemine calunniari poſſumus. Vbi enim de ſalute humana agitur, nõ ſtandum vniuſcuiuſq; iudicio, ſed eorum qui autoritatẽ longo tempore ſibi compararunt: vt Iuriſconſulti faciunt, qui in ſuis iudicijs non niſi communem probatiſſimorum virorum ſententiam ſequuntur.

CAP. VI.

PLacet autem primũ remediorum materiam in conpendium redigere, vt vnuſquiſq; in ſingulis morbis curandis ſeligere poſſit,

quæ

quæ magis oportuna videbuntur. initio ſumpto à ſimplicibus, deinde & compoſita ea perquiremus quæ hodie in vſu magis ſunt. Trademus autem ea ſecundum ordinē temperamenti, gradum connotando non exquiſite ne moroſitas inutilis contingat. Sed quæ intra ſecundum gradum continentur, per hoc verbum imbecilliora aut mitiora. Quæ autem ad tertium accedunt, efficaciora aut vehementiora. Quæ ad quartum proxime accedunt, vehementiſſima aut in ſummo, aut per aliquas operationes corrumpentes notabuntur. Simul & ſapores vel ſinceros vel commixtos atq; odores notabimus, ex quibus vires ſignificari poſſunt, Addemus & ſubſtantiæ tenuitatem atq; craſſitiem, quæ vires multum variant. Hæc omnia ſeorſum in materia plantarum perſequemur, & in materia animalium atq; Metallicorum.

Simplicia frigida & humida, quibus præcipue vtimur in febri-

bus,& ad humores calidos contemperandos,magna ex parte ſunt inſipida. Quædam aliquam dulcedinem participant, ideo inter cibos aſſumuntur. Quædam cum modica amaritudine. Alia aciditati ſunt admixta, Alia cum modica acredine, aut Nitroſitate: Alia cum aſtrictione.

Aqua ſimplex recipit omnium medicamentorum facultates infuſione aut decoctione. Eligenda eſt puriſſima & tenuiſsima, qualis eſt Pluuia, aut Fontium. Impurior ex magnis fluminibus,puteis, lacu & ſtagnantes omnes: egent arte ad deponenda aliena. Craſsiores ſunt quæ coagulatæ fuerunt,vt ex glacie aut niue, nam expreſſum eſt ab ingenti frigore, quod inerat tenuiſsimum.

Aquea humiditate conſtant omnia olera & fructus præcipue æſtiui, ideo ſunt praui ſucci putredini obnoxij. minus humida ſunt ſemina,radices,& herbæ ſiccatæ. ſucci facultatem herbæ magis poſsidēt,

poſtea

poſtea decoctiones, adhuc minus aquæ ſtillatitiæ: nam ab igne immutatur temperamentum: & aliquando nouæ vires acquiruntur. Quæ in hoc genere conſtant craſſiori ſubſtantia expetuntur ad tenues humores incraſſandos atq; contemperandos.

Portulaca
Endiuia
Cicerbita
Cicoriũ cum aliqua amaritudine.
Scariola.i. lactuca ſylueſtris.
Quatuor ſemina communia frigida minora, ideſt.
Portulacæ
Papaueris albi
Scariolæ
Endiuiæ

Efficaciora, quæ aliqnid ſoporiferi habent,

Viola
Lactuca
Solanum hortenſe

Cum aſtrictione, ideo repellunt, & fluxus ſiſtunt.

Plantago
Polygonum
Burſa paſtoris.

Efficacius valent ad Eriſipelata.
Lenticula paluſtris
Semper viuum
Vmbilicus veneris.

Soporifera
Papaueris ſemẽ, Capita: Opiũ

Obſtupefacientia exterius tantum applicanda.
Cicutæ folia
Hyoſcyami folia
Mandragoræ folia.

Tenuium partium habentia adiunctam aciditatem, repellunt.
Acetoſa
Trifolium acetoſum.

Cum dulcedine tenuium partium, vnde leuiter abſtergunt.
Hordeum.

Quatuor ſemina communia frigida maiora, ideſt.
Cucurbitæ
Citruli
Peponis, qui Cucumer appellatur,

Mel

Melopenonis.

Cum aliqua acredine ad extenuandos humores aduſtos.

Lupulus

Hepatica

Cum aliqua nitroſitate.

Parietaria.

Frigida & ſicca tenuium partium Acida incidunt & repellunt, prohibent putredinem.

Acetum

Succus citri acidus.

Succus limonum

Succus Aurãtiorum acidorũ

Succus mali punici acidus } cum aliqua aſtrictione.

Agreſta.

Succus mororũ, Rubi ante maturitatem, Succus corticis viridis Nucũ. } efficacius repellunt.

Subdulcia ſiccant ſine morſu prauos hicores tutius quàm Chinnæ aut ſalſæparillæ decoctum.

Graminis radix

Harundinis radix

Milium.

Odorata ad Hepatis, & ventriculi robur

Roſæ

Sandali

Labruſcæ flos.

Craſſarum partium ſubdulcia in cibis aluum ſiccant.

Oriza

Far

Lens

Auſtera efficaciter ſiccant, minus refrigerant, aſtringunt.

Rubus

Myrthus

Myrthilli

Lentiſcus

Rhus

Lyſimachia.

Acerba vehementer ſiccant & aſtringunt

Cauda equina

Mala cotonea

Meſpila

Sorba

Corna

Balauſtium

Mali-

Malicorium
Galla
Glandium acetabula
Vlmi folia
Acacia
Hypociſtis
Frigida magis quam ſicca
Nynhpææ radix & ſemen ad venerem compeſcendam
Soporifera & obſtupefacientia
Hyoſcyami ſemen
Cortex radicis Mandragoræ.

Cap. VII.

Temperata in vtraque contrarietate.
Triticũ: Panis ex eo: Farina, emplaſtica ad concoctionẽ.

Amylum Tragacantha Gummi arabicum	expetũtur in Ar teriacis

Temperata in calido & frigido: humectantia

Bugloſſa Borrago	ad atram bilem temperandam.
Tuſſilago viridis Glyciriza	ad Toracem expurgãdum

Oleum dulce ad dolores mitigandos.

Temperata in cal. & frigido ſiccantia,

Pimpinella, Quinq; foliũ, Tormentilla } aduerſus putredinem

Agrimonia Hepati familiaris

Capillus veneris, Cetrach, Lithoſpermon } renibus,

Calida & humida quædam humiditate pingui conſtant, quedam aquoſa.

Pingui humiditate olei genera, & Reſinæ, & animalium pinguedines & medullæ, omnia emolliunt & laxant.

Oleũ ex oliuis maturis, quo antiquius, eo calidius. Ex oliuis acerbis Omphacinũ vocatum habet aliquã frigiditatem aſtringentem.

Oleum amygdalarũ dulcium, Ol. ex amig. amaris, Ol. ſeminis lini } ad dolores internos laxãt aluũ

Reſinæ

Reſinæ liquidæ } Renum & veſicæ vlceribus.
Terebynthina id-
eſt laricina
ex Terebyntho Cy
pri
Abietina

Amigdalæ } abſtergũt mediocriter
Iuglandes
Auellanæ
Nuclei pinei
Piſtacea

Aquea humiditate conſtant craſſarũ partiũ glutinoſa ideo inter Emplaſtica, vim habent concoquendi tuberculos.

Malua
Althæa
Semen lini
Fænogræcum
Melilotum
Lilium
Acanthus
Conſolida maior

Tenuium partium nitroſitatẽ participantia, aluum mouent.

Braſsica
Beta:

Blitum
Mercurialis
Vrtica
Attripſex
Lapathum
Spinachia
Dulcia quæ tenuium partium aliquam vim abſtergendi habent, ideo aluum mouent.
Mel
Saccharum
Manna
Caſſia
Tamarindi
Ficus recentes
Vuæ maturæ
Vuæ paſſæ
Siliqua
Ficus aridæ pingues
Dactili.
In genere dulcium participantia aliquam aſtrictionem ventriculo & Hepati grata, coctionem adiuuant.
Vinum dulce: Auſterum aſtringentius eſt. Album frigidius. Flauū calidius: Rubrū medio modo.

Parti-

Participantia aliquam acredinem gignunt lac & ſemen.

Ocimum

Feniculum domeſticũ viride

Menta viridis

Eruca

Cicer album

Semen rapi

Paſtinaca

Lingua auis.

Satyrium

Participantia maiorem acredinem efficacius calefaciunt & minus humectant, adeo vt aliqua ex parte ſiccent: emolliunt liquefaciendo

Gummi ferularum

Galbanum

Hammoniacum

Bdellium

Sagapenum

Opopanax

Styrax liquidus

Caſeus vetuſtus.

C A P. *VIII.*

CAlida & ſicca moderate tenuium partium vim rare fa-

ciendi habent, inter Anodyna.

Chamemelum
Anethum

Artemiſia Matricaria	vtero familiaria
Capparis radix & fructus Tamarix Marrubiũ nigrum	Lienoſis
Aſparagus Eius radices Ruſci radix Apium Petroſelinum Fęniculũ ſylueſtre Raphanus Chamæpyts Fumus terræ Leucoion	Vrinam promouent & menſes
Betonica Saluia Roſmarinũ Stæchas Nigella	cerebro familiaria
Citri cortex & ſemen Meliſſa	cordi conueniunt.

Se men

Semē viticis } adGonoream
Semen Rutæ } ſiccandam

Craſſarum partium ſicca magis quam calida concoquunt,& carnem in vlceribus gignunt.

Thus
Gummi iuniperi.
Sarcocolla
Myrrha
Maſtiche

Farinæ digerētes in Cataplaſmate

Ciceris } mediocres
Fabarum }
Lentium } imbecilliores
Hordei }
Orobi }
Lolij } efficaciores
Lupinorum }

Reſinæ digerentes

Pix naualis
Pix græca
Reſina Pini
Ladanum

Sudorifica ad totum habitum ſiccandum

Lignum Guaiacum
Salſa parilla

Cinna

Cinna.
Lignum viſci quircini.
Saſſafras.

Calida & ſicca efficaciora multũ amara aut acria, vnde vires valentiores ad digerendum, aut abſtergendum,

Aloes. Abſynthium	amara cum aſtrictione pro ventriculo ſiccãt magis quam calefaciant.

Carduus ſanctus Eupatorium Meſues Verbenaca.	Hepar expurgant.

Marrubium Scordium. Chamædris. Scabioſa. Enula. Iris. Ari radix.	Thoracẽ valide expurgant.

Hyſſo-

Hyſſopus
Origanum
Sampſucum
Serpyllum
Thymum
Satureia
Calamētum
Pulegium
dictamū cre-
tenſe
Sabina

} Omia acria efficaciter menſes promouent.

Aſari radix
Nardus celtica
Meu
Valeriana
Rubiæ radix

} vrinam valēter impellunt.

Chelidoniū maius ad oculos expurgandos.

Gentiana
Securidacæ ſemen

} amāriſſima

Dictami albi radix
Ariſtolochia rotunda
Zedoaria
Centaurea minor

} Venenis aduerſantur, & lūbricos enecant.

Abro-

Abrotonum.
Polium mōtanum
Ruta
Harmel
Lauri baccæ
Semen braſſicæ
Panacis radix
Imperatoriæ radix — ad dolores internos
Angelicæ radix
Coſti radix.

Semina vulgo Carminatiua appellata ad flatus.

Seſelis
Siſonis
Aniſi
Coriandri
Carui
Anethi
Dauci
Cumini
Ameos
Apij
Petroſelini.

Caput purgantia per nares & palatum

Succus anagallidis

Suc-

Succus Betæ,
Piper
Zinziber
Pyretrum
Staphiſagria

Purgantia vterum in peſsis
Cyclamini ſuccus
Brioniæ radix
Elaterium
Elleborus albus

Rubificantia & extrahentia ex alto: ad veſicatoria
Aſsa fœtida
Euphorbium
Propolis
Fermentum
Thapſia
Scylla
Cæpa
Porrum
Allium
Sinapi
Semen Naſturtij
Lepidium
Hiberis

Aromata ad vires partium principalium conſeruandas modera-

to

to vſu, nam alioqui diſſoluunt & interficiunt. Pugnant aduerſus venenoſas euaporationes,& aerem peſtilentẽ arcent ſuffitu.

Caſia
Cinnamomũ
Macis
Cyperus
Spica
Crocum
} aſtrictionem participant.

Gariofilus
Cardamomum
Cubebe
Nux muſcata
Balſamum
Xilobalſamum
Carpobalſamum
Squinanthum
Calmanus aromaticus
calanga
Ambra
Moſcus

Lignum aloes
Styrax
Belzoi
Anime
} in ſuffumigijs.

CAP.

CAP. IX.

EX materia animalium cibi potius aſſumuntur,

Calida & humida:

Ouorum lutea

Carnes ſanguineorum Animaliũ:

Sicciores ex Auibus, ex Sylueſtribus, ex ſenioribus.

Humidiores ex Quadrupedibus, ex domeſticis, ex iunioribus.

Moderatæ ex auibus domeſticis, ex quadrupedibus mediæ ætatis: ex ſylueſtribus iunioribus.

Pinguedines & medullæ calidiores, vim digerendi & emolliendi habent, efficaciores ex ſiccioribus animalibus:

Ex gallina, Anſere, Anate,

Leonina: Vrſina: Hircina,

Medulla Ceruina: Vitulina,

Humidior & frigidior Suilla,

Oeſipus ideſt lanarũ ſordes purgata ad vlcera pudendorum & ſedis mitiganda.

Frigida & humida:

Albu-

Albumen oui in aqua conquaſſatum in potu & oculorum medicamentis.

Piſces mollis carnis in cibis boni ſucci: vt Saxatiles, Aſelli

Ex fluminibus ſaxoſis aut harenoſis.

Praui nutrimenti ex lutoſis

Anguillæ

Lucij

Tinche

Laſche

Et ex marittimis Cefali, nam luto veſcuntur, niſi degant procul à portu aut ſtagno.

Omnes piſces in aquis calidis & ſtagnantibus peſtilentes redduntur. Corrigitur prauitas ſi in locis ſaxoſis aut harenoſis degant, vt in lacu Peruſino & Volſino & fluminibus frigidis.

Exhibentia nutrimentum viſcoſum ijs commodum, quibus cibi facile corrumpuntur, aut diſſoluuntur.

Cerebella

Teſticuli

Glan-

glandulæ
Ventres
Summi pedes
Capita
Polypus
ſepia
Lolligines
Locuſtæ
Cammari
Cochleæ
Teſtudines nemorales
Cancri fluuiatiles
Tenue nutrimentum exhibentia
Tabidis commodum
Serum lactis cuiuſcunque per decoctionem extractum
Lac aſininum } tenuiſſima & frigidiſſima
Equinum
Bubalinum } craſſiſſima
Vaccinum
Ouinum } media
Caprinum
Muliebre familiariſſimum
Frigida & ſicca: in cibis
Sanguis
Caſeus recens non ſalitus.
In medicamentis

Vermes

Vermes terreni glutinăt neruorum vulnera.

Calida & ſicca in cibis

Salſamenta piſcium tenuium pro victu extenuante.

Salſamenta ex Thunno, aut carnibus: Melancholica.

In medicamentis.

Viperarum carnes aduerſus venena.

Scincus in venerem impellit

Coagulum leporis potenter vrinam impellit.

Caſtorium in cerebrum & neruos penetrat.

Fel cuiuſcunque animalis ad detergenda quæ in oculis ſunt.

Pulmo vulpis ad morbos pulmonis

Stercora vim extrahentem habent, præcipue

Columbinum } ad morbos faucium.
Caninum
Hirundinis

Scorpiones exterius inuncti vrinam eliciunt.

Cantharides idem preſtant; ſed ve-

veſicas excitant : & vrinæ ardorem.

Vnguis & cornua ſuffitu aerem peſtilentem arcent.

Cornu cerui uſtum propinatur aduerſus venena.

Vrina impuberis pota hidropicos ſanat in pueris.

CAP. X.

Ex materia Metallica nulla reperiuntur humida ob naturam terreſtrem, licet inter ea reperiantur liquida vt Argentum viuum & Metalla liquefacta, ſed omnia vim ſiccandi habent magis & minus. cum frigiditate minus exſiccant, cum caliditate magis.

Moderate refrigerantia & ſiccantia, quæcuuque incorruptibilia ſunt venenis aduerſantur, quia omnia vincunt, à nullo vincuntur, & cum non multum recedant à temperatura humana, corpus tuentur. Si multum recederent, et ipſa venena eſſent.

Aurum

Aurum
Argentum
cēmæ vt Margaritæ, Smarag dus, Saphirus, Rubinus, granatus, Iacinthus, Sardà. Nō Adamas, quia eius pul-uis corrodit,

Lapis Bezaar Terra Lemnia Bolus Armènus Terra Melitenſis Alicornum	in febribus peſtilent.
Corallium Lapis Haematites.	in fluxu ſanguinis

Magis refrigerant & ſiccant
Plumbum & quæ ex plumbo oriūtur. ideo intrinſecus venena ſunt. Extrinſecus repellunt.
Ceruſſa
Sandyx vulgo Minium
Lithargirus in mutatione acquirit caliditatē erodentē

Aſtringunt & expurgant intrinſecus ad obſtruſtiones viſcerum.
Ferrum

Scoria

Scoria ferri
Rubigo ferri

Calida & ſicca ſolubilia in aqua

Sal albus mitior Sal marinus calidior Sal foſsilis ſiccior Sal gemma validior	abſtergunt & mordent
Aqua marina Muria ex piſcibus	exedunt: ad Nomas inteſtinorum
Aqua Tettucij Aqua Balneoli	mitiora ad diſſenteriã
Nitum Borax Sal nitrum Sal Armeniacus Sal vitri	vehemẽter mordent & exterunt

Tartarũ ideſt fex vini cruſtoſa vt nitrum mitius aluum deijcit.
Tartarum vſtum vehementer exterit

Alumen Chalcãthum Cuperoſa Lapis Phrygi⁹	vehemẽter aſtringũt & mordent internis noxia

Solubilia in oleo.

*S*ulphur Aurpigmentum *S*andaraca.	calida in ſummo ideo deleteria, ſed moderato vſu ad morbos pulmonis faciunt, in potu & ſuffitu.
Electrum vulgo Carabe Bitumen Canfora.	mitiora ad ſiſtendas fluxiones.
Oleū ſulphuris Oleū vitrioli	potentiſſima ad exterendum.

Pulueres inſolubiles.

Aes vſtum *S*quama æris Flos æris Diphriges	leuiter exterunt carnem ex vlceribus & conſolidant.
Viride æris Præcipitatū	vealentius exterunt.
Cadmia Pompholix.	vulgo Tutia prę parata cicatrices inducunt; oculis cōmoda.
Cæruleum Lapis lazuli Lapis Armen⁹	inter purgātia.

Argen-

Argentum viuum dum in ſua natura eſt, refrigerat et repellit efficacius quam Plumbum: ſed calfactum colliquat humiditatem corporis, quæ defluit ex capite.

Sublimatum inter venena corrodentia.

Calx viua: vrit: ad Gangrenas.

Calx lota ſiccat ſine morſu ad cicatrices & ambuſta.

Gypſum occludit lapideſcens, inter venena.

CAP. XI.

Medicamenta purgantia, & lenientia ſimplicia, & compoſita, quibus præcipue vtimur, cum ſuis Doſibus.

Lenientia, quibus pauca vis ineſt aut nulla eligendi humorē proprium, ſed quemcumq; obuium ducunt.

Oleum amygdalarum dulcium Doſit vnciæ 4. vſq; ad 6.

Ol. ſeminis lini Doſis vnc. iij. vſq; ad iiij.

faciunt ad dolores internos.

Therebyntina vulgaris Therebynthina exTherebyntho Cipri.	doſis.Dr. ij. vſq; adiiij.Proſũt pectori, Renibus & Veſicæ vlceratis.
Malua Mercurialis Ebulus	Doſis manip. i. decoctæ cum multo oleo.

Mulſa meracior & crudior pro potu cõtinuo in febribus pituitoſis.

Serũ lactis Doſis Lib. ij. vſq; ad iij. LacAſinæ Doſis Lib.j. vſq; ad lib. j. $\frac{1}{2}$.	in febre ardẽte, &ad humores aduſtos.

Aquæ Thermales ſalſæ vel Nitroſæ Doſis. Lib. 6.vſq; ad 8.

Aqua Tettuccij Aqua Balneuli.	abluunt inteſtina, & ventriculum.

Aqua Regij Renes expurgat.

Aquæ ferreæ, vt Ficoncellæ, Villenſis ad Hepar expurgandum, & refrigerandum.

Aquæ Aluminoſæ vt Brandula; Borra, doſis vnc. 6. Ad mictum ſan-

ſanguinis, & alui fluxus.

Aquæ ſulphureæ aut Bituminoſæ. Doſis Lib. 6. vt Aqua Porrettæ ad ſiccandum præcipue vterũ.

Casſiæ pulpa recẽs extracta Doſis. vnc. j. vſq; ad vnc. j. $\frac{1}{2}$.

Syruppus roſatus ex nouem infuſionibus.
Mel roſatum ex nouem infuſ.
Sy. violatus. ex nouem infuſionibus.
} Doſis vnc. iij. vſq; ad vnc. v.

Tamarindi infuſi & expreſsi Doſis. vnc. ij. vſq;ad v. In febribus bilioſis.

Manna Doſis vnc. j. vſq; ad ij.

Diacatholicõ Doſis dr. 6. vſq;ad x.

Electuarium lenitiuum, ideſt Diaſena lenit. Doſis vnc. j. vſq; ad vnc. j. $\frac{1}{2}$.

Trifera perſica: Dos. vnc. j. in feb. peſtil.

Soluentia flauam bilem mitiora.

Rabarbarum Doſis in ſubſtanſia dr. j. vſq;ad ij. in infuſſione cum forti expreſſione dr. ij. vſq; ad iiij. cum leui expreſſione vſq; ad

x. in vino cun ſpica vel Cinnamomo.

Pill. de Rhab. Doſ. dr. ij.

Mirabolani citrini Doſis in ſubſt. dr.j.vſq; ad ij. in infuſione dr. ij. vſq; ad iiij. in ſero cum paſſulis.

Vehementiora.

Scamonium preparatū quod Diagridium vocatur Doſis. gr. v. vſq: ad 12.

Electuarium roſatum Meſues Elect. de ſucco roſarum Elect. de Pſyllio.	Doſis dr. ij. vſq; ad iiij.

Pill. de Fumoterræ Dos dr.j. vſq; ad dr.j.$\frac{1}{2}$.

Soluentia atram bilem mitiora.

Mirabolani Indi.Dos. in ſubſtan. dr. ij.vſq; ad iiij. in infuſſione dr.iiij. vſq; ad viij.

Epithymum Doſ. in ſubſt. dr. iij. vſq; ad 7.

in decoctione dr. v. vſq; ad 20.

Sena orient. Doſ. in ſubſt. præparatæ dr.j. vſq. ad ij. in infuſione

vnc.

vnc.$\frac{1}{2}$.vſq; ad vnc.j.in iure gallinarum.

Polypodium quercinum Doſ. in decoctione dr. ij. vſq. ad dr. vi.

Sy. de Polypodio Doſ.vnc. ij. vſq; ad iiij.

Vehementiora.

Confectio Hamech Doſis dr.ij.vſq; ad iiij.

Pill. Indæ Doſ. dr. ij. vſq; ad iij.

Pill.de lapide lazuli. } Doſis. dr.
Pill. de lap. Armeno. } ij.

Elleborum nigrum Doſis in ſubſt. ſcr.j. vſq; ad dr.$\frac{1}{2}$. com Hiera & ſalgemma
in infuſione dr.j.vſq; ad ij.in vino

Præcipitatum } Doſis gr. iiij.
Antimoniũ præ } vſq; ad viij.cum
paratum. } ſaccaro roſaceo.

Soluentia pituitam mitiora.

Mirabolani chebuli } Doſis in ſubſt.
Emlici } dr.ij.vſq; ad iiij.
Bellirici } in infus. dr. iiij. vſq; vnc.j.reſpiciunt Caput.

Semen Cnici vulgo Cartamum Dos. dr. iiij. vſq;6. decoctum in iure Gallinarum cum Cinnamomo.

Vehementiora.

Agaricum præparatum. Doſ. dr. j. vſq; ad ij.
in infuſione dr.ij. vſq; ad v. in oximelite.
Diaphinicō minus Doſ.dr. iiii.vſq; ad vnc. j.
Diaphinicō maius Doſis dr. ij.vſq; ad iiij.
Turbith Doſis in ſubſtan. ſcr.j.vſq; ad ij.
in decoctione dr. ij.vſq;ad iiij.
Colocinthis Doſis præparatæ ſc.j. vſq;ad dr.$\frac{1}{2}$.
Pill. fætidæ maiores Doſ. dr.j.vſq; ad ij.
Pill. de Hermodactilis maiores Doſ. ℥. j. vſq; ad ij. trahunt ab articulis.
Pill. lucis Doſ.dr.ij. vſq;ad iij.conferunt oculis

Hie-

Hierapicra cõp.
Nicholai.
Hieralogodion } Doſis in Cliſteribus .vnc. 1.

In ſuppoſitorijs Doſis ſpecierum dr.i.cum melle & ſalgẽma.

Soluentia pituitã & bilẽ flauã.

Mitiora.

Aloes lota Doſis ſc.ij.vſq; ad dr.ij.

Hiera ſinpl.Gal. Doſis ſpecierũ dr. ij. vſq; ad iij. Conferunt ventriculo.

Pill. de tribus Doſ.dr.j. vſq;ad ij.

Pill. de Hiera cum Agarico Doſ. dr. ij. vſq.ad iij.

Pill. maſtichinæ Doſ.dr.j.vſq;ad ij.

Vehementiora.

Pill. Aggregatiuæ Doſ. dr. j. vſq; ad dr.i.$\frac{1}{2}$.

Pill. ſinequibus Doſ. dr. i. vſq; ad dr. i.$\frac{1}{2}$.

Pill. Aureæ Doſ. dr.i. vſq; ad ij.

Pill. Cocchie Doſis ſcr. ij. vſq; ad dr.i.reſpiciunt caput.

Pill. de coloquintida Gal. Doſ. ſcr. ij.vſq;ad dr.i.

Benedicta,Doſis dr. iiij.adColicos & renales.

Centaurea minor decocta in clyſteri Doſ.vnc.j.ad ij.

Soluētia Aquas Hydropicorum mitiora.

Braſsica marina vulgo Soldanella Doſis. manip.i. decocta in iure pingui.

Ebuli folia vel radix Doſ manip.i. in decoctione.

Mecioacan in ſubſt. Doſ.dr.j. vſq; ad ij. in vino.

Succus radicis Ireos Doſ. dr.ij.vſq; ad iiij. in ouo ſorbili.

Vehementiora.

Euphorbium preparatum Doſis gr. iiij. vſq; ad 12.

Elaterium Doſ. gr. x. vſq; ad ſcr.j.

Pill. de Euphorbio doſ.dr. $\frac{1}{2}$. vſq; ad dr. j.

Vnguentũ de Artanita maius inũcto vmbilico trahit inferius, inuncto ſtomacho trahit ſuperius.

Decoctiones quibus ſoluenda ſunt medicamenta purgantia.

Decoctio ſenæ magiſtralis ad Melancholicos

Decoctio florum & fructuum cordialium ad bilioſos.

Decoctio pectoralis ad morbos Thoracis.

Decoctio Carminatiua ad Pituitam & flatus.

CAP. XII.

SYruppi alterantes, quibus præcipue vtimur ad præparationes humorum, quorum Doſis vnc. j. vſq; ad ij. diluuntur cum duplo decuctionis aut aquæ ſtillatitiæ ſimilis naturæ aut alterius ſecundum oportunitatem.

Refrigerantes ad febrium ardores, & bilem flauam.

Sy. de Endia ſ.
Sy. de Cicorea ſ.
Sy. Violatus } incraſſantes.
Sy. de Portulaca.

Oxiſaccara
Acetoſus. ſ.
Sy. de acido Citri } attenuantes.
Sy. de Limonibus.

Sy. de Cicorea Nicch. aperit ob-

ſtructiones.

Sy. roſatus ſiccus } aſtringentes.
Sy. Myrthinus.

Sy. de Papauere Somnũ cõciliat.

Temperati in calido & frigido.

Sy. de Capillo veneris } ad tuſſim mitigandam.
Sy. Iuiubinus
Sy. de Farfara

Sy de Pomis ſ. } ad humores melancholicos.
Sy. Sabor.
Sy. Biſantinus
Biſantinus acetoſus.
Sy. de luppulis.
Sy. de Corticibus Citri.

Sy. de Fumo terræ S. } ad humores ſalſos.
Sy. de Fumo terræ comp.
Sy. de Epithimo

Calefacientes ad pituitam.

Sy. de liquiritia } Thoraci vtiles.
Sy. de Hyſſopo.
Sy. de Praſſio.

Mel

Mel roſatum Sy. de Abſinthio Sy. de Menta	Ventriculo.
Sy. de Betonica ſ. Sy. de ſtæchade Sy. de Calamento	Capiti.

Sy. de duabus radicibus Renibus & Vtero.

Acetoſus de duabus radicibus. Oxymel.ſ. Oxymel comp. de quinq; rad. Oxymel ſcylliticum.	incidentes.

CAP. XIII.

Confectiones Opiatæ, quibus vtimur ad Symptomata vrgentia ſeu dolores, ſeu diſtillationes graues, ſeu fluxus. Dantur veſperi poſt cenam duabus horis aut paulo ante acceſſiones.

Theriaca Andromachi. Doſis magnitudine ciceris aut Fabæ grã-

dio-

dioris ideſt ſcr. j. vſq; ad dr. j.

Mitridatum Andromachi. Doſis magnitudine Auellanæ ideſt dr. j. vſq; ad ij.

faciunt ad venena & morbos peſtilentes.

Triſera magna doſ. ſcr. j. vſq; ad dr. j.
Pill. pro Matrice Doſis. ſcr. $\frac{1}{2}$. vſq; ad ſcr. j.
} ad vteri ſuffocationem.

Trociſci de ſtella Doſ. ſcr. j. vſq; ad dr. $\frac{1}{2}$. pro ventriculo.

Troc. de Carabe
Troc. Alchechēgi.
} doſ. dr. j. ad ſāguinis fluxus ad renum & veſicæ vlcera.

Troc. Diaſpermaton Gal.
Pill. de Cinogloſſa
} Dos ſcrup $\frac{1}{2}$. ad ſcr. j.

ad Diſtillationes, & fluxus alui.

Philonium romanum Nicho. doſ. ſcr. j. vſq; ad dr. j. ad ingentes cruciatus Coli.

Requies Doſ. dr. j. in longis vigilijs.

Cōfectiones aromaticæ ad virtutis lapſum, conueniunt poſt purgationes ante cibum.

Diar-

Diarthodon Abbatis Doſis dr. ij. vſq; ad iiij.

*S*pecierum eius ſcrup. $\frac{1}{2}$. vſq; ad ſcr. i. Hepati familiare

Aromaticum roſatum Doſis dr. i. vſq; ad ij.

*S*pecierum ſcr. $\frac{1}{2}$. ad ſcr. i. Cordi & Ventriculo.

Diamuſcũ dulce Dos. dr. i. ad dr. ij.

*S*pecierum ſcr. $\frac{1}{2}$. vſq; ad ſcr. j. Cerebro & Cordi.

Diambra Doſ. dr. ii. vſq; ad iiij.

*S*pec. ſcr. $\frac{1}{2}$. ad ſcr. i. Vtero.

Diamargariton Calidũ Doſ. dr. ii. vſq; ad iiij. Specierum ſcr. $\frac{1}{2}$. vſq; ad ſcr. i. Ex longo morbo conſumptis.

Electuarium de Gemmis Doſ. ſcr. ij. ad iiij.

Lætificans Doſ. dr. i. vſq; ad ij.

Confectio Alchermes Doſ. ſcr. ii. vſq; ad iiij. Specierũ gr. iiii. vſq; ad viii.

} ad triſtitiam, Cordis palpitationem.

Confectio de Iacinto Doſ. dr. i. vſq; ad ij.

spe-

ſpecierum. gr. iiij. vſq; ad viij. Ad febres peſtilentes

gallia muſcata Doſ.gr.ij. vſque ad iiij.

cerebro & cordi: & in ſuffumigijs.

Confectiones aliæ ad varios affe ctus, ſumuntur ante cibum aut mane ante ſiruppum.

Diatriópipereon. *S.* cal. Doſis dr. 1. vſq; ad ij. ſpecierum gr. vi. vſq; ad 12. Ad cruditates.

Diaciminum Doſis dr. 1. ad ij. Specierũ gr. vj. ad 12. ad flatus præcipue ex vtero.

Electuarium de Baccis lauri, Doſis dr. 1. vſq; ad ij. in dolore Colico, affectibus neruorum.

Electuarium Iuſtinum Doſ. dr. 1. vſq; ad ij. ad renes expurgandos

Confectio Anacardina Doſis dr. 1. vſq; ad ij.

Cerebro confert ad augendam memoriam.

Tro-

Trociſci de Rhabarbaro, Troc. de Abſynthio, Troc. de Eupatorio — Doſiſ. ſc. 1. vſq; ad dr. 1. ad obſtructiones Hepatis

Troc. de Cappare, Troc. de Lacca — Doſis dr. 1. vſq. ad dr. 1. $\frac{1}{2}$ lieni

Troc. de Myrrha Doſ. dr. 1. ad dr. 1. $\frac{1}{2}$ prouocant mẽſes & fœtum, & ſecundas.

Troc. de ſpodio Doſis dr. 1. ad 3. 1. $\frac{1}{2}$ ſiſtunt alui fluxum in febribus.

CAP. XIIII.

Conſeruæ ſeu condita Doſim non habent determinatam. Veniunt in vſum aut per ſe ſola, aut pro materia ad excipiendas ſpecies diuerſarũ cõfectionum.

Frigida

Zuccarũ roſatum, Zuccarũ violatum — ad calidas diſtillationes

Dia-

Diamarenata Conſerua accidi tatis Citri	}	ſitim arcent in febribus
Miua ſimplex Conſerua Citoniorum	}	aſtringentia

Temperata

Zuccharum Borraginatum Zuccharum Bugloſſatum Conſerua radicum Bugloſſæ Conſerua corticis Citri Cõſerua pulpæ citri	}	Cordialia

Calida

Conſerua fiorum roſmarini quæ Dianthos dicitur. Conſerua Stæchadis Conſerua Betonicæ	}	capiti familiaria
Zinziber conditnm Miua aromatica	}	ventriculo

Stomaticæ cõfectiones ad oris & faucium affectus colluendo, gargarizando, illinendo.

Frigi-

Frigidæ ad repellendum

Diamoron.ſ. cal.

Dianucum

Calidæ ad concoquendum & digerendum

Diamoron compoſitum cal.

Diabeſaſa.

Arteriacæ cõfectiones,quæ Eclegmata vocantur vulgo Loch,& Sauoneæ: lãbuntur ad tuſſim

Frigidæ

Diacodion. ſ. cal.
Loch de Pſyllio
Diatragacanthum frigidum
} ad diſtillationes acres

Temperatæ

Loch de Mucillaginibus Altheæ: Seminis lini.

Loch de Farfara

Pill.Becchichæ albæ
Pill.Becchichæ Meſ.
Paſta Curtij.
Penidia
Saccharũ Candũ ſ.
Sacch. candum violatum
} tenẽtur ſub lingua vẽl liqueſcãt,ad aſperitatẽ arteriæ.

calidæ

Calidę ad excreationes craſſas
Loch ſanum & expertum
Diapenidion
Loch de Scylla
Loch de Pino
Loch de pulmone Vulpis.

CAP. XV.

Medicamenta ad partes externas.

Frigida

Balnea aquæ dulcis ad Tabidos,& febres bilioſas

Balnea Thermalia Ferrea vt Balneũ de Aquis in Piſano Balneum Villenſe in Lucenſi Balneũ de Auinione in Senenſi	ad roborãda viſcera

Calida

Balnea ſulphurea & Aluminoſa

Baln. S. Iuliani in Piſano Baln. Rapolani in Senẽſi	ad ſcabiem

Duc-

Duccia Corſenæ in Lucenſi Duccia S. Filippi in Senenſi Duccia S. Mariæ in Flaminia	ad caput irrigādum in diſtillationib ad articulos & neruos

Olea quæ apud antiquos vnguenta appellantur.

Frigida

Oleum violatum

Oleum Roſatum completum Oleum Roſatum omphacinum	repellunt.
Oleum Melinum Ol. Myrthinum Ol. Lentiſcinum	aſtringūt

Modice calida

Ol. amigdalarum dulcium Amararum Ol. lūbricatū, Ol. Hyperici. S — neruis. Oleum Chamæmilinum Oleum Anethinum	Rarefaciētia Anodina

Ol. ſeminis lini } emolliunt
Ol. Liliaceum

Oleum de Abſynthio } digerunt cum aſtrictione ad vẽtriculum
Ol. Maſtichinũ
Ol. Nardinum.

Oleum de Cappare Lieni.

Oleum Cheirinum. Vtero

Calidiora

Ol. Irinum } Digerunt capiti familiaria
Ol. Sampſuchinum
Ol. Cyprinum

Ol. Rutaceum } ad flaltus
Ol. Laurinum

Ol. Coſtinum } vehementer digerunt conferunt ſpinæ & Neruis.
Ol. Vulpinum
Oleum de Euphorbio

Pinguedines & Medulle emolliunt & digerunt

Oleum de ſcorpionibus Meſ. ad vrinæ difficultatem

Oleum de ſcorpionibus comp. Mathioli aduerſus venena

Ol. ex lignis Iuniperi } ad Thoracẽ relaxandum.
Ol. ex Baccis Iuniperi

Petro-

Petroleum:valenter digerit, & lũbricos necat

Balſamũ Orientale Balſamum occidentale Oleum Nucis muſcatæ	cerebro familiaria

Aqua ardens vehiculum eſt cæterorum vt penetrent in profundum.

CAP. XVI.

Linimenta & vnguenta, quæ apud antiquos Cerata appellantur.

Frigida

Infrigidans gal. Vnguentum roſatum Meſ. Vng. Sandalinũ Meſ.	Pectori & dorſo Renibus in febribus æſtuoſis

Vng. guaineri frigidum. Cordi

Vng. Populeon ſoporiferum in temporibus, obſtupefaciens ad Hemorrhoidas.

Vng.

Vng. Comitiſſæ ad fluxus mulie-
bres

Vng. Defenſiuum ad cohibendam
defluxionem

Vng. album
Vng. album can-
ſoratum
Vng. de Plumbo } vlceribus in-
flammatis

Vng. Triapharmacum ad puſtulas
cohibendas

Vng. de Minio
Vng. de Tutia
Vng. de Calce } cicatricẽinducũt

Calida

Vng. pro ſtomacho

Vng. Guaineri calidum pro corde.

Vng. pectorele ad Thoracem rela-
xandum

Dialthæa Emollit

Baſilicon maius
Baſilicon minus
Vng. de Matriſylua } ad vlceracar
ne expleda

Vng. mundificatiuũ. S
Mundificatiuum cõp.
Vng. viride
Vng. Apoſtolorum } ad ſordes
in vlceri-
bus abſter
gendas

Ægyptiacum exedit putrida

Empla-

Emplaſtra quæ apud antiquos Cataplaſimata vocantur.

Frigida.

Emplaſtrum Diaphinicon frigidum Meſ.

Empl. de cruſta panis Montagnanæ aſtringunt, ſiſtunt vomitum, ſi ori ventriculi applicentur: ſiſtunt alui fluxum, ſi applicentur ad vmbilicum,

Calida.

Emplaſtrum Diaphinicon calidum Meſ. roborat ventriculum.

Emplaſtrum de Meliloto. Emollit viſcera.

Empl. de tribus farinis } ad tumores digerendos.
Empl. de quinq; farinis }

Sinapiſmus } extrahunt ex alto.
Emplaſtrum de Thapſia }
Empl. de ſterco re columb. }

Vng. Comitiſſæ ad fluxus muliebres

Vng. Defenſiuum ad cohibendam defluxionem

Vng. album
Vng. album camforatum
Vng. de Plumbo
} vlceribus inflammatis

Vng. Triapharmacum ad puſtulas cohibendas

Vng. de Minio
Vng. de Tutia
Vng. de Calce
} cicatricē inducūt

Calida

Vng. pro ſtomacho

Vng. guaineri calidum pro corde.

Vng. pectorele ad Thoracem relaxandum

Dialthæa Emollit

Baſilicon maius
Baſilicon minus
Vng. de Matriſylua
} ad vlcera car ne explēda

Vng. mundificatiuū. S.
Mundificatiuum cōp.
Vng. viride
Vng. Apoſtolorum
} ad ſordes in vlceribus abſtergendas

Ægyptiacum exedit putrida

Empla-

Emplaſtra quæ apud antiquos Cataplaſimata vocantur.

Frigida.

Emplaſtrum Diaphinicon frigidum Meſ.

Empl. de cruſta panis Montagnanæ aſtringunt, ſiſtunt vomitum, ſi ori ventriculi applicentur: ſiſtunt alui fluxum, ſi applicentur ad vmbilicum,

Calida.

Emplaſtrum Diaphinicon calidum Meſ. roborat ventriculum.

Emplaſtrum de Meliloto. Emollit viſcera.

Empl. de tribus farinis }
Empl. de quinq; farinis } ad tumores digerendos.

Sinapiſmus }
Emplaſtrum de Thapſia }
Empl. de ſterco re columb. } extrahunt ex alto.

Vng. Comitiſſæ ad fluxus mulie-
bres

Vng. Defenſiuum ad cohibendam
defluxionem

Vng. album
Vng. album can- } vlceribus in-
foratum } flammatis
Vng. de Plumbo

Vng. Triapharmacum ad puſtulas
cohibendas

Vng. de Minio
Vng. de Tutia } cicatricẽinducũt
Vng. de Calce

Calida

Vng. pro ſtomacho
Vng. Guaineri calidum pro corde.
Vng. pectorele ad Thoracem rela-
xandum

Dialthæa Emollit

Baſilicon maius
Baſilicon minus } ad vlcera car
Vng. de Matriſylua } ne explẽda

Vng. mundificatiuũ. S } ad ſordes
Mundificatiuum cõp. } in vlceri-
Vng. viride } bus abſter
Vng. Apoſtolorum } gendas

Ægyptiacum exedit putrida

Empla-

Emplaſtra quæ apud antiquos Cataplaſimata vocantur.

Frigida.

Emplaſtrum Diaphinicon frigidum Meſ.

Empl. de cruſta panis Montagnanæ aſtringunt, ſiſtunt vomitum, ſi ori ventriculi applicentur: ſiſtunt alui fluxum, ſi applicentur ad vmbilicum,

Calida.

Emplaſtrum Diaphinicon calidum Meſ. roborat ventriculum.

Emplaſtrum de Meliloto. Emollit viſcera.

Empl. de tribus farinis } ad tumores digerendos.
Empl. de quinq; farinis }

Sinapiſmus }
Emplaſtrum de Thapſia } extrahunt ex alto.
Empl. de ſtercore columb. }

Vng. Comitiſſæ ad fluxus muliebres

Vng. Defenſiuum ad cohibendam defluxionem

Vng. album
Vng. album cantoratum } vlceribus inflammatis
Vng. de Plumbo

Vng. Triapharmacum ad puſtulas cohibendas

Vng. de Minio
Vng. de Tutia } cicatricẽinducũt
Vng. de Calce

Calida

Vng. pro ſtomacho

Vng. guaineri calidum pro corde.

Vng. pectorele ad Thoracem relaxandum

Dialthæa Emollit

Baſilicon maius
Baſilicon minus } ad vlcera carne explẽda
Vng. de Matriſylua

Vng. mundificatiuũ. S.
Mundificatiuum cõp. } ad ſordes in vlceribus abſtergendas
Vng. viride
Vng. apoſtolorum

Ægyptiacum exedit putrida

Empla.

Emplaſtra quæ apud antiquos Cataplaſimata vocantur.

Frigida.

Emplaſtrum Diaphinicon frigidum Meſ.

Empl. de cruſta panis Montagnanæ aſtringunt, ſiſtunt vomitum, ſi ori ventriculi applicentur: ſiſtunt alui fluxum, ſi applicentur ad vmbilicum,

Calida.

Emplaſtrum Diaphinicon calidum Meſ. roborat ventriculum.

Emplaſtrum de Meliloto. Emollit viſcera.

Empl. de tribus farinis } Empl. de quinq; farinis } ad tumores digerendos.

Sinapiſmus } Emplaſtrum de Thapſia } Empl. de ſtercore columb. } extrahunt ex alto.

Ol. ſeminis lini } emolliunt
Ol. Liliaceum
Oleum de Abſynthio } digerunt cum aſtrictione ad vẽtriculum
Ol. Maſtichinũ
Ol.Nardinum.
Oleum de Cappare Lieni.
Oleum Cheirinum. Vtero

Calidiora

Ol. Irinum } Digerunt capiti familiaria
Ol. Sampſuchinum
Ol.Cyprinum
Ol. Rutaceum } ad flaltus
Ol. Laurinum
Ol. Coſtinum } vehementer digerunt conferunt ſpinæ & Neruis.
Ol.Vulpinum
Oleum de Euphorbio
Pinguedines & Medulle emolliunt & digerunt
Oleum de ſcorpionibus Meſ. ad vrinæ difficultatem
Oleum de ſcorpionibus comp. Mathioli aduerſus venena
Ol. ex lignis Iuniperi } ad Thoracẽ relaxandum.
Ol. ex Baccis Iuniperi

Petro-

Petroleum:valenter digerit, & lũbricos necat

Balſamũ Orientale Balſamum occidentale Oleum Nucis muſcatæ	cerebro familiaria

Aqua ardens vehiculum eſt cæterorum vt penetrent in profundum.

CAP. XVI.

Linimenta & vnguenta, quæ apud antiquos Cerata appellantur.

Frigida

Infrigidans gal. Vnguentum roſatum Meſ. Vng. Sandalinũ Meſ.	Pectori & dorſo Renibus in febribus æſtuoſis

Vng. guaineri frigidum. Cordi

Vng. Populeon ſoporiferum in temporibus, obſtupefaciens ad Hemorrhoidas.

Vng.

Vng. Comitiſſæ ad fluxus mulie-
bres

Vng. Defenſiuum ad cohibendam
defluxionem

Vng. album } vlceribus in-
Vng. album can- } flammatis
foratum }
Vng. de Plumbo }

Vng. Triapharmacum ad puſtulas
cohibendas

Vng. de Minio }
Vng. de Tutia } cicatricē inducūt
Vng. de Calce }

Calida

Vng. pro ſtomacho

Vng. Guaineri calidum pro corde.

Vng. pectorele ad Thoracem rela-
xandum

Dialthæa Emollit

Baſilicon maius }
Baſilicon minus } ad vlcera car-
Vng. de Matriſylua } ne explēda

Vng. mundificatiuū. S } ad ſordes
Mundificatiuum cōp. } in vlceri-
Vng. viride } bus abſter-
Vng. Apoſtolorum } gendas

Ægyptiacum exedit putrida

Empla-

Emplaſtra quæ apud antiquos Cataplaſimata vocantur.

Frigida.

Emplaſtrum Diaphinicon frigidum Meſ.

Empl. de cruſta panis Montagnanæ aſtringunt, ſiſtunt vomitum, ſi ori ventriculi applicentur: ſiſtunt alui fluxum, ſi applicentur ad vmbilicum,

Calida.

Emplaſtrum Diaphinicon calidum Meſ. roborat ventriculum.

Emplaſtrum de Meliloto. Emollit viſcera.

Empl. de tribus farinis
Empl. de quinq; farinis } ad tumores digerendos.

Sinapiſmus
Emplaſtrum de Thapſia
Empl. de ſtercore columb. } extrahunt ex alto.

Cerotta quæ apud antiquos Emplaſtra vocantur.

Cerotum de Minio coĉto: cicatricem ad vlcera rebellia inducit.

Diachilon.S. Diachilon comp. cum Gummi	emolliunt & ſuppurant.

Cerotum de Betonica comp. Cerottum capitale Carpi	glutinant vulnera capitis

Diapalma Barbarum Gal.	ſinus glutinant.

Oxycroceum glutinat fraĉta & luxata.

Cerottum de Pelle arietina, glutinat rupta.

Arida quorum vſus inſperſo puluere, aut excepto in Melle, Sapa, Cataplaſmatis, liquoribus.

Species Epithematis cordialis frigidæ vel temperatæ.

Species Epithematis Hepatis frigidæ vel temperatæ inſperguntur aquis odoratis, Vino, Aceto, ad vires recuperandas.

Puluis capitalis temperatus, vel calidus: inſpergitur ad ſuturas capitis.

Puluis conſtrictiuus Gal. Puluis conſtrictiuus Io. de Vigo.	ad ſanguinem ſiſtendum.

Excipiuntur albumine oui & pilis leporinis.

Trociſci de Minio Trociſci Polyidæ Troc. Andronis Præcipitatum	erodũt vlcera putrida: excipiuntur cũ ſapa Melle, aut per ſe.

Colliria arida pro oculis vulgo Sief appellantur excipiuntur lacte, aut albumine, oui, aut aqua roſata.

Sief album cum opio vel ſine opio ad inflammationes oculorum & pudendi

Sief de Thure. concoquit.

Sief de ſellibus valde digerit ad ſuffuſiones.

Quicunque in predictis fuerit optime verſatus magnam partem Medicinæ & maxime neceſſariam adeptus eſt. His enim ſolis morbi propelluntur. Qui hæc optime percallauerit, aggredi poteſt curationem, etiam ſi in reliquis Medicinæ partibus quodammodo rudis fuerit. Sic enim videmus multos ex plebe remedia ægrotãtibus proponere, cum vires quorundam medicamentorum didicerint, & ſæpe vtiliter, imò magis quam qui profundio-

rem

rem ſcientiam teneat ſed abſque experientia. In his enim illud verificatur, quod ſcribit Ariſt. 1. Metaph. cap. 1. vbi inquit: Videmus expertos magis id quid intendunt, conſequi, quam illos qui rationem abſq; experientia tenent. Cognitio enim remediorum ab experientia præcipue habita eſt. Nihil autem refert, ſiue is, qui vtitur, ſæpe expertus fuerit, ſiue acceperit ab ijs qui experti ſunt. Cæterum remediorum notitia apud imperitos eſt veluti enſis in manu ſtulti. Nam temerarius eorum vſus multos interimit, caſu autem ſanat. Sed ille optimus Medicus eſt, qui experientiam cum ratione coniunxit. Experientia in remediorum notitia conſiſtit: ratio in vſu eorundem oportuno, quem

docuit Hippoctares & Galenus, quemque nos in ſingulis morbis deinceps pro viribus perſequemur.

Finis libri Primi.

AN-

ANDREAE CAESALPINI ARTIS MEDICAE

LIBER II.

De Febribus Cap. I.

IGNIS potentiſſima res eſt in natura: Nihil enim intra cœlum reſiſtere illi poteſt. Nam aut comburit & diſſipat: aut ſi quæ contumaciora ſunt corpora; emollit & liquefacit. quod ſi nequeat; ſaltem dilatando diſrumpit, & in puluerem redigit: tandem etiam ſe ipſum conſumit, quod nullis contingere videmus: Corruptio enim à contrarijs fit, à ſimilibus autem conſeruatio. Pendet autem hoc, quia eius natura non firma

 eſt,

eſt, ſed in continua generatione conſiſtit. Eget enim alimento, quo conſumpto perit, altero nō ingrediente. Sic ſenectus & ariditas in omnibus viuentibus aduenit. Eſt enim calor innatus ignis quidam in corporibus viuentium incluſus proximum animæ inſtrumentum, quem ſi contingat ab alieno igne corripi, vehementer periclitatur ne deficiat, abſumpto proprio alimento. Quod Hipp. ſignificaſſe videtur, cum inquit. Hominis anima ſemper prodicitur vſque ad mortem: ſin autem igne excanduerit, ſimul cum morbo & anima corpus depaſcitur, per animam enim ſignificat calidū innatum, quod cœlitus ortum ducens animæ eſt particeps, vt voluit Ariſtoteles. Hæc eſt febris, de qua primum agendum eſt. Hic eſt morbus quo plurimi pereunt: omnes enim acuti per febres pereunt.

2. in 6. Epi.

2. Gē. an. 3.

munt. Hic præ cæteris frequentiſsimus eſt. Hic præcipue requirit Medicinæ auxilia. Sed in cognoſcenda eius natura maxima eſt apud Medicos difficultas, vnde & in curatione ambiguitas. Nos pro viribus clariſſimam hanc partem reddere conabimur. Reponitur Febris inter morbos vniuerſales non vt Epidemius, neque vt genus, ſed quia totius corporis eſt ſimul, non vt Tumores & vlcera particulatim. videtur tamen eſſe inter particulares, quia eſt propria Cordis: Sed a parte principe communicatur toti. Cur non Syncope, Apoplexia, Epilepſia, Icteritia, leuco phlegmaſia, quos Celſus recenſet inter vniuerſales? An in his morbus eſt ſolius principij, cæterarum partium per cōſenſum, & ſymptomata. Sola febris per ſe in toto eſt ex Corde, licet quædam ſymptoma ſit

1. Acu. 9.

1. diſ. fe. 1.

uerſo corpore adeo vt lædat actiones. Item, eſt caliditas præter naturam maxime quidem in totum animal effuſa, vel ſaltem in plurimis partibus vel nobiliſsimis accenſa. Breuius & exactius: Eſt conuerſio natiuæ caliditatis in igneam. Conſiderãda in his primo pars formalis, deinde ſubiectum. Pars formalis quamuis vario modo explicetur, idem tamen ſignificat, ſeu dicatur calor auctus, ſeu igneus, ſeu caliditas præter naturam, ſeu extranea, vt apud Auicennam: ſeu intemperies calida. Quædam ex his genus remotum ſignificant, vt Calor. Quædam propinquius vt intemperies calida. At hæc quoque extra genus morbi continetur, cum reperiatur in latitudine ſanitatis. Contrahitur autem ad morbum, ſi addatur læſio actionum. Igneus nunquam in latitudine ſanitatis, ſed cum ſit

2. Meth. 7. 1. in 6. Epi. 29. 1. Acu. 18. & 2. Aph. 16. 1. in 6.

extra

extra genus morbi & ſanitatis, contrahitur ad morbum per ſubiectum. Genus remotius dat tantum Quia: Propinquius in genere formalis dat propter quid, vt læſio actionis quemadmodum in ira appetitus vindictæ. At non videtur febris eſſentia in ſolo calore conſiſtere, ſed etiam in ſiccitate, quia febris qua febris eſt, poſtulat humectantia & refrigerantia. Victus enim humidus omnibus febricitantibus confert. Inter ſimplices tamẽ intemperies febrem ponit Galenus ſcilicet calidam in pluribus locis vt 1. diff. fe. 3. 2. Meth. 7. 8. Meth. 1. Præterea ſi febris qua febris eſſet etiam ſicca, falſum eſſet, quod dicitur. Quædam febres aridæ, vt quæ ex laſsitudine; Quædam humidæ, in quibus prima die ſudores copioſi & in Quotidiana. An licet igneus calor ſemper ex ſiccet, non tamen ſemper

9. Meth. 14.

1. Aph. 16.

2. Cri. 13. in lib. cõtra Lycũ. 1. ad Gla. 7.

uerſo corpore adeo vt lædat actiones. Item, eſt caliditas præter naturam maxime quidem in totum animal effuſa, vel ſaltem in plurimis partibus vel nobiliſsimis accenſa. Breuius & exactius: Eſt conuerſio natiuæ caliditatis in igneam. Conſiderãda in his primo pars formalis, deinde ſubiectum. Pars formalis quamuis vario modo explicetur, idem tamen ſignificat, ſeu dicatur calor auctus, ſeu igneus, ſeu caliditas præternaturam, ſeu extranea, vt apud Auicennam: ſeu intemperies calida. Quædam ex his genus remotum ſignificant, vt Calor. Quædam propinquius vt intemperies calida. At hæc quoque extra genus morbi continetur, cum reperiatur in latitudine ſanitatis. Contrahitur autem ad morbum, ſi addatur læſio actionum. Igneus nunquam in latitudine ſanitatis, ſed cum ſit

2.Meth. 7. 1. in 6. Epi. 29. 1. Acu. 18. & 2. Aph. 16. 1. in 6.

extra

extra genus morbi & ſanitatis, contrahitur ad morbum per ſubiectum. Genus remotius dat tantum Quia: Propinquius in genere formalis dat propter quid, vt læſio actionis quemadmodum in ira appetitus vindictæ. At non videtur febris eſſentia in ſolo calore conſiſtere, ſed etiam in ſiccitate, quia febris qua febris eſt, poſtulat humectantia & refrigerantia. Victus enim humidus omnibus febricitantibus confert. Inter ſimplices tamẽ intemperies febrem ponit Galenus ſcilicet calidam in pluribus locis vt 1. diff. fe. 3. 2. Meth. 7. 8. Meth. 1. Præterea ſi febris qua febris eſſet etiam ſicca, falſum eſſet, quod dicitur. Quædam febres aridæ, vt quæ ex laſsitudine; Quædam humidæ, in quibus prima die ſudores copioſi & in Quotidiana. An licet igneus calor ſemper exſiccet, non tamen ſemper

9. Meth. 14.

1. Aph. 16.

2. Cri. 13. in lib. cõtra Lycũ. 1. ad Gla. 7.

uerſo corpore adeo vt lædat actiones. Item, eſt caliditas præter naturam maxime quidem in totum animal effuſa, vel ſaltem in plurimis partibus vel nobiliſsimis accenſa. Breuius & exactius: Eſt conuerſio natiuæ caliditatis in igneam. Conſiderãda in his primo pars formalis, deinde ſubiectum. Pars formalis quamuis vario modo explicetur, idem tamen ſignificat, ſeu dicatur calor auctus, ſeu igneus, ſeu caliditas præternaturam, ſeu extranea, vt apud Auicennam: ſeu intemperies calida. Quædam ex his genus remotum ſignificant, vt Calor. Quædam propinquius vt intemperies calida. At hæc quoque extra genus morbi continetur, cum reperiatur in latitudine ſanitatis: Contrahitur autem ad morbum, ſi addatur læſio actionum. Igneus nunquam in latitudine ſanitatis, ſed cum ſit

2. Meth. 7. 1. in 6. Epi. 29. 1. Acu. 18. & .. Aph. 16. 1. in 6.

extra genus morbi & ſanitatis, contrahitur ad morbum per ſubiectum. Genus remotius dat tantum Quia: Propinquius in genere formalis dat propter quid, vt læſio actionis quemadmodum in ira appetitus vindictæ. At non videtur febris eſſentia in ſolo calore conſiſtere, ſed etiam in ſiccitate, quia febris qua febris eſt, poſtulat humectantia & refrigerantia. Victus enim humidus omnibus febricitantibus confert. Inter ſimplices tamē intemperies febrem ponit Galenus ſcilicet calidam in pluribus locis vt 1. diff. fe. 3. 2. Meth. 7. 8. Meth. 1. Præterea ſi febris qua febris eſſet etiam ſicca, falſum eſſet, quod dicitur. Quædam febres aridæ, vt quæ ex laſsitudine; Quædam humidæ, in quibus prima die ſudores copioſi & in Quotidiana. An licet igneus calor ſemper ex ſiccet, non tamen ſem-

9. Meth. 14.

1. Aph. 16.

2. Cri. 13. in lib. cōtra Lycū. 1. ad Gla. 7.

uerſo corpore adeo vt lædat actiones. Item, eſt caliditas præter naturam maxime quidem in totum animal effuſa, vel ſaltem in plurimis partibus vel nobiliſsimis accenſa. Breuius & exactius: Eſt conuerſio natiuæ caliditatis in igneam. Conſiderāda in his primo pars formalis, deinde ſubiectum. Pars formalis quamuis vario modo explicetur, idem tamen ſignificat, ſeu dicatur calor auctus, ſeu igneus, ſeu caliditas præter naturam, ſeu extranea, vt apud Auicennam: ſeu intemperies calida. Quædam ex his genus remotum ſignificant, vt Calor. Quædam propinquius vt intemperies calida. At hæc quoque extra genus morbi continetur, cum reperiatur in latitudine ſanitatis. Contrahitur autem ad morbum, ſi addatur læſio actionum. Igneus nunquam in latitudine ſanitatis, ſed cum ſit

2. Meth. 7. 1. in 6. Epi. 29. 1. Acu. 18. & Aph. 16. 1. in 6.

extra

extra genus morbi & ſanitatis, contrahitur ad morbum per ſubiectum. Genus remotius dat tantum Quia: Propinquius in genero formalis dat propter quid, vt læſio actionis quemadmodum in ira appetitus vindictæ. At non videtur febris eſſentia in ſolo calore conſiſtere, ſed etiam in ſiccitate, quia febris qua febris eſt, poſtulat humectantia & refrigerantia. Victus enim humidus omnibus febricitantibus confert. Inter ſimplices tamẽ intemperies febrem ponit Galenus ſcilicet calidam in pluribus locis vt 1. diff. fe. 3. 2. Meth. 7. 8. Meth. 1. Præterea ſi febris qua febris eſſet etiam ſicca, falſum eſſet, quod dicitur. Quædam febres aridæ, vt quæ ex laſsitudine; Quædam humidæ, in quibus prima die ſudores copioſi & in Quotidiana. An licet igneus calor ſemper ex ſiccet, non tamen ſemper

9. Meth. 14.

1. Aph. 16.

2. Cri. 13. in lib. cõtra Lycũ. 1. ad Gla. 7.

eſt, ſed in continua generatione conſiſtit. Eget enim alimento, quo conſumpto perit, altero nō ingrediente. Sic ſenectus & ariditas in omnibus viuentibus aduenit. Eſt enim calor innatus ignis quidam in corporibus viuentium incluſus proximum animæ inſtrumentum, quem ſi contingat ab alieno igne corripi, vehementer periclitatur ne deficiat, abſumpto proprio alimento. Quod Hipp. ſignificaſſe videtur, cum inquit. Hominis anima ſemper prodicitur vſque ad mortem: ſin autem igne excanduerit, ſimul cum morbo & anima corpus depaſcitur, per animam enim ſignificat calidū innatum, quod cœlitus ortum ducens animæ eſt particeps, vt voluit Ariſtoteles. Hæc eſt febris, de qua primum agendum eſt. Hic eſt morbus quo plurimi pereunt: omnes enim acuti per febres pereunt.

2. in 6. Epi.

2. Gē. an. 3.

munt. Hic præ cæteris frequentiſsimus eſt. Hic præcipue requirit Medicinæ auxilia. Sed in cognoſcenda eius natura maxima eſt apud Medicos difficultas, vnde & in curatione ambiguitas. Nos pro viribus clariſſimam hanc partem reddere conabimur. Reponitur Febris inter morbos vniuerſales non vt Epidemius, neque vt genus, ſed quia totius corporis eſt ſimul, non vt Tumores & vlcera particulatim. videtur tamen eſſe inter particulares, quia eſt propria Cordis: Sed a parte principe communicatur toti. Cur non Syncope, Apoplexia, Epilepſia, Icteritia, leuco phlegmaſia, quos Celſus recenſet inter vniuerſales? An in his morbus eſt ſolius principij, cæterarum partium per cõſenſum, & ſymptomata. Sola febris per ſe in toto eſt ex Corde, licet quædam ſymptoma ſit

1. Acu. 9.

1. dif. fe. 1.

partium inſlammatarum. Vtrũ ſola febris inter vniuerſales? videtur etiam Tabes; totius refrigeratio in rigore: Humectatio in Hydrope: & alij multi Quidam ex Cerebro, vt Sopores, vigiliæ, Inſaniæ, Conuulſiones, neruorum reſolutiones, imbecillitates, Tremores. Quidam ex Hepate, Cachexiæ, Hydropes, Icteritia, Scabies, Lepra, Elephantiaſis: Quidam ex genitalibus, vt ſterilitas, Vterinæ affectiones: Morbus gallicus. Quemadmodum ex Corde Febris & Tabes. An multa ex his ſub febre continentur tanquam contrariæ affectiones; quarũ eadem eſt ſcientia. Alia ſymptomata ſunt. Agemus autem prius vniuerſali ratione; Quid febris, Genera, differentias & cauſas. Poſtea ſigillatim in ſingulis vniuerſale intuebimur quod pertinet ad dignotionem & curationem ex Hip-

pocrate

pocrate, Galeno antiquioribus probatiſsimis Græcis, Latinis Ambibus, non negligendo poſteriores.

Quid febris. Cap. 2.

FEbris græce Pyretos dicitur ab igne, aliquando ſimpliciter ignem vocat Hipp. in Epidemijs ſignificans febrem magnam, vt notat Galenus. *1. Acu. 18.* Definitur autem vario modo, nunc per formam tantum nunc per materiam tantum, nunc per vtrunque. Per formam tantum cum dicitur. Eſt intemperies *8. Meth. 1.* aucto immodice calore, vt hominem offendat, & actionem lædat. Per materiam tantũ. Eſt paſsio generis venoſi. Per vtrunque *1. Cri. 7.* Febris eſſentia in Cordis nimio calore conſiſtit. Iterum *3. Præſ. 5.* eſt in temporijs calida per totum corpus diffuſa. Et cum dicitur. Eſt calor auctus in vni- *9. Meth. 14.*

uerſo corpore adeo vt lædat
2.*Meth.* 7. actiones. Item, eſt caliditas
1. *in* 6. præter naturam maxime qui-
Epi. 29. dem in totum animal effuſa, vel
1. *Acu.* 18. ſaltem in plurimis partibus vel
& *Aph.* nobiliſsimis accenſa. Breuius
16. 1. *in* 6. & exactius: Eſt conuerſio natiuæ
caliditatis in igneam. Conſideräda
in his primo pars formalis, deinde ſubiectum. Pars
formalis quamuis vario modo explicetur,
idem tamen ſignificat, ſeu dicatur calor auctus,
ſeu igneus, ſeu caliditas præter naturam, ſeu
extranea, vt apud Auicennam: ſeu intemperies
calida. Quædam ex his genus remotum ſignificant,
vt Calor. Quædam propinquius vt intemperies calida.
At hæc quoque extra genus morbi continetur,
cum reperiatur in latitudine ſanitatis: Contrahitur
autem ad morbum, ſi addatur læſio actionum. Igneus
nunquam in latitudine ſanitatis, ſed cum ſit

extra

extra genus morbi & ſanitatis, contrahitur ad morbum per ſubiectum. Genus remotius dat tantum Quia: Propinquius in genere formalis dat propter quid, vt læſio actionis quemadmodum in ira appetitus vindictæ. At non videtur febris eſſentia in ſolo calore conſiſtere, ſed etiam in ſiccitate, quia febris qua febris eſt, poſtulat humectantia & refrigerantia. Victus enim humidus omnibus febricitantibus confert. Inter ſimplices tamẽ intemperies febrem ponit Galenus ſcilicet calidam in pluribus locis vt 1. diff. fe. 3. 2. Meth. 7. 8. Meth. 1. Præterea ſi febris qua febris eſſet etiam ſicca, falſum eſſet, quod dicitur. Quædam febres aridæ, vt quæ ex laſsitudine; Quædam humidæ, in quibus prima die ſudores copioſi & in Quotidiana. An licet igneus calor ſemper exſiccet, non tamen ſemper

9. Meth. 14.

1. Aph. 16.

2. Cri. 13. in lib. cõtra Lycũ.

1. ad Gla. 7.

per in febre tanta ſiccitas contracta eſt, vt per ſiccitatem lædat actiones, vt per caliditatem ſemper facit. Victus autem humidus non ſolùm ad contractam ſiccitatem facit, ſed etiam ad conſeruandam propriam humiditatem, vt in pue-
2. *Aph.* ris & ijs qui tali victu vti con-
11. ſueuerunt, & quia facilius eſt impleri potu quam cibis. Videtur etiam febris in frigiditate conſiſtere, vt in rigoribus tertianæ, & quandoque in continuis, in quibus calor vix re-
2. *in* 1. uocari poteſt. An non repu-
Epi. 28. gnat calorem febrilem aliquando ſtare cum refrigeratione extremorum, & fieri intemperiem inæqualem?

Calor auctus intelligendus eſt non ſecundum quantitatem nam idem gradus ſeruaretur auctis viribus, vnde melior cōcoctio fieret in febricitantibus, vt in ijs qui creſcunt, & Hyeme,

me, & vere. Sed ſecundum qualitatem aucto gradu, vnde fit caloris innati diminutio & deſtructio, quemadmodum in putredine: impedit enim functiones naturales. Sed hic magnæ controuerſiæ & difficultates oriuntur. Prima quomodo calor febrilis deſtruat innatum, ſecunda, vtrum ſub febrili remaneat calor innatus aliqua ex parte, tertia, vtrum ambo in eodem ſubiecto eſſe poſſint. Circa primam. Auctio ſecundum gradum non videtur deſtruere minorem quia continet vt in numeris maior minorem. Sub febrili igitur remanebit calor innatus integer.

1. Aph. 14. 15.

4. Meteo. 1.

3. capul. 6.

Amplius ſi calor calori non eſt contrarius ſed ſimilis, non enim differunt ſpecie, vt Galenus teſtatur in libro contra Lycum; Conſeruatur igitur calor innatus ſub febrili, non deſtruitur. Solutio petitur ex Phyſicis.

5. Phy. 19.

cis. Nam media contraria ſunt inter ſe ratione extremorum vt in coloribus. Sic maior gradus caliditatis contrarius eſt minori non tanquam calido ſed frigido vt color cæruleus tãquam niger flauo tanquam albo. Hoc modo gradus differunt ſpecie, ob variam proportionem extremorũ componentium. Cum igitur calor natiuus fit temperatus vt Galenus teſtatur. opponitur febrili vt frigidum: ſeinuicem igitur deſtruunt, quia contraria. Alio modo maior ignis deſtruit minorem abſumpto eius alimento. Si enim calor innatus igne excanduerit, ſimul cum morbo corpus depaſcitur. Cum autem inter ſe valde differant præſtantia, calor enim innatus virtute animæ longe potentior eſt igne elementari, inſitus extraneum expellit modico principio frigiditatis vtens, præcipue ſi accedant

3. capul. 6.

5. in 6. Epi. 5.

dant

dant Medicinæ auxilia. Circa ſecundam vtrum remaneat innatus, cum igneus fit? Non videtur, quia in mutatione non remanent contraria. Videntur tamen remanere ex effectis. Nam & putredo & concoctio fit: atque agunt inuicem igneus & innatus, præcipue in ſtatu inter vtrumq; magna pugna modo hoc modo illo vincente. An in mutatione ex toto non remanent contraria? remanent quodammodo, cum ſecundum partem. Ideo melius dicitur Conuerſio in igneum, quia quod mutatur partim eſt in termino à quo, partim ad quem: ob id fit partim putredo, partim concoctio, quia quaſi miſcentur natiuus & igneus multis modis. Tertia dubitatio. Si aliqua ex parte remanet natiuus cum igneo, vtrum in eodem ſubiecto? Non videtur, quia contraria ſunt, atq; agunt inui-

1. Criſ. 5.

1. Aph. 16.

1. dif. fe. 6.

inui-

1.Phy.30. inuicem:omne autem agens tãgit non continuum eſt cum eo quod patitur. Videntur tamen in eodem eſſe, quia omnis mutatio circa idem ſubiectum fit. An vtroq; modo contingit, & in eodem eſſe, & in diuerſis? In eodem quidem ſi alterum ex contrarijs actu ſit, alterum poteſtate, ideſt vnum energia, alterum virtute, vt in aqua feruēte aliena caliditas actu ineſt, innata autem frigiditas virtute. quamdiu aqua eſt. *S*ed contra: *S*i calor natiuus cum igneo remanet tantum poteſtate, non aget, non concoquet, non pugnabit. An non eſt abſolute in potentia? ſed in actu primo, qui poteſt exire in actum ſecundum in quibuſdam per ſe ipſum, in quibuſdam modico auxilio ſaltem ablato impedimento, vt aqua quamuis feruentiſsima ignem extinguit, & Plumbum liquefactum coagulat, defen-

ditq; a lique factione, quod non facit aer quamuis actu frigidus. Expellit quoq; extraneam caliditatem accepto ſaltē principio ab eo, quod remouet ignem. Nam quod incipit refrigerari, potentius in ſuam naturam reuertens, reliquas partes refrigerat: qui motus naturalis eſt. per principium intrinſecum. In diuerſa autem ſubſtantia vigere calidum innatum & igneum patet in tribus generibus febrium. Nam dum accenſio eſt in ſpiritibus humores & partes ſolidæ magis integræ ſunt & e conuerſo. pars igitur integrior vitia reliquarum corrigere poteſt. In prædictis oritur dubitatio. Si febris eſt conuerſio natiuæ caliditatis in igneum, non abſolute ignis: non erit morbus, quia morbus non habet eſſe in fieri ſed in facto eſſe. Quin etiam ſi abſolute ignis dicatur, non eſt *2. Moth. 3.*

eſt res per manens, nam con-
2.Meth. 2. tinue fit. An omne quod ſit ha-
bet aliquid facti? Nam calor
eſt res permanens.

Subiectum febris. Cap.3.

SVbiectum proprium vtrum
vniuerſum corpus? Non
1. in 6. Epi. 29. videtur neceſſarium; nam ſatis
eſt in pluribus partibus & no-
biliſſimi accenſam eſſe. Patet
in quibuſdam ardentibus, in
acceſſionum principijs, in E-
piala, lypiria. Vtrum Cor?
At etiam reliquæ partes ſi febre
laborant; ideo dicitur, locus
7. Meth. 8. vel Cor, vel totum animal. V-
trum genus venoſum? nam ex
principio quodã in totum cor-
pus ſparguntur. Vnde ſigna
maxime ex vrinis petuntur. At
ſi per genus venoſum tam venæ
quam arteriæ intelliguntur vt
Galenus tradit, tam cor, quam
Hepar erit principium. Sed
Era

Eraſi ſtratus apud celſum vo-
luit Febrem eſſe arteriarum af-
fectionem, cum ſanguinem ex
venis ſuſceperint. At id ſem-
per fit ſecundum naturam. An
nullum ex his proprium ſubie-
ctum dicendum eſt. Sed ſub-
ſtantia calidi innati, cuius fons
in Corde eſt, Ideo ex Corde
tantum in totum corpus per ve
nas & arterias communicabi-
lis eſt. Patet id ex definitione
tradita: Eſt conuerſio calidi *Gal. 1. Acut. 18. 5.*
natiui in igneum, & ex eo quod *in 6. Epi. 5.*
ſcribit Hipp. *S*i anima excan-
duerit, ideſt calidum innatum
in igneum vertatur. *S*equitur
enim ſententiam Democriti. qui
animam putauit eſſe ipſum ca-
lidum, vt patet in libro de
Principijs, qui tribuitur Hip-
pocrati. vbi inquit videtur ſa-
nè mihi id quod Calidum voca-
mus, immortale eſſe, & cuncta
intelligere, & videre, & audi-
re, & ſcire omnia tum præſen-

tia

tia tum futura & quæ ſequuntur. Quam ſententiam Ariſtoteles tribuit Democrito. Patet autem ſubiectum proprium febris cui primo ineſt & per illud cæteris, eſſe calidum innatum: Cordi enim ineſt, quia hic fons eſt calidi innati: Venis & Artherijs, quia hæ ex corde ducunt in totum corpus: Toti corpori quia hoc viuit calido innato. *S*ed cirta hanc ſententiam oritur dubitatio. *S*i calor innatus in tribus ſubſtantijs reperitur, ex quibus animal componitur, in ſpiritu, in ſanguine, & ſeminali humiditate ex qua partes ſolidæ fiũt vt Galenus tradit. Quod & Ariſtoteles confirmat, cum inquit In corpore humor, in humore ſpiritus, calor animalis in toto eſt. Non vnicum erit in animali calidi innati principiũ Cor, ſed quot principiu, tot erunt febris initia. Ponuntur autem

1. de An. 20.

1. Aph. 15. 3. Gē. an. 10.

Art. med. 9.

autem apud Galenum quatuor principia, quibus totum animal gubernatur, Cor Cerebrum, Hepar, Teſtes. Nam de Hepate ſic argui poteſt Cum Hepar inſitum calorem habeat, quo ſanguinē gignit, non à Corde, vt Galenus vult: inſitum enim inquit in ſanguine & Hepate calorem quendam tepidum abſq; calore Cordis, qualis in domibus æſtiuo tempore: Si hic vertatur in igneū febris erit ex definitione tradita. non ergo Cor erit febris initium in omnibus. Si mili modo de teſtibus Cum teſtes ſint principium ſeminalis humiditatis, Si ex teſtibus influit calor inſitus in totum corpus, quo priuātur exſecti altera inſiti caloris origine priuati: hic conuerſus in igneum erit febris initium, quod ridiculum eſt. De Cerebro autem cum autor ſit Spiritus animali, in quo ſuus calor

De Form. fa. 3.

1. *de Sem.* 15.

ineſt,

ineſt, ſi vertatur in igneum, febris ex Cerebro in totum corpus diffundetur. At ex ceteris partibus febris non oritur, niſi prius Cor afficiatur, vt galenus conſentit: At vero ſi admittatur vnicum eſſe fontem caloris innati Cor, autorem omnium naturalium operum. aſtruitur ſententia Ariſtoteles de principatu cordis, eſſe ſcilicet principiū non ſolum facultatum omnium, ſed & ſanguinis, & ſpiritus, & ſeminis; amplius venarum arteriarum & neruorū; Quod acriter impugnat Galenus in libris de Plac. & de ſemine, Pro ſolutione non ſufficit diſtinctio, quam afferunt quidam alium eſſe calorem inſitum, alium, influentum, alium miſtum ex vtroq; inſitum quidem eſſe in toto corpore; influentem in Corde. At non ſolum à Corde influit in cæteras partes; ſed à quatuor principijs proprius ca-

8. Plac. 7.

lor

lor influit vt teſtatur Galenus. Dicendum eſt igitur in ſolo Corde calorem innatum actu eſſe, in cæteris partibus poteſtate, ideo egere calore cordis, vt reducatur ad actum calor qui inſitus in ipſis eſt. Ideo febris non eſt, niſi calor innatus in ſuo principio vertatur in igneum. Hoc non repugnat quatuor principijs a Galeno poſitis. Solum videtur repugnare quod dè Hepate dixit, in ſanguine & Hepate inſitum quendam calorem ineſſe abſq; calore Cordis. Sed hoc dixit in fætu contingere ante quam Cor perficeretur, Putauit enim prius generari Hepar ex venis Vmblici, quo tempore gubernari animas tantum à calore Hepatis. At calor Hepatis & ſanguinis in fætu geniti actu eſt à calore Cordis matris. Alio qui ſibi contradiceret; Nam alibi inquit. Calor in ſanguine habetur à Corde. De Te- *de form. fæ.3.* *1. de Temper. vlt. &*

de cu. per ſang. 5. ſtibus manifeſtum eſt nam vaſa ſeminaria ex arterijs producuntur. Cerebrum ex ſpiritu vitali animalem perficit.

Genera Febrium. Cap. 4.

1. diff. fe. 1. Febrium genera ſumma tria: Ephemera: Putrida: Hectica: ex triplici ſubſtantia calidi innati quæ conplent ſubſtantiam noſtri corporis: ſcilicet ſpiritus, ſanguis, & ſeminalis humiditas. quæ ab Hippocrate ſignificantur per hæc verba: Continentia: contenta & impetum facientia. *8. in 6. Epi.* Ideſt ſolida, humores, & ſpiritus; ſingulorum autem generum differentiæ ex ignea qualitate tanquam à forma ſumuntur. pro caloris acredine & motus velocitate. *1. in 6. Epid. 29.* Aliæ mordaces manui aliæ mites. Aliæ non mordaces quidem, ſed poſt inſurgentes: Aliæ acutæ, ſed à manu victæ: Aliæ ſtatim valde ardentes; aliæ in totum debiles;

Inter

Inter has quædam magnæ; quædam malignæ. Ex ijs quæ calorem comitantur. Aridæ, ſalſuginoſæ ideſt cum pruritu; Penphyngodes aſpectu terribiles, ideſt puſtuloſæ quales in Variolis, morbillis ideſt & Peſtiletibus; Aliæ tactui humidæ; Aliæ valde rubræ, valde pallidæ, liuidæ & id genus alia. Ex modo quædam continuæ; Quædam interdiu tenent, nocte inter mittunt. vel nocte tenent, die intermittunt. Nonnullæ ſemitertianæ ſunt, Tertianæ, Quartanæ, Quintanæ, Septanæ, Nonanæ. At hæc in putridis tantum conſiderantur, in ſequuntur enim humorum diuerſitatem, & locum. Sed circa hæc oriuntur dubitationes. Prima. Non videntur ſtatuenda tria genera febrium ex triplici materia, quia eſt intemperies totius, & lædit operationes totius. Reſpondet Galenus. Dum quædam ſunt excalfacta, ideſt

3. in 1. Epi. 2.

1. dif. fe. 1.

accenſa, reliqua calfiunt; non eſt neceſſe omnia accendi. Exemplo vaſis aquam calidam continentis, aut è conuerſo; & Follis aerem calidum attrahentis, At hoc modo morbus erit in vna materia, in reliquis paſſio. An ſatis eſt ad morbi conſtitutionem eſſe in aliqua parte affectionem permanentem, à qua læditur actio totius. Nam totũ agit mediantibus partibus Altera dubitatio; Non videtur in ſpiritibus dari genus febriũ. Nam Ephemera in ſanguine calfacto conſiſtit, & ſynoca ſine putredine ad Ephemeram reducitur. Duplex igitur genus febrium ex materia; In humoribus & Solidis, An in omni febre ardere aliquã ſubſtantiam neceſſe eſt? In Ephemera ſolum aerea ſubſtantia pinguis ardet, non ipſe ſanguis licet excalfactus ſit, at non putrefactus; vt flamma baculi oleo illiti. Arſio autem humorum non contingit

1. dif. fe. 5. & 2. dif fe. 9. 9. Meth. 2.

tingit ſine putredine; ideo Putrida in humoribus Ephemera in ſpiritibus diſpoſitio eſt permanens, in ſanguine paſſio ſolum. Putrida veluti flamma ex fumo baculi; Hectica vt ignis carbonis. Tertia dubitatio circa Putridam. Humores non poſſunt eſſe ſubiectum ægritudinis, quia eorum non ſunt actiones; quas primo lædat morbus. Non enim concoquunt, ſed concoquuntur, attrahuntur, retinentur, expelluntur. Sed virium eſſentia in duobus tantum corporibus à Galeno ponitur ſcilicet in ſpiritibus & ſolidis, Videtur & Hippocrates vitia in humoribus ponere inter cauſas, cum inquit propter humores ægrotat corpus. Quaſi partium ſolidarum tantum ſit morbus. At hoc modo neque ſpiritus eſſent ſubiectum ægritudinis, & ſola Hectica inter febres eſſet morbus, quia in hac ſola partes ſolide *11. Meth. 1. & 12. Meth. 5. 1. Nat. hu. 19.*

lidæ ſunt excalefactæ, nam in Ephemera & Putrida ſolidæ excalfiunt tantum non ſunt excalfactæ; nec habent permanentem caliditatem. An in quacunque parte corporis contracta fuerit caliditas ignea permanens, morbus dicendus eſt, lædit enim operationes totius. Quod autem inquit Hippocrates; propter humores ægrotat corpus: ſignificat morbum totius eſſe vitio humorum, ex quibus tanquam elementis cõponitur: operationes enim ſunt totius compoſiti, vt viſio totius oculi, licet particulæ quædam ad receptiones colorũ faciant, vt humor criſtallinus quædam ad cognitionem, vt ſpiritus viſius, quædam vſum tantum præbent, vt membranæ: quæcunque autem particula vitiata fuerit, oculi operationem aliqua ex parte lædit, licet non quæcunque actionem præſtet. Patet autẽ in humoribus quoq;

vires eſſe, quamuis actionem non præſtent vt ſpiritus & ſolida: cum enim elementa ſint ſolidarum partium, oportet illa quoque ad vires præſtandas & mediocri quantitate & temperamento eſſe, vt Galenus teſtatur: nam & ſanguis ſubiectum eſt calidi innati, quo omnes operationes perficiuntur. eumque contingit euacuari vſq; ad animi deliquium: Videtur autem Galenus admittere febrem putridam non eſſe morbum cum inquit. Putridæ cauſas habent, quæ ipſas excitant, Non Hecticæ, nam hæ & Diariæ non amplius fiunt. Cum enim morbus conſiſtat in facto eſſe, vt permaneat poſtquam abierit cauſa, inter febres ſolæ hæ duæ morbi erunt, Hectica & Ephemera, quia non amplius fiunt. Reſpondetur, putredinem quidem humorum affectionem eſſe permanentem etiã ſi abierit cauſa: At febrem ex

12. *Meth.* 5.

8. *Meth.* 9.

putredine in continua generatione eſſe, excitatur enim febris ex euaporatione ad cor, qua deſinente ceſſat febris. Ad morbum autem conſtituendum ſatis eſt aliquam affectionem permanentem eſſe. Concludere igitur poſſumus igneam caliditatem permanentem ſeu in ſpiritibus ſeu in humoribus ſeu in ſolidis morbum conſtituere quæ febris dicitur: nam partes ſunt noſtri corporis, & calidum innatum atque animam participant. Quarta dubitatio. Omnis febris videtur putrida, nam in omni corrumpitur calidum innatum ab externa caliditate, vt patet ex definitione febris. Putredo autem eſt corruptio natiuæ caliditatis in vnoquoq. humido ab externa caliditate,
4. Meteo. 1. vt ab Ariſtotele definitur. An in Ephemera & Hectica vnà cum calido abſumitur humidum vt in conbuſtione: in putredine autem remanet humi-
dum

dum vt pus vel ſimile puri. Quædam inter putridas accedunt ad vſtionem, vt Ardentes & tertianæ exquiſitæ in quibus humores quaſi in cinerem vertuntur. Ephemeram tamen putridam quidam tradunt in Anglia graſſari, peſtilentem, quæ vnica die aut occidit, aut ſoluitur. An huiuſmodi non inter Ephemeras cenſenda eſt, licet vnica die ſoluatur, ſed inter ſynochans putridas. in ſanguine enim ſine putredine Ephemera conſiſtit, cum putredine autem ſynocha putrida: Hecticam vero putridam videtur admittere Galenus, ex Athæneo aſſerente omnem febrem ex putredine oriri, vbi Galenus excipit tantum Ephemeras. An inter Hecticas quædam ſunt ex putredine ſolidarum partium, vt in Suppuratis, & vlceribus Pulmonis & in Peſtilentia. Nam dum pus conficitur febres fiunt ratione humorum putreſcen- *1.diſ.fe.5.*

tium: in ſuppuratis autem febres ex pure partes ſolidas putrefaciente. At Hecticæ per ſe febres ſine putredine contingunt.

Cauſæ febrium. Cap. 5.

Cauſæ a Medicis conſiderantur: Materialis in quibus adeſt materia vt humores in Putridis, aut ſubiecti præparatio ad patiẽdum. Efficiens quod inflammat. Non forma, quia in definitione compræhenſa eſt: non finis, quia in accidentibus non eſt cuius gratia. Inſtrumentalis, & ſine qua non conditiones ſunt efficientis aũt materiæ vt veſtes, ciborum preparatio, diuturnitas. Quæcumque externæ aut euidentes ſunt, Procatarticæ appellantur. Quæ internæ aũt abditæ, Antecedentes ſi non proximæ: Coniunctæ ſi ſimul cum morbo ſint & non ſint. Externæ omnes ſumuntur

à ſex rebus non naturalibus vocatis: tam ad morbos, quam ad ſanitatem inducendam. Aer ambiens, ad quem Regio, anni tempus, conſtitutio reducuntur. Motus & quies; Somnus & vigilia: Quæ aſſumuntur vt Cibi & potus: Quæ excernuntur & retinentur: Animi motus. Eadem ad quatuor capita reducuntur. Quæ ſumuntur; Quæ geruntur: Quæ educuntur & retinentur: Quæ foris adhibentur. Propenſio igitur ad febres aptiſſima natura calida & ſicca: Poſt calida & humida: deinde calida tantum; dein ſicca tantum. Inepta natura frigida & humida, vel frigida tantum, humida tantum. Auicenna humidam præponit tum ſolam, tum & calidam: quod verum eſt de Putridis vt etiam Galenus fatetur. non de Ephemeris neq; de Hecticis; At ſiccitas in vniuerſum ſalubrior. Nũ quia rarius febricitent, vt Ga-

Art. med. 85.

5. *Tuen. ſan.* 10.

8. *Meth.* 8.

8. *Meth.* 2.

3. *Aph.* 15.

3. *Aph.*7. lenus vult, acutiores tamen febres,& ex Ephemeris tranſeunt inacutas ocyſſime & poſt in
8.*Meth.*2. Hecticas. At ſi maxime propenſi calidi & ſicci, ſæpius debuiſſent corripi. An hi non niſi ob errores,vt inædiam a Diatritaris inſtitutam & in quodam anni tempore & conſtitutione ſimili. At humidi ſponte & in omnibus temporibus; Ideo ſæpius; Ob id ad alia deterior
8.*Meth.* 8. eſt natura calida & humida.

Efficiens eſt tum quod ſubiectum diſponit, aut materiam ſubminiſtrat; tum quod diſpoſitum inflammat; Materiã ſubminiſtrant cibi & potus Diſponunt ad Putridas humectantia ad Ephemeras & Hecticas ſiccantia,vt inædia: nam quidam ſi biduo eam patiantur, febricitant:
10.*Meth.* 4. Euacuationes magnæ: cogitationes: Curæ, Vigiliæ, At quæ diſponunt tantum non viderentur efficere caliditatem ſine agentibus: ponuntur tamen

men inter efficientes procatarticas à Galeno. Num ex ſiccantia calorem efficiant? prætermiſſa tamen à Galeno hæc cauſa inter efficientes caliditatem. An valde præparata materia à quocunq. calefaciente accenditur: ſufficiunt ſæpe motus conſueti quamuis modici, & quecunq. caliditas intus exiſtens, vt valde ſicca in Ephemeram & Hecticam incidant, valde humida in Putridam. Ignem efficiunt duo Ignis & motus. cum quo comprænhenditur & lumen Solis. Galenus ad quinque modos reducit. Primus eſt Motus tum corporis tum animi vt exercitatio labor, calefaciunt articulos & muſculos, inde ad Cor tranſit caliditas, venus ſtatim Cor & lumbos. Fluxiones in Diarrhea, Catarro, ob attritionem calefaciunt internas partes. Animi motus, vt ira motus eſt ſanguinis & feruor circa Cor. Triſtitia ſolo

10. Meth 2.

1. dif. fe. 3.

1. Motu. 4.

De cau. morb. 2.

1. dif. fe. 3.

motu

motu ſpiritum calfacit. Secundus modus eſt Putrefactio, nam ignis quidam eſt in materia putreſcente. Tertius eſt calidi adhærentia, vt ignis aut ſolis
8. Meth. 3. incipit calor in capite; Medicamenta externa: vt Thermæ, cataplaſmata. Quartus permixtio calidæ ſubſtantiæ: vt cibi calidi cum aromatibus; potus vini generoſi: Medica-
8. Meth. 5. menta. Ciborum corruptela in fumoſam qualitatem, quæ cruditas nidoroſa vocatur. Accenſio in his prius in ventriculo & Hepate Auic. Inſpiratio aeris calidi in hypocauſto Peſte.
1. diff. fe. 4. Quintus modus eſt retentio calidi effluxus vel ob multitudi-
8. Meth. 6. nem in Ebrietate & ciborum multitudine: vel obſtruente frigore externo, in his læditur
8. Meth. 8. primo Caput: vel poris aſtrictis denſata cute aſtringentibus lotionibus frigidis: frictionibus ſiccis, duris: vſtione Solis: vel poris obſtructis: quod ſi modi-

ce con-

ce contingat fit Ephemera, ſi multum, putrida a multis craſſis & viſcoſis. Hippocrates lib. 3. de Morbis cauſas febrium perſtringit in hũc modum. Bilis & Pituita calefacta totum corpus calefacit, quæ febris eſt. Calfiunt intrinſecus à cibis & potibus extrinſecus à labore, vulneribus, & à calido nimium calefacti & à frigido nimium frigefacti: calfiunt etiam à viſu, auditu, ſed minimum ab his; An ſignificat animi motus? Coniũgi plures cauſæ poſſunt, vt cum denſitate cutis, cruditas & alia.

Ephemera. Cap. 6.

EPhemera appellatur & Diaria, quia non vltra diem horarum 24. protenditur. Sic Ephemeron animal quia viuit in poſt meridiem; Et Ephemeron herba Dioſcoridi, quia vna die interficit, Cholchicum appel- *9. Meth. 1.* *9. His. an. 19.*

appellatum. Eſt vnica acceſſio vno die vt plurimum cir-
9. *Meth.* 1. cumſcripta: porrigitur aliquando in plures dies, quæ ſynochus
9. *Meth.* 2. vocatur. Eſt paſſio ſpiritus abſque humorum putredine:
Hippocrates vocat febrem non
2. *Criſ.* 13. ex bile. 7. Aph. 42. Et abſque inflammatione membri, niſi ob diſtantiam non vapor putridus aſcendat ad cor, ſed ſolus calor, vt in Bubone: de quibus
4. *Aph.* 55. Hippocrates inquit. Ex bubone omnes febres malæ præter E-
1. *dif. fe.* 5. phemeras. Etiam ſic deſcribitur à Galeno: Eſt ſola ſanguinis excalfactio in qua ſpiritus incenduntur in Corde. *Si putreſcant ſpiritus, vtrum dicenda Ephemera? vt tradunt in Anglia. An hoc eſt eſſe Ephemeræ, vt ſine putredine ſit, ideo ſine periculo, & breuiſsima; quia citiſſime ſpiritus abſumuntur & reficiuntur: citiſsime incenduntur & refrigerātur ob tenuitatem. Non videtur vbiq;

vnica

vnica acceſſio:nam quæ ex modica obſtructione fit, aliquando affert alteram acceſſionem die tertia, & tamen continetur inter Diarias. Et Auicenna testatur Ephemeram ex cruditate quandoque aduenire cum periodis quatuor vel vſque ad ſeptem, & eſſe Ephemeram cum pulſu ſano. An accidit permanente cauſa effectrice, nouam materiam halituoſam colligi, vt in putredine ſanguinis & bilis die tertia, vnde acceſſiones fiant: aut vnica protendatur in maiori obſtructione cutis. Ideo eſſentia Ephemeræ non in vnica acceſſione conſiſtit, neque in vna die: ſed in incenſione ſpiritus in Corde abſque putredine. Differentiæ pro natura ſubiecti in diuerſis temperamẽtis: Ex cauſis prout permanent, vel non permanent: Ex particula incipiente, vel capite, vel Hypochondrio vel toto: Ex affectu vel ſola cali-
ditate,

8. Meth. 4.

8. Meth. per totum.

ditate, vel adiuncta ſiccitate, aut humiditate. In permanente ſtipatione, quædam repetit, quædam protenditur, Synocha appellata, cuius tres ſpecies: Homotenos ſimili tenore perſeuerans, Epacmaſtica ſemper increſcens, Paracmaſtica ſemper decreſcens ob maiorem vel minorem efflationem & accen-
9. Meth. 3. ſionem. Quædam facile in putridam tranſit, vbi adeſt humorum prauitas & maior ſtipatio. Quædam in Hecticam in naturis valde calidis, & ſiccis.

Signa: Ephemere dignotio
1. Gla. 2. difficilis: nemo ante Galenum exacte cognouit. Ab eſſentia febris: Calor auctus ægrotanti moleſtus præcipue in præcordijs, Capite. In Ephemera tangenti ſuauis, æqualiter & ſenſim increſcens vſque ad ſtatum cum facili tolerantia: vaporoſus in primo contactu vel paulo
2. Criſ. 13. poſt. Ab effectis; aucta reſpiratio:

ratio: Pulſus frequentior ma-
ximum ſignum in omnibus fe-
bribus. Hippocrates 7. Epid.
Febricula aliquando obſcura_,
vt non videatur adeſſe, ſed iux-
ta tempora pulſus oſtendit. In
Ephemera cum calore æquali- 1.diff.fe.7.
ter increſcit in celeritatem ef-
fatu dignam & magnitudinem: 2. Cri.13.
ſæpius ad paruitatem in ſicco
affectu. frequentia deficit à pro-
portione ſecundum exteriorem
quietem ideſt pulſus eſt frequẽ-
tior ſecundum internam quie-
tem, quia breuior eſt quam ex-
terna; *S*yſtole nullo modo aut
quam minimum tendit ad ce-
leritatem, vt ſolet in Putridis.
Alibi Galenus inquit: Pulſus 2. Cri.13.
exquiſite ſeruat æqualitatem
naturalem & mollitiem & or-
dinem. An etiam ſecundum_ 2. capul.
naturam tardior eſt ſyſtole? 15.
Vrinæ coctio ſtatim in Ephe-
mera apparet: nam bene co-
loratæ cum ſuſpenſionibus aut
nebulis aut ſubſidentijs bonis.

Con-

2. Criſ. 13. Contrario modo in Putridis, ideo in ijs maximum ſignum ex vrinis. At à calore igneo debuiſſet lædi coctio etiam in Ephemera. An deeſt in hac humor concoquendus: læditur tamen coctio ciborum in venticulo, & ſanguinis in venis, ideo in initio vrinæ tenuiores ſunt & albidiores. A cauſis incepiſſe à cauſa procatartica recenti & manifeſta, quæ ante præceſſerit, ſignum eſt inſeparabile Ephemeræ at non pro-
1. diſ. fe. 7. prium. Nam Putridæ & Hecticæ non ſolum a cauſis procatarticis oriuntur, ſed & ab internis & abditis. A modo ſolutionis: Deſinere poſt horas. 24. cum ſudore, aut rore, aut vapore aliquo optimo poſt ſtatum: Si ſequatur integra ſolutio ſine aliquo veſtigio in pulſu ſine ſymptomatis magnis, de quibus Hippocrates in Prognoſticis.

Signa diuerſorum tempera-

m ento-

mentorum petenda ſunt ex A r-
te Medicinali Gal. Diuerſaru m
cauſarum per ſe patent, ſi æg er
referat; melius tamen eſt Me-
dicum prædicere ex ſignis. Si
ex motu in exercitationibus; 1. *Gal.* 2.
laſſitudo, calor partium quæ
laborarunt; Cutis ſiccior quam
in alijs Ephemeris. Erumpunt
humiditates vel calidus vapor
poſt ſtatum; Pulſus magni. Sed
ſi ſupra modum defatigati fue
rint & deuſti vel refrigerati,
perdurat ſiccitas etiam cum 2. *Cri.* 13.
reliquit febris, pulſus parui. Ex
venere: labor & caliditas lum-
borum, pulſus parui, languidi.
Ex commotione humorum,
partes affecte oſtendunt; vt alui
fluxus. In diſtillatione Tuſſis,
Grauedo, vrinæ ſubalbidæ. Ex
animi motibus, cum adhuc
perſiſtunt, pulſus indicat & fa-
cies. In ira pulſus magnus, ve-
hemens, celer, frequens. In
triſtitia paruus, languidus, tar- 4. *ca. pu.*
dus, rarus. In timore recenti 2.

celer,

celer, vibratus, inordinatus, inæqualis, poſtea idem fit cum pulſu triſtitiæ Abſcedente motu, ex alijs ſignis inueſtiganda affectio. Vrinæ in omnibus magis ruffæ. Ex ira caloris multitudo magis quam acredo, celeriter effertur è profundo, pulſus magnus. Ex triſtitia, curis, cogitationibus, Vigilijs, inædia: ſiccitas, caloris acredo magis quam multitudo, tenuitas corporis, oculorum concauitas, pulſus parui, decoloratio inſolita. Si ex Bubone, qui non ex cauſis latentibus ſed ex vlcere in proximis partibus concitata fluxione ortus ſit. Pulſus maximi, veloces, frequentes, Calor plurimus, humiditas calida poſt ſtatum, mitis, minime omnium acris Facies rubicunda tumens, Vrinæ ſubalbidæ ob defluxionem ad inferiora. Idem in vulneribus. Nam antequam ſanguis vitiatus fuerit ex inflammatione

fit

ſit Ephemera. Ex Solis vſtio- 1. *diſ. fe.*
ne. Cutis ad caliditatem & ſic- 11.
citatem magis vergit quam pul
ſus ad febrilem diſpoſitionem:
Calor multus ſtatim occurrit,
ſitis minor. Caput veluti deuri
videtur: oblectantur frigidis:
ſqualor, oculi rubicundi & ſic-
ci, ſi cum plenitudine, venæ in
tota facie extenduntur ſupra-
modum: grauedo & diſtillatio,
in vere magis. Si ex cruditate
nidoroſa labor in Hypochon-
drio morſus ventriculi, caloris
acredo, pulſus paruus. Si ex
ebrietate facies tumida, rubens:
oculi & venæ turgentes: Si ex
frigore: Caput primo læditur,
grauedines & diſtillationes vt
in deuſtis cum plenitudine; ſed
cutis non adeo calida. Si ex cu-
te denſata vt ex balneo Alumi- 8. *Meth.*
noſo, exercitatus cognoſcet ta- 2.
ctu. Calor; primo mitis, acrior
poſtea ſentitur. Vrinæ minime
ruffæ: moles corporis non col-
lapſa: oculi prominentiores hu-
midio-

midiores: pulſus magnus. Si ex obſtructione cutis, pauca euacuatio in declinatione, perdurat diutius remiſſio ſibi ſimilis.

8.*Meth.* 4. Synochæ pulſus magnus vehemens turgidus: tranſcendit horas Diariæ cum vrinis bonis & pulſu æquali: contingit in cor-

9. *Meth.* 4. poribus plenis bono ſanguine. Ex his patet in quibus ſola caliditas eſt, inquibus eſt adiuncta ſiccitas: in quibus plenitudo: In quibus permanet cauſa, in quibus non permanet. Prognoſtica: terminatur omnis ad ſalutem, niſi tranſeat in aliud genus. Tranſit autem potiſſimum, quando protrahitur permanente cauſa, vt ſtipa-

11.*Meth.* 6. tio, obſtructio, in Putridam die quarta vel quinta. In calidis & ſiccis naturis vel ob errores

8.*Meth.* 4. diatritariorum, in Hecticas aut febres acutas. Signa tranſitus: aduenire ſigna Hecticæ vel Putridæ, vnde media quædam natura videtur fieri; non habere

inte-

integram quietem ſubſequentem. Soluitur per ſudorem vel madorem vel tranſpiratum halituoſum; per vrinam Synocha per ſanguinem è naribus. 10. Meth. 2.

Curatio vniuerſalis.

Cap. 7.

CVratio vniuerſalis via diuiſiua traditur à Galeno incipiens ab vniuerſali tendens in ſingularia. Sed quoniam curanda ſunt ſingularia, non eſt tutum curationem inuenire via diuiſiua ab vniuerſalibus, ne contingat moroſa repetitio, aut fugiant quædam ſingularia, quæ ſunt curanda ob innumerabilem multitudinem: ſed reſolutoria, quæ incipit à ſingularibus curandis, inuento morbo per ſigna poſtea reſoluit in ſua principia & cauſas: & ſingulis affectibus præter naturam ſeu morbi ſint, ſeu cauſæ, ſeu ſymptomata inuenit propria 9. Meth. 15.

remedia per indicationem contrariorum vbi nota eſt contrarietas, vt in febre Ephemera nunc eſt ſola caliditas pæter naturam, nunc eſt adiuncta ſiccitas. Nunc remanet cauſa quæ effecit: nunc non remanet: nam cauſæ procatarticæ quæ abierunt, non indicant remedia: ſed quicunque affectus qui remanſerunt, remouendi ſunt. In Hectica ſimul eſt caliditas & ſiccitas, ideo vtrique proſpiciendum. In Putrida præter febrem adeſt Putredo, & aliquando putredinis cauſæ. aliquando & ſymptomata grauia. Omnibus igitur aptanda ſunt remedia. Vbi autem plura requiruntur, conſiderandum quid prius quid poſterius faciendum Sit, aut ſecundum ordinem naturæ incipiendo à cauſis, aut ſecundum vrgentiam, prius enim ſuccurrendum eſt ei quod magis vrget. Dum autem ea quæ prætor naturam ſunt tolluntur

per contraria: ſimul vires conſeruandæ ſunt per ſimilia recto vſu ſex rerum non naturalium conferendo remedia cum viribus, ne labefactentur, pro diuerſis naturis, ætate, ſexu, conſuetudine, anni tempore, conſtitutione, regione. Vbi contingat hæſitatio, adhibenda eſt conſultatio, an agendum remedium indicatum, qua materia ſeu inſtrumento, vtrum alimentis an Medicamentis, aut Chirurgia: Quantum, Quando, & quomodo. In prædictis ſuboritur dubitatio. Scribit enim Galenus in libro de optima ſecta nullam indicationem ſumi à morbo, ſed tantum à cauſa: fruſtra igitur laboramus in tanto numero indicationum. An loquitur ad Methodicos, quod verum eſt, quando cauſa eſt ex ijs, qua poſita & ablata ponitur & tollitur morbus, vt ſe habet morbus ad ſymptomata. Cum autem in omni febre, qua

De opt. ſe. 25.

tenus eſt ſimplex intemperies calida, indicetur ſola refrigeratio: cur Hippocrates dixit: Victus humidus omnibus febricitantibus confert, nulla facta mentione frigefactionis? An

1. *Aph.* 16. recenſet Hippocrates in eo Aphoriſmo non remedia febrium ſed quibus hoc genus victus conueniat: non enim ſolis febricitantibus inquit conferre, ſed & Pueris & ijs qui tali victu vti conſueuerunt: ad vires ſcilicet eorum conſeruandas: Quantitas autem refrigerationis in omni febre menſuranda eſt ex menſura caloris extranei; ſimiliter & in cæteris contra-

1. *Aph.* 6. rietatibus: Extremis enim morbis extrema remedia optima ſunt, mitioribus autem mitiora: Cognoſcitur autem quantitas exceſſus ex naturali temperie, quæ habetur ex ſignis

2. *Temper.* 3. traditis in libris de Temperamentis: Sed quia valde difficile eſt, & forte impoſſibile

exactam quantitatem habere, addenda alia ſigna: ex ætate, vita anteacta, Regione, cœli ſtatu, anni tempore. Cum igitur maior ſit receſſus caloris febrilis in temperamento frigido, tempore, ætate & cæteris, quam in calidis, vt colligitur ex Hippocrate, cum inquit. In morbis minus periclitantur, quorum naturæ, ætati, habitui, Tempori magis congruit morbus, quam quibus nō congruit: Videbitur igitur magis refrigerandum eſſe in naturis & tem poribus frigidis; quā in calidis: quia in illis maior eſt morbus; quod aliquando à Galeno conceditur. Hæc ratio manifeſtiſſima eſt in vlceribus ſiccandis. nam in ſiccioribus corporibus ſicciora medicamenta adhiben da ſunt. Oppoſitum tamen præcipit Hippocrates. Oxymeli dandum in æſtate frigidum hyeme calidum. Item aquæ frigigidæ potio non conuenit ſeni;

3. Meth. 3. & 7.

2. Aph. 34.

7. Meth. 13.

3. Meth. 9.

1. Acu. 43.

11. Meth. 9.

neq. hyeme, neque cui aliqua pars frigida ſit. An licet in ſimilibus naturis & temporibus minor exceſſus ſit à priſtino ſtatu, non tamen minor à temperato. Magis autem refrigerandum eſt in his, quam ſit receſſus à priſtino ſtatu ob ſimilitudinem cauſæ cum morbo.

8. Meth. 9. Dixit enim Galenus: Refrigerandum aut vſque ad priſtinum ſtatum, aut vlterius ad melius. Ideſt ad temperatum. At in contrarijs ideſt frigidioribus naturis & temporibus ſatis eſt ducere ad temperatum, non tutum eſt vlterius ducere ad priſtinum ſtatum: ne forte in eo confirmetur, vnde regreſſus fieri nequeat. Non commeat ratio in vlceribus ſiccandis, quia requiritur caro ſimilis parti. Nec ſimiliter intemperantiæ in calido & frigido ſeruandæ vt in

6. Tu. ſa. 3. humido & ſicco. Licet aliquando ducere in contrarium affectũ, non vt in eo permaneat. Sed

vt virga curua in oppoſitam curuitatem ducitur, vt reuertatur in rectitudinem. Pugnandum autem contrarijs aliquando efficacioribus, vbi citò oportet mederi ad euitandum id quod peius eſt. Infirmioribus vbi tutò: temperatis, vbi iucunde: æqualibus, vbi citò & tutò. Si incerta eſt quantitas ex priſtino ſtatu, morbi quantitas ex magnitudine ſymptomatum colligitur. nam in peracutis extremi ſunt labores, in mitioribus molliores. Quando autem refrigerandum. Quædam refrigerantia omni tempore conueniunt, quædam non niſi in declinatione. Sed hæc particulatim in modis refrigerandi & materia commodius oſtendentur.

9. Meth. 4. & 10. Meth. 10.

1. Aph. 7.

Curatio Ephemeræ. Cap. 8.

EPhemeræ curatio, in qua non permanet cauſa, in

ſola refrigeratione conſiſtit, aliquando & humectatione. Modi autem refrigerandi alij intrinſecus præſtant alij extrinſecus. Intrinſecus cibi & potus refrigerantes ſed in declinatione tantum conueniunt non egemus in hoc morbo medicamentis. Inſpiratio aeris frigidi conuenit omni tempore, hic aliquando arte parandus eſt in æſtate.

Extrinſecus lauacra, perfuſiones, inunctiones ad totum corpus in declinatione tantum. Ad partes quæ primo læſæ ſunt à cauſis procatarticis, in principio, quomodo aliqua indicatio ſumitur à cauſis quæ abierunt: ſingulis enim contraria
1. Gla. 3. remedia opponit Galenus.

Nam Pars primo excalfacta primo refrigeranda, vt caput in æſtis à Sole: Pedum abblutio in ijs qui iter peregerunt ventriculus fouendus in crudiſcatibus. Lumbi in venere. Per

ſe

ſe refrigerantia, ſcilicet quæ ſua qualitate refrigerant, conueniunt ad ea quæ per ſe calefecerunt, vt oxyrhodini perfuſio ad ſolis vſtionem quocunque tempore. Per accidens refrigerantia, quæ ſubſtantiam calidam euacuant, duplex enim eſt ignis extinctio vna per contrarium altera per materiæ ablationem. Conueniunt hæc ad ea quæ per accidens incaluerunt, vt in ſtipatione cutis laxantia & perſpiratum facientia: ſed hæc non niſi in declinatione conueniunt. Euacuantia tamen quædam in principio conferunt, vt manifeſtum erit in Putridis. Actu frigida vbi cito refrigerare oporteat in affectu vehementiori, niſi timeatur cõſtipatio. Poteſtate frigida tutiora ſunt. Modi humectandi, vnus ſola qualitate per lauacrũ aquæ dulcis, & Olei dulcis inunctionem. Alter ſecundum totam ſubſtantiam per alimen- 10. Meth. 10.

 ta hu-

tai humida & potus. Ad laborem igitur antequàm febris appræhenderit, Confert lauatio in aqua tepida, efficacius in frigida in æſtate, at non tutum propter conſtipationem; hoc remedio ſæpe præſeruantur à febre; At in febre non niſi in declinatione, nec frigida. Ad Solis vſtionem eadem lauatio totius: Sed in febre protinus ab initio ſincipiti infundendum oleum roſaceum omphacinum actu frigidum arte refrigeratum in puteo aut niue, vſque ad declinationem. Nam oleum etſi actu frigidum eſt tamen poteſtate calidum: cerebro & neruis vtile. in declinatione aqua calida multa capiti ſuperfuſa ſanat febrem non ex bile, ideſt Ephemerā: corrigit enim præcipue conſtipationem à frigore factam. Omnibus in declinatione tria adminiſtranda ſunt, ad effluxum calidorum vaporum, quæ per accidens refrigerant.

8. Meth. 3.

7. Aph. 42.

gerant. frictio, vnctio, lauatio. Frictio non ſicca, non vehemẽs, pinguis & mollis ad relaxationem ſolum. Olei perfuſio dulcis non aſtringentis tepidi. Trallianus Hydræleo vtitur ad laſſitudinem; multa requiritur in ijs qui ex ſiccitate laborant, vt inedia, vigilijs curis, ira, venere; quia olei humectatio diuturnior eſt. minus in ijs qui ex vſtione, nam facile accenditur. Lauatio in balneo aquæ dulcis tepidæ, multa in ijs qui ex vſtione, & frequentior, minus in ijs qui paſſi ſunt inædiam & reliqua ſiccantia, quia digerit. Non lauandi qui ex frigiditate cum grauedine & diſtillatione, ante maturationem. Iterum vngendi poſt balneum, vt perſeueret humectatio & auferatur noxa refrigerationis: nam poſt balneũ adhibenda frigidæ perfuſio ad vires recreandas & cibus: Victus autem humidus in omnibus ad cuſto- *8.Meth. 3.* *1.Aph.16.*

diam humidi naturalis, & vt facilius permeet, ſimiliter poſt inædiam frigidus, vt pugnet aduerſus morbum: Quod remedium in calidis & ſiccis naturis, ne tranſeant in Hecticam vel febres acutas. Ex balneo ſtatim aquæ potio, Ptiſana, in æſtate & calidis naturis actu frigida: vel Halica: poſt paruũ interuallum cibi in aduſtis magis refrigerantes, vt Piſces, caro ædina, Gallinacea; In vigilijs inædia, animi perturbationibus & reliquis ſiccantibus humectantes magis, ad ſomnum adiecta lactuca ſemine papaueris, violis. In defeſſis & venere quæ multum nutriunt & ſæpius, auiculæ montanæ: Caro ſuilla: oua ſorbilia: In potu vinum aquoſum omnibus, vtilius quam aqua ad ſpiritus reficiendos, & excretiones promouendas præſertim in vigilijs, nam ſomnum conciliat, niſi adſit dolor capitis & pulſus temporum.

2. Acut. 28.

2, Gl. 3.

porum. At Hippocrates prohibet vinum in calidis naturis ſiue cum febre, ſiue ſine febre, ſed iis refrigeratio, aquæ potus, & quies. Galenus aſſuetis concedit aquæ frigidæ potum, vbi multum ſuperat caliditas, quod non contingit ſine ſiccitate, quibus in ſanitate non conuenit vinum, tanto minus in febre. Nam alioqui Hippocrates concedit vinum in acutis. 4. in 6. Epi. 13. 8. Meth. 3. 3. Acut. 7.

Curatio ad cauſas permanenter. Cap. 9.

SI in Ephemera permanet cauſa, auferenda illa eſt, ne protrahatur, aut tendat in aliud genus febrium. Permanere ſolet in cruditatibus, in Bubone, vulneribus, cutis denſitate obſtructione. Ad cibos corruptos, quamdiu in ventriculo ſunt, euacuandi per vomitum ex aqua tepida; quo remedio

medio nihil præſtantius. Tralliano, & Aetio nam eluit, propellit inferius, diſtribuit, aperit. Spiritum ſiccum tempe-
8. Galat. 45. rat. Sed Galenus 8. Meth. 5. exhibet Diatrion pipereon ſimplex, vt cibus deſcendat, nam ſatius eſt quam aſcendere, vt qui corrigi poteſt, corrigatur. Trallianus refellit vt reliqua calorifica: conuenire in cruditate ex frigore, quod & Galenus confirmat 4. de Tuen. San. 3. An confert etiam ad diſſoluendos corrupptos vapores, & citam facit diſtributionem vnde coctio perficitur ſi fuerit in ſuperioribus inteſtinis. Poſtea ventriculus & totus venter roborandus multum calidis non tepidis diutius perfundendo ex oleo Abſinthij, Nardino: ne Abſinthium nidore offendat, tingitur feruente aqua. Trall. vtitur oleo melino ad cauſam
7. Meth. 4. calidam: Idem Galenus cum vritur ventriculus. An curatio

tio intéperiei; cuius vitio oritur cruditas non in febre adhibenda eſt, ſed per ſanitatem. Cum cibus deſcenderit, quod tactu cognoſci vult Galenus, ſi ſponte non fluat aluus, irritandum glande aut leui infuſione ex melle aqua & oleo. Aetius decocto furfurū: ſi morſus adſit, iniectio ex oleo dulciſſimo, in quo liquatum ſit aliquid ſeui anſerini vel Gallinacei, vel Caprini, vel Ceræ elotæ. Si flatus adſint, ex oleo in quo Ruta & ſemen appij Cumini, ſiſonis. Poſt nutrire protinus cauendo aſtringentia. Victus tenuis Aetio, Ptiſana. Trall. exhibet offam panis inbutam in aqua calida bis vel ter; in qua prius incoctū Apium aut Coriandrū Non vinum, niſi vires inbecillæ. Poſtero die lauandum, ſi planè deſijt febris, ſin ſatis eſt fouere ventriculum. Tertia die lauandum etiam ſi plane non deſijt febris, ſi noctem præcedentem

8. Meth. 3. & 6. Tu. ſa. 3.

8. Meth. 5.

quietam habuerit. Si vero febris perſeueret, ſignum eſt Putredinis ex obſtructione, vt in cruditate ex frigore. Si ſponte aluus fluxerit, leuior eſt affectus. Si ſolum quæ corrupta ſunt, euacuata fuerint lauandus in declinatione, & nutriendus: Sin multa inanitio, auget febrem motu, cibandus eſt, non
3. *Acut.* lauandus. Ventri prius conſu-
59. lendum dum adhuc fluit, perfuſione optimi & recentis Melini, vel Maſtichini adiecto modico vino Aet. & cingere penicillum imbutum: Si cinctum nõ ferat, ceratum adhibendum addita cera Tyrrena, vel efficacius addito flore labruſcæ, hypociſtide, Balauſtijs Palmarum carne. Nos fomentum adhibemus incoctis roſis, flore labruſcæ Malis cotoneis in aqua & vino. Cum ceſſauit fluxus perfundere ex oleo Abſynthij: Vrgente morſu cingendus penicillus ex purpura, imbutus Nar

dino

dino & alijs odoratis, vel ſiccus, abunde calidus aut ceratum in ponendum ex Nardino Aloe & Maſtiche. Tralli, reprehendit calorifica, ſolum Melino vtitur & Balneo. Victus exiſtente fluxum Polenta, ideſt farina Hordei toſti; & panis cũ modico aceti inaqua feruente, vel ſucco granatorum, pyrorum, Malicotonei, vel decocto eorundem & Myrthillorum; Diacitonium. Cum deſijt fluxus, Halica Piſces ſaxatiles, teſticuli Gallorum, fructus auſteri. Vini auſteri modicum; Balneum cum deſijt febris.

Ad Bubonem inflammationis curatio, & prius vlceris, cuius occaſione defluxio ad inguina orta eſt. Tollenda eſt vlceris inflammatio repellentibus non ad inguina, ſed relaxantibus ex oleo amygdalarum dulcium. Venæ ſectio, ne aucta inflammatione fiat putrida victus tenuis, non vinum. *8.Meth.6.*

Laua-

Lauatio in declinatione.

2. Gla. 3. Ad vulnera, ob inflammationẽ primo fit diaria, poſt Putrida prohibenda inflammatio venæ ſectione, ſi non ſatis profluxit ex vulnere. Victus tenuis: Potus aquæ frigidæ in eſtate. at præſente inflammatione tepidæ Celſus. Super vulnus quoque lintea inponit ex aqua frigida, vel tepida vbi inflammatio, nam citius ſuppurat. Licere vulnus curare ſine peregrinis & conquiſitis & compoſitis medicamentis, ex aceto, vino, aqua. Hodie vtuntur roſaceo ad prohibendam inflammationem. Non balnea.

8. Meth. 2. Ad conſtipationem cutis, indicatur laxatio, & acris effluxus temperatio. Laxant modice calida & humida. Balenum temperatum aquæ dulcis: olei dulcis perfuſio: Frictio modica: Crebra lauatio & diuturna non frigida, niſi in fine: non abſtinentia lauationis: non frictio

ctio vehemens: nullum aſtringens. Temperant acres vapores cibi qui dulces ſuccos efficiunt, non viſcoſos, ne extremis meatibus hæreant, Priſana, halica cum modico aceti ad diſtributionem, vel liquidior incocto porri modico, Anetho, ſale: Panis optimus: Piſces ſaxatiles, Perdices, Gallinacei, Phaſiani, Auiculæ montanæ: Parcius nutriendi, nam victus tenuis optimus. Vinum, ſi non multa cutis aſtrictio, neque plenum corpus: Exiſtente plenitudine parcius alendi ſine vino. Conuenit euacuatio per venæ ſectionem, quia timetur morbus magnus: & purgatio prauorum: Exiſtente diſtillatione & grauedine ob frigiditatem non lauandi ante maturationem, ſed vngendi: Maturantur calidis ſincipiti impoſitis: Vnguentum irinum, Nardinum: oleum nucis muſcatæ: Hippocrates aquam ca-
1. Gl. 2.
8. Meth. 3.
lidam

lidam multam capiti affundit: An efficacius inocto chamæmelo, Fænograeco, Meliloto ſequatur autem vnctio.

7. Aph. 42.

Ad Cutis obſtructionē, apertio meatuum deobſtruentibus, at impingunt magis, niſi præcedat euacuatio. Conuenit venæ ſectio etiam ſi plenitudinis ſigna non adſint, ſi vires valent, plus minus pro magnitudine obſtructionis & virtutis: Si non adſit plenitudo nec Auicenna nec Trallianus venam ſecant, vel parcius: ſed poſt aliquam extenuationem purgandi: Deobſtruentia humores poris infarctos adhibenda paulopoſt euacuationem: Attenuantia incidentia & abſtergentia intus in cibis: Ptiſana Mulſa, Apomeli, ſaccharum. inter medicamenta, oxymel, optimum in febribus, non acria, vt Calamentum Origanum, ſerpillum, Hiſſopum, Apium, quia febres incendunt. Oxymel tamen non conue-

8. Meth. 4.

conuenire inquit Trall. vbi incraſſatio à ſiccitate facta eſt. Extrinſecus ante acceſſionem tertij diei per horas tres vel quatuor, ſi minimum febris relictum ſit; neque adſint ſigna putredinis. In balneo prius vngendum, & moderatiſſime fricandum, mox detergendum & abluendum: ex farina erui, hordei, fabarum, Iride, panace, Ariſtolochia, Nitro, Aphronitro, Sapone: ex mulſa aquoſa, vel meraciori, vel melle cum exigua aqua, vt ingredi poſſit in exiguos meatus. Trallianus animaduertit obſtructionem ab exſiccantibus factam, non nitro neque alijs ſiccantibus, ſed frigidis & humidis abſtergendam eſſe fricata cute cum Ptiſana. Poſt balneum offerenda aqua incocto Apio: ſin tardius expectatur acceſſio, ptiſana. Tranſacta hora ſuſpecta iterum lauandus & cibandus. Si acceſſerit ſine ſignis putredi-

tredinis, ac minor, iterum lauandus quarta die & cibandus cum ſpe, vt in quinta nihil ſit venturum, quia obſtructio mediocris ſuperata eſt. Si magna acceſſio, ſignificatur magna

8. Meth. obſtructio ad putredinem per-
4 tinens.

9. Meth. Synocha curatur à Galeno
4. miſſione ſanguinis vſque ad animi defectum tertia die, cū ſemper febris increſceret cum periculo ne in quarta die tranſiret in putridam. Subſequutus eſt vomitus: in alijs alui deiectio, aut ſudor. & ſomnus. Viſa eſt iugulari febris. Poſt venæ ſectionem ſola Ptiſana nutritus eſt. An tutius, ſi ſecunda die venam ſecaſſet, & parcius ſanguinem miſiſſet. & potu refrigerante aquæ hordei, & Ptiſanæ modico vſus eſſet: & inclinante febre, Baleno cum abſtergentibus prædictis.

De

De Hectica. Cap. 10.

HEctica dicitur vel quia fixa eſt, vt habitus ἐν ἕξει difficile mobilis; cui opponitur Schetica ἐν σχέσει; vt diſpoſitio; quæ facile mouetur. Vel quia in habitu corporis ſita eſt, ideſt in partibus ſolidis, cui opponitur Ephemera & Putrida. Eſt vna febris continua vt ſynocha. Eius tres ſpecies. vna Hectica proprie appellata: Altera Tabida: tertia Media. ex triplici humiditate partium ſolidarum, ſcilicet Rore, quo partes nutriuntur in quo prima ſpecies: altera Congelata in carnem & pinguedinem, in qua conſiſtit Media: tertia Glutinata in partes albas, vnde Gluten appellatur, in qua Tabida ſita eſt. Quartam alibi addit Galenus: ſanguinem in exiguis venis & Arteriis contentum, vnde ros ſpargitur in partes minus alteratus

1. dif. fe. 7.
1. dif. fe. 9.
7. Meth. 6.

ratus quam ros, magis quamqui in venis latioribus: ideo pertinet ad humiditatem ſolidarum partium. Auicenna hunc ab ſumi inquit in febribus putridis, ideo pertinere ad Putridas. vnde ſequitur extenuatio per accidens, vt recentiores vocant. An in putridis etiam ros & pinguedo & caro totius corporis abſumitur? at non in Corde, vt contingit per febres Hecticas. Nam abſumptio in Hecticis incipit ex Corde. Cum igitur nutrimentum apud Hippocratem in libro de Alimento, vnum ſit quod nutrit, ideſt aponitur, alterum quaſi nutrimentum, tertium futurum nutrimentum: Si pro diuerſitate humiditatum diuerſæ ſpecies Hecticæ ſtatuantur, Alia erit in nutrimento proximo, alia in remotiori, alia in albarum partium, alia in carnis aut Pinguedinis. An vnica eſt febris continua ab initio vſque ad finem

De Maraſ. ſub. 1

3. Temper. 2. & 1. fac. nat. 11.

nem temporibus diſtincta? principio, augmento, ſtatu. Principio depaſcitur propriam humiditatem partium, qua nutriuntur, qui veluti ros eſt, & ſanguis in exiguis venis. Hinc trãſit ad carnoſum genus, quod circa fibras eſt, vnde ſicciores redduntur. Vltimo ſolidas ipſas depopulatur. Quandiu eſt in principio, Schetica dici poteſt, quia facilis curatu. Hæc ſine ſiccitate eſſe poteſt; Nam primo fit veluti efferueſcentia humidi, quo partes nutiuntur; deinde ſequitur efferueſcentiũ conſumptio quædam qua in longum protracta ſimilares particulæ ſicciores redduntur in quo febris media inter Tabidam & Hecticam. Vltimo exquiſite Tabida incurabilis cum nihil ex tali humiditate ſuperſit. Sic Hecticæ febres ſepius ſine ſiccitate ſunt, cum non tranſmutantur in Tabem Nam Tabidæ proprium eſt ſiccitas. *10. Meth. 11.* *1. dif. fe. 9.*

G Media

Media quæ in Augmento eſt, multam latitudinem habet pro maiori & minori ſiccitate; ideo magis & minus curari poteſt. Vocatur hæc Maraſmodes cum paulatim tranſit in Maraſmum; Colliquans, cum ſenſibiliter defluit humiditas in febribus acutis. Vt autem initio aliquando eſt ſola caliditas, ſic aliquando in fine eſt ſola ſiccitas, quæ Maraſmus appellatur, & ſenium ex morbo. Alia diſtinctio traditur à Galeno ex affectu. Ex ſiccatio quædam ex febre deurente fit, intemperies calida & ſicca: Quædam poſt febrem, ſenium ex morbo intemperies frigida & ſicca, quæ & Hectica ſenectutis appellatur: Quædã mixta ex calido & frigido: Sincopoſa vocatur. Philippus putauit in omnibus adeſſe calorem febrilem, quem refellit Galenus. At quomodo cum febre eſt cordis frigiditas in Sincopoſo?

De Maraſ. 5. & 6.

poſo?

poſo? In quibuſdam ſudor frigidus, ſpiratio frigida, pulſus paruus & tardus in principio acceſſionis. An ſubſtantia calidi innati imminuitur dum ſiccatur à calore febrili, & refrigeſcit, ideo nequit diffundi, vt flamma exigua: hinc ſyncope. In prædictis oriuntur dubitationes. prima. Siccitas albarum partium non videtur incurabilis, quia dum viuunt, ali neceſſe eſt omnes partes, ergo reſtituitur deperditum etiam in membranis, fibris & oſſibus. Quod patet in fracturis: nam oborto callo glutinantur oſſa: & in vlceribus cauis renaſcitur caro non ſine fibris ſentiens. Galenus vidit etiam venas renaſci. Hinc forte proditum à quibuſdam impediri poſſe ſene ctutem. An ratione materiæ non eſſet impoſſibile? affluente continuè alimento, vt in flammis perpetuis: ſed ratione virtutis concoctiuæ ob ſiccitatem

1. de Sem. 13.

De Maral. 2.

labefactatæ nequit aſſimilari præcipue quia longiori alteratione egent, vt humidus ſanguis induritiem albarum partium tranſeat. Hinc ſenectus humidis excrementis abundat, & Tabidis inflantur pedes, & aliquando Hydropes naſcuntur Altera dubitatio. Si quantitas ſolidarum partium postquam ad perfectum incrementũ peruenerint, par ſemper manet. vt teſtatur Galenus 11. Met. 1. non abſumentur in Hectica neque reficientur. In eodem igitur ſtatu permanentes non tendent in ſenectutem, neque dabitur tertia ſpecies Hecticæ in fibroſa ſubſtantia. An ſingulis etiam ſolidioribus ſua caro eſt & ſuus ros qui continue deperditur & per alimenta reficitur, quamdiu poteſt, at non ſemper poteſt, quia ex alimento remanet terreſtrior pars, quæ difficilius abſumitur, vnde per ætatem corpora continue exſiccantur

3. fac. na. vlt.

10. Meth. 11.

&

& perfecto augumento par quãtitas permanet. Non igitur per Hecticã abſumitur Gluten vt vocant ſolidarũ partium, ſed earum ros & caro: alioqui in cinerem conuerterentur. Videtur tamen id concedere Galenus exemplo fomitis lucernæ exuſti, nam frangitur & amictit continuitatem. An in Maraſmo perfecto id contingit: non in eo qui fit, de quo agit Galenus in libro de Maraſmo inter affectus corporis viuentis. *1.diff.fe.8.*

Cauſa materialis eſt Cordis ſubſtantia, vnde in totum corpus. Præparatum eſt valde calidum & ſiccum. Efficiunt non ſolum calefacientia, ſed & ſiccantia, vt inædia, curæ, cogitationes, animi motus: Febres aliæ, tam Ephemera, quam putrida, præſertim deurens, vel diuturna: Peſtilens. Imo nullam Hecticam in primis diebus fieri teſtatur aliquando Galenus, ſed ſuccedere aut ad Ephe- *3.Præſ.7.* *2.Criſ.13.*

meram, aut ad Putridam: quod videtur rationi conſentaneum. accendi prius tenuiorem ſubſtantiam, vt ſpiritus: deinde humores: vltimo ſolidas partes. A-
1.dif.fe.7. libi tamẽ teſtatur ſe vidiſſe Hecticam incepiſſe licet raro, ob magnā præparationem in valde
1.dif.fe.9. ſiccis propter excandeſcentiā, & in vehementi triſtitia & diuturna, cuius hortus ſimilis Ephemeris non poteſt exacte cognoſci prima die. Quod non eſt præter rationem, quia ſanguis ob humiditatem tardius accenditur; & in valde ſiccis; minus pinguedinis ineſt cuius exhalatio in ſanguine Ephemeram excitat: in partibus autem ſolidis exſiccata ſuperflua humiditate facilius ignis cõcipitur vt in lignis ardis. Manifeſtum autem eſt, non incipere poſſe tabidam niſi prius fuerit quæ media eſt: neque hanc, niſi prius fuerit Schetica aut alia febris quæ ſimul exuſſerit ros-

Exci-

Excitant præterea Hecticam viſcera propinqua Cordi, cum inflammata fuerint, præcipue Eryſipelata vel tantum ſiccata, Ventriculus; Pulmo quamuis maxime propinquus minus Hecticam communicat ob viſceris humiditatem & reſpirationem refrigerantem, At eius ſuppuratio maxime, & vlcera, Communicatio autem Cordi fit per partes ſolidas; non per ſanguinem & ſpiritum vt reliquæ febres. Ex Colica paſſione diuturna; ex Diarrhea, lienteria Ex Gonorrhea; quæ Tabes dorſalis ab Hippocrate dicitur; de Locis in homine; & de Internis affectionibus; & 2. de Morbis.

De Maraſ. 7.

7. Meth. 4.

2. Prog. 60.

De Maraſ. 7.

1. Oit. fe. 9.

Senium ex morbo oritur ex permutatione febrium remedijs refrigerantibus vehementioribus, aut diuturnis tempore non congruo, quando vires imbecillæ. Corde immodice refrigerato ſi humorem inna-

De Maraſ. 5.

tum ſeruet, fit virtutis caſus; Si ſicceſcat, fit Senium ex morbo. Si ex parte febris dimiſerit, fit Sincopoſus, in quo cum vehemens diſcrimen euaſerint, remanent diutius reliquiæ affectus.

3. Præſ. 3. Signa Hecticæ ſolius, febris continua ſine vlla accenſſione ſibi ſimilis:non creſcens nec decreſcens. Augetur tamen poſt cibum vna hora duabus vel tribus, noctu quoque, vt Calx af- *2. Prog. 60.* fuſa aqua; An hoc verum in progreſſu ob multam ſiccitatem. Non magna vlla Hectica. Calor ſecundũ Thoracem magis, vt putrida. ſecundum Hypchondria primo tactu mitis, poſt acris, mordax, aridus. Arteriæ calidiores circumſtantibus, quod depræhenditur poſt lotionem tactu, reliquis refrigeratis, & pulſu ſimili, quod maximum indicium. Pulſus in initio ſpeciem adhuc communem habet cum Diarijs, ideo

ex eo non facile cognoſcitur, poſt biduum facile: Celeritas maior quam magnitudo & frequentia, nam quies tam interna quam externa non multum mutantur vt in putrida: paulatim tendit ad imbecillitatem paruitatem & celeritatem. Vrina ſimilis naturali colore & ſedimento, in progreſſu ſupernatant oleoſa, & ſedimenta farinæ ſimilia, quod ſignum colliquationis. Prima ſpecies ſi cum putrida fuerit coniuncta, difficillime cognoſcitur. ſin ſola, non difficile. In prima die Omnia ſigna Ephemeræ: in die ſequenti augetur ariditas non caliditas. Tertia die non repetit, non aucta euidenter non diminuta: ſi fiat error, cito tranſit in Tabidam. *3. Praſ. 4.* *2. Prog. 28.* *1. dif. fe. 9.*

Secunda ſpecies eſt, ſi ægrotans non percipiat febrem: ſignificat enim confirmatam eſſe in habitu. Nil autem prohibet ſentire alterationes ex cibo. *De inaeq. inte. 4. & 3. Praſ. 3.*

ob vehemente ſiccitatem redditæ ſunt imbecillæ. Exhibenda aqua fontana plane gelida quoties nutritur menſura duorum cyatorum aut trium; non ferunt ſimul multam. Ptiſanæ cremor actu frigidus, at non pura frigiditas vt potus, ne offendatur ventriculus. Menſuram docebit eger. Halica panis cum frigida dilutus; Fructus æſtiui, Olera. Non mulſa. Auicenna exhibet diluculo Trociſcos de Camfora, de Violis cum ſyruppo Acetoſo, In ortu ſolis, aquam hordei cum Cancris aut cum iuleb violato, aut ſucco granatorum. At Galenus nullum aſtringẽs. apud ſonnum Mucillago Pſyllij, ſy. de Papauere. Inſpiratio aeris frigidi & humidi in domo ſubterranea, ſed perflata & aſperſa aqua, transfuſa fonticulis. ad Septentrionem ſpectante, ſparſis Roſis, Capreolis, Ruborum ſumitatibus lentiſco & alijs vi-

10. Meth. 5. & de Maraſ.6.

10. Meth. 11.

7. Meth. 6.

rentibus. Non turba hominum halitu calefacientiũ; Stragula tenuia pro conſtitutione temporum. Exterius Thoraci, circa Cor, Ceratum ex cæra & roſaceo triplo aut quadruplo cum aqua frigida & aceti parum, quod Infrigidans Galeni vocatur, linteis aut folijs vitis imponendum, muteturque cum incaluerit. Lenticula paluſtris per ſe: Succi Oxalidis, Oxylapathi, portulacæ, ſemper viui, Agreſte cum polenta; Herbæ tuſæ Polygonum lactuca, Solanum. At non diutius, quæ in Eryſipelate imponi ſolent. Balneum aquæ dulcis non calidum digerens, ſed primo tepidum, poſt frigidum magis minus pro viribus. Valde extenuati non ſufferunt frigidæ occurſum, ſatis eſt poſt tepidam ſuperfundere paulo frigidiorem. Aut ſubſtentatum in ſyndone mergere prius in tepidam ter vel quater, ſemel in frigidiorem 10. Meth. 10.

breuiſ.

ob vehemente ſiccitatem redditæ ſunt imbecillæ. Exhibenda
10. Meth. 5. & de Maraſ.6. aqua fontana plane gelida quoties nutritur menſura duorum cyatorum aut trium; non ferunt ſimul multam. Ptiſanæ cremor actu frigidus, at non pura frigiditas vt potus, ne offendatur ventriculus. Menſuram docebit eger. Halica panis cum frigida dilutus; Fructus æſtiui;
10. Meth. 11. Olera. Non mulſa. Auicenna exhibet diluculo Trociſcos de Camfora, de Violis cum syruppo Acetoſo, In ortu ſolis, aquam hordei cum Cancris
7. Meth. 6. aut cum iuleb violato, aut ſucco granatorum. At Galenus nullum aſtringẽs. apud ſonnum Mucillago Pſyllij, ſy. de Papauere. Inſpiratio aeris frigidi & humidi in domo ſulterranea, ſed perflata & aſperſa aqua, transfuſa fonticulis. ad Septentrionem ſpectante, ſparſis Roſis, Capreolis, Ruborum ſumitatibus lentiſco & alijs vi-

renti-

rentibus. Non turba hominum halitu calefacientiũ ; Stragula tenuia pro conſtitutione temporum. Exterius Thoraci, circa Cor, Ceratum ex cæra & roſaceo triplo aut quadruplo cum aqua frigida & aceti parum, quod Infrigidans Galeni vocatur, linteis aut folijs vitis imponendum, muteturque cum incaluerit. Lenticula paluſtris per ſe: Succi Oxalidis, Oxylapathi, portulacæ, ſemper viui, Agreſte cum polenta; Herbe tuſæ Polygonum lactuca, Solanum. At non diutius, quæ in Eryſipelate imponi ſolent. Balneum aquæ dulcis non calidum digerens, ſed primo tepidum, poſt frigidum magis minus pro viribus. Valde extenuati non ſufferunt frigidæ occurſum, ſatis eſt poſt tepidam ſuperfundere paulo frigidiorem. Aut ſubſtentatum in ſyndone mergere prius in tepidam ter vel quater, ſemel in frigidiorem breuiſ-

10. Meth. 10.

ob vehemente ſiccitatem red-
10. Meth. 5. & de Maraſ. 6. ditæ ſunt imbecillæ. Exhibenda aqua fontana plane gelida quoties nutritur menſura duorum cyatorum aut trium; non ferunt ſimul multam. Ptiſanæ cremor actu frigidus, at non pura frigiditas vt potus, ne offendatur ventriculus. Menſuram docebit eger. Halica panis cum frigida dilutus; Fructus æſtiui,
10. Meth. 11. Olera. Non mulſa. Auicenna exhibet diluculo Trociſcos de Camfora, de Violis cum ſyruppo Acetoſo, In ortu ſolis aquam hordei cum Cancris
7. Meth. 6. aut cum iuleb violato, aut ſucco granatorum. At Galenus nullum aſtringẽs. apud ſonnum Mucillago Pſyllij, ſy. de Papauere. Inſpiratio aeris frigidi & humidi in domo ſubterranea, ſed perflata & aſperſa aqua, transfuſa fonticulis. ad Septentrionem ſpectante, ſparſis Roſis, Capreolis, Ruborum ſumitatibus lentiſco & alijs vi-

renti-

rentibus. Non turba hominum halitu calefacientiū; Stragula tenuia pro conſtitutione temporum. Exterius Thoraci, circa Cor, Ceratum ex cæra & roſaceo triplo aut quadruplo cum aqua frigida & aceti parum, quod Infrigidans Galeni vocatur, linteis aut folijs vitis imponendum, muteturque cum incaluerit. Lenticula paluſtris per ſe: Succi Oxalidis, Oxylapathi, portulacæ, ſemper viui, Agreſte cum polenta; Herbe tuſæ Polygonum lactuca, Solanum. At non diutius, quæ in Eryſipelate imponi ſolent. Balneum aquæ dulcis non calidum digerens, ſed primo tepidum, poſt frigidum magis minus pro viribus. Valde extenuati non ſufferunt frigidæ occurſum, ſatis eſt poſt tepidam ſuperfundere paulo frigidiorem. Aut ſubſtentatum in ſyndone mergere prius in tepidam ter vel quater, ſemel in frigidiorem *10. Meth. 10.*

breuiſ.

ob vehemente ſiccitatem red-
10. Meth. 5. & de Maraſ.6. ditæ ſunt imbecillæ. Exhibenda aqua fontana plane gelida quoties nutritur menſura duorum cyatorum aut trium; non ferunt ſimul multam. Ptiſanæ cremor actu frigidus, at non pura frigiditas vt potus, ne offendatur ventriculus. Menſuram docebit eger. Halica panis cum frigida dilutus; Fructus æſtiui;
10. Meth. 11. Olera. Non mulſa. Auicenna exhibet diluculo Trociſcos de Camfora, de Violis cum ſyruppo Acetoſo, In ortu ſolis aquam hordei cum Cancris
7. Meth. 6. aut cum iuleb violato, aut ſucco granatorum. At Galenus nullum aſtringẽs. apud ſonnum Mucillago Pſyllij, ſy. de Papauere. Inſpiratio aeris frigidi & humidi in domo ſubterranea, ſed perflata & aſperſa aqua, transfuſa fonticulis. ad Septentrionem ſpectante, ſparſis Roſis, Capreolis, Ruborum ſummitatibus lentiſco & alijs vi-

renti-

rentibus. Non turba hominum halitu calefacientiũ; Stragula tenuia pro conſtitutione temporum. Exterius Thoraci, circa Cor, Ceratum ex cæra & roſaceo triplo aut quadruplo cum aqua frigida & aceti parum, quod Infrigidans Galeni vocatur, linteis aut folijs vitis imponendum, muteturque cum incaluerit. Lenticula paluſtris per ſe: Succi Oxalidis, Oxylapathi, portulacæ, ſemper viui, Agreſte cum polenta; Herbę tuſæ Polygonum lactuca, Solanum. At non diutius, quæ in Eryſipelate imponi ſolent. Balneum aquæ dulcis non calidum digerens, ſed primo tepidum, poſt frigidum magis minus pro viribus. Valde extenuati non ſufferunt frigidæ occurſum, ſatis eſt poſt tepidam ſuperfundere paulo frigidiorem. Aut ſubſtentatum in ſyndone mergere prius in tepidam ter vel quater, ſemel in frigidiorem

10. Meth. 10.

breuiſ.

tum ſeruet, fit virtutis caſus; Si ſicceſcat, fit Senium ex morbo. Si ex parte febris dimiſerit, fit Sincopoſus, in quo cum vehemens diſcrimen euaſerint, remanent diutius reliquiæ affectus.

3. Praſ. 3. Signa Hecticæ ſolius, febris continua ſine vlla accenſſione ſibi ſimilis: non creſcens nec decreſcens. Augetur tamen poſt cibum vna hora duabus vel tribus, noctu quoque, vt Calx af- *2. Prog. 60.* fuſa aqua; An hoc verum in progreſſu ob multam ſiccitatem. Non magna vlla Hectica. Calor ſecundũ Thoracem magis, vt putrida. ſecundum Hypchondria primo tactu mitis, poſt acris, mordax, aridus. Arteriæ calidiores circumſtantibus, quod depræhenditur poſt lotionem tactu, reliquis refrigeratis, & pulſu ſimili, quod maximum indicium. Pulſus in initio ſpeciem adhuc communem habet cum Diarijs, ideo

ex

ex eo non facile cognoſcitur, poſt biduum facile: Celeritas maior quam magnitudo & frequentia, nam quies tam interna quam externa non multum mutantur vt in putrida: paulatim tendit ad imbecillitatem paruitatem & celeritatem. Vrina ſimilis naturali colore & ſedimento, in progreſſu ſupernatant oleoſa, & ſedimenta farinæ ſimilia, quod ſignum colliquationis. Prima ſpecies ſi cum putrida fuerit coniuncta, difficillime cognoſcitur. ſin ſola, non difficile. In prima die Omnia ſigna Ephemeræ: in die ſequenti augetur ariditas non caliditas. Tertia die non repetit, non aucta euidenter non diminuta: ſi fiat error, cito tranſit in Tabidam.

3. Praſ. 4.

2. Prog. 28.

1. dif. fe. 9.

Secunda ſpecies eſt, ſi ægrotans non percipiat febrem: ſignificat enim confirmatam eſſe in habitu. Nil autem prohibet ſentire alterationes ex cibo.

De inaq. inte. 4. & 3. Praſ. 3.

Ariditas manifeſta; Pulſus imbecillior, minor, celerior, frequentior; durities quædam;

De pul. ad Ti. 8. Pulſus Hecticus appellatur cum perſeuerat ſibi ſimilis. in diaſtole, ſiſtole & quiete. Colliquationes euidentiſſimum ſunt ſignum.

1. dif. fe. 9. Tertiæ ſpeciei ſigna ſunt maniſeſtiſſima; Oculi immodice concaui Sordes in ijs ſicca & ſqualor; Oſſium eminentiæ conſpicuæ. Flos vitalis caloris extinctus. Cutis vniuerſa arida præcipue frontis digitis appræhenſa conſiſtit. Præcordia vehementer contracta vt videantur carere inteſtinis. Pulſus ſentitur ſub ventriculo in omnibus extenuatis.

2. dignoſ. pul. 8.

De Mara. 5. Senij ex morbo; Pulſus paruus & rarus. Syncopoſi frequens & paruus cum ſyncope.

10. Meth. 10. Prognoſtica patent ex dictis. Quæ incurabilis traduci poteſt in menſes & annos.

Cura-

Curatio ad cauſas permanentes. Cap. 11.

CVratio ſolius Hecticæ, cum non adeſt febris putrida, aut alia cauſa, vt pus in Thorace, aut vlcus Pulmonis, quæ partes corodendo calorem Cordis communicant; tota conſiſtit in refrigeratione & humectatione. Sed in principio magis refrigerandum, in proceſſu magis humectandum quo magis augetur ſiccitas, & minuitur caliditas, adeo vt cum ſola ſiccitas adeſt, ſolis humectantibus vtendum aut etiam calefacientibus cum Maraſmus cōtractus eſt. frigidus, & ſiccus. Refrigeratio non per accidens euacuata materia calida vt in Ephemera & Putrida; ſed per ſe contrarijs, aquæ frigidæ potu ſtatim in principio pro febris vehementia, & virium robore. Non licet in progreſſu vbi vires

ob vehemente ſiccitatem redditæ ſunt imbecillæ. Exhibenda
10. Meth. 5. & de Maraſ.6. aqua fontana plane gelida quoties nutritur menſura duorum cyatorum aut trium; non ferunt ſimul multam. Ptiſanæ cremor actu frigidus, at non pura frigiditas vt potus, ne offendatur ventriculus. Menſuram docebit eger. Halica panis cum frigida dilutus; Fructus æſtiui;
10. Meth. 11. Olera. Non mulſa. Auicenna exhibet diluculo Trociſcos de Camfora, de Violis cum ſyruppo Acetoſo, In ortu ſolis, aquam hordei cum Cancris
7. Meth. 6. aut cum iuleb violato, aut ſucco granatorum. At Galenus nullum aſtringẽs. apud ſonnum Mucillago Pſyllij, ſy. de Papauere. Inſpiratio aeris frigidi & humidi in domo ſulterranea, ſed perflata & aſperſa aqua, transfuſa fonticulis. ad Septentrionem ſpectante, ſparſis Roſis, Capreolis, Ruborum ſũmitatibus lentiſco & alijs virenti-

rentibus. Non turba hominum halitu calefacientiū; Stragula tenuia pro conſtitutione temporum. Exterius Thoraci, circa Cor, Ceratum ex cæra & roſaceo triplo aut quadruplo cum aqua frigida & aceti parum, quod Infrigidans Galeni vocatur, linteis aut folijs vitis imponendum, muteturque cum incaluerit. Lenticula paluſtris per ſe: Succi Oxalidis, Oxylapathi, portulacæ, ſemper viui, Agreſte cum polenta; Herbe tuſæ Polygonum lactuca, Solanum. At non diutius, quæ in Eryſipelate imponi ſolent. Balneum aquæ dulcis non calidum digerens, ſed primo tepidum, poſt frigidum magis minus pro viribus. Valde extenuati non ſufferunt frigidæ occurſum, ſatis eſt poſt tepidam ſuperfundere paulo frigidiorem. Aut ſubſtentatum in ſyndone mergere prius in tepidam ter vel quater, ſemel in frigidiorem *10. Meth. 10.*

breuiſ.

breuiſſimo tempore; Inde mutata ſyndone reponendus in lectulo, leuiter abſtergendus ſpongijs aut linteis: vngendus & nutriendus. Auicenna ſtratum parat ex corio inſtar vtris aquã continente. Sunt qui lectulum ſuſpenſum dimittunt in puteum
10. Meth. prope aquam in æſtate. Hume-
7. ctatio longiori tempore eget quam refrigeratio, ac minus periculoſa eſt. Nam intempe-
7. Meth. ries calida & frigida facillime
5. curantur; difficilius humidæ, difficillime ſiccæ. Differentia eſt pro natura humiditatis deperditæ. Siccitas enim ſenilis incurabilis eſt; Carnes colliquatæ cũ difficultate reſtituuntur, Ros facilius, Qui in exiguis venis, facillime. Non niſi alimento. Vt alimento repleantur. relaxandi meatus exigui ob ſiccitatem, Balneis & inunctionibus quæ ſola qualitate humectant. Alimentum in vehementiori febre, Ptiſana, Ha-

lica; Panis ex aqua frigida, olera, fructus. in mitiori & ſicciori, cum diutius traxerit, Lac aſininũ cæteris frigidius humidius ac tenuius; citius pertrãſit, minus coagulatur in ventriculo, minus corrũpitur. Muliebre magis amicum; Caprinum aſtringentius; Ouinum pinguius; Vaccinum craſſius magis nutrit. hoc concedit Auicenna extractio Butyro. Menſura initio Cyati obſeruando num corumpatur in ventriculo, quod contingit ob acutiem febris; nam inimicum febrientibus, caput dolentibus apud Dioſcoridem. Depræhenditur corruptio ex pulſu ſimili ijs, quibus os ventriculi affligitur; alioqui maiores & valentiores. Defenditur à corruptione & coagulatione pauxillo ſalis, aut mellis, quæ alioqui inimiciſſima; aut Saccharo, ſyruppo violato. Augenda Lactis menſura ſingulis diebus dimidio *7. Meth. 6.*

Cyato

Cyato vſque quo non grauet. Lac in diluculo, Ptiſana in prandio, reliqua cibaria veſperi; Nam ter in die nutriendus poſt balneum interuallo quinque horarum. In cæna igitur conueniunt iura & Carnes, piſces ſaxatiles, oua cum lacte: incocta lactuca in iure, aut intubo, Acetoſa. Inter fructus Melopepones, Anguriæ, Cucurbitæ, Ceraſa, Mala dulcia, Perſica, Pruna. Caſeus mollis non
7. Meth. 4. ſalitus Auic. Melca & Aphrogala Gal. Cancri decocti in lacte vel aqua hordei. Non vinum niſi in Tabida, Maraſmo & ſyncope. Hodie vtuntur ſtillatitio ex Cochleis.

Ad ſenium ex morbo, Iura carnium, oua ſorbilia, Lac cum
7. Meth. 6. melle, Vinum Cerebella, Teſticuli, Carnes porcinæ, Teſtudines, Cochleæ, Cammari, Conchilia. Auicenna Cliſteres adhibet ex Capitibus & pedibus & Cicere, & Tritico vehementer

ter decoctis, item ficubus ſiccis & Chamæmelo oleo ſeſamino. Conueniunt frictiones relaxantes ex oleo amygdalarum dulcium. Idem oleum ante cibum ſumptum cochlearibus.

Si coniuncta fuerit febris putrida, prius illa curanda eſt tanquam cauſa cuius remedia dicentur in putrida. Idem ſi affuerit ſuppuratio aut vlcus pulmonis, quorum curatio petenda eſt ex morbis Thoracis.

Putrida. *Cap.* 12.

PVtrida febris eſt, quæ ex humorum putredine naſcitur, aſcendente ad cordis ventriculos vnà cum calore putrida fuligine: Quaſi putredo non in corde primum accendatur. Sic differt ab Ephemera ex Bubone, quia calor tantum non putrida fulgio aſcendit: ab Hectica ex viſceris inflammatione, *1. diff. c. 5.*

tione, quia cordi cõmunicatur non per fuliginem, ſed per partes ſolidas, non ventriculis ſed ſubſtantiæ Cordis. Idem in Suppuratis & Phthiſi. Putrida fuligo non ſemper febrem affert, vt in vteri ſuffocatione, Sincope, Venenis quibuſdam: aſcendit enim ſine calore. Videndum primo communiter, quid Putredo apud Medicos: Cauſæ, & Putridarum genera.

4. Meteo. 1. Putredo definitur ab Ariſtotele. Eſt coruptio propriæ & naturalis caliditatis in vnõquoque humido ab aliena caliditate, vt Ambientis. Cauillantur recentiores, non omnem putredinem coruptionem eſſe calidi natiui, quia putreſcit aqua & terra, quibus non ineſt calidum natiuum aut humidũ. Soluunt quidam duplicem eſſe putredinem, vnam mixtorum, quæ definitur: alteram elementorum cum recedunt a natura, quam intellexiſſe Ariſtotelem

putant,

putant, cum inquit. Proprie dicitur Putrefactio in ijs quæ ſecundum partem corrumpuntur, cum ſeparantur à natura. Nam terra, aqua, & aer putreſcunt excepto igne, quia omnia hæc materia ſunt igni. Interpretantur ſecundum partem, quia non ſecundum totum corrumpuntur, vt mixta. Eandem porrò eſſe putredinem humorem in febribus putridis. At Ariſtoteles ad comprobandam definitionem allatã affert exempla putredinis elementorum, cum inquit. paucum aquam facilius putreſcere quam multam & Coagulata & frequentia minus. Præterea cur ptoprie putrefactio de elementis dicitur non de mixtis? Cur ignis ſolus excipitur? cum & ipſe recedere poſſit à natura. An non duo genera putredinis ponuntur, ſed vna tantum quæ definitur. Secundum partem corrũpi patet magis in elementis, cum

recedunt à natura per putrefa-
ctionem: non enim deſinit ex
toto eſſe terra, aqua, aer, cum
putreſcunt: minus patet hoc in
mixtis, quia per putredinem
tollitur magis forma mixti:
Definitur igitur Putredo pro-
prie dicta, corruptionem eſſe
non ſecundum totum ſed ſecun
dum partem, quia corrumpi-
tur ſolum calidum natiuum,
non humidum, quod præualet
in putredine & dominatur, op-
poſito modo quam in genera-
tione, quia in generatione qua-
litates actiuæ dominantur paſ-
ſiuis, in putredine autem paſſi-
uæ dominantur. Differt autem
a corruptione ſimpliciter, quæ
communiter putredo dicitur,
quia corruptio eſt mutatio to-
tius in totum. Putredo autem
ſecundum partem ideſt calidi
natiui. Nam Combuſtio cor-
ruptio eſt non ſolum calidi ſed
& humidi, quod ſimul cum ca-
lido abſumitur, relicto cinere,
vnde

vnde potius eſt remedium putredinis. Competit autem definitio dicta non ſolum mixtis ex quatuor elementis, ſed & quomodocunque mixtis. Nam Terra ab humiditate aquæ & aeris vindicari nequit: aqua & aer à terræ exhalationibus. Quo autem ſimpliciora ſunt, minus putreſcũt, vt liquores ſtillatitij, & terra combuſta. Solus ignis non putreſcit; ideſt quælibet materia ignita, quia vinci nequit ab aliena caliditate ob exceſſum. Nam & congelata vt nix, minime putreſcũt, licet in materia putreſcibili conſiſtant.

Exhalatio fumoſa quæ elementum ignis conſtituit, non vindicatur à putredine; nam aer quidam eſt alienorum receptiuus, quemadmodũ oleum & ſulphur indicat fætor. Differt putredo à cruditate ob frigiditatem quia efficiens non eſt externa caliditas. Gangrena

per

per extinctionem calidi natiui non putredo ſed via in putredinem, vt occiſorum cadauera, ſimili modo ſenectus. At inanimata per putredinem tendunt in corruptionem. Apud medicos putredo aliter definitur ſcilicet à fine. Eſt mutatio totius ſubſtantiæ corporis putreſcentis ad corruptelam à calido externo. At re non differt. per totam ſubſtantiam intelligitur præcipue materia, quæ mutatur ad corruptelam, ideſt fætorem ex 5. Simpl. 15. cum inquit. Non quodcunque corrũpitur putreſcere dicitur, ſed quibus id cum fætore accidit: & Ariſtoteles inquit, finis putredinis marcedo.

11. Meth. 8.

Accidit autem ob cauſam ab Ariſtotele aſſignatam, quia paſſiuæ qualitates dominantur actiuis, vnde fætida exhalatio: per concoctionem autem odoris ſuauitas, vt in fructibus. In febribus putridis, vtrum definitio

nitio putredinis conueniat? Non videtur, quia aut omnis febris eſſet putrida, cum in omni corrumpatur calidum innatum ſeu in ſpiritibus, ſeu in humoribus, ſeu in ſolidis ab externa caliditate. vnde fluxiſſe videtur opinio Athænei. Aut nulla: cum in omni febre ſeruetur calidum innatum concoctionem faciens. An in Ephemera & Hectica vna cum calido natiuo abſumitur humiditas ſpirituum & ſolidarum partium: in humoribus relinquitur. Ideo putrida in humoribus ſolum, quamuis omnia putreſcere poſſint: ſed cum fuligo putrida ad cordis ventriculos acceſſerit, cum calore, putridam febrem faciet. Putredo autem Cordis ſubſtantiam non attingit ſine interitu Seruari autem aliqua ex parte calidum innatum in putredine, non abſurdum antequam ex toto vincatur ſimpliciter putrefactum. Ideo aliqua coctio eſt *1.dif.fe.5.*

cum

1.diſ.ſe.6. cum putredine. Indicant animalia orta ex putri concocta materia: Sic ex vino putreſcente acetum fit. grati odoris: Sic in abſceſſibus pus, & in venis quid ſimile puri quod in vrinarum hypoſtaſi cernitur album lene & æquale craſſum, quam minime fœtens, cum natura ſuperauit. Superata autem *1. Prog. vlt.* natura ſimpliciter putredo fit, non conſiſtit, non color vnus, fœtor. Sed partim ſuperante natura, partim ſuperata ſecundum magis & minus multis modis contingit.

Cauſæ putredinis vt materia, humores praui inepti ad concoctionem, quamdiu in loco *2.diſſe.5.* calido permanſerit. Cibi praui, vt Panis ex tritico ſemi putrido, carnes morticinæ, ideſt ex animalibus ſponte mortuis. Aquæ ex lacunis & piſcinis: vina ſemicorrupta. Corpora *8. Meth. 7* calida & humida & naturæ ſimiles. At ſanguis calidus & humi-

humidus magis reſiſtit putredini: nam febris in ſanguine reperitur ſine putredine, in reliquis humoribus non contingit. An intelligendum de caliditate extranea, & humiditate excrementitia, aquea non aerea, & imbecilliter permixta: nam valent potiſſimum, ſi humores ſint valde permixti: Propria enim caliditas reſiſtit putredini apud Ariſt. Humiditas vero aerea minus putreſcit, vt oleum pinguedines. Hanc intemperiem calidam & humidam intellexit Galenus maxime expoſiatm morbis putredinis, quod colligit ex graueolentia ſudoris, vrinæ, deiectionum, reſpirationis, etiam in ſanitate redolent hircum. Idem ſentiendum de cibis & potibus calidis & humidis. Non enim vinum putredini obnoxium, & cibi boni ſucci, vt Carnes, Oua, quamuis calida & humida: Sed Cæ-

1. *Nat. hu.* 20.
4. *Meteo.* 1.
8. *Meth.* 7.

1.*dif.fe.*3. pæ, Allia, Naſturtia, Porra, Vrticæ, Braſſicæ, Ocima, fructus æſtiui. Efficiens eſt caliditas extranea, non ſolum ambientis aeris vt quidam colligunt. ex Ariſtotele, ſed omne quod inſitum non eſt & natiuum, à quo perfectio. Imbe-
2.*dif fe.*9. cillitas innatæ: priuatio, vt ſanguis extra venas: Quæcunque minuunt innatam, vt euacuationes magnæ; Quæcunque impediunt, vt Vincula, obſtructiones. Quæcunquæ extinguunt, vt vehemens frigiditas, nam ambulantibus in niue pedes aliquando in gangrenam incidunt: Quæcunque augent externam, vt febres quæcunque à quacunque cauſa ortæ. Hic dubitatio oritur. Videtur ſola prohibita ventilatio poni cauſa
11.*Meth.* putredinis à Galeno, quia in-
4. quit: Libera tranſpiratio innatum conſeruat pulſu & reſpiratione, ergo impedita deſtruit, & calorem auget. Et ſi quid in

noſtro

noſtro corpore putreſcere debet, dictas tranſpirationes impediri oportet: & alibi inquit. Vbi plenum corpus ex prauis ſuccis, ſed nulla obſtructio affuerit, aut cutis conſtipatio, ſanitate fruitur: at ſi contingat conſtringi aut obſtrui, febrire eſt neceſſe. In hanc ſententiam omnes recentiores venerunt, non tamen Auicenna. Soluunt Auicennæ Commentatores, fieri quidem putredinem ſine prohibita tranſpiratione, ſed in febre putrida ſaltem comitari ob multitudinem effluxus. At hoc modo non erit cauſa, ſed effectus putredinis. An Galenus interpretatur potiſſimum & celeriter putredinem fieri ex prohibita tranſpiratione cum inquit in libro de inæquali intemperie. Neque enim ea ſolum quæ inculcata ſunt & perſpiratu prohibita putreſcunt. licet celeriter ea maximeque, cæterum putreſcunt & alia mul- *1. dif. fe. 3.* *De inæq. int. 7.*

ta, quæ putredini ſunt oportu-
1.dif.fe.4. na: Alias cauſas expreſſe affert Galenus, vt Contagia rerum putridarum, reſpiratio aeris peſtilentis, relicti humores pu-
2. dif. fe. 11. tridi: Caliditas Ephemeræ: nam quando materia praua im moderatum calorem acceperit
1.diff fe.7. ab Ephemera, hinc principium putreſcendi: Aeſtus: exercitatio
2. in 1. Epi.20. ardentem parit.

Reſpondetur autem ad loca in oppoſitum adducta. Vbi inquit ſolam ventilationem prohibitam eſſe cauſam putrenis: loquitur inibi de Synocha manente cauſa: hæc enim ſola manet, at non eſt neceſſe manere, nam aliquando non manet. Ad
11. Meth. 7.8.9. alterum locum, vbi inquit ſine obſtructione aut cutis conſtipatione ſanitate frui: addit, ſed valde dubia & momentanea: Nam à quacunque cauſa calefaciente putreſcere poteſt. Adhuc inſtabit quis. Remedia in omni putredine duo ponuntur:

tur: Id quod corruptum eſt, euacuare; alterum vt quod reliquum eſt, moderatis motibus & refrigerante perſpiratu ad ſymmetriam reducatur. Ergo in omni putredine eſt impedita perſpiratio. An hoc remedium eſt putredinis non cauſæ? 11. Meth. 8.

Genera putridarum. Cap. 13.

GEnera putridarum ex triplici materia tria ponuntur à Galeno: Quotidiana ex Pituita: Tertiana ex flaue bile: Quartana ex atrabile. Singulorum differentiæ ex loco. Continuæ, intermittentes. Ex humorum mixtione; Notæ: ex ſimplicitate, Exquiſitæ: Simplices & Compoſitæ. Ex magnitudine: Ardentes. Ex malignitate Peſtilentes. Ex inæqualitate, Epiala, lypiria. Ex inordinatione, Erraticæ, ad quas

reducuntur; Quintanæ, Septanæ, Nonanæ. Dubitatur de febre ſanguinis putreſcentis, vtrum faciat genus diſtinctum à tribus. Negat Galenus. Nam in parte inflammata cum bonus eſt, febrem facit ſimilem Ephemeris ex Bubone: vitiatus autem recipit naturam bilis, vnde triplex ſimpliciũ febrium genus:Signum ſumitur ex Pleuritide, cum ſanguis expuitur, nam acceſſio fit Tertianæ. Auicenna contendit dari quartum genus febrium putridarum proprium ſanguinis quæ Synocha dicitur. Argumentatur aduerſus Galenum primo quia ex putredine ſanguinis non ſola bilis flaua fit, ſed etiam atra. Secundo, ſi flaua bilis fiat, dum putreſcit, non eſt adhuc bilis, ergo non erit Tertianæ ſimilis.

2.Criſ.12.

2.diff.fe.9.

Tertio, poſtquam ſanguis conuerſus eſt in bilem, ne eſt neceſſe,bilem putreſcere. Quarto & vltimo, ſi reſpondeatur,

ſtatim

ſtatim cum putreſcit, bilem eſſe. mendacium hoc eſſe, ſequeretur enim ſanguinem non eſſe, quod putreſcit, ſed bilem. conceditur tamen ex ſanguine putreſcente, febrem fieri. Conciliant quidam modico tempore febrem in ſanguine putreſcēte, nam cito tranſit in bilem, & quod modicum eſt, non conſideratur à medico. At concedit Gal. synocham putridam permultos dies. Auerroes Galenum accuſat tanquam varium, quia concedit, ſanguine putreſcente, ſi febris excitetur, inter ſynochorum ſpecies connumerari. Pro ſolutione ſupponatur, ſanguinem non putreſcere niſi vitiatum: eſt enim ſubiectum calidi, innati. Vitiatur autem ab excrementis pro varietate humorum ex quibus componitur. Tres autem ſunt humores, qui tranſeunt in excrementa, ſcilicet Pituita, bilis flaua, & Atra. Cum enim

9. Meth. 4.

1. in 6. Epi. 2.

1. diff. fe. 3.

non ſunt optime mixti, vitiant ſanguinem. Quartus autem humor ſi detur ſeparatus puriſſimus eſt, ideo in eo ſtatu non putreſcit, licet incendatur vt in Ephemera. Pro varietate autem excrementorum, in quæ tranſit ſanguis putreſcens, febres fiunt, ſola bonitate vel ma-
1.dif.fe.9. litia differentes Quæ enim ſanguinis tranſmutationē ſequuntur, ſimpliciores ſunt, caliditas mitior tangenti & plurima. Accedit tamen ad naturam humoris, in quem tranſit, licet non exquiſite tranſierint, ſed in confinio. Proportio autem acceſſionum, qualis maximè in Tertianis, vt in Pleuritide; quia initio pars tenuior ſanguinis pinguior tranſit in bilem: in proceſſu temporis ob vehementem exuſtionem tranſit in atram bilem, qualis in Carbunculis aliquando in pituitam, vbi ſanguis crudior. Tandem in om-
2.Criſ. 12. nibus inflammatis partibus pu-

tredo

tredo oritur ſimilis cæteris putreſcẽtibus, & febres, neceſſario illis aſſimilantur, vel potius vna ex illis eſt, vel ad amaram bilem, vel ad atram vel ad pituitam attinens.

Hinc patet ſolutio ad obiecta, Ad primum conceditur ex putredine ſanguinis non ſolam flauabilem fieri, ſed & Atram: imo & Pituitam. Non tamen aduerſatur Galeno probanti ex ſanguine non fieri aliud genus febrium quia ſanguis putreſcens ſimilis eſt putredini bilis; vbi in bilem tranſit, idem de cæteris. Ad ſecundum conceditur, dum ſanguis putreſcit, non eſſe adhuc bilem, ſed ſatis eſt eſſe ſimilẽ & in confinio. Tertium argumentum non eſt ad propoſitum, ponitur enim non poſtquam ſanguis conuerſus eſt in bilem, putreſcere, ſed dũ putreſcit, conuerti. Ad quartum non conceditur ſtatim bilem eſſe exquiſite, cum putreſcit

ſanguis, ſed in confinio, ideo acceſſiones ſimiles. At deceptus eſt Auicenna, quia putauit Synocham eſſe propriam ſan-
2.*diſ.fe.*2. guinis, ideo quartum genus. At contingit & in bile. Contingit & in cæteris humoribus dũmodo in omnibusvenis vel maximis ſucci putreſcant. non in vnica particula faciente acceſſiones, vt in exemplis a Galeno
2. *diſ.fe.* 11. Poſitis. De ſanguinis putredine dubitatur: Non enim videtur ſimpliciorem facere febre, ideſt mitiorem & benigniorem.
*de cib. bo. & m.*4. Nam in lib. de Cibis boni & mali ſucci inquit. Cum ſanguis in grummos coactus in ventre cuiuſpiam fuerit, frigore exoluitur ac pene exanimatur, pulſus imminutus & male ſe habet partes proximæ putrediñe contrahunt. Sed cur is humor inter omnes alios accommodatiſſimus,vbi frigefactus eſt huiuſmodi pathemata inueat, dignum eſt conſideratione. An in febre putri-

putrida ex ſanguine putreſcēte; non priuatur ſanguis calido innato, cuius gratia benigniores febres fiunt. At ſi coierit in ventre extra venas, omnino priuatur & quo familiarior erat; eo deterior fit ſimpliciter putreſcens. Alia opinio de generibus febrium traditur 2. de Natura humana vltimo, Quatuor eſſe genera. Continuam, Quotidianam Tertianã, quartanam ſed omnes ex bile, vel quam maxime. Galenus non putat legittimum eſſe Hippocratis, quamuis alibi appellet febrem non ex bile ipſam Ephemeram, quaſi putrida omnis ſit ex bile. An cum vitiatis humoribus ſanguis circumſtans putreſcens maxime in bilem conuertitur, præcipue in continuis, poſt in Quotidiana, minus in longioribus interuallis. In ſeroſis humoribus eadem ratio quæ in ipſis humoribus vnde oriuntur: In excremen-

2. Nat. hu. vlt.

7. Aph. 42.

tis primæ coctionis, ex quibus Vermes oriuntur: In Pure, ad genus pituitæ reducunnntur.

Differentiæ putridarum ex loco. Cap. 14.

EX loco putredinis differentiæ hoc modo colliguntur. loca putredinis enumerantur à Galeno 10. Meth. 6, Aut cum reſudat humor ex venis in ampla ſpatia inter carnes quæ affectio inflammatio dicitur: aut in ipſis vaſis: & ijs aut in omnibus vel maximis, vel in aliqua particula infinibus ipſorum impacti. Item 11. Meth. 4. In omnibus vaſis vel in vna particula, aut cum phlegmone, aut ſine phlegmone tanquam in foco febris principium. Idem habetur de Cur per ſang. 5. Ex his differentiæ colliguntur. Quædam ſunt per ſe febres, quædam per accidens: Quædam vnica acceſſione, Quædam pluribus, Quædam continuæ,

quæ-

quædam intermittentes. Per ſe febres ſunt, quarum differentias quæſiuerunt antiqui, & eiſdem nomina impoſuerunt: cum in venis putreſcentes humores febrem accendunt ſine partis inflammatione. Per accidens, quæ in ſequuntur ad partes inflammatas, à quibus nomen aſſumpſerunt.vt Pleuritis. Cauſa huius eſt: quia vbi putredo humorum ibi coctio perficitur. cum autem febris ſit paſſio venarum,in febribus perſe humor in venis concoquitur, indicio ſunt vrinæ,quia ſunt excrementum venarum,ideo primo oſtendunt coctionem & cruditatem in febribus perſe. In inflammationibus autem venæ perconſenſu afficiuntur non primario, ideo febris per accidens: & indicia coctionis & cruditatis nō ex vrinis primo, ſed præcipua ex particula affecta,vt ſunt ſputa in Pleuritide. Quamuis autem febris ſit in corde primum

7. Aph. 42.

1. diff. fe. 6.

1. Cri. 7.

non

non tamen putredo. quia eſt fons calidi innati. Vnica ac-
9. Meth. 3. & 2. dif. fe. 11. ceſſio quæ Synocha vocatur, fit, cum in omnibus venis vel maximis æqualiter ſucci putreſcunt: æqualiter id eſt non magis in vna parte quam in altera: ſic enim non eſt vnde noua materia colligatur ad nouas
9. Meth. 5. acceſsiones faciendas. Plures acceſsiones certo ambittu repetentes fiunt, cum in vnica particula putreſcunt: quia in
2. dif. fe. 11. eadem parte noua materia colligi poteſt ex reliquo corpore. Continuæ ſunt, cum humores
2. Cri. 12. & 2. dif. fe. 1. putreſcentes in venis manent. Cauſa continuitatis eſt incluſio ſeu permanentia continua putredinis in genere venoſo in febribus per ſe: aut continua communicato ex parte inflammata in febribus per accidens. Intermittentes, cum per omnes
2. Cri. 3. corporis partes ſuo motu feruntur: nam delationis impetu expurgantur humores: Indicio
rigor,

rigor qui in intermittentibus fit ob delationis impetum per carnes & neruos: Nam quibus quotidie rigores fiunt, ijs quotidie febres ſoluuntur; Et in continuis, ſi rigor ſuperuenerit, fit ſolutio. Sed Auicenna accepit in totum corpus ferri, putreſcere extra venas, vnde vulgata opinio apud omnes poſteriores. quam confirmant ex diuerſis Galeni locis. 4.Aph.63. 4.Aph.58.

Nam in Tertianis inquit: totius corporis carnes affluere flaua bile: congeri in genere carnoſo, putreſcere. ſpiraculis impeditis. 2. in 1. Epid. 20.

An in habentibus acceſsiones plures, non in toto corpore putreſcunt, licet ferantur, ſed in vnica particula ſpiraculis occluſis? Alibi inquit Quibuſdam humoribus putreſcentibus febres acutas fieri, qui aliquando in toto corpore, aliquando in vaſis ſolis. An intermittentes non ſunt inter acutas, ſed per 9. Meth. 5. 4.Aph.37.

vaſa ſola intelligit interna & magna vnde ſudores aliquando frigidi exeunt: per totum autem corpus compræhendit etiā
3. Acu. 62. Totius vaſa. Nam de febre ardente inquit: ſeruet per totum
De Palp. 7. corpus flaua bilis. Item aſſerit, rigorem in Ardentibus & tertianis fieri flaua bile non in cauis vaſorum, ſed per carnes mota, vel quia in illis ſupra metrum generata fuerit, vel quod medijs illis expurget natura. Hoc enim ſolo diſtant ab ardentibus tertianæ, quod ardentes in vaſis bilem habent delatā: tertianæ autem extra: Quaſi in carnibus bilis & gignatur, & putreſcat, & feratur. An per carnes intelligit etiam exigua carnium vaſa, in quorum finibus
10. Meth. 6. impacti humores putreſcunt.

Alia opinio apud Alexandrum Trallianum traditur ex aliorum tamen ſententia; Nullam

lam in venis putredinem fieri, ſed magis in ventre, Quia vermes ex putredine in ventre tantum naſcuntur; indicat & fætor excrementorum, non ſanguinis extracti ex venis. Atteſtatur & ſanatio, maximè enim iuuantur clyſteribus, & vomitu. Cui ſententiæ conſentire videtur, cum inquit. Ex alijs quoque multis accurate videre licet, quod venter etiam febrium ex putredine ortarum cauſa exiſtat, forſan autem aliorum quoque fons & origo ipſe propriè exiſtit. Hæc ſententia prius videtur Hippocratis fuiſſe; cum inquit. Rigor ex ſuperiori ventre magis, Ignis ab inferiori magis. Galenus interpratatur ſuperiorem ventrem ipſum ventriculum, inferiorem inteſtina At Hipp. 1. de Morbis cum cauſas Pleuritidis quærit, inquit Thoracem præceteris partibus maxime Rigorē percipere, quia ferè

5. in 6. Epi. 31.

ſere nudus carne intus non habet quod reſiſtat præter cauitatem: mos autem eius eſt per ſuperiorem ventrem Thoracem intelligere. per inferiorem igitur ventrem non tantum inteſtina ſed & Ventriculum, & totam regionem abdominis intelligit, in qua ignis principium dicit eſſe; quod patet ad ſenſum; nam in febribus putridis maxime percipitur in Hypochondrijs caliditas; non quod in cauitate inteſtinorum putreſcant humores, nam ijs expurgatis, vnde acceſsionum repetitio fieret? Ephemeram enim ex Ciborum corruptela diximus fieri; at ſi perſiſtat ex cruditate, putridam eſſe teſtatur Galenus propter obſtructionem.

Obſtructio autem non in ampla inteſtinorum cauitate intelligenda eſt, ſed in venis meſeraicis; hæ enim facillime ob cruditates obſtructiones patiuntur, ob loci autem impuritatem

&

& excrementa facillime putre-dinem concipiunt, vnde febris principium hinc maxime; euaporatione ad Thoracem facta, in quo Rigor. Hinc facile ſoluuntur argumenta in oppoſitũ adducta. Quãuis enim ſanguis non fœteat quãdo extrahitur ex venis, non tamen neganda eſt aliqua putredo in eo: quod patet ex ijs, quæ à ſanguine ſeparantur in vrinis, ſudoribus, halitu, nam aliquando etiam fœtent: at præualente coctione, minimè fœtent. Fœtent autem in omnibus febribus putridis præcipuè alui excrementa, ob loci impuritatem; quæ putredinem in venis exiſtentem fouet; ideo Clyſteres oportuniſſimi ſunt, ne febres ſint acutæ, vt teſtatur Hipp. lib. de Internis affectionibus. præcipit enim etiam in Peripneumonia abluenda inteſtina alternis diebus per clyſteres ob eam cauſam; quamuis putredinis prin-

principium non ſit in ventre inferiori, ſed in Thoracæ. Vtrum contingat febris putrida ex putredine extra vaſa ſine partis inflammatione? Videtur contingere ex ſanguine in Cauo Thoracis: Sed Phlegmonem facit, nam partes adiacentes afficiuntur: idem efficit pus in vlceribus. Sic & cæteri humores in cauum defluxi, aut in abſceſſibus.

5. Meth. 14.

Si in habentibus acceſſiones putredo eſt in particula: cur earum quædam continuæ, vt tertiana continua, quædam intermittentes? an quia in continuis non poſſunt humores expelli ſecundum totum, ob materiæ multitudinẽ, aut craſsitiẽ aut virtutis imbecillitatem. In inflammationibus non ſunt intermittentes, quia materia impacta in particula inflammata nequit expelli, ſed per coctionem digeritur.

2. diff. fe. 11.

Typi

Typi Febrium . Cap. 15.

HAbentes acceſsiones circuitus quoſdam ſeruant, qui Typi appellantur. Eorum cauſa eſt aggregatio materiæ ſuperfluæ putreſcibilis in aliqua parte per interualla, aut per expulſionem, aut per attractionem, aut generationem, ex proprio alimento. Diuerſa autem interualla ſunt, vel quotidianæ, vel tertianæ, vel quartanæ: Sed propter quid non in promptu eſt rationem inuenire. Cur in acutis acceſsiones diebus imparibus, in longis paribus, vt ſingulis diebus, vel quarto. Num quia quædam citius incenduntur, vt exemplum tradit Galenus de Fimo putreſcente. in aceruo per partem poſt partem? Sed difficile eſt accommodare diuerſis humoribus non enim ob facilitatem accenſionis nam pituita difficilius

De Typ. 2.
2. dif. fe. 11.
3. die. decr. 8.
1. dif. fe. 5.

lius accenditur. Sunt qui ad proprietates occultas totius ſubſtautiæ referunt, cum nequeant ad manifeſtas. Non videtur ratione expulſionis id contingere qualitate, aut quantitate humoris ſtimulante. Nam credo Flauæ bilis citius irritaret quam pituita. Quantitas vniuscuiuſq; alia eſt in diuerſis temporibus ætatibus, & naturis. at circuitus ijdem in omnibus ſeruantur. Non ratione attractionis: nam dolor, vel calor, quibus vis ineſt attrahendi, non ſunt ordinata in vnoquoq; vt circuitus. Solum videntur diuerſis temporibus colligi excrementa diuerſa ratione generationis ex proprio alimento. Nam ex alimento prius fit pituita, deinde ſanguis, & per vlteriorem vſtionem bilis Flaua, vltimo atra. Simili ratione putandum excrementa fieri in ſingulis: imitantur enim ſingulæ partes totius

ordi-

ordinem. Hanc rationem innuit Galenus, cum inquit. Non æquè omnes ſuperfluitates in omnibus partibus aggregãtur, cum non eodem nutrimento fruantur. Nam aliæ ſanguine pituitoſo, aliæ bilioſo, aliæ melancholico nutriuntur. Neque eiſdem ſtatutis temporibus ſuperfluitates aggregantur, ſed aliud alijs ſufficit tempus ad tantã ſuperfluitatem aceruandam, qua primum membri natura læditur. Hinc ſequitur partes pituitoſas excrementa pituitoſa citius aggregare, ideo quotidie acceſsiones faciunt. Partes bilioſas excrementa bilioſa tardius, vnde Tertianæ. Partes melanchonicas tardiſsiſime, vnde quartana. Inter partes pituitoſas eſt Ventriculus Cerebrum. Inter bilioſas membranæ, veſica fellis; inter Melancholicas Lien, Oſſa. Ideo in Pleuritide & Phrenitide magna ex parte acceſsiones Ter-

2. dif. fe. 11.

tianæ

tianæ fiunt. Quæ autem ventri, Hepati Suppurationibus, & Tabi quotidie, & magis ad noctē. Quæ vero ex liene & omnino ex atrabile per quartum vt Galenus ſcribit. 1. Aph. 12.

2. Die decr.2. Naturæ opera ordinata ordinem cæleſtē ſequuntur quantum poſſunt. Breuiſsimus circuitus vnicam Cæli circulationem continet, quæ Quotidiana; Longiſsimus tres, Quartana; Medio modo duas, Tertiana. Simili modo dies decretorij Septemanis numerantur. Prima ſeptimana in acutiſsimis Secunda in acutis; Tertia in ijs qui paulo recedunt ab acutis; qui eſt primus circuitus perfectus die vigeſima; quia non integri dies neque horæ reditum Solis ad idem punctum faciunt, propter motum Solis in oppoſitum. Aliæ tres ſeptimanæ eodem modo numerantur vſque ad Quadrageſimum; & deinceps aliæ tres vſque ad

2. Aph. 24.

2. Dieb. decr.9.

Sexa-

Sexageſimum Octuageſimum; Centeſimum; & centeſimum ac vigeſimum. in quo menſes quatuor complentur ſecundum curſum Lunarem. Hucuſque dierum ſeptimanis dies decretorij conſiderantur, poſtea menſibus & annis eadem ratione ſeptimanas numerando. Singulæ autem ſeptimanæ dimidiam habent contemplabilem, qui dies quartus eſt, terminus longiſsimi circuitus inter primos. Quartanæ enim circuitus tribus diebus conſtat. Sic numero ternario & ſeptemnario vbique natura procedit, tres enim tantum ſunt circuitus ſimplices ſecundum tria ſanguinis excrementa; nam ſanguinis putredo in excrementa tranſit, crudus in pituitam; pinguior in bilem, terreſtrior in humorem melancholicum; Suppuratio in Pituitam, nam facit Quotidianas. Ordo tamen Typorum non tantum ſequitur natu- *1. Nat. hu. 43. & 3. Aph. 28.*

ram humoris, ſed & partium, in quibus aggregantur, imo magis. Nam attractio, Expulſio & cōcoctio in partibus ſitæ ſunt. Vnde ordo aliquando perturbatur, vt in Erraticis, & in quibus forma acceſsionis non reſpondet Typo. Contingit enim aliquando Typum Quotidianæ eſſe, cum duplex tertiana ſit ex forma & è conuerſo Typum Tertianæ, formam autem Quotidianæ vt in Tertiana
2.Cri.2. notha. Aut formam Quartanæ cum Typus Tertianæ ſit, ideo in omnibus monent Galenus magis conſiderandam eſſe formam quam Typum.

Num forma ſine errore oſtendit humorem. Typus autem alienus fit, cum non in locis proprijs ſed in alienis colligitur humor; commouetur enim ad acceſſionem faciendam ſecundum ordinem conſuetum partis. Signum euidentiſſimum habetur ex Tertiana notha ob

mixtio-

mixtionem pituitæ, cum enim duplex humor ſit, non duo Typi fiunt, ſed vnus: Forma autem acceſſionis vtrumque humorem oſtendit. Quod autem dicit Hyppocrates: morbi acceſſiones indicabunt verum eſt in quibus ordo non perturbatur. Perturbatur autem ordo aut cũ nullus ſeruatur, vt in Erraticis, ob conuerſionẽ humoris in aliam naturam, aut ob errores in victu. Perturbatur quoque ordo aut cum alienus typus eſt ab humore peccante; aut cum plures typi commiſceñtur. Inter has reponuntur Quintanæ, Septanæ, Nonanæ, de quibus Hippocrates in Epidemijs. Galenus ſuſpicatur eſſe inter erraticas: raro contingere; fatetur enim ſe non vidiſſe præter Quintanam, eamque obſcure. Ego ſæpius vidi conuerſam in Tertianam aliquando longam menſibus ſeptem ex erraticis ortam in Autunno. An ſpecies

1. Aph. 12.

2. dif. fe. 11.

3. in 1. Epi. 2.

ſunt ſimplicium Typorum interpollata vna acceſſione aut pluribus. Vt in menſtruis deficientibus vno menſe, non mouentur tempore intermedio, ſed expectant conſuetum tempus. Idem aliquando accidit in alui excrementis, nam plerumque expectant horam conſuetam. Quintana igitur eſt Tertianæ ſpecies, in qua dies tertia ſine acceſſione eſt ideo inter breues, omnium peſſima, Tabifica. Videtur ex flauabile ob aſſationem in naturam atræ bilis conuerſa, ob paucitatem autem interpollat, ob malitiam
3 in 1. Epi. 9. Tabifica: ſtatim numeratur poſt Tertianam. Septana eſt Quartanæ ſpecies interpollata acceſſione diei quarti, ideo longa non lethalis. Ex humore me-
3. in 1. Epi. lancholico non multum irritante, forte ob pituitæ mixtionem nam recenſetur. poſt Quotidianam. Nonana, Tertiana quædam eſt ter intercepta, longior

gior Septana non lethalis: ex eodem humore melancholico ſed in parte bilioſa, ideo Typus Tertianæ, ſed minus irritat quã in Quintana ob frigiditatem. Omnes hæ diebus inparibus progrediuntur, ideo non interpollant duas acceſſiones, ſed aut vnam aut tres. Non Sextana, quamuis eam ponat Auicenna nec alia diebus paribus ob eandem rationem: maior enim vis ad commotionem in eſt in diebus imparibus. Quemadmodum autem rarius dantur circuitus interpollati, ſic frequentius multiplicati: vt duæ vel tres Tertianæ Quartanæ, Quotidianæ; cum in vno periodo plures acceſſiones & remiſſiones fiunt. Eius cauſa multitudo locorum aut recipientium aut mittentium, nam ſinguli ſuum Typum faciunt. Non ſufficit multitudo humoris, quia in vnica particula non poteſt particulatim accendi, *De.Typ. 5.*

niſi aliunde particulatim accedat: Sed multitudo humoris aut acredo in vnica particula citius quidem ſtimulabit, vnde anticipatio acceſſionis, longitudo, magnitudo, & vehementia oriri poſſunt. Ex paucitate
De Typ. 3. autẽ contraria. Vnde Typi Aliquando mobiles aliquando immobiles ſeruatis ijſdem horis: Cõplicantur etiã Typi diuerſorũ generum. Tertiana cũ Quo-
1. Epi. 24. tidiana ſæpius, inter quas Semitertiana quã falſo duplicẽ Tertianam vocant. Raro cum Quartana. Quotidiana cum Quartana ſæpius, putantur vulgo tres Quartanæ, dignoſcuntur acceſsiones formis: Quibuſdam diebus duæ fiunt, quæ ſi in
2. dif. fe. 7. & 2. Cri. 7. diuerſis horis, complicatæ vocantur, ſi eadem hora ex duabus fit vna acceſsio commixta aut confuſa reliquis maior; vt in Semitertiana. Omnes etiam ſimul contingit commiſceri, ſed raro animaduertuntur. Horum

rum omnium cauſa eſt multitudo locorum; Vt cum aliquis humor putreſcere incipit in aliqua parte, ob eius vitium alter ex alijs partibus defluit aut qui in toto continebatur, attractus aut expulſus; putantur erraticæ ab ignaris. Si vero miſceantur humores in eadem parte, non fiunt plures Typi, ſed forma acceſsionis commixta quæ ſpuria vocatur. 2. *dif. fe.* 11.

Tempora febrium putridarum, & ſigna expulſa. Cap. 16.

TEmpora morborum neceſſaria ad curationem & victus rationem Quatuor totius morbi in ſalutaribus. Principium, Augmentum, Status, Declinatio: nam lethales carent declinatione. Etiam in ſalutaribus quædam inſenſibiliter tranſeunt, vt Augmentum, Status. Diſtinguuntur in pu- 2. *Aph.* 29. 2. *Aph.* 30.

tridis coctione & cruditate; At vbi non adeſt humor concoquendus vt in Ephemera, & Hectica, ſolum per ſymptomata. Similiter in morbis organicis; ſi non coniungatur intemperies cum humore. Principium quamdiu eſt cruditas in vrinis vel alijs excrementis. In Augmento Coctio euidens. In Statu Coctio perfecta. In declinatione morbus remittitur aut per Criſim aut paulatim per
1. Cri. 17. Coctionem. Dubitatur de intermittetibus quæ ratio diſtinguendi totius morbi tempora per coctionem.
2. dif. fe. 11. Cum particulatim humor in ſingulis acceſsionibus abſumatur. An in ſingulis acceſsionibus dum perficitur materia collecta in parte, interim quæ in toto corpore eſt per febres præparatur & coquitur. Acceſsionum tempora ſex, nam inter principium & Augmentum eſt tempus inæqualitatis, & poſt
decli-

declinationem Interuallum;habentur ex motu caloris. Principium, cum vergit ad interna, reſpondet cruditati, quia colligitur materia. Inſultus appellatur primum principium. Augmentum, cum calor iam materiam conuicerit, vnde ſpargitur in totum; huius pars Tempus inæqualitatis vocatur, cum incipit ferri extra. Status,cum æqualiter calor extenſus eſt in totum. Declinatio, cum feruentium humorum fit difflatus per excretionem. Interuallum, in quo febris integre intermiſit, quod contigit, vbi humores tenues, virtus robuſta, & corpus rarum fuerit: nam alioqui reliquiæ febris aliquando perdurant vſque ad alteram acceſſionem. Continuarum acceſſiones carent interuallo ob cauſas contrarias. Quædam carens etiam principio & inæqualitate. Diuiduntur etiam acceſſiones in duas partes: Scilicet

Temp. mor. 7.

Temp. mor. 7.

Acceſſio Remiſſio. Acceſſio eſt peior pars circuitus vſque ad ſtatum, quo tempore abſtinere oportet à cibis & medicamen-
1.Aph.11. tis,& miſsione ſanguinis. Remiſsio includit declinationem, & interuallum.

1.dif.fe.7. Signa putridarum duo propria & inſeparabilia. ex Pulſu & vrina præter ſpecierum ſigna. Pulſus velox in ſubmiſsione, quæ Syſtole dicitur, manifeſtior in augmento: non obſcura in principio & ſtatu: ſed in eo mi-
3.Praſ.7. nuitur aucta ad ſummum Diaſtole. Frequentia in exteriori quiete manifeſta, qualis neque in Ephemera, neque in Hecticis: in cauſa eſt multitudo fuliginis ex putredine hæc enim breuem quietem externam fa-
2.Praſ.1. cit, & celerem contractionem. Qui hoc non cognouerit, non cognoſcit proprium ſignum putredinis & principium febris.
Tempo. mir.7. Secundum naturam contractio tardior eſt quam dilatatio, ma-

xime

xime in ſenibus, minimum in adoleſcentibus. In Ephemera contractio minimum diſcedit à naturali, licet dilatatio multum diſcedat in celeritate. Hinc maxima differentia in principijs acceſsionum. Nam dilatatio tarda, contraxio velox: Raritas ex interna quiete, Frequentia ex externa ob fuliginem ſtimulantem. Oppoſita omnia in Ephemera. At non poteſt exacte cognoſci, quia ignoratur tempus quietis internæ & finis cõtractionis, & principium dilatationis.

2.ca.pu. 15.

1.dif.fe.7.

3.Praſ. 7.

3.dign.pu. 3.

An ſatis eſt ſcire partem dilatationis & partem contractionis, & quietem externam ad præſagiendum magna? Modus cognoſcendi Contractionem eſt tactu mediocri inſequẽdo arteriam fugientem, ſed hæc facilius cognoſcuntur in arterijs latioribus, minus in corporibus paruis. Qui non cognoſcunt contractionem, colligere

1.dign. pu.7.

gere poſſunt ex tempore, quod intercedit inter vnam dilata-
1.dif. pul. 6. tionem & alteram, vnde rarus vel frequens pulſus dicitur.

Signa ex vrina. Cap. 17.

VRina excrementum eſt venarum, vt ſputum Thoracis. excrementa alui; oſtendit affectus venoſi generis compræhenſis quoque arterijs: ideo præcipue in omnibus febribus.
1. Cri. 7. Signum eſt humoris peccantis: cruditatis, coctionis, inconcoctionis ideſt putredinis. Attenditur humor & contenta. Vrinæ humor eſt tenue excrementum primæ coctionis in ventriculo: quod in ſecunda coloratur à flaua bile. Contenta alia ſeparantur in fundo, quæ proprie hypoſtaſis dicitur, ideſt Sedimentum: alia attolluntur magis minus. Hippocrates nubeculam vocat ſeu ſurſum ſeu

deor-

deorſum vergat. Galenus Eneorema vocat ideſt ſublimamentum ſiue exquiſite mendium locum teneat, ſiue potius deorſum vergat. Nubecula vero deſuper. Auicenna omnia hæc Hippoſtaſim vocat. Excrementum eſt ſecundæ coctionis vel tertiæ. Videtur Galenus aliquando ſecundæ tribuere, cum inquit. Quicquid alimenti in ſanguinis generatione refugit naturæ coctionem ſubſidet in vrina non à cauſa præter naturam vt pus. *2. Prog. 36.* *2. Prog. 26.* *1. Prog. vlt.*

Et, cum adhuc coquitur ſanguis, vrina multam ſubſidentiam facit albam, iam vero perfecta coctione paucam. Pueri, & qui vitam ocioſam & plenam tranſigunt, ſatis multam, quia plus de humore, qui crudns nominatur, excernitur. Iterum, Nullo pacto ſedimentum habet vrina, ſi tenuiter viuitur: copioſum, ſi largius, exiguum, ſi modice. In morbis ex crudis *1. Cri. 13.* *2. Prog. 26.*

humo-

humoribus, copioſum: ex bilioſis nullum, aut minimum, ſed ſufficit nubecula, aut ſublimamentum, aut ſolus color. Videtur idem Galenus aliquando tertiæ coctioni tribuere, cum
1.Prog. vlt. inquit. Albas eſſe ſubſidentias ſecundum naturam vt ſemen album; ob conceptaculorum alterantium albedinem, quæ tertia coctio eſt, vbi ſanguis aſsimilatur ſingulis partibus.
1. de ſem. 11. & 12. Iterum Albeſcit in naturam ſeminis, quod proximum eſt albarum nutrimentum.

Non ſolum igitur crudi humores, vt pituitoſi ſubſidentiam albam faciunt: ſed & qui agglutinari tunicis nequiuerunt ſiue ob putredinem, ſiue ob inbecillitatem, vt in Tabidis; multum enim in ijs ſubſidet, quia parum agglutinatur. aut quia abſumitur ſubſtantia.

An etiã humores crudi craſſitiem adepti ſunt, quæ ſubſidet in vrinis ob tertiam coctionem,

nem, licet in venis adhuc contineantur.

Vrinæ color ſecundum naturam ſubrufus, vel ſub flauus; ſubſtantia mediocris in craſsitie & tenuitate. Hypoſtaſis alba læuis & æqualis Auicenna hypoſtaſim in morbis tantum quæri non in ſanitate. *1.Criſ.12.* *2.Prog. 26.*

Idem videtur Hipp. ſignificare; nam inquit: Optima vrina, ſi ſubſidet album læue & æquale per totum tempus dum morbus iudicatur; Si intermittit, vt interdum puram, morbus diuturnior. Pura vrina ideſt ſine ſedimento in ſanis inculpabilis, niſi ocioſam & plenam vitam degant; in morbis ex multitudine humorum dannanda; & in Peſtilentia; nam cruditatem ſignificat, quia natura non aggreditur coctionem. *7.A* *3. Praſ.4.*

At Galenus laudat in morbis ſimillimam ſanorum. An intelligendum ſi reſpondeat na- *1.Cri.12. & de Vri. 39.*

turis,

turis, nam ſignificat modicum diſceſſum. Vrinæ colores præter naturam, ſi ad albedinem tendant, frigiditatem oſtendunt, humores frigidos, & cruditatem, ſi nihil ſubſidet. *Si* ad flauum, caliditatem & bilem flauam. Rubræ ſanguinem incoctum. Nigræ humorem melancholicum, aut vſtionem, aut extinctionem calidi innati; ſanguinem congelatum. Viriditas & liuiditas via eſt ad nigredinem. Subſtantia tenuis cruditatem oſtendit, caret contentis. Craſſæ imperfectam coctionem, initio ſine contentis; magis apparent in ſanguine & humoribus frigidis, minus in bilioſis. De tenui ad moderatum in craſsis humoribus nõ fit tranſitus, niſi prius vrinæ craſſeſcant. Quæ minguntur tenues & permanent, valde crudæ ſunt. Quæ paulo poſt craſſeſcunt, & turbantur, propinquam coctionem oſtendunt.

4. Tuen. ſan. 4. *1. Cri. 12.* *4. Tuen. ſan. 4.*

Tur-

Turbidæ non clareſcentes, ſubiugales vocantur, oſtendunt ob ſcuram coctionem & agitationem vehementem Paulo poſt clareſcentes, manifeſtam coctionem, aut putredinem completam. Nam turbatio fit ob mixtionem tenuis cum craſſo; Clarificatio ob ſeparationem. Contenta pro colore vrine varia; omnes præter albedinem cruditatem oſtendunt, vel inconctionem, vt qui ad nigrum. Alba deſcendere bonum eſt, aſcendere malum. Reliquos colores aſcendere melius quam deſcendere, vt iterum in albedinem conuerſi deſcendant. Rubens poſt album ſecurior eſt, Tenuis ſubſidentia aut nulla in bilioſis & defectu alimenti bona, in Craſſis humoribus & multitudine cruditatem ſignificat. Craſſa in bilioſis. mala in frigidis humoribus & copia, bona. Læuis perfectionem coctionis ſignificat aut putredinis.

2. *Prog.* 36.

2. *Prog.* 27. & 4 *Aph.* 71.

Diuulſa

Diuulſa perturbationem propter flatus. Hippocrates vocat vrinas diſtantes 7. Aph. 33.

De Vr. 37.

Inæqualis ob defectum mala. duplex inæqualitas, vna ex diſſimilitudine partium, vt in Pure. Altera temporis. Inæqualitas in ſubſtantia pluribus modis viſitur. Crimnodes ſimilis farinæ craſſioris vel tenuioris albæ, ſolidarum partium liquationem oſtendunt, & longam ægritudinem.

2. Prog. 28. & 7. Aph. 31.

Ruffæ cremationem bilis; Rubræ ſanguinis. Oroboides carnis conſumptionem inæqualiter, vel ſanguinem aſſatum in Hepate: aut Renibus; Petaloides ſimiles ſquamis. Pityroides furfuri ſimiles ſignificant abraſiones & ramenta vaſorum: aliquando veſicæ. Dignoſcuntur tenuitate & craſſitiæ, vrinæ, nam ex venis tenuis, & cum febre.

4. Aph. 76.

4. Aph. 77.

Pinguedo ſupernatans vt in iuſculis refrigeratis, aut inſtar

telæ

telæ araneæ liquationem pinguedinis oſtendit: aut in renibus aut in toto conſumptionem. Oleoſæ vrinæ vocantur ab Hipp. quæ in ægroto Pario apparuerunt die ſexta, interit autem die centeſima & vigeſima. eadem apparuit in Pitione. Galenus in Commento oleoſam interpretatur vrinam in colore & craſſitie oleo ſimilem; non pernicioſam. *7. Aph. 35. & 2. Prog. 35. 3. in 3. Epi. 72. & 74.*

Item de pinguedine ſupernatante inquit: ſanguinis concoctionem ſignificare, etiam cum nubeculæ quædam deſuper tenues ſuperſtant, veluti quod in ſummo lacte colligitur græce Graus & quod in ſummo refrigerati iuſculi concreuit. An in humorum incineratione ſæpe id contingit, ſubſidere quidem cineres, ſupernatare autem veluti puluiſculum, vt cum ſoluitur calx; Idem in humorum exuſtione contingere videtur, & in expurgatione pu- *4. Tu. ſa. 4.*

ris

ris per vrinam. Sed hæc ſine febre. At ex venis in febribus deurentibus. Supernatant aliquando bullæ, quæ nunc morbum renalem ſignificant: nunc diſtillationẽ à capite vt recentiores putant, quod de excrementis ſpumoſis teſtatur Hippocrates. Significant autem aut motum frangentem humores glutinoſos, aut vehementem caliditatem, ex utriſque enim ſpuma oritur.

7. Aph. 34.

7. Aph. 30.

Curatio putridarum communis. & de Comcoctione. Cap. 18.

CVratio communis putridarum perficitur per indicationes ad febrem vt in Ephemera per refrigerantia: Amplius ad Putredinem, quæ eſt eius cauſa proxima: & ad Putredinis cauſas, ſi adſunt. Item ad Symptomata vrgentia, vt Syncopem, alui fluxum, delirium,

lirium, Soporem, Sitim, dolorem. Ad putredinem igitur indicatur præſeruatio bonorum ne putreſcant, refrigerando & naturalem perſpirationem moliendo: etiam ſiccando in humidis naturis & in Peſtilentibus. Quod verò ſemicorruptum eſt, concoquendo: concoctio enim opponitur putredini. Quod autem corruptum eſt euacuando & abluendo, ne contagio reliquos humores vel partes afficiat. Ad putredinis cauſas, ſi remanet obſtructio vel aſtrictio, indicantur deobſtruentia & relaxantia. Ad obſtructionis cauſas, ad multitudinem quidem euacuatio per venæ ſectionem. per medicamentũ purgans cum adeſt prauitas humorum, quæ materia eſt putredinis. Ad craſsitiem autem incidentiam attenuantia: ad lentorem abſtergentia. At de obſtruentia & relaxantia ob caliditatem prohibentur à

11. Meth. 8.

1. diff. fe. 4.

11. Meth. 9. & 13.

putre-

11. *Meth.* 9. putredine & à Febre : Ideo Galenus vltimo loco adhibet hæc remedia, quod & in Ephemera obſeruabat. quãuis primo loco debuiſſent adminiſtrari, quia cauſæ id requirunt. non prohibentur inter incidentia quæ frigida ſunt vt ſucci acidi, aceſoſus ſimplex, & quæ modicè calida, vt Oximel. Vbi igitur non adeſt putredinis cauſa, obſtructio, vt in ardentibus quæ à
2. *in* 1. *Epid.* 20. cauſa externa fiunt, ſufficiunt remedia ad Putredinem & febrem. Inter remedia quædam ſunt quæ ſimul plures intentiones perficiunt : vt Euacuatio per venæ ſectione, & medicamenta purgantia. Venæ ſectio oportuniſsima eſt & ad multitudinem obſtructionis cauſam, vt tuto deobſtruentia adhiberi
11. *Meth.* 15. poſsint, & ad ventilandum ratione putredinis, & ad refrigerandum tum ratione febris, tum ratione putredinis, licet per accidens refrigeret, eua-

cuata

cuata materia calida: quod remedium in omnibus putridis ſaluberrimum prædicat. Galenus: in principio faciendum, ſi morbus magnus & vires robuſtæ. Medicamentū autem purgans ad materiam minuendam in principio, & ad putrefactus non in principio: ſed poſt concoctionem. In principio ſi vtrumque requiritur, præcedat venæ ſectio.

2. Aph. 29.
1. Aph. 22.
4. Acut. 21. & 4. ſa. tu. 4.

Sed circa medicamentū purgans in principio dubitatur; Quamuis enim per accidens refrigeret euacuata materia calida, id facit cum periculo, cum enim purgantia calida ſint, nocent putredini & febri magis quàm iuuent. Præterea in contrarium eſt ſententia Hipp. Concocta medicari, & mouere non cruda, neque in principijs niſi turgeant quod raro. Imo addit Gal. non licere ſemper, vbi turgeant ſed cum præmeditatione faciendum. Ob-

1. Aph. 22.
1. Aph. 24.

ſtant

ſtant enim febris vehementia in acutis, cruditates, tenſa præcordia, inflammationes viſcerum, ardores, obſtructiones.
4. *Acu.* 43. Amplius Hipp. inquit, quibus vrinæ tenues non purgandi. Nam purgantia impediunt coctionem & criſim, & morbum protrahunt. ſunt autem vt plurimum vrinæ tenues in principio cruditatem oſtendentes. Propter hæc Medici recentiores valde formidant purgantium vſum in principio, quamuis apertiſsima ſit Galeni diſtinctio; conuenire purgatio-
1. *Aph.* 24. nem in humoribus tenuibus & corporibus paratis ſi turgeant. In humoribus autem craſsis & corporibus non paratis, etiam ſi turgeant, non purgandum, niſi arrepta occaſione præparandi prius. Sed quoniam difficile eſt iudicare, vtrum turgeant, an non. Raſis ſententiam Galeni dilatat, inquiens purgandum eſſe ab initio in

morbis

morbis acutis, vbi humores ſunt tenues, ſeu turgeant, ſeu non turgeant. In craſſis autem & viſcoſis expectandam eſſe coctionem. At Auicenna expectandã eſſe coctionem etiam in tenuibus niſi turgeant, quia imbibita euelli nequeunt: neq. expelluntur à natura: in vrinis non faciũt hypoſtaſim niſi poſt coctionem. Quæ ſententia videtur conſentire cum Hippocrate, cum inquit, Quibus principio vrinæ nebuloſæ & craſſæ, cæteris annuentibus purgare conuenit: quibus tenues, nequaquam. Nam vrinæ craſſæ ſignificant aliquam coctionem, vt Galenus teſtatur in commento: humores enim fuſi ſparguntur in venas, & vrinas inficiunt. Vrinæ autem tenues fixionem oſtendunt, quia humores non ſparguntur in venas. ſed ne verbum turgere negocium faceſcat, animaduertendum eſt, dupliciter accipi vel cum

4. Acut. 43.

humores actu huc illuc feruntur, vel cum apti nati ſunt ferri, Hoc modo qui fuſi ſunt in venis, neque ſedem firmam habent, in qua vt plurimum quieſcunt donec concoquantur. ante quam figantur turgere dicuntur. Hoc modo accipit Trallianus, cum dixit cruditates digerentibus fuſas turgere, ideo quam primum purgandas, ne expectata integra coctione, iterum figantur. Dicendum eſt igitur humores infixos ſeu craſſi fuerint ſeu tenues, non purgandos, antequam concoquantur, ſic enim in venas feruntur quod ex vrinis cognoſcitur. Facilius autem feruntur humores tenues quam craſſi, ideo magis turgent: quod patet in Eryſipelate migrante flauabile de loco ad locum, vt ex Angina in Peripneumoniam. Concludendum eſt igitur omnes humores ſeu craſſos ſeu tenues cum adhuc non fixi ſunt in ali-

aliqua parte; in initio purgandos eſſe cæteris annuentibus antequam figantur, vt in. Appolexia ex craſſis humoribus, in Angina ex tenuibus, tardare enim malum eſt: Cum vero aliqua ex parte ſunt fixi, aliqua ex parte mobiles minuendi ſunt leui aliquo medicamento, ne omnes figātur. Hinc ex cogitata ſunt Minoratiua à recentioribus appellata: Sed medicamenta id præſtantia lenientia dicuntur, ab Arabibus inuenta ex quibus non timetur exaſperatio vt ex efficacioribus medicamentis. *4. Aph. 10.* *4. Acu. 21.*

Concoctio eſt quædam deductio eius quod concoquitur in ſubſtantiam concoquentis, vnde excrementa cocta dicuntur: Conſideratur autem coctio ad Præſagia. Nam concocta celeritatem portendunt iudicij & ſecuritatem. Cruda autem, inconcocta ideſt vitioſe cocta in malos abſceſſus con- *2. in 1. Epi. 44.*

uerſa, oppoſitum. Ad cura-
5. in 6. tionem quoque. Nam per co-
Epi. 6. ctionem morbi relinquũt, quia
omnia reducuntur ad medio-
cre temperamentum. Tranſ-
fertur quoque nomen ad mor-
bos: vt Grauedines & diſtilla-
tiones in valde ſenibus non con
coquuntur. Coctione ſolui mor-
bum eſt paulatim digeri ſuper-
4. Meteo. flua. Finis duplex apud Ariſt.
2. Subſtantia in ijs quæ ex toto aſ-
ſimilantur: Qualitas commo-
dior in excrementis & humori-
bus putreſcentibus, ſignificant
enim caliditatem propriam do
minari humido in corpore, vn-
de abſceſſerunt.

Proprie concoquuntur pri-
mo modo, vt cibi in Chilum:
Chilus & Pituita in ſangui-
nem. Sanguis in partes cor-
poris: id faciunt quæcunque
2. Acu. alere poſſunt. Secundo modo
44. quæ alere nequeunt, ſed aſſimi-
lari tantum, ſecundum qualita-
tes, vt excrementa & ſanguis
vitia-

vitiatus in Pus? humores ſecundum qualitatem excedentem ad mediocritatem, aut quid ſimile puri. Nullo modo, quæ nulla ex parte, vt venena, humores ex toto corrupti aut exuſti. Ideo præcipit Gal. Ex humoribus putreſcentibus, quicquid concoqui poteſt, concoquendum,& quod iam exuſtum eſt euacuandum, cum nequeat amplius coqui. *1. Acu. 18.*

Etiam quælibet præparatio humorum ad expulſionem concoctio quædam eſt: vt craſſos incidendo & extenuando: tenues autem incraſſando: quod magis conuenit concoctioni, quia calor tenuem humiditatem interminatam cogit. *4. Acu. 4.*

Quamuis autem concoctio ſit naturæ opus. Naturæ enim ſunt morborum medicatrices, adiuuatur tamen arte, ſic enim Medicus miniſter. Auxilia autem fiunt partim naturam roborantia, conſeruando vel *3. in 6. Epi. 1.*

augendo calidum innatum victu, potu vini. Et extrinſecus Cataplaſmata maturantia, inunctiones & alia. Partim pugnantia aduerſus humorum exceſſus, vt naturæ concoquenti faciliores reddantur: vt facit ciborum elixatio aut aſſatio, & Tritici præparatio ad panes. Sic humores frigidos calefaciẽdo, Calidos refrigerando acres contemperando: Craſſos incidendo, Tenues incraſſando. Sed hæc & alia commodius ſigillatim in ſingulis explicabuntur.

Tertiana. Cap. 19.

1. *Cri.3.* TErtiana intermittens græce Tritæos: Febris eſt ex flauabile per totum corpus delata. Tertio accedere non ſecundum ſubſtantiam ſed accidens vt plurimum. Exquiſita ſeu legittima, vera, pura eadem & ſimplex, cuius forma certa:

2. *Cri.2.*

Acce-

Accedere cum rigore. Calor *2.dif.fe.3.*
ardenti ſimilis; Bilis vomitus,
vel eductio. Sudor in declinatione
tempus totius acceſſionis
ad ſummum horæ duodecim.
Spuria notha, cui deficit aliqua *2. in 6.*
conditio formæ vel temporis. *Epi. 23.*
Simpliciter Tertiana, quæ intra
horas 24. terminatur. Producta
ſeu extenſa quæ vltra horas
24. Tritæophies quæ vltra
horas 36. Hæc raro ad infebricitationem
venit. Adulterantur *3. in 1.*
ex complicatione vel con- *Epi. 5.*
fuſione aliarum. Complicatio
eſt cum plures Typi aut eiuſdē *2. in 6.*
generis, aut diuerſorum: Con- *Epi. 23.*
fuſio, cum vnicus Typus ex cō- *2.diff fe.8.*
mixtione diuerſorum humorum:
aut plures Typi diuerſo- *2.Cri.7.*
rum generum eadem hora in- *& 9.*
uadunt. vt contingit in Semitertiana.

Cauſæ tertianæ exquiſitæ materia
bilis flaua & quæcumque
ſubminiſtrant æſtas, Autunnus. *1.Nat.hu.*
Conſtitutio calida & ſicca: Re- *35.*

gio: Iuuentus: natura victus; Inædia, labores; Vigiliæ; Triſtitiæ; Curæ; Efficiens, retentio bilis in loco calido, ſpiraculis impeditis. 2. in 1. Epi. 20. vel ob imbecillitatem expultricis. Locus retentionis, qui tanquam
5. in 6. Epi 3. focus vapores putridos Cordi communicat per interualla, in inferiori ventre magis, ideſt in venis meſeraicis ob loci caliditatem.

Alius qui ſubminiſtrat, Hepar, in quo gignitur; veſica
1. Gla 5. fellis in qua colligitur. Ideo Hepar vt plurimum in tertianis laborat. Aliquando vniuerſum corpus: nam colligitur in gene-
2. in 1. Epi. 20. re carnoſo, non tamen vbicunque putreſcit, ſed in loco ca-
2. Cri. 3. lido.

Alius in quem fertur delationis impetu in rigore, vniuerſum corpus extra venas, quæ eſt cauſa intermittentiæ.

Signa Tertianæ exquiſitæ ex Forma. Rigor; Calor acris,

Bilis

Bilis vomitus, Sudor, duratio non vltra horas. 12. Amplius ex pulſu, vrinis, Cauſis, publice vagantibus. Singulorum cauſæ. Rigor concutiens, quem antecedit ſenſus vlceroſus quaſi ab acu pungeretur, inæqualis. Ineſt & Diarijs ex cruditatibus, inædia laboribus, ſole, refrigeratione vehemti, nam frigidum rigores febriles facit. Sed vehementior in tertiana exquiſita, concutiens. *2. Cri. 3.* *5. Aph. 13.*

Nam primo fit horror mediocris, deinde extremæ partes frigeſcunt cum horrore vehementiore, poſtea & rigore & frigore concutiuntur plurimæ corporis partes. Horror in medio eſt inter ſenſum inæqualis refrigerationis & rigorẽ. Symptomata ſunt inter motus deprauatos facultatis expultricis irritatæ ad violenter mouendũ in partibus mulculoſis. Differunt à tremore, qui ob imbecillitatem facultatis animalis *Temp. mo. 3.* *2. diff. fe. 7. & 2. Sy. ca. 5. & 10. Meth. 4.*

ſit ideò cubanti deſinit tremor, non rigor, à Palpitatione ob flatum diſtendentem rarioribus interuallis. à Conuulſione ex repletis neruis, vnde muſculorum magna contractio. Forte non differt rigor a conuulſione ex morſu niſi frequentia motus & magnitudine; nam in rigore motus fiūt frequentiores & minores. Rigoris cauſæ, mordens halitus aut ſuccus, vbi fertur velociter per ſenſibilia corpora.

10. Meth. 4.

Diuerſi fiunt ex caliditate, aut refrigeratione, multitudine aut paucitate, velocitate aut tarditate, particularū imbecillitate aut robore, ſenſu exquiſito aut hebetiori. Ex quibus nunc rigor fit, nunc horror, nunc ſenſus inæqualitatis, nunc cum febre nunc ſine febre. Nam Calidi halitus vt in cruditate nidoroſa, laboribus, inædia, ſole, rigorem faciunt non ſemper cum febre, poteſt enim inhi-

inhiberi, nam febris aliquando ſubſequitur ob motum. Calidi humores rigores faciunt cum febre, quæ non poteſt inhiberi, *2.Sym. ca.5.* quia ob putredinem iam orta eſt. Frigidi halitus ſeu humores rigorem aut horrorem, aut ſenſum inæqualitatis faciunt ſine febre, vt ex pituita vitrea aut acida. Si cum putredine, febrem faciunt. *2.dif.fe.6.* Atra bilis horrorem & rigorem non intenſum facit. Pituita ſalſa & Acida horrorem. Dulcis ſenſum inæqualitatis. Motus vehementia vt ex bile rigorem parit: Tarditas vt ex pituita ſenſum inæqualitatis: Medio modo ex Atra bile, horrorem. Sic Balnea & motus aliquando rigores & horrores pariunt. *2.Cri.3.* Non in Ictero, quia non velox motus. Partium robur contemnit lædentes cauſas: Imbecillitas & ſenſus exquiſitus rigores magis patiuntur. Incipiunt rigores mulieribus ex lumbis ma-

gis & per dorſum ad caput, Vi-
5. *Aph.* 69. ris ex fæmorum & cubitorum
partibus poſterioribus magis
ob cutis raritatem. Galenus
ob naturam frigidiorem earum
partium ſpinali medulla & cere
bro conſentiente. Forte quia
materia lædens ex interiori ven
tre aſcendit per venam cauam
& Aortam in dorſum. vbi rigo-
res incipiunt: nam ignis in in-
5. *in* 6. *Epi.* 31. feriori ventre magis, Rigor in
ſuperiori magis. Cum rigore
omni refrigeratio eſt: ideo in
Augmento non rigor, quia re-
uertitur calor cum ſanguine
frigidos halitus corrigens, &
2. *Sym.* 4a, 5. calidos diſſipans, vel admix-
tione temperans.

2. *dif. fe.* 11. Refrigeratio externarum
partium fit ob concurſum cali-
di ad particulam putredinis: &
ob dolorem qui in rigore con-
ſtricta cute & impedito effluxu.
2. *Sym.* 4a. 5. At debuiſſet ſanguis confluere
extra, vbi eſt afflictio. An in
conatu prius fit concurſus ad
prin-

principium, mox extra cito vt in verecundia. Conatus autem vanus fit à virtute imbecilli, in qua rigor lethalis eſt. Calor in internis tantum in principio & in tempore inæqualitatis, frigentibus externis: paulatim è profundo emergẽs ſentitur mordax, acris quod eſt ſignum putredinis. Aequaliter augetur & cito ad ſtatum peruenit, exurit, & ſitim affert. In ſtatu perſeuerat ſimilis ardentibus, quãdo eſt bibendi occaſio. Hinc vapor plurimus mox ſudor, aut bilis vomitus, deiectio, Bilioſa vrina. Calor remittitur prius circa viſcera, vltimo circa pedes & manus.

4. Aph. 46.

1. diff fe. 7.

2. Criſ. 8.

Hodie vt plurimum bilis vomitus in principio contingit, videtur ob rigorem concutientem exprimi ex veſica fellis. Durat principium duabus horis æquinoctialibus vt plurimũ, quo citius augetur, eo citius abſoluitur: aliquãdo horis ſeptem,

Tem. me. 3.

tem, non vltra duodecim. Pulſus in principio debibiles, parui, rari paulo magis quam in ſanitate, minus quam in Quartana: ordinati, æquales: Sed contractionis celeritas febrem oſtendit. In incremento augetur magnitudo celeritas & frequentia æqualiter & cito,& con tractionis celeritas vt in cæteris putridis. In interuallo naturalis die vel nocte ſequenti: altera die, quod tertium interuallum vocatur, cum paulis per accenditur; contractionis celeritas vix ſentitur; in primis partibus, nocte ſequenti quod quartum interuallum dicitur, manifeſtius, propè acceſsionem
1.dif.fe.3. magis, adhuc magis in inſultu; maxime in Augmento, minus in ſtatu, minime in declinatione. Vrinæ in principio tenues, ruffæ; in declinatione flauiores ſi Hepatis gibba laborent. ſi in ſimis, vomitus cum ſuperiores venæ recipiunt bilem,

lem, deiectio cum inferiores.

Prognoſtica. Tertiana exquiſita cito iudicatur, nec lethalis eſt. ſecus in continuis. 4. Aph. 43. Septem circuitibus ad ſummum Gal. dies decretorios ex acceſsionibus colligi. Ex vrinis. *3. in 1. Epi. 8.* *4. Aph. 59.*

Si in primo circuitu ſubruffa vel ſub flaua craſsitudine mediocri, & paulo poſt albam nebulam vel ſuſpenſionem optimam fecerit, non vltra quartum circuitum protenditur. Si ſtatim in prima die ſubſidentiam læuem & æqualem fecerit, non vltra tertium. Si ruffior ſine ſuſpenſione neque nubecula in primo circuitu, ad ſeptem extendetur. *2. Cri. 3.*

Curatio Tertianæ exquiſitæ. *Cap. 20.*

CVratio tertianæ exquiſitæ: Ad cauſam materialem indicatur Bilis alteratio per refrige- *1. Gla. 6.*

frige-

frigerantia & humectantia, vt concoquatur: & euacuatio. Eadem alterantia faciunt ad febrem & putredinem. Ad partes affectas præcipua intentio in auferendo circuitu, corri-
a. dif. fe. 11. gendo vitia particulæ recipientis vel mittentis Tollenda conſtipaſtio aut obſtructio, & facultas roboranda.

Alteratio flauæ bilis fit victu & medicamentis frigidis & humidis. inter medicamenta Syruppus de Endiuia, de Cicorio, de ſucco Acetoſæ Oxyſacchara, Acetoſus ſimplex præſertim in obſtructione: Aquæ ex ijſdem, & ex Lactuca, Scariola, Soncho, Senecione, Hepatica, Hordei, Anguriæ, Cucurbitæ. Auicenna mane dabat Acetoſum ſimplicem: poſt duas horas aquam hordei; iterum in declinatione acceſsionis; At
a. Cri. 3. Galenus inquit; in ſtatu eſſe bibendi tempus.

Vtrum conueniat frigidæ potio?

tio? Febricitanti ſub feruore caniculæ in quo timebatur Hectica, in prima acceſsione exhibitæ ſunt duæ heminæ aquæ frigidæ, Statim euomuit & excreuit bilem. Trallianus tepidam laudat etiam ante acceſſionem, nam vomitu ceſſat acceſſio. Hipp. potu hyeme calidum, æſtate frigidum laudat. *10. Meht. 5.* *1. Acu. 43.*

Euacuatio non per venæ ſectionem, niſi timeatur morbus magnas ob plenitudinem. Auic. ante tertiam acceſſionem, ſi vrina craſſa & rubra. Purgatio leuis in initio in die quietis, ex decocto Tamarindorum, ſy. roſato ſolutiuo, Manna, Caſſia: in fine concocta materia, ne reliquiæ recidiuam faciant, ex Rhabarbaro, Electuario roſato Meſues. Cognoſcitur egere purgatione, ſi æger cibum non appetat. In ſingulis acceſſionibus quo natura vergit, per vomitum ex aqua tepida: per derectionem Chliſteribus poſt acceſſio- *2. Aph. 8.*

1. Gla. 9. ceſſionem. Per vrinam, potiones ex Apio, Anetho Trallianus prohibet calorifica, laudat Capillum veneris. Auic. ſemina communia cum acetoſo. Per ſudorem. potus aquæ hordei. Trall. Peponis pulpam refrigeratam ante acceſſionem exhibet, vt ſuper bibat aquam tepidam liberaliter, prouocat ſudorem & deiectionem. Auic. aquam Melonis indi, ideſt Anguriæ. Guainerius decoctionem Milij, qui *Sy.* Sancti Ambroſij appellatur.

Ad vitia particularum: vt ad particulam in qua putredo eſt, non relaxantia, vt antiqui, ſed repellentia, & aſtingentia, vt robur particulæ addatur. Hepati conueniunt etiam ob neceſsitatem coctionis, & circa finem digerentia non ſine aſtringentibus, & deobſtruentia extrinſecus perfundendo Hypchondria oleo roſaceo omphacino, aut Melino, maſtichino, lenti-

11. Meth. 15.

11. Meth. 16.

lentiſcino : poſtea ex Abſynthio pontico aut nardino cum roſacceo: Cataplaſma ex Cotonei carne cocta in aqua, vel addito vino: Poſtea augenda digerentia quæ tenuium partium, ne pus moueant, vt ſpica, Iris, nux vnguentaria; Intrinſecus, vbi ſigna coctionis adſunt, Coma Abſynthij in mulſa nam abſtergit, & obſtructiones aufert. Sed Trall. veretur eius caliditatem, laudat aquam tepidam, nam cineres abluit & humectat: Ad carnoſum genus, quod ſul miniſtrat, & recipit in ſingulis acceſsionibus refrigerantia & humectantia, relaxantia & digerentia; Balneum calidum aquæ dulcis, non metallicum: nam refrigerat & humectat, & bilem educit: Oportet autem olei calidi plurimum infundere, & ad aquam perducere, natent etiam bis in die, ſi admodum delectentur, & vbi ſigna coctionis etiam ſæpius; in decli- *1.Gla.9.*

declinatione ante cibum: tempeſtiuius poſt plenitudinis euacuationem, non exiſtente inflammatione alicuius partis.
3. *Acut.* 62. Coctionem iuuat in bilioſis. Auic. ſolum pedes lauat aqua tepida in declinatione ad reliquias febris.

Victus Ptiſanæ ſuccus in declinatione acceſsionis: vſque ad criſim in ijs qui non admodum delitioſi ſunt, Galeno aut Halicæ aut Auenæ Tralliano.

Ex oleribus Lactuca, lapatium, Cucurbita, Cicorium. Fructus parciſsime, Trall. extollit Peponem, Melopeponem, Perſica, vuas Cucumerem, Poma, Mala granata: An & limones & Aurantia Piſces Saxatiles: carnes ex volatilibus molli carne: Alæ, Teſticuli Gallorum, Suum pedes, & Cerebra, paruorum autem totam carnem liquefactam concedit Galenus: oua ſorbilia. Potus aquæ cum iuleb violato, roſato, ſucco grana-

granatorum, limonum. Auino abſtinendum ante morbi coctionem. Cum cæperit concoqui, dandum ab initio tenue, aquoſum & paucum paulatim augendo. Ieiunus acceſsionem expectet, ſufficiat multo ante potus Syruppi, aut ſola Priſana. Somnus vitandus in principio acceſsionis & Augmento. Aer frigidus. Quies Tranquillitas. 1. Aph. 19.

Tertiana notha. Cap. 21.

TErtiana notha eſt, cuius circuitus Tertianæ ſed forma diſcedit ab exquiſita. Trall. Tranſcendit eius acceſsio vltra horas 12. 2. in 6. Epi. 23. Producta vltra 24. ob mixtionem pituitæ in eadem particula; nam in diuerſis plures circuitus. Forma acceſsionis ad Quotidianam accedit magis minus pro pituitæ exceſſu, vt aliquando omnia pituitam atteſtentur,

quam-

quamuis Typus ſit tertianæ. Non rigor, ſed aut horror, aut inæqualitas; Longitudo refrigerationis & totius acceſsionis; lenta caliditas, inæqualis. Pulſus inæqualis. Vrinæ albidiores, ſudores pauci. Quæ excernũtur pituitoſa ſunt bili admixta; Capitis grauitas plurima Auic. An vbi ſedes in cerebri membranis; Ex cauſis mixtis, vt ſi natura pituitoſa in æſtate laboret. aut bilioſa in heyme. Facile tranſit in duplicem typum ex tertiana & Quotidiana, quam duplicem tertianam vocant aut in Quotidianam ſimplicem, aut in ſemitertianam inter continuas, affectione communicata parti pituitoſæ; Altera ex mixtione humoris Melancholici, quam Trallianus miratur prætermiſſam à Galeno. Forma accedit ad Quartanam magis minus, vt aliquando videatur Quartana, quamuis Typus ſit tertia-

næ; Hanc Galenus duplicem Quartanam vocat, non ex typo ſed ex forma; Horror, frigus, laſsitudo oſſearia, vigiliæ vrinæ ſplendentes; calor vehemẽs; Sudor. Ex cauſis, ſi in Autunno ſi natura Melancholica in Aeſtate laboret. tranſit facile. in Quartanam. Ex mixtione Pituitæ & Melancholiæ cum flaua bile; forma erit ex tribus confuſa. varia proportione. Prognoſtica omnes quatenus intermittunt, non lethales. Protenduntur vltra ſeptimam acceſsionem; diuturniores ſunt, vbi ſeruatur æqualitas acceſſionum & ordo Auic. Dijudicantur ex vrinarum cruditate & coctione. Non ſoluuntur, niſi multum & craſſum ſubſideat in vrinis. Mixturæ difficilius concoquuntur, quam ſimplices humores ob inæqualitatem, & remediorum pugnam. Oppoſitum videtur dici ab Hipp. Vomitio vtiliſsima,

2. *Cri.* 2.

4. *Aph.* 43.

2. *Prog.* 28.

ſi

ſi pituita permixta cum bile ex cernatur, ſincera deterior.

2. Prog. 44. Idem tradit de excreatione ſincera.

An excretiones ſyncer æ oſtendunt cruditatem aut inconcoctionem. coctio enim æqualitatem facit commiſcens. At humores putreſcentes quo plures difficilius commiſcentur. Ideo in excretionibus ſpōtaneis quo plures colores praui eo deterius.

2. Prog. 40.

1. Gla. 10. Curatio tertianæ nothæ ex mixtione pituitæ; Alterantia ad bilem & pituitam prout alter humor exuperat. Componit Galenus calida & ſicca cum frigidis & humidis; cum Ptiſana Piper, aut Origanum, Hiſſopum. An calida nocent febri, putredini & bili, proſunt tantum pituitæ; Tutiora igitur frigida, ſaltem præualeant. Humida nocent pituitæ & putredini: proſunt febri & bili; prodeſſe etiam pituitæ aſſerit Trall.

nam

nam per ſiccantia craſſior fit. Tutiora ergo moderata, ſed incidentia & abſtergentia. Compoſitione diuerſa temperantur, vt Acetoſus ſimplex, de duabus radicibus, Oximel cum Sy. de Cicorea de Endiuia: & aquæ eædem, vel Capilli veneris, Agrimoniæ cum Hiſſopo, Apio, Fæniculo. Euacuantia aliquando venæ ſectio ſtatim ab initio: ſi videris vrinas craſſas. Auic.

Purgantia in principio, ex Caſſia, Melle roſato ſolutiuo, Manna: addito Diaphænicone, Aut Agarico, & Rhabarbaro, cum iam, ſigna coctionis apparuerint. Trallianus monet non expectandam integram coctionem, quia ſuſi humores furiunt. Auic. videtur oppoſitum ſentire, cum inquit. Expectanda digeſtio in ſolutione vetris plus quam in tertiana exquiſita, propter humoris craſſitiem. An in Craſſis ſemper expectanda eſt aliqua concoctio, non tamen 1.Glu.10.

integra, quod & in turgentibus facit Galenus. Ideo in craſſis
1. Aph. 24. ſæpius purgandum, Galenus vtebatur Hiera ex colocintide, nos pil. Aggregatiuis. In ſingulis acceſsionibus quo natura vergit. Per vomitum, quem Galenus extollit poſt cibum ex oxymelite cum aqua tepida. Per aluum clyſteribus acrioribus: ſed initio mollioribus Auic. Molliores fiunt ex decocto cmmuni addito Melle violato, & oleo violato, Chamæmelino: efficacius addita Caſsia, aut Hiera ſimplici: Acriores ex Hiera picra ideſt cōpoſita, Benedicta Diaphinicone, Per vrinas, radices appij, Fæniculi, Aſparagi, Ruſci in decoctione pro Syruppo, additis ſeminibus cōmunibus emulſis. Per ſudores Milij decoctio addito vini albi modico. Ad
1. Gla. 10. particulas affectas. Ad Hypochondria calefaciendum extrinſecus ex oleo Nardino, Abſynthino

thino cum roſaceo, Maſtichino, aut addito cinnamomo. Fomenta ex Abſynthio, Menta, Meliloto, Roſis. decoctis in aqua & vino. Cataplaſma ex Cotonei carne addita ſpica. Intrinſecus deobſtruentia cum robore partium apparentibus ſignis coctionis poſt factas aliquas euacuationes: Abſynthiū ſingulis diebus cum mulſa, Trociſci de abſynth. de Rhab. de Eupatorio cum ſyruppis incidentibus. Ad habitum corporis Balneum minus tutū quam in exquiſita: conceditur tamen poſt euacuationem apparentibus ſignis coctionis. Victus pro morbi magnitudine tenuior quam in exquiſita: ſed pro longitudine plenior, vt vires ſufficiant. Nam tenuis officit viribus, plenus coctioni. Galenus nutriebat tantum alternis diebus ob longitudinem acceſſionis. Hodie minus ſuſtinent inædiam: Saltem ſola ptiſana mul-

tò ante acceſsionem, addito pipere, aut Cinnamomo. In declinatione & die intermedia panis ex aqua aut iure parui pulli Gallinacei: oua ſorbilia abiecto albumine. Potus aquæ incocto Coriandro, vel Aniſo, Cinnamomo. Melle: aut cum iuleb aut acetoſo ſimplici. Cum acceſsiones fuerint breuiores, vberius nutriendum in interuallis: Carne, vino.

Ad mixtionem cum humore Melancholico: alterantia humida magis frigida minus, tenuium partium. Non acetum nequæ acida ſed dulcia Succus pomorum dulcium, Bugloſſa, luppuli, liquiritia. Fit artificioſa compoſitio, ſi cum frigidis & humidis, vt lactuca, Endiuia, Cicorio, Soncho, Violis addatur aliquid calidorum tenuium partium, vt Thymi, Origani, Meliſſæ. Sy. de Pomis, Biſantinus, de Luppolis, de Epithimo, de Fumoterræ comp.

Eua-

Euacuãtia per ſanguinis miſſionem, ſi exeat ſanguis niger & craſſus aut per Hæmorrhoidas. Medicamenta purgantia lenientia in initio. Diaſena lenitiuum, Diacatholicon, Trifera perſica; expectata aliqua coctione ob craſsitiem. Poſtea efficacius per Rhabarbarum, mirabolanos indos; Confectio Hamech, Electuarium de Pſyllo. In ſingulis acceſsionibus; per vomitum ex aqua tepita ſi eo vergat. Per clyſteres molliores humectantes. Per vrinam & ſudores vt in exquiſita; Ad partes affectas Hypochondria Roſaceum, Melinum cum modico ſpicæ. Intrinſecus Abſynthium cum aqua Borraginis. Ad habitum corporis optimum Balneum humectans cum oleo. Victus humidus; Ptiſana iura carnium ex auibus, ædis, ouis, cucurbitis. Potus aquæ incocta liquiritia, iuleb violatum. Eadem ratione ſi ab omnibus

humoribus fiat, remedia ad omnes componenda ſunt.

Quotidiana. Cap. 12.

2. *dif.fe.* 4. QVotidiana, Amphimerina græce fit ex pituitæ putredine à natura detruſæ in ſentientes corporis partes. Hippocrates Diurnam & Nocturnam vocat. Nocturna, quæ noctu tenet, die intermittit. Diurna die tenet, noctu intermittit. Galenus ſub veſperam inuadit, quæ exquiſita, nocturnam ſignificat.

3. in 1. Epi. 2.

1. Cri. 5.

Differentiæ ex pituitæ differentijs, dulci, inſipida, acida, vitrea, ſalſa.

Vitrea frigidiſsima & craſſiſsima forte non expers aciditatis, quam quidam crudum humorem ſimpliciter vocant.

2.dif.fe.6. Acida minus frigida, minus craſſa vtræque rigores faciunt ob morſum, ſed ſine febre, cum ſine putredine exiſtunt.

Cum

Cum putredo mediocris fuerit, per totam acceſsionem rigor & calor ſentitur, Hepiala proprie vocatur. In qualibet particula rigorem & febrem ſentiunt eodem tempore: quia attolluntur vt in bullis halitus mordentes circumpoſitio corpore frigido: Ob eandem cauſam in omni Quotidiana inæqualis caliditas poteſt tamen inæqualitas contingere ob aliquam mixtionem flauæ bilis, vt in Tertiana notha. Cum putredo eſt vehementior, rigor deſinit circa ſtatum. Dulcis, ſub qua & inſipida continetur, mitior eſt, febrem facit ſine rigore incipiens cum ſola refrigeratione: exquiſitior. Salſa caliditatis eſt particeps, vel ob putredinem, vel ob mixtionem ſeroſæ humiditatis ſalſæ Febrem facit cum horrore, quæ notha eſt. Pituita inſipida per vſtionem tranſit in ſalſedinem vt dulcis in amaritudinem.

2. dif. fe. 9.

De inæq. inf. 8.

2. Cri. 3. & 5.

2. dif. fe. 6.

Auicenna Hepialam aliter accipit: cum frigus in profundo eſt, ob vitream pituitam, Calor in externis ob putridam exhalationem; acceſsiones vt plurimum quotidianæ, tranſit aliquando in Quartanã & Tertianam licet pituita ſit, quæ putreſcit, ob craſsitiem & paucitatem. Eius acceſsio longitudinem habet à quatuor horis vſque ad 24. ad ſummum raro accidit. Idem Hepialam opponit Lypiriæ inter pituitoſas, quando pituita in internis accenſa non calefacit partes externas ob vaporis paucitatem, ideo frigent externa & ob conuerſionem calidi intro; & ob vitream pituitam in externis non putrefactam fieri quoque à bile craſſa. Sed aliter apud Græcos lypiria accipitur inter continuas. Cauſæ Quotidianæ vt
2. dif. fe. 1. materia, omne genus pituitæ, & quæ ſubminiſtrant. Natura
3. Aph. 27. frigida & humida. Pueri ante

puber-

pubertatem. At qui creſcunt 1.Aph. 14.
plurimum habent calidi innati
An ſubſtantia calidi innati in
ſanguine eſt & pituita? 8. Plac. 7.
Semen & Menſtrua pituitoſa 1. Gen. an. 18.
ſunt: lac pituitoſum. Sed pi-
tuita in pueris à calore perfici-
tur, in ſenibus tranſit in excre-
mentum ob frigiditatem. Hye- 1. Na. hu. 37.
me. At ventres calidiſsimi 1.
Aph. 15. nam fiunt optimæ co-
ctiones. An optimæ etiam ſi 1. Aph. 15.
in ſanguinem pituitoſum, qui
poſtea in vere perficitur; dige-
ritur in Aeſtate; pauciſsimus in
Autunno reficitur in Hyeme
collecta materia ſanguinis, id-
eſt pituita. Mulier Regio pa-
luſtris; Conſtitutio pluuioſa;
Vita ocioſa; ſomnus; Crapulæ;
Balneorum vſus poſt cibos. Ci-
bi pituitoſi, vt legumina ſiligo,
Bulbi, olera, Rapa, Caro agni-
na, Suilla, Cochleæ, Caſeus vi-
num nouum; Fructus. Vitream
efficiunt, ſi longo tempore vi-
ctus talis adhibeatur, & vita

De inæq. int. 8. ocioſa. Acidam frigiditas. 4. Simp. 12. Trall. etiam caliditas, vt ex Vino acetum: Concedit & *4. Simpl. 25.* Galenus ab aliqua caliditate ſemicoquente cibum in ventriculo in acidum conuerti, ideo pituita acida minus frigida & *2. dif. fe. 6.* tenuior eſt, quam Vitrea; An aliquando ob mixtionem atræ bilis auſteræ, quæ diluitur in aciditatem. Inſipida nullam alterationem habuit. Dulcis à caliditate maiori fit quam acida, ſed naturali.

Salſa multum paſſa eſt à calido extraneo. Aliquando mixtione bilis diluitur amaritudo in ſalſedinem; ſic vrina ſalſa ob bilis mixtionem. Locus generationis ventriculus, Cerebrum. Vtitur natura dulci pituita & inſipida ad cibi elixationem, vnde ſaliua ex capite; Reperitur in fætu ventriculus pituita plenus, vt in venas attracta vertatur in ſanguinem. *2. dif. fe. 6.* Vitrea congelatur in Colo ma-

gis;

gis; Acida in ventriculo: Salſa in venis, indicio vrina ſalſa: in Hepate; & per putredinem in Cerebro, Thorace, Suppurationibus: Locus collectionis ad febres, vt plurimum in ventre inferiori, circa ventriculum; in cerebro, pulmone; in exiguis eorum venis, vnde in totum corpus ſpargitur extra vnas. Efficiens vt in cæteris retentio in loco calido vel propter imbecillitatē, vel obſtructionem, quæ vt plurimum contingit ob craſsitiem & lenctorem. *2.dif.fe.5.*

Signa Quotidianæ exquiſitæ; ex Forma, incipere cum frigefactione tantum; hanc appellat ſenſum inæqualitatis 2. Sy. ca. 5. quia dulcis & inſipida morſu carent. At ex Acida & Vitrea, cum rigore non tamen vehementi; Ex ſalſa cum horrore. Diſtinguuntur à cæteris, quia ægre calfiunt. In Augmento tarda mutatio tum pulſus, tum caloris; difficulter accenditur *2.dif.fe.4. & 2. Cri. 5.*

tanquam ligna viridia. Calor tactu humidior vaporoſus, cum quadam acredine non ſtatim, inæqualis veluti per cribrum
2. *dif. fe. 9.* eleuatis ampullis interius calidis, exterius frigidis. In ſtatu ſumma caliditas non vrens, neque cogens corpora denudare; Non multa ſitis, neque reſpiratio frequens; At ex ſalſa magis ſitiunt, & vruntur, vt in ardente notha. Declinatio longa, modica euacuatio ob craſſitiem. Sudores non proueniunt in primis diebus, ſed in poceſſu. Vomitus pituitoſus; Deiectiones humidæ; Interuallum impurum, quia multa hærent in poris. ſex horarum Auic. Pulſus in principio parui debiles, inæquales inordinati ob ventriculi affectionem; affli-
2. dif. fe. 7. ctatio pulſus vocatur quod maximum ſignum putredinis; minor eſt quam in Quartana & Tertiana, frequentior quam in Quartana. Sed vbi putredo non

in ventriculo continetur, neque eius afflictatio eſt, pulſus magnus, rarus & laxus de Typis 4. Vrinæ in principio albæ tenues: in augmento & ſtatu albæ craſſæ, turbulentæ vel rubidæ. In ſtatu totius morbi multa ſubſidentia alba vel rubida, quo tempore frigiditas & horror maior Auic. In declinatione ſubſidet album lene & æquale. Color faciei cum pallore, albus etiam in acceſſionis ſtatu. Lingua alba humida. Signa loci affecti, Ventriculi, tumor, grauitas vomitus: afflictatio pulſus, Syncope. Inteſtinorum, alui deiectio, Tormina: Cerebri Sopor, Grauedo, diſtillatio. Thoracis tuſſis cum ſputis albis. Vteri, fluor. 1. *Gla.* 7.

Prognoſtica. Longa eſt non admodum lethalis quæ Nocturna dicitur Diurnæ longiores, ſunt quibus ad Tabem Galenus cauſam affert, quia in die conſtringitur corpus ab acceſſione, 3. *in* 1. *Epi.* 6.

cum rareſcere deberent & digeri, & ob vitæ commutationem. Auic. quia mouetur in tempore non conuenienti pituitæ. An quia diurna fit à pituita ſalſa: quæ ob caliditatem mouetur in tempore calido. & ſalſi ſucci longo tempore corriguntur 5. Meth. 14. Tranſeunt facile in continuam. In Tabem ſi in pulmone. In lethargum ſi in cerebro. In Hydropem de Typ. 4. ſi in inteſtinis.

Curatio Quotidianæ. *Cap.* 23.

IN curatione Quotidianæ Alterantia ad Pituitam requirũtur calida & ſicca eadem ad obſtructionem tollendam. *11. Meth. 8.* Sed calida nocent febri & putredini, & pituitæ ſalſæ. Siccantia proſunt putredini & pituitæ non ſalſæ: at nocent febri. Conueniunt igitur ad concoctionem mediocriter calefacien-

tia

tia in ſanguinem, vbi pituita dulcis & inſipida. Ampliorem caliditatem requirunt Vitrea & acida vt aliquando iuuet calor febrilis. Sed ab his concoctio non in ſanguinem fit, ſed in ſimile puri. Salſa ob exuſtionem contemperamento eget, ne exulceret, & excruciet. Ad dulcem & inſipidam mitiora: Oxymel ſimplex, Acetoſus ſimp. de duabus radicibus. Decoctio ſerpylli, Mentæ pro ventriculo: Stæchadis, Betonicæ, Saluiæ pro cerebro; Hiſſopi, Capillorum veneris pro Thorace; Artemiſiæ pro vtero. Si febris contraindicet, temperentur Cicorio Acetoſa. Ad vitream, efficaciora; Oxymel compoſitum. Acetoſus de quinq. radicibus; Scilliticum; Decoctio ſincera acrium Thymi, Serpylli, Satureiæ, ſeminis Appij, Ameos, Calamenti Mentraſtri, Sampſuchi, Liguſtici, Meu, Ferulæ, Panacis, Peucedani, Angelicæ,

1. dif. fe. 6. & 5. Aph. 70.

Cha-

Chamædreos, Chamæpytios. Ad Acidam tenuem eadem ſine aceto. Ad Salſam, Refrigerantia non ſiccantia Trall. Sybiſantinus cum aceto. Cicorium, Hordeum Bugloſſa, Lupulus, Acetoſa. An quæcumq. pituita putreſcens ab his iuuatur, nam ex putredine redditur ſalſa. Euacuatio perniciæ ſectionem in hac magis conuenit quam in Tertiana ob acceſſionis longitudinem & breue interuallum, ad euentandum, ſi uerina craſſa & rubea Auic. Nō vbi multitudo crudi humoris, ideſt vitrei: neque vbi multus rigor & refrigeratio, pauca vero febris aut confert partiri in plures dies, interim digerendo per potiones prædictas. Purgatio ab initio, vbi aliqua coctio incipiendo à mitioribus, Caſſia cum ſpeciebus Hieræ ſimpl. vel Diaphinicone: poſtea ex Agarico, Turbith, Colocyntide, pill. Aggregatiuis. Trall.

Decu. perſam. 12.

Trall. exhibet Agarrici ſcrup. 3. vel 4. cum melle: addit aliquando Gentianæ drachmam vnã cũ mulſa: nã aufert obſtructiones; aluum deicit & vrinam. In ſingulis acceſſionibus quo natura vergit Vomitus poſt cibum & radiculas aſſumptas. Per vrinam vtendum valentioribus: Aſaro, Phu, Nardo. Ad partes affectas: Ad Ventriculum, circa principia Roborantia, & aliqua ex parte repellentia. Perfundere ex oleo Abſynthij, Maſtichino, Nardino, admixto Roſaceo. Circa ſtatum ſollicitudo habenda eſt: adhibenda digerentia & diſſecantia cum roborantibus. Fomenta ex Menta, Abſynthio, Meliloto, Iride incoctis in aqua & vino auſtero, additis pulueribus ex ſpica, Cinnamomo, Gariophyllis; Poſtea inungendum ex Nardino aut Cerato cum ſpeciebus aromaticis. Cataplaſma ex medulla panis toſti, vel

1. Gla. 12.

11. Meth 16.

vel carne Cotonei ex vino additis ſpeciebus. Intrinſecus ad obſtructionem auferendas, Trociſci de Abſynthio cum Syrupo; ſemen vrticæ poſt euacuationem Auic. Ad inteſtina, non aſtringentia; Oleum Rutaceũ, Chamæmelinum Anetinum, tum extrinſecus, tum per Chliſteres. Ad Cerebrum in principio repellentia per Oxyrhodinum; poſtea digerentia ex decocto Serpylli; Betonicæ, Chamæmeli Sphondilij in oleo & aceto: Puluis inſperſus ſyncipit ex. Iride, Cardamomo, Nuce muſcata, Maſtiche Ariſtolochia, Caſtorio. Enrhina, & Apophlegmatiſmi. Ad Thoracem extrinſecus relaxantia, & digerentia: Oleum Chamæmelinum, Anethinum; Amigdalarum dulcium, cum puluere Iridis. Intrinſecus prouocantia Sputuum ex oxymelite, Hyſſopo. Ad habitum corporis non balneum, Sed inunctio

11. Meth. 18. & 13. Meth. 12.

cum

cum frictionibus ex oleo Anethino Rutaceo. Ad rigores infeſtantes inunctio ſpinæ ante acceſſionem ex pipere, Thure cum oleo; vel vt Trall. ex pipere, Pyretro Nitro, inungatur ſpina & extrema.

Victus extenuans ad inciden dum, non tenuis ob longitudinem morbi. licet in initio parciore vti ad pituitam concoquendam, nam nutrit ſi non fuerit excrementitia: atque eo victu minuetur materia, poſtea augendus victus vt ſufficiat ad vires conſeruandas. Ptiſana cum pipere, hyſſopo Thymo. *1. Gla.* 12.
Medulla panis cum decocto Appij Porri Trall. Conueniunt ſalſamenta, Capparis. In potu *12.Meth.*
Mulſa in primis diebus incocto 3.
Hyſſopo & quæ valde vrinam cient: Oxymel non niſi poſt primos dies; Aqua incocto Aniſo aut Cinnamomo Vinum album apparente coctione.

Nutriendus ante acceſſionem

nem ſaltem per quatuor horas. Auic. Reliquæ ſex res non naturales vergant ad calefaciendum & ſiccandum. non tamen motus conuenit, ſed eius loco frictiones in proceſſu.

Quartana. Cap. 24.

2. diff. c. 5. QVartana exquiſita fit ex Atra bile putreſcente, & per corporis partes vehementer delata: Eſt humor frigidus & ſiccus quendam tamen calidum
De Atr. c. 3. eſſe ex aſſatione, erodentem, qui terram fermentat vt acetum acerrimum, lethalem eſſe, vbicumque apparuerit excerni: gigni in naturis calidis & ſiccis, temporibus, locis, conſtitutionibus & morbis eiuſdem naturæ, vt in Cauſone, Car-
Atr. bi. 4. bunculo. Ex ſanguine aſſato, vt in Peſte. Ex nigro humore ſuperaſſato; Ex flauabile aſſa-
4. Aph. 21 ta, quæ peſsima. Humor niger proprie dictus Melancholicus

ab

ab antiquis ſimpliciter per nigru m ſignificatur, vt deiectiones nigræ qualis ſanguis niger eſt ſanguinis craſsities maior, vt fæx; eius ſapor nullus manifeſtus nec odor. Differt à ſanguine, quia non gelaſcit ſubdio, ſed humeſcit, vt cæteri humores. Hic quoque aliquando æquiuoce Atrabilis vocatur, at non acris, non acida, non acerba, nec erodens, non lethalis; Viſu quoque diſcernitur, Nam atrabilis fulgentem habet nigredinem. Quartana exquiſita videtur ex nigro humore tantum fieri; Nam ſecuriſsima eſt. At ex aſſata quoque videtur Galenus concedere 3. Prog. 27. quod aperte Trallianus aſſerit. An vterque humor frigidus eſt & ſiccus, quia terreus; Oriuntur in Autunno. Nam quæ deuſta ſunt in æſtate, refrigeſcunt in Autunno. Vterque per aſſationem fit in calidioribus naturis & reliquis cauſis calefacientibus

4. Aph. 23.

3. in 1. Epi. 4.

1. Nat. hu. 36.

Atr. bi. 6. 4 tu. ſa. 4.

tibus

tibus vltra ſanguinis coctionem in Hepate. Differunt, quia Atrabilis magis, humor melancholicus minus retinet veſtigium caliditatis. Flauabilis ſimpliciter calida eſt & ſicca, quia in tenui materia reſpōdet igni. Quodumque autem poſt caliditatem refrigeratum eſt, craſſum exiſtens reſpondet Terræ, ſic atra bilis. Acredo caliditatem arguit, Acerbitas, aciditas, inſipidum frigiditatem.

Simul acre & acerbum eſſe patet in Alumine: ſimul acre & acidum patet in Aceto. Idem contingit in Atrabile, per multam aſſationem. Humor melancholicus remanent inſipidus, quia non multum exuſtus
4. *Aph.* eſt. At vero ſi ex putredine hu-
21. mor niger tranſit in Atram bilem, in omni Quartana erit Atra bilis, ſic nulla ſecuriſsima. An per coctionem non tranſit inatram, ſed in albedinem: facilius autem coquitur

humor

humor niger, quam atra bilis. Auicenna aliam ſpeciem Melancholiæ ponit Phlegmaticam, ex pituita aſſata. At pituite aſſatio aut ſalſedinem facit, aut ſiccata in Tophos conuertitur non in nigredinem.
Cauſæ, vt materia, omne genus Atræbilis & quæcumque ſubminiſtrant. Cineres humorum vehementer aſſatorum, aut per æſtatem; aut per febres vnde vt plurimum poſt erraticas. Gignunt huiuſmodi humorem temperamentum calidum & ſiccum, Tempora, conſtitutiones, loca, Febris ardens Studia, Curæ Vigiliæ: At eadem gignunt flauam bilem, an in materia tenui: Atra bilis in craſſa. Cibi craſſi & ſicciſſimi lens, Cochleæ Carnes Taurinæ, Bubalinæ, Hircinæ, Leporinæ ſed ætatis ſenilis; Sale conditæ, Cetacea: Vinum nigrum craſſum & auſterum. At alibi ſcribit Galenus. Procliuis ad atrã 3. *Prog.* 27. 2. *dif. fe.* 1.

bilem

bilem eſt natura frigida & ſicca: Ætas declinans, Autunnus. An ad eius generationem vtrũque requiritur, caliditas prius aſſans: deinde frigiditas, vt quod aſſatum eſt refrigeretur?

1. Gla. 6. Ideo inæqualitas Autunnalis maxime facit: & ſi eadem die modo calor modo frigus exi-

3. Aph. 4. ſtat. Contingunt tamen Quartanæ & in Æſtate, & in Hyeme.

2. Aph. 25. An in omnibus temporibus & Ætatibus omnes morbi contingere poſſunt ob varias cauſas?

3. Aph. 19. Efficiens eſt diuturna mora in aliquo loco calido propter obſtructionem ex craſſitie aut multitudine, aut propter imbecillitatem expultricis. Locus ge-

2. dif. fe. 5. nerationis Hepar: Collectionis Lien: Venæ hæmorrhoidales: ob ſuccum fæculentum ex fæcibus: Inteſtina craſſa: Oſſa, Carthilagines: ob nutrimenti ſimilitudinem. Locus putre-

1. Gl. 5. dinis venæ exigue: dictarum partium, præcipue Lienis. Locus

cus expulſionis in ſingulis acceſſionibus, habitus corporis. Circa hæc dubitatur. Scribit enim Galenus. Cum atra bilis in quibuſdam partibus mouetur in quibuſdam manet immota, in alijs putreſcit, aut feruore incipit, Erraticas fieri. Sed cum in cunctis venis eadem fiat affectio exuperante atrabile, Quartanas fieri, maxime cum æſtatis conuerſio fiat in Autunnum. At oppoſitum habetur 9. Methodi. 5. cum inquit, in omnibus venis vel maximis cõtinuas fieri, in vnica particula acceſſiones quæ certo ambitu redeunt. An redundantia in omnibus venis æqualiter æquales circuitus facit, ſi ad vnicam particulam ferantur, inæquales & erraticas, ſi inæqualiter ad diuerſas partes ſi vero in omnibus putreſcant Synochas?

3. *Prog.* 27.

Signa Quartanæ exquiſitæ incipientis, Horror non vehemens in primis diebus, augetur

in progreſſu, vnde & Rigor appellatur, mixtus ex calido & frigido, vt in vehementi gelu. quia humor frigidus calidus ob putredinem. Laſſitudo oſſearia, Oſtocopos græce dicta, quia videntur contuſa oſſa &
2.Sy.ca. 5. carnes confractæ ob humorem mordentem ſimul & tendentem ampliter transfuſum. Calor paulatim accenditur in Augmento velut lapis, teſta, Os. In ſtatu cito comburit totam materiam
2.diſ.fe.9. non adeo æſtuoſus vt in Tertiana, acris & mordax, non vaporoſus. In declinatione ſudor copioſior quam in Quotidiana, minor quam in Tertiana. Tota acceſſio ſimilis aut paulo longior quam Tertiana: breuior
2. diſ.fe. 5. quam Quotidiana. Auic.ad horas viginti. magis minus pro craſſitudine, robore, & laxitate. Interuallum purum, ſi conferatur cum Quotidiana; nam adhuc remanet aliquod ſignum febris in pulſu maiore & tar-
diore.

diore. Longitudo interualli horæ 52. Totius circuitus horæ 72. *1. Gla 6.*
Pulſus in principio paruus, debilis, tardus, rarus maxime omnium videtur arteria deligata & retracta ad interiora, vt non liberum habeat aſcenſum: qualis in ætate decrepita, quamuis in iuuentute, quod nulli alij ineſt. In Augmento *2. Cri. 4.*
perſeuerat in raritate & tarditate paulo minus. In ſtatu velox & frequens minus quam *1, Gl. 6.*
in Tertiana. Inæqualitas in vno pulſu manifeſtiſſima, quæ in omnibus putridis reperitur ob contractionis celeritatẽ in tarditate dilatationis, quod in augmento magis conſpicitur. Vrinæ in principio totius morbi albæ, tenues, aquoſæ. Si ex bile aſſata flauæ, multum perſpi- *2. Cri. 4.*
cuæ, ſplendidæ. In Augmento *1. Cri. 12.*
craſſeſcunt & magis colorantur: In ſtatu eædem cum multa reſidentia minus quam in Quotidiana. In declinatione *De Vr. 15.*
M 2 craſ-

craſſæ & nigræ aliquando ni-
4. *Aph.* gra deiectio, aut Vomitus: At
21. perfecta coctione contenta in
vrina dealbantur: Ex cauſis quo
quæ & publicæ vagantibus ſi-
2. *Cri.* 4. gna peti poſſunt: Prognoſtica:
Quartana longiſſima, ſecuriſ-
3. *in* 1. ſima, facillima, liberat à ma-
Epi. 4. gnis morbis Sanat conuulſio-
nes, Epilepſiam. Nam calor
5. *Aph.* febris concoquit rebelles, Ri-
70. gor autem expellit è profundis:
2. *Aph.* Aeſtiuæ breues Autunnales lon
25. ge, Hyemales longiſſimæ, An
æſtiuæ naturam flauæ bilis re-
tinent, licet Typus ſit Quarta-
næ, quia in locis melancholicis
putreſcit. Ex liene inflamma-
to graues, quia in Hydropem
3. *in* 1. & Icteritiam deſinunt. Soluitur
Epi. 4. in Vere aut in Aeſtate obtran-
ſpirationem non vltra annum,
3. *Aph.* niſi error contingat: per ſudo-
27. res, vrinas Auic. perueniſſe ali-
quando ad annos 12.

Cura-

Curatio Quartanæ. *Cap.* 25.

CVratio Quartanæ: Ad humorem Melancholicum alterantia conueniunt calefacientia, & humectantia, atque attenuantia: Febris non prohibet calefacientia ob longitudinem interualli: neque Putredo, quia per hæc humor frigidus tēdit ad coctionem. 5. Aph. 70. Dubitatur tantum de Atra bile per aſſationem: Nam Trallianus aduerſus Galenum vtitur refrigerantibus, idem confirmat Auic. An ſuſpecta in his quoque refrigerantia, quia concurrunt ad Atræ bilis generationem poſt eorum aſſationem. Tutiora igitur temperata, quia calida exaſperant, vt in Cancro, Humectantia vero ad omne genus Atræ bilis conueniunt: conſentit & febris: neque prohibet putredo, quia 1. *Gl.* 11.

eſt in ſubſtantia ſicca. Vtitur tamen Galenus quibuſdam ſiccantibus, vt ſalſis, pipere, Sinapi: & laudat abſtinentiam Balnei. At præipit quoque non ſiccandum: illis autem vtitur tanquam diſſecantibus, nam eorum ſiccitas temperatur victu humectante. Balnei verò vſum dannat, quia refrigerat. Inter humectantia igitur eligenda, quæ diſſecent. Pauca verò reperiuntur inter ſimplicia. Dulcia tenuium partium: Bugloſſa, Glyciriza, Crocum: Dactili, Paſſulæ, Paſſum, Hordeum, Mel, Saccharum, Succus Pomorum dulcium, Melopepo, Perſica, Serum lactis, Vinum album, tenue & dulce. Sed artificioſa compoſitione multa parantur vtilia, acria & ſalſa permiſcendo cum cibis humectantibus, vt Piper, Sinapi, & ſalſamenta, quædam piſcium paruorum. Potiones quoque parantur, vt cum aqua Cicorij

vel

vel Borraginis, Endiuiæ addatur aliquid Thymi, Origani, Serpylli, Meliſſæ. Cuſcutæ: Syruppus de Pomis dulcibus ſimplex, compoſitus de Lupulis, de Fumo terre ſimpl. & compoſitus: Biſantinus ſine aceto, nam acetum inimicum 3. Acut. 38. De Epithymo. Euacuatio autem per venæ ſectionem, ſi admodum abundare videatur, conuenit ſed moderate non ad ventilationem ob caliditatem, ſed ratione craſſitiei ſanguinis, ex media aut interna ſiniſtri brachij vt reſpiciat Lienem: Si ſanguis fluat craſſus & niger, audacius: ſi flauus & tenuis, ſtatim ſupprimendus. Ab initio autem leniter & mediocriter tractare oportet, nullum forte medicamen aut euacuationem molientes. Alioqui exaſperatur, & ex ſimplici duplicatur & triplicatur, & tandem in continuam vertitur cũ periculo. Ideo Auic. non ab ini- 1. Gl. 11.

tio, ſed poſt materiæ conco-ctionē vtitur. Alexander Tral-lianus in Statu non antea ve-nam ſecabat. Purgatio ab ini-tio admodum leniter à Gale-no præcipitur, ijs quæ vſitata ſunt in victu. vt fercula ex mul-to oleo Malua, Beta, Mercu-riali: ſi hæc non profecerint: Clyſteres primo molles poſtea acriores. Cum vero apparue-rint ſigna coctionis, purgantia humores atros non ſemel, ſed ſæpius, ſi fuerit neceſſarium. Lenientia, vt caſſia, Manna, ſy violatus ſolutiuus: Serum la-ctis vaccini. Leuiter purgantia Epithymum, Sena, Polypodiū, Mirabolani indi. Vehementio-ra Elleborus niger, Lapis La-zuli, Armenus. Compoſita, Diaſena lenitiuum, Diacatho-licon, Triphera perſica: Effi-caciora, Cōfectio hamech Pill. Indæ de Lapide Lazuli, de Lap. Armeno: Recentiores exibent Antimonium præparatum. Ga-

lenus

lenus etiam per ſuperiora, vomitu poſt cibum continuem; Trall. affirmat ſanaſſe etiam inueteratas. Auicenna huius gratia cibum exhibet ante acceſſionem vomitus gratia. Ad vomitũ mulſa non nimis aquoſa Raphani decoctum. cal. ſi nihil prohibeat, confugit ad Elleborum album aut commixtu cum radicibus. Si difficulter vomant, plenius purgandi per inferiora. At noſtris temporibus timent Ellebonum præcipue album non timent Antimonium præparatum. Sed ſatius eſt longa coctione humorem adeo rebellem vincere, & moderatis purgationibus. *1.Gl.11.*

Ad partes affectas prouidendum in ſtatu viſceribus, vngendo & emplaſtrando ijs quæ mollire & laxare poſſunt. Ad Lienem, Chamæmelum, Semen lini, farina hordei, Fabarum, Fenogræci, Abſynthij Ballote, *11.Meth.* Capparis, Chamædrys decocta *16.*

in aqua & modico aceti: Fomenta, inunctiones, Cataplaſmata. Deinde medicamentis vtendum, quæ ciendi vrinam vim habent. Aſplenium in potu. Ad habitum corporis, frictiones magis laudantur quam Balnea. Hæc tamen aduſtis cõconferre poſsint, ſed in cocto Chamæmelo & adiecto oleo.

Ad ſpinam propter horrores, hora vna ante acceſsionem inunctio ex oleo Cyprino, chamæmelino, Euphorbio, Caſtorio, pipere: quidam addunt Theriacam cum aqua ardente fælici ſucceſſu: nam aufert acceſsionem. Galenus in potu dabat Theriacam & alia vehementer calida ad reliquias diſſipandas poſt purgationes: per duas horas ante acceſsionem, cum præceſſerit die præcedente vomitus poſt cibum, die vero ſequenti dabat in potu Abſynthij ſuccum. Quod remedium protinus liberat ab acceſsione,

De The. ad Piſ. 15.

Qui

Qui vero hæc ante ſtatum exhibuerunt, exaſperarunt, vnde duplicata eſt, & triplicata, & facta continua perierunt. Trallianus dānat antidota ad Quartanam ex vehementi aduſtione, ſed refrigerantibus potius & humectantibus vtendum iteratis purgationibus: & quæ vrinam prouocare poſsint, non valde calefacientia. Aliquando vtebatur ſoporiferis, in quibus vigiliæ & ſitis comitantur, ex opio, Hyoſcyamo hora vna ante acceſsionem, nam ſonno oborto acceſsio impeditur, aut minuitur. Recipit Opij, Caſtorei, Opopanacis, Hyoſcyami ſingulorum partes æquales, ex melle fiant Catapotia Doſis Scrup. 1. componit etiam alia ratione mitius.

Prædicatur à proprietate, quod mirifice omnibus auxiliatur decoctum Scorpiuri potum ante acceſsionem, mouet aluum, & vomitum. Dioſco-

rides Bugloſsi decoctum in vino: Heliotropij maioris grana quatuor.

Victus humectans, temperatus in calido & frigido nunc vergens ad caliditatem ad humorem Melancholicum, nunc ad frigiditatem in aduſtioribus optimi ſucci, attenuans. Quantitas vt in ſanitate, ſi acceſsio breuis ſit: & conſueta exercitia in interuallo. Si longa ſit acceſsio, & in ſtatu totius morbi conuenit victus tenuior, & Quies. Carnes ex volatilibus non paluſtribus, nec craſsis, nec viſcoſis. Oedina, Victulina, Caſtrati: non porcina: Piſces molli carne, Oua; Non legumina, non flatuoſa. Vinum album tenue modice calidum.

De Atr. bi.4. Salſamenta ex piſcibus molli carne, vt Alex, Butarghe, Cauiale non dura. Quo cibo Trall. atra excreuiſſe, & lienem extenuatum. Sed aliquantum ſitim tolerare oportet ſine potu, vt

poſtea vinum dilutum affatim bibant. Cappares ſaliti ex oleo & Aceto. Certis diebus Sinapi, Diatrion pipereon, Dioſpoliticum, vel quotidie Piper cum aqua. Sed hæc in aduſtis fugienda: potius refrigerantibus & humectantibus: vtendum: Melopepones, Vua, Mala, Perſica Lactuca, Endiuia, Cicorium: Oſtreæ, piſciculi Trall. & Auic.

Aetius, ſi ſecedant humores mordaces, lac aſsininum aut Equinum vel Caprinum heminis tribus vſque ad ſex ſingulis diebus augendo, nam ſimul purgat & inſtaurat: Iterum repetendum intermiſſo vno circuitu: Iterum intermiſsis duobus circuitibus, ſed minuenda lactis menſura. Etiam moderata potio cum bucella panis ante acceſsionem iuuat, ſi in ventriculo non aceſcit, aut nidoroſum fit. Aſſuetis per ſanitatem, vbi morbus in ſtatu cum ſignis

mani-

manifeſtis coctionis, nullo viſcere læſo, Aquæ frigidæ potio duabus heminis inſtante propè acceſsione, prohibitus rigori, & aliquando acceſsio: ſed hæc vrgente caliditate in valde aduſtis.

Alij tutius in humore frigidiore ad prohibendos horrores, ante acceſsionem præſumunt medullam panis imbutam vino generoſo, & idem vinum ſuperbibunt.

Complicationes intermittentium. Cap. 26.

MIſcentur eiuſdem ſpeciei febres intermittentes, vt duæ tertianæ vel tres. Duæ
2. Cri. 2. videntur vna Quotidiana, ſed formis diſcernuntur.
2. Cri. 9. Tres tertianas animaduertit Galenus in iuuene. Quarum vna accedebat hora quinta diei: altera hora ſeptima noctis: tertia hora decima alterius di-

ei: Omnes anticipantes. Putabatur Semitertiana, quia erant continuæ per ſubintrantiam, omnibus anticipantibus. Sed cum in proceſſu poſtponerent, manifeſte apparuerunt intermittentes fuiſſe. Cauſa duplicis Tertianæ eſt bilem colligi in loco pituitoſo, vt in ventriculo, vnde fit Typus Quotidianæ, quamuis bilis putreſcat. Tertia autem ſignificant alium locum, vt mandantem, qualis Hepar: Quo autem plures acceſſiones fiunt in vno circuitu, eo magis periculoſæ nam facile tranſeunt in continuam. Curantur vt Tertiana ſimplex ſed in his conuenit magis Venæ ſectio ad euentationem. & victus tenuior. Proſpiciendum quoque eſt duobus locis, ſcilicet mandanti & recipienti. Quotidianæ duæ ſæpe in mulieribus contingunt, vt vna nocte adueniat, altera die: vnde Nocturna & Diurna ſimul coniungantur.

gantur. Tres quoque contingere poſſunt, vna mane, altera Veſperi, tertia in media nocte: aut alio modo. Cauſa eſt multitudo partium, vt ventriculus, vterus, Caput, Thorax; dignoſcuntur eſſe Quotidianæ forma: partes affectæ recipientes aut mandantes ex læſione. Curantur vt ſimplices, ſed remedijs ad plures particulas. Quartana duplex aliquando Typo videtur eſſe ſimplex Tertiana: contingit quia atra bilis colligitur in parte bilioſa apta nata diebus imparibus cõmouere humores: Aliquando autem vna dies integra eſt ſine febre, duæ ſequentes cum acceſsione. In hac ſignificantur duo loca, typum Quartanariũ duplicem facere, vt mandans & recipiens. Triplex Quartana ſingulis diebus acceſsionem facit, vt videatur Quotidiana, vel ob tria loca, vel in vno loco pituitoſo collecta materia melancho-

a. Cri. 2.

Typ. 5.

lancholica, vnde Typus fit Quo
tidianæ: Forma autem omnium eſt quartanæ, Curantur vt ſimplices. Diuerſæ ſpeciei febres coniunguntur: Tertiana cū Quotidiana ſæpius, quam falſo appellant vulgo duplicem Tertianam: dignoſcuntur formis. Hæc diebus imparibus bis accedit aut diuerſis horis, quam complicationem vocat Galenus eadem hora inuadentes conſtituunt vnam febrem maiorem, quæ cōmixtio & confuſio dicitur. diebus autem paribus vnica fit acceſsio Quotidianæ. Contingit ob loca diuerſa, nam in vno colligitur bilis, in altero Pituita. Citius autem deſinit Tertiana, Tardius Quotidiana. 2. Cri. 7.

Remedia ad vtrumque conueniunt. Tertiana cum Quartana raro apparet, dies ſecundus & ſextus ſine acceſsione ſunt, ſeptima die bis accedit, aut vna ex duabus fit magna.

Digno-

Dignoſcuntur ſimiliter formis; loca collectionis duo, ſcilicet flauæ bilis, & Atræ. & curantur vt ſimplices: Quotidiana cum Quartana ſæpius apparet. Hæc in diebus Quartanæ bis accedit, aut vna acceſsio maior. in cæteris diebus vnica febris Quotidianæ. Sed has vulgo appellant tres Quartanas, quando eadem hora acceſsio Quartanæ coniungitur cum Quotidiana. Sed forma Quotidianæ diuerſa eſt à Quartana. Loca putredinis duo, vnde duplex Typus. Contingit omnes ſimul coniungi atque eadem ratione dignoſcuntur, & curantur. Commixtio autem humorum in eodem loco, formam acceſsionis facit commixtam, vnicum autem Typum, vt de Tertiana notha dictũ eſt: Idem de cæteris. Sentiendum inquibus remedia ad ſingulos humores componenda ſunt. Erraticæ dicuntur, quæ inordinatis

erratica

Typis

Typis accedunt. Contingit hoc ob inæqualitatem humorum, qui vt plurimum in morbis acutis incinerati varie feruntur ad diuerſas partes, vnde varias acceſsiones & inordinatas faciunt, donec in vna ſede conueniant: tunc vnus fiet circuitus ſecundum naturam partis. vt plurimum autem Quartanæ, *3.Prog. 27.* cum naturam atræ bilis adepti fuerint, quia hos natura ad partes Melancholicas tranſmittere ſolet. Eadem humorum varietas, & motus ad varias partes complicationes plurium Typorum facit, & duplicationes multiplicationeſque, in quibus ordo aliquis eſt, ſed ob multitudinem acceſsionum latet, ideo inter Erraticas putantur *2.dif.fe. 11.* ab imperitis, vt Galenus inquit: Quod autem quædam anticipent, auctam eſſe irritationem ſignificant aut à multitudine aut qualitate: Quæ autem poſtponant, eaſdem cau-

ſas

ſas diminutas eſſe oſtendunt. Sed hæc omnia propter errores in victu contingere poſſunt, Curantur Erraticæ facilius, quam quæ perpetuè ordinem ſeruãt, ſignificant enim confirmatum eſſe affectum in parte, qui difficilius tollitur.

Ad varium motum humorum prodeſt ſedatio perturbationis per refrigerantia & mitigantia acrimoniam irritantem, vt per quietem fiat concoctio. Si periculum immineat, ne ferantur ad partem aliquam principem, quod Turgere dicitur, euacuatio per medicamentum purgans, pro humore peccante. Ad omnes autem humores conueniũt pillulæ Aggregatiuæ. Victus autem ſit tenuis & exquiſitus.

Interpollatæ ex forma acceſſionis dignoſcentur à quo humore fiant. Quintana formam acceſsionis habet Tertianæ, ſed accedit ad Quartanam ex bile aduſta.

aduſta. Curatio eadem quæ Tertianæ nothæ ex mixtione Atræbilis per aduſtionem. Non conuenit Venæ-ſectio ob humoris paucitatem, neque eget euentatione ob longitudinem interualli. Conueniunt humectantia & modice refrigerantia: Et purgatio poſt longam humectationem: ex ſero lactis aut lacte Aſinæ. interiectis aliquando efficacioribus ad bilem aduſtam. Thoraci proſpiciendum, ne tranſeat in Tabem humor enim peccans vim corrodēdi habet. Septana & Nonana ſi contingant, non egent Curatione, quia non lethales. & ob longitudinem interualli, vires non labefactant. Victus ratio vt in Quartana ex humore frigido.

3. in 1. Epi. 9.

3. in 1. Epi. 7.

Continuæ. Cap. 27.

Continuæ quædam habent acceſsiones, vel potius exa-

cerba-

cerbationes Quotidianæ continuæ, Tertianæ, & Quartanæ: vel exquiſitæ vel Nothæ, ſimplices vel commixtæ; omnes putredinem habent in aliqua parte aut cum inflammatione, quæ febres per accidens appellantur, aut ſine inflammatione, in cauitate tantum venarum exiſtente putredine, non affecta ſubſtantia ſolida, quæ febres per ſe dicuntur. Quædam vnica acceſsione conſtant vſque in finem, Synochæ appellatæ ideſt Continentes: Homotenæ in eodem tenore: Epacmaſticæ ſemper increſcentes, Paracmaſticæ ſemper decreſcentes. Putredinem habent in omnibus venis aut maximis, putreſcentibus Succis non magis in vna
2. dif. fe. 11. parte quam altera. Nunc flaua bile, nunc reliquis vna cum ſan-
2. dif. fe. 2. guine. Nam ſine ſanguinis multitudine non contingit putre-
9. Meth. 3. dinem porrigi in omnes venas.

Hoc

Hoc modo eadem genera, quæ ſunt in intermittentibus, proportione reperiuntur in Cõtinuis, manifeſtius quidem in habentibus acceſſiones: non obſcure autẽ in Synochis: nam acutie tantum differunt à cæteris continuis. Vnde colligit Galenus tria vniuerſa eſſe ſimplicium febrium genera. Nam continua quæ pro Quarto genere ponitur 2. Nat. hum. 22. & *S*ynocha in ſanguine apud Auicennam proportione reſpondẽt tribus intermittentibus. Ex flaua igitur bile Cauſos fit, ideſt Ardens exquiſita, ſiue in genere Synochæ, ſiue Tertianæ continuæ appellationem habuit ab vrente caliditate, quam comitatur ſitis incompeſcibilis per totum morbum. Sitis ſedes potiſſimum in Iecinore ſima parte, in Ventriculo, eius ore: in Pulmone: Ieiuno inteſtino ideo: In habentibus acceſſiones has partes affici putandũ eſt. Hipp. in

2. Cri. 6.

3. in 3. Epi. 34.

1. in 1. Epi. 10.

4\. *Acu.* 1. in Aeſtate fieri, cum venulæ exſiccatæ traxerit hichores acres
1\. *in* 1. & bilioſos. Et in Aquilone te-
Epi. 10. nuiſſima fluxio in internas partes fit, vndes Ardens exquiſita.
4\. *Acut.* Ex pituita ſalſa Ardens Notha.
13\. Ex alijs generibus pituitæ Typhodes ideſt Succendetes, longiores: medio modo Semiter-
1\. *Aph.* tianæ.. Quotidianas continuas
12\. Hippocrates intellexit cum dixit. Acceſsiones diebus pa-
.3 *in* 3. ribus pleriſque fiebant. Et pa-
Epi. 36. ribus maior exacerbatio vt de Philiſco tradit. 3. in 1. Epi. 18. & iudicia. 3. in 1. Epi. 13. 2. in 1. Epi. 75. Ex Atrabile raro fieri Quartanam continuam teſtatur Galenus. 2. diſ. fe. 2. ob circuitus longitudinem. An inter acutas quæ quarta die & Septima exacerbatur, admodum lethalis Quartana eſt continua: non per ſubintrantiam, quæ rarò contingit. ob circuitus longitudinem.

Hippocrates de Internis affectio-

ſectionibus omnes has febres Typhos vocat vel à bile, vel à Pituita, vel ab Atra bile: numerat autem quinque modos: Idem videtur intelligere, ſub nomine Cauſon, Typhos & Pyr. ideſt ignis: Lypiria genus eſt Ardentis pernicioſum, in qua interna calent, externa perpetuo frigent cuius apud Hipp. fit mentio 2. de Morbis. Trall. inquit. Cum Eryſipelas ventriculum occupat, Lepyriam græci vocant; Si iecur Typhodem; ſi Pulmonem Crimnodem. Sed aliter apud Auicennam Lipyria inter Pituitoſas, in qua Rigor eſt ſine febre ex Galenus 2. dif. fe. 6. *De inæq. inte. 8.*

Miſcentur continuæ inter ſe & cum intermittentibus; inter quas Hemitriteus eſt, ideſt Semitertiana: Alij Medici omnes complicationes acutiores Semitertianas vocabant, At Galenus ſolum dici Hemitriteum Quotidianam continuam cum *2. dif. fe. 8.*

N Tertia-

Tertiana intermittente: non vtriſque intermittentibus, quia acuta & grauiſſima ponitur ab
3. in 1. Epi. 5. Hipp. Neque vtriſque continuis, quia horrifica: Altera
1. in 1. Epi. 4. die grauius, in qua duæ acceſſiones: altera leuius, in qua vnica acceſſio ex ſola Quotidiana: Si tertiana intermittens ſit, diebus imparibus horriticæ repetitiones fiunt ob pugnam humorum nunc breuibus ſpatijs motus inæquales, fiunt nũc longioribus, vt plures acceſſiones videantur, quæ reduplicationes dicuntur, bis ter aliquando quater: nunc per totum morbum, nunc ſemel tantum, cum acceſſiones vel anticipando, vel poſt ponendo abiunguntur.

Si quotidiana intermittens ſit, ſingulis diebus motus horrifici fiunt. Exquiſitus autem Hemitriteus eſt, cum æqualibus vtriſque humoribus eadem hora inuadunt Tertiana inter-

mittens

mittens & Quotidiana conti-nua; Non exquiſitus, quem recentiores minoris famæ nuncupant, cuius forma ad alteram magis accedit. Romæ familiariſſima, acuta, & præ cæteris lethalis, ducens ad Tabem, & longos morbos, generatur enim ex pluribus ſuccis, quorum calidior febrem acutam accendit, ſtatimq; diſcutitur. Sed dum tenet, contingit frigidioribus corrumpi, vnde febris deterior fit. In quocunque genere continuarum Peſtilens oritur inter Malignos Malignitas ad morem morbi pertinet, non magnitudinem: Cum accidentibus periculoſis, licet aliquando debiles & paruæ videantur febres; vehementiores autem ſæpe ſine periculo. Putredo tamen in Peſtilenti eſt magna non admittens coctionem, vnde dicitur lædere tota ſubſtantia, vt Venena. Febris peſtilens aliquando con-

2. in 1. Epi. 25.

3. in 1. Epi. 5.

3. Præſ. 4.

3. Cri. 4.

tingit cum Peſte cum aer inficitur inter morbos Epidemios. Aliquando ſine peſte inter Sporadicos ex praua victus ratione. vnde & Exanthemata fiunt, Variolæ, & Morbilli: Colliquantes. Quæ cum *Syncope* fiunt, Auicenna appellat *Syncopales*.

Cauſa continuarum & ſigna. Cap. 28.

CAuſa continuitatis eſt, nō expelli particulatim humores putreſcentes extra venas, vt in intermittentibus. ſed 1.Cri.12. aut per vnicam expulſionem in Criſi, aut in declinatione totius 1.dif.fe.1. morbi per coctionem digeſta materia. Retenſionis cauſa eſt multitudo putreſcentium in venis maioribus: Aut comitante conſtipatione vel obſtructione, vt in *Synocha*, totius cutis. aut alicuius particulæ in habentibus acceſsiones præcipue in

pue in humoribus craſſis aut inflammationem, aut ob virtutis imbecillitatem. In omnibus tamen tranſpirat inſenſibiliter quod accenditur, præcipue in corporibus rari habitus. Pro menſura autem tranſpirationis nunc febres decreſcunt, nunc augentur, nunc in eodem ſtatu permanent. *2. in 1. Epi. 20.* *9. Meth. 3.*

Signa continuarum, accedere ſine ſignis intermittentium, ideſt ſine rigore horrore, aut ſenſu inæqualitatis, quæ ſignificant tranſmiſſionem extra venas: non tamen ſine frigore, fit enim frigus ob concursũ calidi ad interna in acceſſionibus tam continuarum quam intermittentium. Non declinare poſt horas 24. nam carent interuallo. *1. Gla. 8.*

Manifeſtiora ſigna putredinis adſunt in continuis, tum in Pulſu tum in Vrinis, & calore ingrato aut ſtatim aut poſt. *9. Meth. 3.*

In Synocha nulla exacerba-

tio, cum nulla ſit particula, quæ humores colligat. In habentibus acceſſiones ſaltem, exacerbationes fiunt aut Quotidie, aut diebus imparibus, aut per quartum nunc cum extremorum refrigeratione, cui ſuccedit tempus inæqualitatis, aut ſine refrigeratione ſolo aucto calore. In quibus vehemens fit caloris contractio, ſignificatur particula valde læſa, vt in magnis inflammationibus viſcerum. Humoris peccantis maximum indiciũ caloris qua-
12.dif.fe.9. litas. Nam ex ſanguine vaporoſa magis, minus moleſta. Ex flauabile, moleſta, rodens & mordax Ex Atra, ſimilis. Ex pituita, primo tactu vaporoſa magis quã acris, poſtea mordacitas inæqualis, quaſi per cribrum tranſiret. Ex linguæ colore rubens inflammationem ſignificat: Flauus bilem flauam: Niger atram bilem. Albus pituitam. Arida cum nigredine

vehementem vſtionem, vt in Ardente: Alia ſigna peti poſ- *4. Acu.4.*
ſunt ex Intermittentibus. Peſtilentis calor extra mitis, interius affligit. 2. de Morbis. & Auic. Symptomata grauia: Animi deliquium: deſtructa appetentia: lingua arida ſitim non ſentiens. Partis affectæ ſigna ex læſione ſumuntur. Dolor, grauitas in principio acceſſionis. In Synocha Dorſi dolor ob tenſionem Venæ cauæ. Raſis.

Prognoſtica Morbi acuti per *1. Acu.8.*
febres continuas interficiunt. Magis periculoſæ quæ tertia *4. Aph. 43.*
die fortiores fiunt. Longiores quæ diebus paribus, & magis malignæ. Acutiores ſoluuntur *3. Dieb.*
per Criſim fluxu ſanguinis è na- *dec. 8.*
ribus, aut ſudoribus. 9. Meth. 5. Rigore ſuperueniente, fit ſo- *4. Aph. 58.*
lutio, vnde excretio per ſudores, aut bilis vomitum, aut deiectiones. Longiores per ab- *4. Aph.*
ſceſſus quædã per vrinam, aut *44.*

inſenſibiliter per coctionem.
Criſes ante coctionem non bonæ & in diebus non decretorijs
4. Aph. 22. Coctionis ſigna ex vrinis. Si die quarta nubeculam habet rubram & alia ex ratione, die
4. Aph. 71. Septima iudicatur. Quo crudiores, eo magis protrahetur, aut mors: Quo tardius ſigna coctionis apparuerint, tardius etiam perficitur coctio. Aliquando poſt iudicationem vrina
1. in 1. Epi. 34. concocta. Morbus regius malus ante ſeptimam bonus in Septima, nona, vndecima & decima quarta, niſi obduruerint
4. Aph. 64. dextra Hypochondria.

Grauia ſymptomata cum ſignis cruditatis lethalia in viribus imbecillis, in robuſtis longitudinem morbi ſignificant.
4. Aph. 37. vſque 50. vt Sudores frigidi: Rigor febre non deficiente. Excreationes praui coloris & fœtētes: Extremorum frigiditas, interna vrentia. Peruerſio oculorum. Spirādi difficultas & delirium.

Sopo-

Sopores. Lachrimæ. Dolores fortes circa viſcera, & conuulſiones: Æſtus circa ventriculum & Cordis morſus: Animi deliquium. infereunt ſuffocati aut animi deliquio. Eadem cum ſignis coctionis Critica ſunt. Si Criſis ſequatur, bona, ſin; mala. Ante Criſim nox grauis: Sanguinis eruptionem ſignificant lachrimæ inuoluntariæ; Colli dolor, Temporum grauitas, caligo oculorum; præcordiorum contentio non cum dolore Vomitum bilioſum ac pituitoſum, Capitis grauitas cum dolore cordis, & faſtidio: Multa paſſim reperiuntur in Aphoriſmis Prognoſticis & Epidemijs.

9. Meth. 5.

2. Aph. 13.

2. in 1. Epi. 55. & 56.

Curatio continuarum.

Cap. 29.

CVratio continuarum præcipue requirit remedia ad febrem & Putredinem, ma-

gis enim vrgent, quam cauſæ: aliquandò & Symptomata vrgentia ſedanda ſunt. Ad febrem igitur ob morbi magnitudinem & celeritatem: in Acutis indicantur remedia magna & celeriter agentia. Duo autem ſunt huiuſmodi, Venæ ſectio & Aquæ frigidæ potus. maxima remedia febrium continuarum.

9. Meth. 5. Incipiendum autem eſt à venæ ſectione; quia tollit plenitudinem quo ad vaſa in tumorem elata ob feruorem: refrigerat; & Ventilat; prohibet putredinem & obſtructionem. Hoc omiſſo anceps omne auxilium: Num neque tuto refrigerare, ſtante plenitudine; neque calefacientibus vti ad tollendas obſtructiones ſi adſint, & ad rarefaciendum, & educendos humores putrefactos, Vrgente febre & Putredine. Vſque ad animi deliquium in Synocha antequam putredo inualeſcat, &

9. Meth. 4. *1. Aph. 23.* in ardentiſſimis: & Raſis in febre

bre Peſtilenti. Succedere ſolet bilis vomitus, deiectio, ſudor. Sed vbi ſanguis naturalem bonitatem amiſerit, robur virium amictitur, ideo non licet tantum detrahere, ſed tantum ſanguinis relinquendum qui ſufficiat coctioni, ne cogamur ante ſtatum nutrire. Nam putredo & obſtructio non curantur ſanguinis miſſione; ſed coctione & purgatione. Auicenna prohibet in ardente exquiſita, quia ſanguis eſt frenum bilis. Nec Hippocrates vtitur, in ardente, Galenus inquit 9. Meth. 4. Si ætas aut vires diſſuadent, ab initio parum mittendum, poſt reiteratione ſupplendum.

11. Meth. 14.

4. Acu. 5.

Diſſuadent & cæli ſtatus calidus & ſiccus, & valde frigidus. habitus laxus, mollis, pinguis, gracilibus venis, qualis in pueris ante annum decimum quartum, & in quibuſdã etiam ſi 30. annorum ſint in his parum aut nihil mittendum: Ma-

gis in gracili duro & ſpiſſo, latis venis. Ex media dextri cubiti cum magna inciſione.

Vbi vires diſſuadent, ex minoribus venis: hirudinibus & Cucurbitulis At his minor euẽtatio fit venæ cauæ: Conſideranda autem ſunt in venæ ſectio ne præcedentia & ſequentia, non ſolum vires præſentes Præcedentia, ſi ciborum cruditas in ventriculo, differenda venæ ſectio donec perficiatur coctio & excrementa deſcenderint.
9. Meth. 5. Galenus ob tarditatem coctionis diſtulit in alteram diem. Si
9. Meth. 4. humores crudi plurimi, ſanguis bonus exiguus, non mittendus ſanguis, quia inciſa vena bonũ ſanguinem emittit, malum qui in primis venis circa Iecur, &
4. Tu. ſa. 5. Meſenterium attrahit in corpus his nec motus, nec alui deiectio conuenit, quia humores crudi omnes pigri, inepti ad motum, vnde Tormina, roſiones, animi deliquia, & obſtruen

do

do impediunt, ne alij ducantur, Sed egent quiete & diſſecantibus.

Male igitur hodie Fernelium ſequuti ante venæ ſectionem, purgationem minoratiuam exhibent: ſed ad fæces ſufficit Clyſter, ad cibos in ventriculo, vomitus, ſi differri nequeat venæ ſectio Trall. Sequentia, ſi expectatur alia excretio à natura ſeu per Menſtrua, ſeu per Hæmorrhoidas, quæ inceperit tempore mittendi ſanguinis, ſi ſufficiat, non detrahendus, Si non ſufficiat, ſupplendum, vt ex vtraque tantus detrahatur qui ſufficiat. Huic ſententiæ oppoſita videtur, quæ ab eodem Galeno ſcribitur, cum inquit, Sola euacuatio, quæ à natura fit, ſufficit, quamuis non ſit pro multitudinis ratione. Soluitur ex Hipp. cum inquit. Si cuipiam ſanguinem auferre confert, prius ventrem confirmare oportet. Exiſtentibus enim gra-

9. Meth. 5.

1. Glo. 14.

4. Acut. 116.

tibus Symptomatis virtutem deijcientibus, non molienda eſt à medico aliqua euacuatio inſignis, ſed prius ſedanda ſunt ſymptomata, & roborata virtute; euacuatio quæ requiritur, fiat. Præterea ſi ſufficit euacuatio quæ à natura fit, ad minuendam materiam, non ſemper ſufficit ad ventilandum in magna febre. nam etiam non exiſtente plenitudine aliquãdo

11. Meth. 9. venæ ſectio neceſſaria eſt. Aquæ frigidæ potus remedium eſt febris, vt febris, Defendit etiam à putredine. Tumorem venarum ex ebullitione compeſcit ſine diſpendio ſanguinis ex venæ ſectione. Facit & ad concoctionem in bilioſis, ſeparationem prauorum & expulſionem roboratis partibus ſolidis. 3. de Morb. ad febres ex bile conuenit vbi venæ ſectio prætermiſſa eſt, aut diminute facta. In ſtatu, quando febris eſt maxima, cum ſignis euidentibus

coctio-

coctionis, virtute valida. Cel-
ſus ex Caſſio laudat ad Ebrie-
tatem. Exhibenda actu frigi-
da & prorſus gelida in multa
copia, vt feruorem extinguat,
non augeat per Antiparistaſim
Aet. ad ſatietatem quantum li-
bet, non vt in Pleuritide quan-
tum inſpirando haurire poſſit.
Obſtant & dehortantur obſtru-
ctio ob craſſos & viſcoſos hu-
mores, putridus humor non
concoctus. Phlegmone, œde-
ma, Scirrus: partium imbecil-
litas ex frigore vt Gulæ, Ven-
triculi, Veſicæ, Septi tranſuerſi.
Frigidus aeris ſtatus. Vnde pe-
ricula imminent: Spirandi dif-
ficultas, conuulſio, Tremor
neruorum, reſolutio præcipue
in extenuatis. Attendenda ve-
ro eſt conſuetudo, verum per
ſanitatem tædandum frigida.
Ob hæc pericula multi medici
formidoloſi, quos Pſycropho-
bos Galenus vocat: His fauere
videtur Hipp. Nam aquæ 3. Acu. 40.
potum

potum damnat in morbis acutis. & Dioſcorides recenſet inter venena. An menſuranda eſt vis remedij cum noxa, & vtrum corrigi poſsit. Vrgente calore febrili vnde periculum ne pro coctione putredo, aut Hectica ſequatur, à quibus certa mors: Satius eſt per aquæ frigidæ potum extinguere, quam certo
10. Meth. 11. mori. Sic Gal. in colliquantibus præcipit quamprimum exhibendam nō expectata coctione. Et Raſis in febre Peſtilenti.
10. Meth. 6. Satius etiam eſt phlegmonas in præſens augere, quam ſinere febrem Hecticam inuadere.
9. Meth. 5. Eryſipelas verò quod verum ſit, non aliter ſanaueris, nec expectanda coctio, ſed expectatur in mixto cum phlegmone. Si Phlegmone, Oedema, Scirrus in principe parte, non eſt
9. Meth. 5. exhibenda, in cæteris non adeo verenda. Concedit Galenus in
2. Acu. 43. Pleuritide: Mitigatur potio ſi non tota ſimul, ſed iteratis vicibus,

cibus, vt Raſis in febre peſtilenti ter repetit dimidia hora interiecta, vt priorem euomat, atque iterum bibat, ſi calor reuertatur. Modus in quantitate vt expoſcit tempus anni, regio, ætas, & conſuetudo. Si non plane gelida, qualis in niue, ſed vt aqua fontana: Si interponatur cæteris potionibus vti lioribus, vt Mulſæ, oxymeliti, aliquando etiam vino non permixta, ſed poſt hauſta: Hoc modo febrem ardentem cui at Hipp. cum inquit. Huic aquæ Mulſeq. coctæ & aquoſæ quantum voluerit, bibendum dabis. Non ſola aqua, quia non nutrit, & per ſe inutilis: non ſola mulſa, quia non refrigerat. Interponitur etiam Ptiſanæ & cæteris cibis. Pro frigidæ potu lauacrum in aqua frigida, ſi bona corporis habitudo ſit, & cæli ſtatus calidus & ſiccus. Qui tempeſtiue hoc fecerunt, protinus ſudarunt & nonnullis eorum

1. Gl. 13.

3. Acut. 40. & 41.

4. Acu. 4.

10. Meth. 6.

11.*Meth.* 9. rum aluus bilioſa reddidit. At periculoſius eſt refrigeratione externa intro trudere, quam interna extra propellere. Raſis ad peſtilentiam extra trudendam, calefactoria per ollas ex aqua calida extrinſecus adhibebat, dum intrinſecus ſorbitionibus aquæ frigidæ, & inſpiratione aeris frigidi vteretur; nam promouent ſudorem.

Curatio continuarum per medicamenta. Cap. 30.

EVacuantia humores putrefactos requiruntur in omni putrida: quædam in principio ad minuendam materiam, & vbi turgent: quædam in progreſſu poſt concoctionem. Initio igitur. Hippocrates in febre ardente poſtquam refrigerauit per aquæ & Mulſæ aquoſæ potionem; Si os amarum fuerit, vomere confert, & ventrem ſubluere, ideſt clyſteri: ſi ad-

hæc

hæc non aperiatur ex vſu enim mulſæ aperiri ſolet lacte aſinæ 4. *Acu.* 7.
cocto purgabis vbi Galenus potius ſero vtitur: Lac enim febricitantibus inimicum. An lac coctū vt docet Galenus & Aetius adiecta Aqua, & detracta ſpuma, refrigeratum & colatum conuertitur in ſerum, quod aluum mouet, abluit, & refrigerat: præcipue Aſininum. Hodie vtimur Sy. roſato ſolutiuo cum decocto Tamarindorum aut florum & fructuum cordialium: Caſſia Manna. Apparente autem coctione, aut vbi turgent, quocumque tempore; conuenit medicamentum purgans efficacius. Turgent autem quæ coctionem non admittunt, vt humores exuſti aut venenoſi, cum enim hi naturam ſtimulēt ad expulſionem, periculum eſt, ne ruant in aliquam partem principem: requirunt igitur ſtatim auxilium, nam tardare 4. *Aph.* 10.
malum eſt. Sed quoniam plerumq.

rumq. febris vehementia prohibet, aut humoris craſſitudo. Vbi febris vrget, prius extinguenda eſt aquæ frigidæ potu, ſic enim medicamentũ noxam ſimul corriget ſiquæ ex refrigeratione orta fuerit. Ad craſſos autem humores poſt refrigerationem extenuantibus vtẽdum,
2. *Aph.* 24. vt Galenus inquit, arrepta occaſione talia propinandi, incocto Hyſſopo, Origano Thymo in mulſa, aut oxymelite. Purgabitur autem Rhabarbaro Agarico aut alijs, vt dictum eſt in intermittentibus. Poſt purgationem autem abluenda inteſtina & ventriculus ex *Sero* lactis, vt ab initio: perficit enim purgationem & noxam corrigit, qui modus apud Hippocratem ſæpe reperitur, in libro de Internis aff. & 2. de morbis: Si natura vergat ad vomitum, aut vrinam, danda ſunt illa quæ excretiones promoueant per illas partes vt in intermittenti-
bus

bus dictum eſt. Ad partes affectas, in quibus acceſſiones infeſtant, ſimili modo ſuccurrendum eſt & eadem alterantia ad ſingulos humores danda ſunt. In Synocha cum exiſtat putredo in vena caua, poſt euacuationes vniuerſales conferūt Cucurbitulæ dorſo applicatæ cum ſcarificatione: & frictiones rarefacientes ex oleo amygdalarum dulcium: aut Chamæmelino vbi autē ardor ineſt, inunctio ex Infrigidante Galeni actu frigido; Eadem ventriculo & pectori æſtuantibus adhibet Ætius & ſuccos alios refrigerantes, At non diutius refrigerandum, ſed tranſeundum ad actu calidā non tepida linteis ex hydræleo impoſitis, aut roſaceo cum modico aceti. Balneum aquæ dulcis proponitur in Ardente exquiſita, vbi feruet bilis in toto corpore; ſi non adſit inflammatio aut Eryſipelas, tutius apparente coctione poſt *3. Acu. 58. & 62.*
eua-

euacuationes. Quando exter-
na frigent & interna vruntur,
non poſſunt humores ad exter-
na ferri. Hipp. in Coacis inquit.
Lypiricæ febres non ſoluuntur,
niſi accedat bilis effuſio ſurſum
& deorſum. Confert igitur
purgatio.

1. *Gl.* 13. Victus tenuis. Tenuiſsimus
vbi ſtatim extremi ſunt labores
in his vſque ad quartum nihil
dare oportet, inquit Galenus
abſtinendo etiam quantum fie-
ri poteſt ab aqua. An vaſorum
2. *Die decr.* 11. compreſsio periculoſa. 1. Aph.
3. ſatius igitur eſt implere potu
non ſola aqua, ſed interpoſita
inulſa aut Oxymelite, & ali-
quid Ptiſanæ, aut panis decocti
in aqua adiecta Lactuca, Ace-
toſa. donec declinatio permit-
tat augere. Inquit enim Hip-
1. *in* 1. *Epi.* 11. pocrates. Ex horum conſide-
ratione offerendus eſt victus.
In quibuſdam ſtatim morbus
eſt in ſummo, poſtea paulatim
decreſcit. Quidam e conuer-
ſo ini-

ſo initio mites paulatim increſcunt: Quidam circa principia & fines imbecilliores, in medio fortiores. Sed oritur dubitatio circa euacuationes ab initio faciendas: Cur natura in principijs euacuans ante coctionem, damnatur; Medicus autem recte vtitur venæ ſectione, aut Medicamento purgante in principio ad minuendam materiam. 2. Aph. 29. An euacuatio ſpontanea in principio praua eſt tanquam ſignum naturæ ſtimulatæ à magna cauſa, aut maligna ante tempus. Non praua tanquam effectus diminuta materia lædente. Si autem fiat à Medico, nullum eſt ſignum prauitatis; & vtilitas habetur ex diminutione materiæ.

3. *Cri.* 10. & 4. *Aph.* 22.

Curatio Peſtilentes. Cap. 31.

AD febrem peſtilentem peculiaria remedia. Vbi

magna eſt ſanguinis corruptio, non conuenit venæ ſectio, vt tradit Galenus, De Cibis boni & mali ſucci cap. 1. *Si egeat*, ob plenitudinem; ſcarificatio in pede, Sanguiſugæ ad Hæmorrhoidas, vt reuulſio fiat à ſupernis; Cucurbitulæ in Dorſo, vt reuellant ab internis. Purgatio materiæ peſtilentis quam primum, ex Rhabarbaro, Agarico Triphera perſica. Sed in febris vehementia, prius extinctio feruoris ex aquæ frigidæ potu, Alterantia propria quæ à tota ſubſtantia Alexiteria vocantur. quedam defendunt à putredine, frigida & ſicca A cidum citri, limonis, Acetum ſuccus Maligranati Acetoſa, Trifolium acetoſum, Bolus armenus, Bezaar, Fragmenta præcioſa tenuiſsime leuigata. Margaritæ; Tormentillæ radix, Quinque folijs. Quorum puluis extribendus in potu vt ferantur in venas ex aquis ſtil-

latitijs

latitijs refrigerantibus, vt Cicorij, Chondrillæ Acetoſæ Scorzoneræ, aut modico vini albi aut aceti. Alia expellunt & digerunt humores putrefactos. calida & ſicca adhibenda poſt vſum refrigerantium. Pillulæ Ruffi apud Paul. & Aet. Theriaca, Mitridatum. Simplicia multa explicantur in Venenis. *De Ther. ad Piſ.16.*
Victus plenior quam in cæteris ad humorum prauitatem contemperandam, ſed ob virtutis imbecillitatem parum & ſæpe. At impura corpora, quanto plus nutries tanto magis lædes. Soluit Gal. 2. Aph. 10. id contingere, potiſſimum quando praui humores fuerint in ventriculo, vnde ciborum corruptio. *1. Aph. 17.*

Ad febrem cum ſyncope, Syncopalem vocat Auic. Si ex inanitione contingat, diſſolutis ſpiritibus ob ſuccorum tenuitatem, qui citiſſimè exhalant cum ſanguine: in iuuenibus ca-

12. *Meth.* 6. & 10. *Meth.* 3. lidis & ſiccis, in Aeſtate laboribus, Curis, Triſtitijs, inædia: vel ob febrem in ſudoribus ſuperfluis deiectionibus. Dignoſcuntur ex facie Hippocratica, In acceſsionibus valde refrigerantur, cum Syncope. Non ſufferunt hi venæ ſectionem, neque medicamenta purgantia, neque aquæ frigidæ potum: Sed citiſsime nutriendi paulo ante acceſsionem & in ipſa acceſsione ex ijs quæ non facile difflentur, parum & ſæpe vt praui humores contemperentur, Non Ptiſana, ſed Halica ex aqua iniectis Mali punici granis, Panis ex iure pulli: Fructus auſteri, ouorum vitelli. Carnei aliquid dandum poſt reliquos cibos poſt quartam diem coctione aliqua apparente. Teſticuli gallorum, Cerebrum ſuillum aſſum: Confuſum pulli: Potus non mulſa, ſed vinum aquoſum ſumptum poſt cibum. In ipſo animi deliquio panis

in . . . toſtus

toſtus in vino auſtero. calida diluto, odores frigidi ad nares. Roborata virtute curentur vt reliquæ febres bilioſæ. Si ob corruptos humores accedat Syncope, vt in Peſtilentibus. Fouere regionem Cordis, loca pulſuum, Teſticulos ex vino Maluatico, Aceto roſato, Speciebus Epithematis cordialis temperatis, addita aqua roſacea, Lanſa, Meliſſæ. Croco, & Moſco. Si ob plenitudinem, impedita ſpirituum regeneratione propter obſtructiones, in habitu pituitoſo, patiente ore ventriculi, quod & in bilioſo contingit: Indicatur euacuatio, at virtus non patitur nec venæ ſectionem, nec medicamenta purgantia. Galenus vtebatur frictionibus continuis, per totam diem, ad Crura, ad Brachia & Dorſum primo ſiccis & aſperis, poſtea mollibus ex oleo. Victu tenuiſsimo ex ſola Mulſa incocto Hyſſopo, vſque

12. Meth. 3.

ad ſeptimam diem: Cum ſuccederet deiectio, addebat Ptiſanam: In ſyncope ad reuocandas vires modicum vini generoſi cum pane.

Hectica Cum putrida.
Cap. 31.

1.dif. fe. 10. HEctica coniungitur cum putrida, vel cum ſuccedit ad Ardentes, ad inflammationes viſcerum: ad febrem Peſtilentem: ad diſtillationes in Thorace, Suppurationes, Vlcera pulmonis. Vel cum ſuperuenit Putrida. Auic. Raro peruenit ad Tabidam, cum prius vim morbi pereant, Signa. Si in declinatione putridæ, arteriæ ad huc calidæ remanent, cæteris refrigeratis: & Pulſus Hecticus, certiſſimum ſignum. Si colliquationes in excrementis & in Vrina apparent.

10.Meht. 11. Febres colliquantes vocat Gal. Maraſmodes autem, cum non

non defluit pinguedo, ſed in vapores digeritur, quod in valde ſiccatis contingit. Deiectiones pingues non aſſumptis cibis pinguibus: viſcoſæ ex ſolidis partibus cōtabeſcentibus: aquoſæ ex rore. Spumoſæ aut ex caliditate colliquante, aut ex permixtione flatus. Si exigua glutinoſa candida, ſubcrocea, læuiſq. ſit deiectio mala eſt, quia colliquationem ſignificat. Gal. grauiolentia vehementem putredinem colliquantem. Diſtinguitur ab humore crudo, quia graueolens non eſt. Candida & læuis abſumpto pingui à calore non maligno; Subcrocea & lænis à caliditate vehementiori, aut pinguedine vetuſta vel putri. Similis bili, craſsior & graueolens, ſub viridis, vehementis conſumptionis eſt indicium fit ex bile æruginoſa; Vrina oleoſa eſt colliquationis indicium id eſt; Si pingue deſuper innatat, felæ Araneæ ſpe- 1. Cri. 11. 2. Prog. 21. 8. Plac. 6. 1. Cri. 12.

cie, & vt in pinguibus iuſculis refrigeratis, indicat conſum-
2.*Prog.* ptionem. Subſidentia ſimilis
35. farinæ hordei craſsioris, grandem colliquationem oſtendit;
2.*Prog.* Quæ repræſentat folia, furfu-
28. res, ſignificant vaſorum partes ſuperficiales contabeſcentes. Poſſunt tamen hæc contingere ex vitio veſicæ, vel Renum, vel
2.*Prog.* occulto abſceſſu diſrupto. Di-
37. ſcernuntur quia vel ſine febre, vel quia cætera non reſpondent.

Curanda prius eſt Putrida tanquam cauſa, & ſi quæ alia cauſa adſit vt diſtillatio ad Thoracem, Pulmonem, Dorſum, de quibus Hippocrates lib. de Locis in homine. De internis affe. & 2. de Morbis: prius purgat poſtea reficit lacte cocto per
10.*Meth.* dies 40. deinde ceteris cibis. In
11. febre autem ardente colliquante, & Peſtilenti ſtatim conuenit extinctio per Aquæ frigidæ potum, etiam ſi adſit inflammatio

alicu-

alicuius partis; Nam ſatius eſt in præſens augere inflammatio nem, quam ſinere, vt in Hecticam confirmetur; Eryſipelas non aliter ſanaueris. Exterius particulæ primo affectæ refrigerantia actu applicanda. Et balneum tepidum ac frigidum poſt aliquam euacuationem. Euacuandus enim eſt humor putrefactus ne afficiat partes ſolidas; & pus in Suppuratis & vlceribus pulmonis. (corrodēs enim partes ſolidas) Cordi communicat Hecticam. At Hectica inſtaurationem indicat, eius quod continue deperditur. Simul autem euacuare & replere impoſsibile eſt. Ideo alternatim modo euacuandū leui pharmaco, modo reficiendum. Quod eſt per Epicraſim curare; cum paulatim quod vitioſum eſt, euacuatur, & paulatim inuicem quod ſalubre eſt, pro eo reponitur. Alioqui affectus eſt incurabilis, niſi magnum nactus

10. Meth. 6.

9. Meth. 10.

fuerit medicum. Nam ſi ſoli putridæ inſiſtat, confirmatur Hectica ob inædiam, Si ſoli Hecticæ, augetur putrida cibis Simul non licet, quia ſe ſe impediunt; Vna ergo ratio per Epicraſim. Quomodò affectus difficillimi curantur, contrarijs curationibus alternatim.

Finis Secundi Libri.

AN-

ANDREAE CAESALPINI

ARTIS MEDICAE LIBER III.

De Venenis Cap. I.

PRAEFATIO.

SI qui morbi exurgent Medicinæ auxilio, ij profecto ſunt, qui ex Venenis contingunt. Hi enim ob ſeuitiam, celeberitatem, & naturam pleriſque incognitam plerumque abſque remedio miſerrime hominem rapiunt. Cæteri autem ab alijs cauſis orti, vt Febres, Pleuritides, Diſtillationes, Fluxus Articulorum dolores, alijque multi ſæpe abſque Medici auxilio à ſola natura concoquente

& noxios humores expellente, ſanantur: vt experimento nouerunt ij, qui ruri degentes, aut in itinere, vbi deſit Medicorum, Medicamentorumque copia, huiuſmodi morbis corripiātur.

Vulnera autem, Fracturæ & Luxationes Medici quidem opera indigent manu adiuuante: Sed cum vnicuique vel gregario nota ſit eorū natura, etiam remedia quibus ſanentur, non multo negocio inueniuntur. Venenorum autem vis eſt adeo peruicax, vt næque à natura vinci queant, neque remedia, quibus ſuperentur, inuentu ſint facilia, cum deliteſcant eorum rationes: etiam medicis clariſſimis proprietates quaſdā occultas eſſe fatentibus, ideoque non ratione ſed ſola experientia ſanari. Sed o Bone Deus in quātis anguſtijs infælices ægrotantes verſantur, cum Medici rationales, quid agant, neſciūt. Quorum loco inſurgunt Circulato-

latores, mulierculæ, & quiuis ex plebe ſua præſidia iactantes cum magno Medicinæ dedecore, inſtante interim repentina morte, niſi citiſſimæ ſuccurratur. Sunt enim quædam venena quæ non diem alterum aut tertium expectent: imo quædam pauciſſimis horis & fere momento extinguant, vt de Aſpide teſtatur Galenus ex hiſtoria: Cleopatram Aegyſti Reginam, ne ab Auguſto Romam duceretur in triumpho, inſcis cuſtodibus ex eius morſu, facto prius periculo in duabus ancillis, ſtatim occubuiſſe. Verum cum videam apud probatiſſimos viros Venenorum rationes non omnino cæcas exiſtimari, vt Empirici putant: quinimo cum ratione ac Methodo curari vtiliter poſſe, experientia tamen adiuuante, vt in cæteris Medicus rationalis profitetur, placuit fauente diuino auxilio de ijs agere, hinc ſumpto initio. *De Ther. 8.*

Inter antiquos reperio Dioſcoridem diligentiſsime de Venenis egiſſe lib. 6. Materiæ medicinalis. Hunc ſequuti ſunt poſteriores omnes. Diſputat hic adverſus Empiricos non cæcas eſſe Venenorum rationes. Remedia quoque ratione ac Methodo inueniri.

3. Simpl. 18. uſque ad 24. Galenus quoque teſtatur varias rationes venenorum eſſe, quibus interimant; Nec temere vt Empirici, ſed exacta ratione Theriacam ab Andromacho Cretenſe Neroni compoſitam; Multa quæ hominem perimunt remedio eſſe, ſi certo modo caſtigentur; vt Viperæ carnes, Opium, Chalcitis. Rationi adiunctam experientiam in condemnatis apud principes & Præſides, ſed apud priuatos in Gallis. Si igitur ſola experientia ſufficeret, fruſtra eſſet ſpeculatio, quam aggredimur ex Galeno & Dioſcoride.

De Ther. 3.

At tractatio de Venenis cogit

git Venena patefacere, quod improbum eſt, etiamſi vitandi gratia patefiant, quia improbos inſtruunt: Quod feciſſe Orpheum & Heliodorum narrant. At hi præparationes & compoſitiones venenorum docuerunt, quod Medico non eſt neceſſarium. Nam ſatis eſt notias læſionum oſtendere cuiuſcumque Veneni vt auxilia ſingulis parentur. Theophraſtus in Aconito teſtatur præparationes eſſe, vt ſtatuto tempore interficiat, ſed eas tacet. *2. Antid. 7.* *9. Hiſt. plant. 16.*

Dioſcorides Maleficas herbas non deſcribit, vt Lycoctoni genera: Quaſdam ieiune & confuſe vt Solanum manicum. Neque igitur nos Venena docebimus: Sed eorum quæ nota iam ſunt, ſigna & curationem explicabimus.

Quid

Quid ſit Venenum & tota ſubſtantia. Cap. 2.

1. Simpl. 19. VEnenum græce Deleterium vocatur, id eſt perniciosum. & Phtharticon, id eſt Corruptiuum: & Phthoropion, id eſt tabificum: & Cacurgon,
6. in 6. Epi. 5. id eſt Maleficum. Non tamen omne corruptiuum vel maleficum venenum eſt, nam omnis morbus lethalis ex veneno eſ-
5. Simp. 19. ſet, ſed quod ſecundum totam ſubſtantiam aduerſum eſt Quid verò ſit ſecundum totam ſubſtantiam agere, valde ambiguũ
13. Meth. 6. & 9. Simp. 6. eſt. Eſſe quaſdam proprietates occultas tradunt per ſolam experientiam habitas, quarum non eſt Methodus. At pertineret ad Empiricos non ad Rationales, Auicenna Specificas eſſe à forma prodeuntes: forte quia omnis actio à forma pendet non à materia. At ſi hæc temperamentum eſt vnius cuiuſque

ſuſque proprium, vt innuitur 4. Simpl. 15. Ex imparitate enim elementorum proprietates oriri. Quamuis elementorum proportio in ſingulis incerta eſt, homini tamen relata cognoſcuntur ex effectu ſimul & omnium temperamentorum gradus. neque ſolum ex effectu, ſed & ratione ex Saporibus, odoribus alijſque ſignis. Solum autem in quarto gradu cõperſa ſunt corruptiua eſſe.

At Piper in quarto gradu calidum & ſiccum, atque Allium effugerunt genus deleterij, Non Auri pigmentum neque Argentum viuum Ideo dixit Galenus. 5. *Simpl.* 19.
Aliæ ſunt alterationes à calido, frigido humido & ſicco, aliæ à tota ſubſtantia. Non poſſumus igitur accipere per totam ſubſtantiam formam mixti ex proprio temperamento prodeuntem. Meſues formam aſſerit ſupra temperamentum, quæ cælitus proueniat. Sed hæc opinio

nio cum Peripateticis non conſentit, Ex elementorũ enim miſtione Similaria conſtituũtur. Supra formã ſimilariũ non eſt niſi virtus organica quæ ab anima pendet, cuius principium cælitus ducitur cum calido innato non elementari, ſed cæleſti. Proprietates igitur ſecundum totam ſubſtantiam non poſſunt tribui formæ, ſeu hæc ſit temperamentum vnicuique proprium, ſeu ſupra temperamentum. An tota ſubſtantia ſignificat non ſolam formam, ſed ſimul & materiam? Nam & hæc aut familiaris aut inimica. Per formam accipitur temperamentum proprium ex calido, frigido, humido & ſicco. Nam eſſentia omnium effectricum facultatum, ſunt primæ qualitates, ex quibus omnia conſtat. Et Ariſtoteles inquit, Actiones omnes & paſſiones ſimilarum ſunt opera primarum qualitatum: Organicarum autem ani-

2. Gen. an. 3.

De Conſt. Art. 11.

1. Simp. 1. & 5. Simpl. 2.

4. Meteo. 1.

ma. Per materiam autem intelligendæ ſunt conditiones materiales, vt Craſſum tenue, Graue leue: Materia metallica, aut Plantarum, aut animalium. Vnde facilitas & difficultas ad agendum vel patiendum. Quæ facile mutantur in ſubſtantiam noſtri corporis, familiaria dicuntur vt Alimenta. Quæ difficile, inimica vt Medicamenta: Quæ nullo modo, inimiciſſima vt Venena. Facilitas & difficultas contingit ob ſimilitudinem & diſſimilitudinem cum corpore noſtro: vt in elementorum tranſmutatione Symbolum. Inditum calori noſtro vt 3. *Temp.* per coctionem conuertat ma- 4. teriam in ſubſtantiam corporis noſtri, ſi ea non fuerit admodum terreſtris & grauis, qualis eſt, metallicam. Nam terra prius conuertitur in ſuccum plantarum, voluit Hordei Tritici: hæc in ſuccum animalium, ideo alimentum familiariſſi-

mum hominibus fit: adhibita etiam præparatione confundendo in farinam, elixando, aut aſſando in panes. Quædam etiam vario modo condiendo. A tota ſubſtantia non excludi temperamentum patet, 3. Temper. 4. vbi inquit. Quorundam natura hominibus eſt maxime contraria. Naturam cum dico ſignifico vniuerſam ſubſtantiam & temperiem, quæ ex primis ælementis conflatur, ſcilicet calido frigido, humido & ſicco. Non tamen ſolum temperamentum ſignificat, ſed cum
13. Meth. tali materia. Quædam enim
6. totis ſubſtantijs inter ſe contraria ſunt Quædam ſolis qualita-
6 in 6. Epi. 5. tibus. Illas ſimplices qualitates vocat, hanc totam ſubſtantiam. Differunt igitur primæ qualitates à tota ſubſtantia, vt forma per ſe ſumpta, & adiuncta materia, vel vt totum & pars.

Piper igitur & Allium tempera-

peramentum habent maximè contrarium, nam maximè diſtat à temperato: Sed materiam habent familiarem leuem & tenuem facile conuertibilem, vnde eorum feruor extinguitur, ideo effugerunt genus deleterij. Cantharis ob craſſitiem integris viribus peruenit ad venas: & exulcerat. Auri pigmentum Argentum viuum non ſolum temperamentum habent maxime contrarium, ſed & eorum materia maxime grauis & metallica conuerti nequit à calore noſtro. Ideo non extinguitur eorum feruor nam inſtar ferri igniti corpori incumbunt tota ſubſtantia contraria. In quolibet præterea temperamento ſubeſt materia nunc amica & ſimilis, nunc rebellis & diſſimilis. Nam inter frigida facile conuerti poteſt in ſanguinem. Cicuta: Mandragoras, Opium difficile aliquando tamen vincuntur, ſi

4. Simpl. 19.

non

non in multa quãtitate ſumantur. Ideo quantitate Deleteria dicuntur non genere: At Ceruſſa, ob naturam metallicam, quamuis frigida genere deleterium eſt, quia vinci nequit.

Quamuis autem non frigiditate enecet, non deeſt alia ratio, vt ſiccitas abſumens humiditatem corporis. Si temperamentum mediocre ſit, materia vero in mutabilis, non deleteria ſunt, Sed inter remedia, quæ à tota ſubſtantia agunt Alexipharmaca dicta: vt Terræ quædam & lapides. cum enim vinci nequeant, corpus ſuentur, ne vincatur à Veneno. Altera dubitatio ſoluenda eſt. Si à materia nulla actio prouenit, quomodo aget tota ſubſtantia? vt differat ab actione primarum qualitatum. Soluitur ad primas qualitates pertinet omnis actio: ad materiam propenſio, facilitas & difficultas ad patiendum. Sympathia & Antipatia

patia. Verbi gratia Aerea cum ſpiritibus conueniunt, vt oleum cum reſinis & pinguibus: Aquea cum humoribus: Terrea cum ſolidis. Patet autem proprietates totius ſubſtantiæ magis in materia conſiſtere quam in temperamento. Attractio enim quæ fit ab Alexipharmacis, à Medicamentis purgantibus, & ijs quæ trahunt alimentum, aut alijs huiuſmodi, reperitur ob ſimilitudinem fieri. Subſtantiæ quæ materia eſt. Nam ærea ſubſtantia quæ ex Electro efflat trahit leuia quæcumque vt Paleas Pilos. Idem efficit Adamas & Gemmæ denſiores, ſi fricatæ ſuper pannum incaleſcant. Calidum innatum trahit. potabilē ſubſtantiam ex Alimentis, craſsitiem autem relinquit, vt flamma oleum. non aliena. Singulæ partes familiarem ſibi ſubſtantiam ex Alimento trahunt, hæ quidem craſsiorem, hæ vero tenuiorem

rem, vnde colliguntur Sympathiæ & Antipathiæ. Rhabarbarum flauam bilem trahit, Elleborus niger atram. inter quæ ſimilitudo quædam conſpicitur. Scorpionis corpus venenum eiuſdem trahit. Sic materiæ tribuitur aliqua actio, aſfractio enim ad motum localem pertinet. Sed cur facultates ſecundum totã ſubſtantiam occultæ dicuntur, per ſolam experientiam habitæ non ratione? Oppoſitum tamen vidimus libro de Ther. 10. & apud Dioſcoridem ex Diocle & Eraſiſtrato & 4. Simpl. 15. Senſus linguæ hoc eximium habet, vt propietates totius ſubſtantiæ cognoſcat. Nam quod nutrit iucundum eſt: Noxia in iucunda. Venena omnino abhorret non ſolum guſtus, ſed & olfactus.

13. Meth. 6. & 9. Simpl. 6.

An occultæ dicuntur, quia difficilis eſt eorum ratio, vnde Anætiologita dicũtur apud Dioſcoridem, id eſt ratione carentia:

tia : ſatis enim eſt credere ſenſui, vt cur ignis calidus, Abſynthium amarum. At ratione colligitur in Venenis exceſſum eſſe alicuius qualitatis agentis; alioqui non corrumperent. & materiam quandam continere quæ vinci nequit à calore noſtro. Ex quibus ſumi poſſunt indicationes remediorum.

Facilius autem eſt inuenire exceſſum qualitatis effectiuæ, quam materiæ conditiones, in quibus ſimilitudo & diſſimilitudo conſiſtit, Sympathia & Antipathia: in attractione ſimiliũ, in Purgantibus, Alexiterijs, & ijs quæ diuerſas partes reſpiciunt. vt Galenus miratur. Propter quid lapis quidã tactu vulneris ſanguinem ſiſtat. Iaſpis viridis appenſus os ventriculi roboret. Cui inſunt guttæ ſanguineæ ſanguinem ſiſtunt apud Albertum : indicatur enim ſympathia cum ſanguine.

Inquit preterea eſſe Medici-

9. Simpl 6.

De ren. aff. dign. 5.

 næ

næ arcana per ſolam obſerua-
tionem inuenta. quorum ratio
adhuc non conſtat. Sed multa
huiuſmodi ex Magicis de ſum-
pta ſunt, vt Scultura Draconis
in Iaſpide viridi, quæ Galeno
omnino occulta, nam opera
Dæmonis fiunt. Natura tamen
in quibuſdã ſimilitudines oſten
dit, vt in Satyrio & Cynos or-
chi figuram teſticulorum & Ge
nitalium, Sympathiam cum
ijs partibus commoſtrans. & in
lithoſpermo ſemen lapidea ſpe-
cie, ad lapidem frangendum.
& in ſemine Echij viperinum
caput, aduerſus Viperarum
ictus. Ad clariorem autem do-
ctrinam totius ſubſtantiæ ſcien
6. *in* 6. dum eſt, apud Galenum Qua-
Epi. 5. tuor eſſe materias quæ tota ſub-
ſtantia aut conueniunt cum
corpore noſtro aut alienæ ſunt.
Medicamenta purgantia con-
ueniunt quidem cum humori-
bus, quos trahunt, non forma,
quæ enim ſimilitudo ſubſtantiæ
in

in temperamento Ellebori; & atræbilis: Colocintidis & Pituitæ? Sed materia. Purgantium enim materia facillime conuertitur in humores quos trahunt ob affinitatem.

Trahunt igitur temperamẽto calido, ſed ſimilitudine ſubſtantiæ proprios humores. Quo differunt ab attrahentibus perſonam caliditatem tenuium partium vt Propolis, Fimi genera. Eadem purgantia aliena ſunt à corpore noſtro tota ſubſtantia, quia non nutriunt. Alimenta conueniunt cum corpore noſtro & temperamento, dulcedinem enim habent, quæ non recedit à mediocri temperamento, & materia, quæ facile conuertitur, non grauis, nec valde dura nec valde terreſtris. Malefica, ideſt Venena ex toto aliena & temperamento & materia. Eorum enim temperamentum maxime recedit à temperato corrumpunt *5. Simpl. 17.*

enim exceſſu primarum quali-
5. Simpl. 18. tatum. Nam cor non deficit à
ſuo motu ſine maxima intem-
perie aut primario aut ſecun-
dario per ſecundas qualitates,
vt valde relaxatum aut conſtri-
ctum. Materia vero eorum om-
nino immutabilis eſt à calore
noſtro, vt ſunt Metallica, & ijs
affinia.

Alexiteria, ſeu Alexiphar-
maca, venenorum remedia
partim conueniunt cum vene-
nis, partim cum corpore no-
ſtro. Cum venenis conueniunt
materia inalterabili. Cum cor-
pore noſtro temperamenti me-
diocritate. agunt autem in ve-
nenum, aut attrahendo ob ſi-
militudinem ſubſtantiæ aut al-
5. Simpl. 18. terando contrarijs qualitati-
bus. Reliqua medicamenta
ſolis qualitatibus agentia ma-
teriam habent neque familia-
rem vt Alimenta, neque omni-
no alienam vt venena. Ideo
mutantur quidem à corpore
noſtro

noſtro non in ſubſtantiam, ſed ſecundum qualitates. interim corpus alterant pro eorum tem peramento ſecundum primas qualitates, aut ſecundas, à quibus ſequitur aliquando ſanatio aliquando interitus, Quamuis autem ob exceſſum aliquando enecent multa medicamenta, & Purgantia, & Alæxiteria non iuſto modo aſſumpta, non tamen Venena proprie dicenda ſunt: quia aliquo modo vtilia ſunt. Quædam participant de natura alimenti, vt Lactuca, Apium: Quædam de natura veneni, vt Ruta ſylueſtris, Melanthium, Caſtorium, Sunt quædam quæ homini venenum quibuſdam animalibus nutrimentum ſunt, vt Cicuta ſturnis: Elleborum Coturnicibus. Buffo ſerpentibus. Auicenna non bene inquit. Que exceſſu qualitatum enecant, non venena, ſed venenoſa eſſe, vt opium, Euphorbium, Auri pigmentum

Venena tantum eſſe quæ à tota ſubſtantia, vt Napellus. Alij ex poſterioribus addunt. Quædam eſſe venena, quæ vtraque ratione enecant, ideſt qualitatibus primis & tota ſubſtantia. At hij mentem Galeni non perceperunt: nam tota ſubſtantia non agit ſine primis qualitatibus.

Genera Venenorum.
Cap. 3.

VEnenorum genera: quædam à natura condita ſunt inter Metallica, inter plantas, & inter animalia. quæ proprie Venena appellantur.

6. loc. af. 5. Quædam ex putredine quadam in corporibus noſtris gignuntur, vt in mulieribus ex retentis menſtruis aut ſemine, & in febre peſtilenti reponit enim hæc Galenus inter venena, licet non audeat ſimpliciter venena appellare, ſed quaſi venena,

nena, aut veneno ſimilia in qualitate & viribus. Quæ enim omnino putrefacta ſunt, aut exuſta, materiam adepta ſunt omnino inutilem, quæ à calore noſtro vinci nequit. Si igitur ijs adiunctus ſit aliquis exceſſus primarum qualitatum, corruptiua eſſe neceſſe eſt. in quibus conſiſtit veneni natura. Naturalia, quæ proprie venena appellantur in duo genera diſtribuuntur apud Dioſcoridem. Pharmaca deletèria, quæ intus aſſumpta in cibo aut potu enecant. Iobola, quæ extrinſecus à virulentis beſtijs inferuntur.

Pharmaca alia genere deleteria ponuntur à Galeno: alia quantitate. Genere, quæ in qualibet quantitate aſſumpta, mutari nequeunt, aut ſi mutentur, conuertuntur in putredinem corrumpentem. Omnia verò eſſe poteſtate calida in materia craſſa: erodentia & pu- *3.simpl. 12.*

trefacientia, quorum exempla
5.Simpl. ponuntur: vt Dryopteris, Pityo-
19. campe, Thapſia, Solanum ma-
nicum, Hydrargyros, Fungo-
rum non nulli, Saliua & fel ve-
nenatorum animalium: tota eſ-
ſentia nobis contraria. Quan-
titate autem deleteria, quæ in
parua quantitate ſumpta mu-
tari poſſunt, vnde exceſſus tol-
litur. Omnia poteſtate frigida,
vt Opium, Mandragoras, Quæ-
dam etiam inter calida, vt Vinū
merū, Myrrha, ſtyrax, Crocus.
nam in magna quātitate Caput
replendo enecant. Quædam
igitur calida, quædam frigida.
Sicca tantum aut humida tan-
tū non reperiuntur in extremo
5. Simpl. ſine actiuis. Sunt & Heteroge-
vlt. nea partim calida, partim fri-
gida: Hyoſcyamus, Cicuta.
Nam frigiditas ſoporem indu-
cit, caliditas dementiam. Se-
cundis qualitatibus enecant
Gypſum indurando: Ceruſſa
occludendo: Hæmorrhois oſ-
cula

cula venarum aperiendo. Caput replendo vt valde odorata. Strangulando; vt Fungi. Conuulſionem inducendo: Superpurgando at non ſine primis qualitatibus. Iobola autem quædam ab ictu beſtiarum virus eiaculantiū inferūtur, Quædam artificio felis veneno imbutis parantur: quale apud antiquos Toxicum appellatum, quia Toxæ id eſt ſagittæ eo imbuerentur, vnde vulnera læthalia infligerentur. Scribit Galenus, apud Dacas & Dalmatas Helenium telorum cuſpidi inſperſum necare, ſi ſanguinem vulneratorum tetigerit, eſum innocuum eſſe & carnes ceruorum ab ijs interemptorum innocuas. Ariſtoteles in libro de Plantis Belenium vocat, ſeu Velenium (vnde forte vulgare nomen Veleni deſumptum eſt) delibutorium in Perſide venenum erat, in Aegyptum & Palæſtinam tranſlatum ſine peri-

De Ther. 10.

culo mandi, à telis nominatum. Hodie Luſitani ſucco Ellebori albi tela illinunt, vnde Herbam Baleſtrerám vocant. Celſus inquit: Venenum ſerpentum & quædam venatoria non guſtu ſed in vulnere nocent. Idem in multis alij videmus. Carnes enim Paſtinacæ marinæ, Scorpij, Draconis eſui aptæ, ictus autem venenatus. An virus in vulnere in venas arterias & neruos ſtatim ingreditur, comeſta caro in ventriculo concoquitur, & ſi quod virus ineſt, cum excrementis eijcitur. Ob hanc cauſam ictus ferarum citius interimunt, quam venena aſſumpta: nam in vulnere ſincerum, ſtatim ſubingreditur. Tradit

De Ther. 8. Galenus, Polixenam morſu vulneraſſe brachium, & in vulnus venenum paratum fudiſſe, quo citiſſime interijt. Sunt quæ repente interimant, vt Aſpidum

Ther. 5. genera Cartaginenſis quidam incluſas in ollis proiecit in ho-

ſtes,

ſtes, vnde protinus collapſi perierunt. Horũm temperamentum magna ex parte frigidum eſſe teſtatur Celſus: Frigore enecare: congelare humorem intus. Conſentit & Dioſcorides, ſanguinem congelari in Arterijs ex ictu Ceraſtes, Aſpidis & Baſiliſci; vt ex ſanguine Taurino hauſto: & hodie videmus in ijs qui ex opij potione intereunt; ſanguinem refrigeratum in Corde congelatum. An grũmi ſanguinis in magnis vulneribus in ventre collecti idẽ præſtant, grauiſſima enim ſymptomata inducunt inſtar veneni. Verum extinctio caloris in- *6. loc. aff.* nati non ſolum à frigore, ſed & *4.* à calore fit: ac citius à calore. Huic videtur conſentire ſacra ſcriptura: immiſſos eſſe in populum ignitos ſerpentes: & in deſerto eſſe Scorpiones & ſerpẽtes, qui igneo ſpiritu enecent. Ex Symptomatis autẽ in ſingulis temperamentũ colligi poteſt.

Venenorum differentiæ ex tota ſubſtantia. Cap. 4.

DIfferunt præterea venena pro varia eorum analogia, quæ oritur à tota ſubſtantia. Nam quædam ſpiritus magis afficiunt, Quædam partes ſolidas. vt venas, Arterias, Neruos: Cor cerebrum, Hepar, Renes, Veſicam, Ventriculum, Pulmonem aut alias partes. Quæ ſpiritus afficiunt, in ſpirituoſa magis ſubſtantia ſita ſunt: vt aer peſtilens: Fætores. Dryini odor. Spiritum veneno ſum proijci ab oculis Baſiliſci putandum eſt, vt ab oculis mulieris menſtruatæ. Ex aculeo ſcorpionis intromitti ſpiritum quendam teſtatur Galenus aut tenuem humiditatem, qua totum corpus veluti grandine percuti videatur. Ex Torpedine viuente etiam per tridentem communicari auram quan-

Ther. 8.

6. loc. af. 5.

quandam manui piſcatoris, vnde torpeſcat.

Baſiliſcus etiam mortuus, quodcumque animal ipſum tetigerit, ſubito interimit. quod non niſi à ſpirituoſa ſubſtantia ſpiritum corrumpente fieri putandum eſt. Sed ſpirituoſa hæc ſubſtantia magis ex viuente animali effluit, quam ex mortua. Ideo Baſilici intuitus enecat, & Sibilus: nam aura tabifica & ex oculis & ex ore ſibilante erumpit. At dubitabit quis, quomodo in ſubſtantia adeo tenui, qualis eſt ſpiritus, inſit deleteria vis. oſtenſum eſt enim Deleteria in ſubſtantia craſſa conſiſtere, quia qualitates in ea diutius perſiſtunt, & efficacius imprimunt: at ſpiritus ob tenuitatem facilius mutantur, & euaneſcunt. An ſpiritus de natura corporis, vnde exeunt, participant. citius autem operantur, quia citiſſime peruadunt in profundum cor-

poris cuiuſcumque. Natura autem veneni eſt ob exceſſum omnia vincere, & in ſe ipſum conuertere. Quamuis igitur ſpiritus facile euaneſcant, celerius tamen imprimunt ſuam qualitatem, priuſquam euaneſcant: præcipue in ſpiritus ob affinitatem. Quædam ſanguinem inficiunt: inquit enim Galenus: Vetus ſermo eſt, quædam animalia, vbi inter mordendum ſanguinem humanum ex vulnere manantem contingerint, commorſos occidere, alioqui incolumes ſeruari. Idē contingere in ſagittis Helenio tinctis Viperæ morſus & eius fel ſanguinem in flauam bilem conuertit, vnde color arquatus oſtenditur. In atram bilem ex ictu Muriſaranei, Paſtinacæ marinæ, Potu Salamandræ. In aquam ſpecie hydropis ex ictu Cenchyri. In Flatum, vnde inflatio ex hauſtu Ranæ rubetæ. Quædam neruos afficiunt, conuulſio-

Ther. 10.

5. *loc. af.* 7.

uulſionem & tremores inducentia, vt ictus Phalangij. Quædam Venas aperiunt, vnde fiat ſanguinis effuſio, vt ictus Hæmorrhi. Quædam caput tentant excitantia vertigines, ſopores, deliria. vt Opium, Cicuta, Hyoſcyamus, Mandragoras, Solanum manicum. Ventriculũ offendunt Gypſum, Fungi, Renes & Veſicam Cantharis. Pulmonem lepus marinus. & alias partes vt in ſingulis patebit.

Differentiæ ex modo inficiendi. Cap. 5.

VArio autem modo venena inficiunt. Alia enim hauſta poſtquam alterationem aliquam adepta ſunt, lædunt, alia citius, alia tardius. Frigida ſi cito non interimant, diuturnitate temporis concoquntur. Calida quo diutius permanent, eo deteriora euadunt, quia magis

3. Simpl. 22.

gis corrodendo & putrefaciendo tabefaciunt. Quæ extrinſecus agunt, aut ictu lædunt vt
6. loc. af. 5. Serpentes, Scorpiones: aut ſolo contactu vt ſpuma canis rabioſi, vel eius qui ex eius morſu in rabiem incidit: nam aliquando vel ſola conuerſatio rabiem cõmunicat apud Dioſcoridem: Hoc modo correpti à peſte per contagium inficiunt. Similem vim habere videtur Dryinus ſerpens. Si quis enim ſupergreditur, cutis à pedibus excoriatur: tota etiam œdemate intumeſcunt: & manus curantiuum eodem modo periclitantur. Si quis aggreditur eum perimere, olfactum mulctari aiunt: alium quemlibet odorem vel gratiſſimum ab eo non percipi. Tradũt componi etiam venena penetrantia in corpus, etiam illitis fellis & equorum ſtaſſis. Non igitur mirum quod traditur Herculem interijſſe indutũ linea veſte, quæ ſanguine imbuta

buta fuerat eius qui vulnus acceperat ex venenata ſagitta hydræ lernæ. Seruari enim venenum potuit in veſte exſiccato ſanguine, quod à calore corporis excitatum vehementes cruciatus induxit, Quædam olfactu lædunt & inſpiratione, vt Fætores ex putridis corporibus, præcipue in ſtatu peſtilenti, & ſubterraneæ euaporationes aut aeris diu concluſi, aut ex fodinis, æris Argenti viui, Auripigmenti. Hæc enim ſtatim inficiunt cærebrum Thoracem. Quædam viſu inficiunt, non ſolum Baſiliſci intuitus, vt dictum eſt: ſed etiam effaſcinantium oculi: vt lippientium lippitudines communicant, ſic vetularum quarundam aſpectus infantes lædit. Scribit Plinius, in Triballis & Illirijs eſſe qui interimant quos diutius intueantur præcipue iratis oculis: His binas ineſſe pupillas, quod malum ſentire puberes.

Veneficia quoque ſunt, quæ incantatione parantur, opera enim Dæmonum varia venena colliguntur: ad quæ forte reducuntur, quæ à Plinio ſcribuntur, in Affrica familias eſſe effaſcinantium, quorum laudatione intereant Prata, inareſcant arbores, emoriantur infantes. Sed ad medicum naturalem hæc non pertinent: Tantum præcognoſcere oportet, ſi
1, *Prog.* 4. quod Diuinum ineſt in morbis.

Qui morbi ex Veneno oriantur. Cap. 6.

SI venena exceſſu primarum qualitatum enecant, neceſſe eſt morbos in intemperie facere, pro diuerſa eorum natura. At non ſola intemperies, quia ſolis alterantibus per primas qualitates tolleretur; quod non contingit. egent enim Alexipharmacis. Similis ratio eſt

de

de cæteris morbis cum materia, de quibus teſtatur Hippocrates in libro de Veteri medicina. Lædere & iuuare non calidum frigidum humidum & ſiccum, ſed valde acre amarum acerbum & reliqua huiuſmodi, cum ſincera ſunt. Sic morbi ex veneno materiam ſuam habent rebellem tota ſubſtantia ledentem, quæ niſi auferatur, non tollitur morbus. Non eſt autem neceſſe materiam hanc mole euidentem eſſe: nam ſæpiſſime eſt mole quam minima, facultate quam maxima. Nam ex aculeo tenuiſſimo Paſtinacæ, aut ſcorpionis neceſſe eſt ſubſtantiã quandam egredi aut ſpiritualem, aut fluidam, mole minima facultate maxima. Infecta autem cute ex ictu diffunditur vis in reliquam cutem, quia continua & neruoſa eſt: vel interius ad neruos venas & arterias per partem poſt partem, donec pertingat ad men-

3 *lo. aff.*

menbrum aliquod principale: Tunc mortis periculum. Non eſt autem neceſſe corpus tam exiguum diffundi in totum corpus, ſed ſatis eſt affici ſimili qualitate.

1. *Sem.* 16.

Similis alteratio apparet in odore valido ſola qualitate nõ corpore diffuſo. Neque tamen ob id erit intemperies ſine materia: nam corpora in naturam eius conuertuntur. Contingit tamen aliquando ex continuo vſu venena quædam facta eſſe familiaria, vt de Cicuta refert Galenus. Anum Athenienſem ab exigua quantitate incepiſſe, & concoxiſſe, donec magnam copiã ſine noxa ſumeret. Idem ex Opio euenire videmus apud Turcas, aſſumunt enim ad inhebriandum loco vini. At in venenis frigidis non eſt mirum quia non ſunt genere deleteria. At in calidis videtur impoſſibile. Hodie tamen Circulatores quidam viſuntur deuorare capita

3. *Simpl.* 18.

pita viperarum: Fel. Ranas rubetas & alia atrociſſima ſine noxa. Teſtatur Auicenna de Napello, quam putauit eſſe Cicutam: ex Ruffo, puellam formoſam veneno adeo aſſuefactam, vt eius ſaliua enecaret: animalia, & gallinæ non attingerent. quas videmus & anſeres ſæpe venenoſa deuorare, quarum carnes homini innoxiæ ſunt, & aliquando pro antidoto.

Conſuetudo enim magnam vim habet. At putandum eſt non ſine antidotis huiuſmodi conſuetudinem fieri: vt contigiſſe ferunt Mitridati, qui ex vſu eius confectionis non potuit à Veneno occidi. Varia autem ſymptomata ex Venenis contingunt, tum pro varia intemperie, tum pro diuerſitate particularum affectarum, cum quibus analogiam habent. neque poſſunt vniuerſali ratione perſtringi, ſed commodius in

ſin-

ſingulis patebunt. Quamuis enim ad frigiditatem inſequatur torpor, *Sopor*; totius refrigeratio, liuor: nigredo eadem tamen inſequi poſſunt ad extinctionem calidi innati ex calore vrente in internis: ſed calor incipit cum in flammatione alicuius partis, vt linguæ ex epoto Napello: internorum ex morſu Dipſadis & Viperæ. Spiritus citiſſimè corrumpuntur, vnde ſincope accedunt. Ad humorum corruptiones fætores comitantur. Læſis neruis conuulſiones; tremores: punctiones: Venis & arterijs apertis, aut rarefactis, ſanguinis effuſio: Clauſis in Thorace ſuffocationes. Ex Ixia omnes excretiones ſupprimuntur.

Signa Veneni aſſumpti. *Cap. 7.*

CVm ijdem affectus fiant ex væneuo epoto, & ex humo-

humorum corruptione ſponte in corpore genita: difficile eſt diſcernere. Cogitur tamen ſæpe Medicus à Iudice, vt ſententiam ſuam afferat, vtrũ quis interierit ex veneno, an alia ratione, vt mulctari iure poſſint, qui venenũ perpetrarũt: quamuis autem hoc Medico non ſit neceſſarium: Diſtinguuntur tamen à Galeno hoc pacto. Cum homo ſuapte natura probis humoribus abundans & ſanorum more educatus, de repente moritur, vt ſolet ex veneno. deinde corpus aut liuens aut nigricans aut varium eſt, aut diffluens, aut præ marcore fædum moleſtumque odorem reddit. Hunc venenũ ſumpſiſſe ſignificatur. At Medicus ſigna ante obitum quærit, vt auxilia ad hibeat, melius autem eſt, ſi antequam grauia ſymptomata aduenerint, quando aliqua ſpes eſt ſalutis. Cùm ſapor aut odor valde ingratus ſentitur: peculiares

6. lo. af. 5.

4. Simpl. 15. & 18.

liares autem in ſingulis quæ-
rendi ſunt. cum ijs nauſea con-
iuncta. *S*i aliqua ſymptomata
repente aduenïant ſano corpori
præſertim poſt cibum aut po-
tum: Faucium exaſperatio: Tuſ-
ſis Fætida ſanguinis excretio
per os: dolor in alto. Ardor
iuuenilis & vehemens: Eroſio-
nis ſenſus: Stupor: punturā:
Tremor: Singultus: Vertigo:
Contractio: Puſtularum erup-
tio: liuor: Tumor: coarctatio
Quarundam partium putrefa-
ctio. Vomitus fætidus & ple-
nus: apparitio aſſumpti vene-
ni. Prognoſtica. Si cito non
3. *Simpl.* 18. curetur, incurabilis eſt. Dele-
teria quantitate, ſi cito non in-
terimunt, vincuntur à natura:
in frigidioribus naturis, & ha-
bentibus venas anguſtas, faci-
lius vincuntur, ob moram diu-
turniorem in itinere, antequam
perueniant ad menbra princi-
palia. Genere deleteria in exi-
gua quantitate, licet non vin-
cantur,

cantur, expelluntur cum excrementis : aut tardius enecant. Quæ non interficiunt, tranſeũt in morbos diuturnos; in Tabem, ſtoliditatem, Epilepſiam, Melancholiam, & alios qui non differunt à cæteris; quia vis venefica deleta eſt. Celſus deteriora eſſe intus aſſumpta, quam ictu illata, quia tardius cognoſcuntur; Et peius eſt incipere ab internis, quam in cute.

3. Simpl. 23.

Præſeruatio. Cap. 8.

PRæſeueratio duplex apud Dioſcoridem. Vna ad vitanda, altera ad irrita reddenda. Vitare difficillimum ob ſagaciam veneficorum; nam etiam peritiſsimos decipiunt. Ijs obnoxij magis Principes, & diuites. Vim autem ferarum virulentarum, & fortuitum caſum minus vitare poſſunt pauperes.

Ne dolis veneficorum quis corri-

corripiatur, non tutum eſt guſtu & olfactu depræhendere, nam quædam eo modo enecãt. Principes cauent prægustato à miniſtris cibo & potu; At etiam in his doli; Nam fraudolenti muniunt ſe ipſos; Satius eſt canibus aut felibus porrigere, at non licet omnia.

Apud antiquos vaſa ex Electro, ideſt Auro, cui quinta pars Argenti mixta eſt à natura traditur venena pateſacere, alterato colore & ſplendore tactu veneni. Hodie etiam arte mixtũ depræhenſum eſt idem præſtare. Ideo ex hac mixtura principes quidam omnem ſupellectilem parant.

Idem præſtat Argentum purum optime terſum; Cornu pellucidum; Præ cæteris celebratur Cornu Vnicorni rariſſimũ; & precioſiſſimũ & lapis quidã in Capite Draconis repertũ; Lapis Buffonis. Perhibentur hæc præsẽte veneno colorẽ mutare,

etiam

etiam ſi non tangantur. Ideo menſis apponunt ſub aqua in vaſe aureo. Sed certiora quærenda ſunt ex Dioſcoride. Vbi adeſt veneni ſuſpitio, vitanda ſunt omnia, quæ inſignem ſaporem habent, dulcem, ſalſum, auſterum, acidum, quibus occultari ſolent venena: item odores. Melius eſt cibos ſimplices comedere, quam conditos varijs mixturis. Medicamenta etiam ſalutis prætextu periculoſa ſunt.

Non nimis ſitibundi aut famelici, ne affatim bibant, ne voraciter comedant, vt prænotare ſapores poſſint. Bonum eſt aquam ræſumere vt ſatiato appetitu, non auide attrahant. Vitantur Caſus & Beſtiarum vis diligentia. Non parentur cibi aut potus ſub arboribus, vnde reptilia venenoſa decidāt: neque ſub tecto, vbi latent Phalangia, ſtelliones, ſeu vulgo Tarantulæ, ſub laquearibus: tu-

tius menſa paratur ſubdio, aut ſub tentorio: Fructus abluere, commorſos mundare.

Vaſa vinaria obturata: multa emim reptilia odore vini alliciuntur, & ſerpentes ſæpe reperti ſunt in vino ſuffocati. Fugantur ſerpentes apud Paulum ſuffitu cornu cerui, Vngulis caprarum igni impoſitis, Gagate, Galbano. Cauernulas obſtruere oportet ex allio detrito in aqua.

Sub lecto ſternere nepitam, Polium, Abrotonum: Cutem illinire ex Galbano tuetur. Vt autem irrita reddantur venena, præſumenda ieiunis quæ vim veneni hebetent. Antidota eadem quæ poſt ſumpta ſanant. at in minori quantitate, vt Theriaca fabæ magnitudine. Dioſcorides Mitridatum magnum: confectio ex Scinco: de Sanguinibus.

Ther. 16.

Simpliciora apud Dioſcoridem, Napi ſemen drachmæ vnius

vnius pondere cum vino: Calamenti folia: Ruta cum nuce iuglande: Caricæ due cum modico ſalis. Ante cibum maxime defendit, ſi caricæ cum nuce iuglande ſumantur: Occludunt enim vias ne venenum ſubingrediatur. Terra lemnia ex vino præſumpta non ſolum occludit: ſed & pugnat aduerſus venena: Mala citria comeſta: Hodie conſeruas ex ijs faciunt; Zedoaria apud Auic. Circulatores præſumunt cibos pingues, vt ventriculi parietes muniantur, & euomi facilius poſſit venenum. Venenis obſiſtunt peculiares quædam corporis conſtitutiones ex quorumdam ciborum & potuum qualitatibus, aut vini multitudine; diſſoluunt enim vim venenorum, & priori cibo præcluſis meatibus, venenum poſt ingeſtum minus diſtribuitur in ſingulas partes apud Dioſc. Idem ſignificat Gal. cum in-

3.Simpl. 18. quit; Qui frigidiori temperamento conſtant & venis anguſtis, minus læduntur.

Curatio. Cap. 9.

COmmunis venenorum curatio, ante quam pateat veneni ſpecies apud Dioſcor. Quamprimum euacuanda eſt veneni ſubſtantia, prius antequam corrumpat, aut penetret interius in venas. Qualitas corrumpens hebetanda: Meatus obſtruendi vt penetrationem celebrem inibeant. Euacuatio per proximum locum fieri debet vnde venenū ingreſſum eſt: ſi per os vomitu, ſi per ictum ex vulnere. Ad venona igitur aſſumpta quam primum vomitus præcipiendus eſt ex relaxantibus & nauſeoſis, vnde genus veneni deprehendi poſſit. Bibat oleum calidum ex aqua, aut ſeorſum. Nam oleum ſimul hebetat vim veneni, Aqua prohi-

prohibet vſtionem : caliditas relaxat. Pro oleo Butyrum ex aqua calida aut decocto maluæ ſeminis lini, Tragi, vrticæ, fœnogræci, Alicæ: nam hæc ſimul aluum ſubducunt : Glaucium adeps anſerinus, iura carnium pinguium, lixiuium. Poſt vomitum clyſteres acres ex Centaurio Nitro large iniecto ad reliquias quæ inteſtinis hæſerunt. Nitrum cum hydronelite ſumptum: Raphanus: Vina vetera liberalius epota: iura Gallinacea Piſces præpingues. Vetuſtæ carnes pingueſque, & quæ apide aut recenti Butyro parantur. Nam aluum ſubducunt, ſtomachum relaxant ad vomitum : hebetant acrimonias,& obſtruunt meatus. Paulus Ægyneta poſt hæc inquit, lac potui dabimus. Hippocrates Maleficorum remedia ſimplicia affert: Lac, Allium, vinum feruefactum, acetum, Sal. Sed alia multa apud Dioſc. Pau- *6. in 6. Epi. 5.*

lum, Aet. Gal. in lib. de Antidotis, & de Paratu facilibus. cap. 16. Cum venena penetrauerint in venas, varia celebrantur euacuantia & alterantia: inter quæ Alexipharmaca & Antidota vocãtur, quæ à tota ſubſtantia agunt. Antidota dicun-
1. *Antid.* tur, quæ intus aſſumpta me-
1. dentur prauis diſpoſitionibus trium generum.

Aduerſus venena aſſumpta Alexipharmaca proprie dicuntur. Aduerſus venena ictu illata Alexiteria, quæ & Thiriaca à Dioſc. vocantur, vulgo Bezoartica. Aduerſus morbos ex praua victus ratione ſimpliciter Antidota, ſed proprie quæ ex multis parãtur. Alexipharmaca & Alexiteria Gal. pro eodem accipit ab auxilio ſiue aduerſus pharmaca ſiue aduerſus beſtias. Latine Amuleta dicuntur, ſed apud Pliniũ Amuleta proprie accipiũtur, quæ geſtantur, aduerſus faſcinationes & maleficia Horum omnium

omnium alia euacuant, alia alterant : vtraque aut per ſolas qualitates primas, aut à tota ſubſtantia : Quæ à tota ſubſtantia vtraque media eſſe oportet inter corpus & venenum. Ratio manifeſta eſt in euacuantibus per attractionem, Si enim non ſimilia ſint veneno, non attraheret. Si omnino ſimilia, erunt omnino corpori contraria, ſic deletria. Idem dicendum eſt de alterantibus à tota ſubſtantia. Nam quod alterat venenum contrarium temperamentum habere oportet veneno. Si eius ſubſtantia ſit ſimilis corpori, vincetur à veneni ſubſtantia immutabili : Si ſimilis veneno, ipſum quoque venenum erit. Medium igitur eſſe oportet & hoc modo medium : vt ſubſtantia quidem ſit veneno ſimilis, vt perſiſtat in pugna : at temperamento recedat ab extremis, ne corrumpat corpus. Inſtabit quis : Si non ex-

5. *Simpl.* 18.

cedat, vincetur à qualitate excedente veneni. Reſpondetur; Si detur in exigua quantitate, vt eſt veneni quantitas, vincetur profectò, ſed ſi quantitate ſuperet, aut vna vice, aut iteratis vicibus, vincet.

Nam etiam temperatis quen cunque exceſſum temperare poſſunt, vt Galenus docet in compoſitione Cæræ & ærugi- *1.Catage.* nis. Inter Alexipharmaca igi- *2.* tur quædam ſubſtantia immutabili conueniunt cum venenis, Qualitatibus primis cum corpore, cum non multum recedant à medio; vt Terra lemnia, & quædam alia terrarum genera; Lapis Bezaar, Gemmæ. Quædam qualitatibus conueniunt cum venenis in extremo calida, vel frigida, ſubſtantia autem cum corpore, vt Allium, Piper, Lactuca, Solanum; Quædam & ſubſtantia & qualitate conueniunt cum venenis, ſed mixtione & præparatione corrigun-

riguntur, vt Viperæ carnes. Quædam & ſubſtantia & qualitate conueniunt cum corpore, vt lac, vinum, oleum, ſed multitudine & vſu diuturno hebetant vim veneni contemperando. Solis qualitatibus agunt, quorum materia eſt ſimilis corpori. Tota ſubſtantia, quorum materia eſt ſimilis veneno, ideo lædunt, ſi in maiori copia ſumantur, magis & minus, pro vt magis & minus pro vt ſubſtantia aut qualitate conueniunt. Quæ diutius perſiſtunt in ſuo robore, accedunt magis ad ſubſtantiam veneni; Quædam etiam ſuperant. Nam materia metallica diutius perdurat incorrupta, quam Plantarum & Animalium.

Venenorum remedia in communi tum euacuantia tum alterantia. Cap. 10.

SI à tota ſubſtantia proprietates oriuntur, ad omnia

venena in communi remedia petenda ſunt ex ijs, quæ ſolis qualitatibus primis vel ſecundis pugnant, tum euacuantia, tum alterantia. Ad ſingula autem quæ tota ſubſtantia cum ſingulis conueniant. At quia difficile eſt ex tempore propriũ remedium habere: excogitata ſunt antidota ex multis compoſita quæ ſingulorum propria ſunt, vt idem ſingulis ſatisfaciat: quod Galenus admittit in Mitridato, & Theriaca: imo vnicum remedium non ſolum ad omnia venena intus & extra illata ſed & ad omnes morbos graues extollit more Circulatorum. Autoritatem dederunt Rex Mitridates, deinde Imperatores Romani.

1. Antid. 1.

Sed cum hodie ſine Methodo vtentibus nõ ſatis reſpondeant promiſſis, cauillantur ingredientia tanquam non legittima, cum tamen hodie medicamenta omnia commodius habean-

beantur quam apud antiquos. Arabes ſimili modo extollunt lapidem Bezaar, Græci Terram lemniam: Hiſpani herbam Scorzoneram. At ſine ratione vti fallax eſt. Hippocrates inquit: Aduerſus malefica Plantarum ſucci in quibus conueniant, id eſt vt Galenus interpratatur à tota ſubſtantia, non enim omnibus omnia conueniunt. Lac ad venena erodentia, nam contemperat, & inſtaurat deperditam ſubſtantiam. *6 in 6. Epi. 5.*

Allium ad frigida, nam odore pertinaci diu perſiſtit, vt Theriaca facit, etiam ad calida diſſipans, eſt enim veluti ignis purgatorius. Vinum ferueſactū ideſt valde calidum ad mediocriter frigida: vel coctum in ſapam ad contemperandam acrimoniam, vt Galenus tradit. An vinum ſimpliciter facit ad ſpiritus reficiendos, præcipue Aqua ardens, nam citiſ- *Ther. 16.*

ſime diffunditur in totũ & diſſipat prauos vapores, & vehiculum eſt cæterorum medicamentorum. Acetum ad diſſecandos glutinoſos ſuccos ex fungis & ad refrigerandum in venenis calidis, vt ad Thapſiã. An præcipue valet ad grummos diſſoluendos & quæcumq. indurata ſunt.

Celſus laudat ad ſanguinem congelatum ex ictu Aſpidis. Sal, vt totam ſubſtantiam maleficorum humorum, & pharmacorum conſumat. Sic Nitrum Chalcitis, Aqua Marina. Paratur hodie oleum ex Chalcantho per diſtillationem: item ex Sulphuris flamma acerrimæ virtutis. quæ in exigua quantitate diluta in iure propinantur. Dioſcorides inquit: Cum venenum incertum eſt, Communibus vtendum. Communia autem ſumuntur à communibus affectibus. Nam plurima venena affectus conſimiles,

gignunt.

gignunt. Inter frigida communi dote recenſetur ſola Terra lemnia. Attrahit hæc tenues humiditates ſua ſiccitate velut ſpongia ſi venenum inuenit, prouocat vomitum. Fiunt cum granis Iuniperi partibus æqualibus catapotia ex oleo auellanæ magnitudinæ; ſuper bibatur Mulſa. Valet vbi venenum in ventriculo. Idem præſtat Bolus armenus, terra Melitenſis: facultate emplaſtica ſimul meatus occludunt. Lapis Bezaar, Fragmenta Gemmarum in tenuiſſimum pollinem molita; Auri & Argenti folia: defendunt Cor ſua ſubſtantia incorruptibili. Non conueniunt hæc venenis craſſis aut ex materia metalica Corigunt putredinem materia imputreſcibili frigida & ſicca, Sed egent vehiculo ex Vino, vt ferantur in venas. Similem facultatem habent inter plantas Tormentillæ radix, & Biſtortæ; Herba ſcorzonera,

2.Anti.8.

9.Simpl. 3.

Con-

1. *Antid.* Condrilla. Inter calida pleraque amara Homero teſte; quod conprobatum eſt longa experientia. Nam partim euacuant digerendo & abſtergendo quãcumque materiam tã calidam quam frigidam, partim alterant frigida. Agaricum ſimul euacuat vi purgatoria humores corruptos. Gentiana, Securidacæ ſemẽ, Abrotonum; & quæ acria ſunt, vt Irio, Eringij radix, Paſtinacæ ſemen, Calamenti ſemen. Nardum Gallicum; Caſtorium; Ferulæ viridis medulla, Flos Rhododendri. Marrubij ſuccus; Laſer; Laſerpitium; Sagapenum; Peucedani ſuccus; Panacis ſuccus & radix; Ariſtolochia longa; Rutæ ſylueſtris ſemen. Betonicæ folia, ſingulorum drachma vna in vino; Polij decoctum; Seſeli; Pix liquida lincta. Antidota, vt Mitridatum; de Scynco; de Sanguinibus. Hæc enim recenſet Dioſcorides, cum non

5.

dum

dum eſſet Theriaca, niſi eam intelligat per Mitridatum magnum. alia recenſentur in libro de Paratu facilibus, vltimo, Auicenna Zedoariam laudat, & Doronicum; Recentiores Angelicam; Dictamum album; Carlinam, quæ Chamæleo albus eſt. Diſſoluunt hæc vim veneni aut inſenſibiliter, aut per ſudorem, aut per vrinam. Inter herbas Scabioſa, Galega. Ad omnia igitur venena, ſiue adhuc in ventriculo fuerint, ſiue iam penetrauerint in venas, indicantur euacuantia virus, & humores ab eo corruptos. Alterantia pro ſingulorum intemperie. Roborantia partes principes ne recipiant, ſed repellant.

Euacuant virus tenue attrahentia; Terra lemnia drachma vna cum vino Smaragdus grana octo, per vomitum. Bezaar grana. 12. per ſudores. Humores corruptos attrahunt Agaricum,

ricum, Rhabarbarum, Centaurium minus ad bilem & pituitam. Cyclamen, Radix Cucumeris ſyl. Elateriũ ad Aquas. Lapis Lazuli, Armerus, Antimonium. præp. ad Melancholicos. Raſis medicamentis purgantibus vtitur, cum vomitoria communia non ſufficiunt. Venæ ſectio vbi vrget inflammatio Auic. Celſus in ictu Scorpionis, inquit quidam ſola venæ ſectione ſanabant. Diſſipantia ſubſtantiam inſenſibiliter ad venena tum calida tum frigida; Acria & amara prædicta tum ſimplicia tum compoſita, vt Theriaca ſæpius in die exhibita Doſi quadrupla, & quintupla.
2. *Antid.* 3. Eligenda autem quæ tota ſubſtantia ſingulis conueniant. At ſi communis curatio ſufficeret, fruſtra autores ſigillatim de ſingulis egiſſent. Si neceſſaria ſigillatim, videtur ſuperflua communis. An occaſio præceps antequam ſpecies veneni
depræ-

depræhendatur. Multa quoque latent ob variam compoſitionem venenorum Paul. At confeſtim multa remedia adhibenda ſunt, & in quibus maiora pericula, efficacioribus vtendum. Dioſc. At ignorata veneni natura, temere adhibebuntur. Celſus concedit aliquando temere agendum. At nihil temere præcepit Hipp. & Si non iuuare, ſaltem non lædere. Pro varietate autem ſymptomatum remedia accommodanda pro vario temperamento & partibus læſis. *2. in 6. Epi. 25.* *2. in 1. Epi. 50.*

Quæ valde odorata ſunt, as ſpirituoſam ſubſtantiam faciũt, vt Moſcus, Ambra Aromata multa: Canfora; Aqua roſacea, Lanſa. His enim ſpiritus venenati alterantur. quia conueniunt in ſubſtantia ſpirituoſa. Ad craſſam autem venenorum ſubſtantiam remedia conueniũt craſſiora, vt Sal, Chalcitis Nitrum, Ad humores quæ medio

medio modo ſe habent, vt amara & acria. in ſingulis autem quæ diuerſas partes reſpiciunt, dicenda ſigillatim in ſingulis. Cum venenum ad Cutem delatum eſt. Aetius frictiones adhibet ex oleo calido: Balnea in Hydræleo: Sudatoria, Hodie ægrum intromittunt in Mulam diſſectam ablatis viſceribus, dum calor natiuus ſubeſt. Calor enim ille attrahit & contemperat. Inunctio arteriarum ex oleo de Scorpionibus compoſitio à Mattiolo Senēſi, prius fouendo loca ox vino maluatico. Remedia igitur ad ſpirituoſam ſubſtantiam ex odorati ſumenda ſunt, Aduerſus humores, purgantia per aluum, vrinam, ſudores aut inſenſibiliter. Aduerſus terreſtria, humectantia ex lactæ, oleo: & expurgantia valida. Si lateant Analogiæ, ſaltem iuuabunt primis qualitatibus vel ſecundis, & communi ſubſtantia quam maxime

xime immutabili. Victus requiritur non tenuis. Nam in prauitate multus conuenit ad contemperandum. Si vires grauentur ob ſymptomata & labores: Potus & ſorbitiones. Celſus inquit. Venena ieiunis nocent magis. Varietate ciborum implendi. Aet. dum venenum in ventre. Raphanus, Salſamentum. Allium, Cæpæ. Vinum recens mari mixtum ad vomitum. Si in habitu: Piſces recentes teneri, Aues coctu faciles. Gallinarum iura & carnes: Porcelli: Vinum album vel ruffum, vetus, odoratiſſimum. Auic. in omnibus lac non prætermittatur. An quia ſi non ad omne venenum, ſaltem ad corrigendas noxas ex Alexipharmacis efficacioribus. Vigilent: nullo modo ſinantur quieſcere vt dormiant, ſed clamore & riſu aſſidue ſtimulentur. Auicenna. Frixiones ad extremas partes ne recurrat vene-

1. Aph. 17.

2. Aph. 11.

De Paratu fac. ult.

venenum intro. Veſtes ſuffumigijs odoratis perfuſæ.

De Cantharidibus, Bupræſti, & Pityocampe.
Cap. 11.

4.*Simpl.* 39. INter animalia venenoſa Cantharides epotæ inflammant & exulceranr. Renes petunt & Veſicam. Conſtant ſubſtantia terrena attenuata, ideo in intinere acquirunt igneam naturam erodentem. contra quam Piper, quod ob tenuitatem ſubſtantiæ cito inceditur & cito extinguitur, vt non tranſeat eius caliditas vltra Iecur. Feruntur Cantharides ad Re-
4.*su.ſa.*6. nes, quia aquoſitate vrinæ facillimè ſoluuntur vt Nitrum, & ob odorem quendam Cedriæ ſimilem, vnde à Renibus alliciuntur: Ideo in parua quantitate & mixtione caſtigatæ vti
3.*Simpl.* liter miſcẽtur diureticis. Hipp.
23. de Internis aff. Cantarides quatuor

tuor abiecto capite & alis in vino albo & modico melle exhibet bis aut ter in die ad Icteritiam. Et ad hydropem Cantharides tres abiecto Capite alis & pedibus in tribus cyatis aquæ poculum componit. Scribit Gal. in Comm. medicum quendam audacem tentaſſe bis nunc integras ſumendo, nunc abiectis illis: ſed vtroſque facto abſceſſu in inferioribus, quo diſrupto melius habere viſos, eſſe, ſed paulo poſt mortuos. Idem Hipp. de Superfætatione, ad vterum purgandum ſubdit in peſſo integras cantharides Cum Cyclamino Nitro, Sandaracha & adipe. Non igitur bene Galenus tradit integras cũ alis & pedibus antidotis miſceri: ſed tantum in Peſſis. Craſſior enim pedum & pennarum ſubſtantia non facile expelli poteſt è corpore. Dioſcorides tamen inquit, à quibuſdam dari pennas & pedes pro remedio

4. *Acu.* 122.

11. *Simpl.*

ad Cantharidas. quia ſcilicet attrahat ob affinitatem: at putandam eſt dari optime caſtigata: Extrinſecus hodie imponantur integræ cum fermento ex aceto ad veſicatoria. Signa huius veneni epoti: Senſus eroſionis ab ore vſque ad veſicam: inflãmantur dextra hypochondria: Vrina ægre redditur ob inflammationem, & ſubinde ſanguinolenta; Deiectiones ſtrigmentoſæ vt in Diſſenteria; Faſtidia; animi deliquium; vertigines; tandem menris alienatio. Ex bupreſti ſapiunt quid ſimile nitro; Stomachi & ventris dolor; poſtea attollitur ſtomachus & venter vt in Timpanite intenditur vniuerſa cutis; Vrina ſupprimitur. Ex Pityocampe ſtatim dolor in ore & palato; vehemens inflãmatio linguæ, ſtomachi & alui cum dolore pruriginoſo; totum corpus æſtuat, faſtidit inter deleteria toto genere, quorum nulla vtilitas

litas intus. Remedia horum omnium eadem. Poſt vomitum ex oleo, vel Maluæ decocto Paſſum ex oleo mixtum; Seuum in aqua decoctum; Hebetantia acrimoniam; Clyſteres ex cremore Alicæ, Tragi, Orizæ, Ptiſanæ. Decocto Maluæ, radicum Altheæ, Seminis Lini, Fænogræci in potu vinum dulce dilutum liberaliter; Paſſum diſſolutis Pineolis, ſemine Cucumeris; Lac; Adeps Anſerinus cum paſſo Carnes Gallinaceæ, Oedinæ, Suillæ maxime pingues & tenerrimæ, incocto Semine Lini. Cerebella porcina, & ius vt vomat Aet. Abluentia Nitrum cum Mulſa bibitum, & per Clyſteres iniectum Diſſoluentia virus. Antidota ex aqua mulſa drachmis quatuor. Panax cum lacte Celſus. Cantharidum alæ & pedes ex melle. Gal. & Aet. Siccantia partes exulceratas; Thuris cortex; Terra

5. *Simpl.* 19.
2. *Antid.* 7.
2. *Antdi.* 7.

Samia

Samia drachmæ quatuor vel drachma vna Aet. cum paſſo; Pulegium ex aqua. Vnguentum irinum, Roſaceum cum Ruthæ decocto. Vitis ramuli recentes cum Paſſo detriti. Extrinſecus ad mitigandos dolores non in initio.

Farina Hordei cum mulſa decocta illita per interualla inunctio totius corporis ex oleo calido, deinde balneum vt ſudet. Priuatim ad Bupreſtim poſt vomitum & Clyſteres. Ficus aridæ comeſtæ, & earum decoctum cum vino; Pyrorum omne genus; lac humanum ex mamilla hauſtum. Ad Pinorum erucas. priuatim oleum melinum aſſumptum pro vomitu.

De Salamandra. Cap. 12.

SAlamandra, quæ & Stellio vocatur ex genere Lacertarium, quas in Etruria Ta-

rantu-

rantulas vocant; venenum continet calidum & humiduin inter putrefacientia; humiditas eſt glutinoſa aquea in igne diutius reſiſtens, quem interim extinguit. Sed in loco calido & humido facile putreſcit; neq. in aqua neque in igne vires amittit. Plinius inquit. Inter omia venenata Salamandræ ſcelus maximum eſt. Nam non vnicum hominem vt Cætera icta, ſed populos necare poteſt. Cum irrepſit in arborem omnia poma inficiens veneno; Qui ederint, necat frigida vi, vt Aconitum; Idem ſi in puteum cadat; Si lignum aut pedem, quo cruſta panis coquitur, tetigerit. Si eius ſaliua partem corporis tetigerit, vel in imo pede, è toto corpore defluunt pili. Signa huius veneni epoti, lingua incēditur; mens turbatur & loquela Tremor. Torpor Horror. Exolutio liuores quoſdam in corpore excitat orbiculatos, *3. Simpl. 22.*

qui tandē aliquando putreſcentes decidunt; quod ſanitatis ſignum eſt apud Auic. Aetius inquit; Primum maculæ albæ per corpus, deinde rubræ, poſtea nigræ cum putrefactione & defluuio capillorum. Quæ Symptomata partim caliditatem, partim frigiditatem atteſtantur.

Curatio eadem quæ ad Cantharidas Dioſc. & Aet. At Auic. vt ad Opium. Priuatim Reſina pinus: Galbanum cum melle linctum Chamæpytis decoctum, in quo nuclei pinei: Oua Teſtudinis marinæ vel terreſtris cocta: Ranarum ius incocta Eryngij radice.

De Rana rubeta. Cap. 13.

RAna rubeta inter calida & humida, ſanguinem corrumpit in flatum & flauam bilem Inſequitur tumor, & pallor buxei coloris: Spirandi difficul-

ficultas: Oris halitus grauis: Singultus; aliquando inuita ſeminis profuſio. Aetius inquit; Febris comitatur, extremæ partes incenduntur; Auicenna inquit, Qui ſanantur, amictunt dentes. Curatio: poſt vomitum Meri potio multa; Harundinis vel Cyperi radices drachmæ duæ cum vino. Pix cum vino Aet. Teſtudinis marinæ ſanguis; Leporis coagulum; & Cuminum cum vino; Exercitatio vehemens & Curſus, ne torpeant membra. Sudatio in furno calido. Aet. Lauatio.

De Lepore marino. Cap. 14.

LEpus marinus inter calida & humida; inflammat, & putrefacit; illinitur ad pilos euellendos Dioſc. Potus olet piſcium virus; Aluus dolore afficitur; Vrinæ ſupprimuntur; ſi quæ redditur, eſt colore purpureo. æger auerſatur omne

genus piſcium; Sudor fœtens & grauis. Vomitus bilioſus, aliquando ſanguinolentus. Aer. Color Arquatus, deinde Plumbeus cum tumore faciei. Plantæ pedum incenduntur. Pudendum tumefactum cohibet vrinam; in progreſſu vrina Cærulea quandoque & ſanguinolenta. Pulmonem exulcerat. Conſtrictio hanelitus, tuſſis ſicca, ſputum ſanguinolentum. Auic. Nicander inquit; qui euadunt, paulatim cõtabeſcunt. Curatio; poſt vomitum & Clyſteres, Mitigantia acrimoniam; Lac aſininum, Caprinum, aut Bubalinum. Paſſum aſſidue potum; Malue radicum & foliorum decoctum; Sanguis Anſerinus calens cum paſſo. Cancri fluuiatiles cum vino; nam ſolos Cancros admittũt inter piſces; ſi reliquos admittant, ſignum eſt ſalutis. Conueniunt euacuãtia humores corruptos. Cyclamini radix drachmis quatuor

Ther. 4.

2. Antid. 7.

tuor

mor in vino: Ellebori nigri drachma vna; Scamonij Scrupuli duo cum mulſa & malipunici granis. Digerentia; Cedria in vino efficax eſt, & Cedrides contriti.

De felle Viperæ, & leopardi.
Cap. 15.

FEl Viperæ inter Calida & ſicca; Sanguinem & Spiritus corrumpit Signa apud Auic. Syncope frequens; parum confert medicina ob celeritatem. Confert vomitus ex Butyro cocto. Poſtea diſſipantia virus; Moſcum in vino & aqua Carnis diſtillatæ: Diamuſcus: Theriaca, Mitridatũ, Bezaar, Scorzonera. Fellis leopardi Signa apud Auic. Vomitus bilis odore & ſapore Aloes. Icteritia. Si intra tres horas non occidit, aliquã eſt ſpes ſalutis, Curatur poſt vomitum exhibita Terra ſigillata cum baccis lauri.

Coagulum Capreoli; Semen Rutæ: Myrrha ex melle nucis magnitudine: euomat iterum. Balneum cum odoriferis.

De Sanguine Taurino, & Meſtruo Mulieris. *Cap. 16.*

SAnguis Taurinus recẽs epotus inſtar Plumbi liquefacti occludit meatus, inter frigida congelantia. Congelat enim dum coagulatur, alioqui nequaquam, quia non excedit in frigore. Sed ob craſſitiem cito congelatur inſito calore expirante. Inſequitur ſpirandi difficultas, & ſtrangulatio, præcluſis meatibus faucium & Tonſillarum vehementi aſtrictione. Lingua rubeſcit: dentes inficiuntur cum veſtigis concreti ſanguinis. Proprius quoque ſanguis è venis egreſſus ſi in aliquo ventre congeletur, vim venenoſam acquirit. Auic. Galenus

5. Hiſt. an. 19.

lenus quoque teſtatur; inſequi animi deliquium; colorem pallidum; pulſum paruum, obſcurum, & freqnentem: anxietatem; exolutionem. an quia ſimul corrumpũtur ſpiritus; Miratur, cur ſanguis maxime familiaris autor ſit tanti mali, cum è ſuis vaſis fuerit effuſus. nam putredo & marcor ſequitur. eſt enim frigidus & aſtringens: vt in Angina teſtatur Hipp. Tanto magis ſi in arterijs congeletur, vt contingit ex ictu Aſpidis. Curatio ad epotum ſanguinem Tauri; Expurgandus per aluum, non per vomitum Dioſc. ne fauces magis claudantur. Diſſoluendi ſunt grummi per acetum: exhibendi Groſſi lacteo ſucco ex poſca. Nitrum: Coagulum quodcumque ex aceto. Laſerpitij radix, ſuccus: Braſſicæ ſemen; Lixiuia è ficu: Conyzæ folia cum pipere; Rubi ſuccus ex aceto. Aluus ſoluenda clyſteribus pin-

6. loc. aff. 4.

4. Acut. 30.

guibus & lubricis Aet. Ijs qui ſeruantur, ſuccedere ſolet alui fluxus ; ideo roborandus ſtomachus & aluus farina hordei illita ex mulſa. Sanguis menſtruus à recentioribus ponitur inter venena; Hypochondriacam melancholiam parit Lunaticos facit, & amentes. Videtur inter veneficia faſcinantium, Nam mulierculæ exhibent ad amatoria. Proſunt Margaritæ ex aqua Meliſſæ aſſumptæ. Balneum tepidum. Nam Margaritæ ſanguinem clarificant, & cor tuentur à prauis humiditatibus.

De Lacte coagulato.
Cap. 17.

LAc coagulatum, ideſt quod intus coagulatur aut ſponte, aut accepto coagulo. Sponte quidem ſi lac craſſius fuerit, vt Bubulum, Vaccinũ aut quod-

cum-

cumque præcalfactum bibatur priuſquam coaguletur, nam refrigeſcens coagulatur, ſeparato ſero. Ex diuturna quoque mora in ventriculo aut coagulatur aut corrumpitur. Ad concretionem inſequitur vno impetu frequens ſtrangulatio. Addit Auicenna Sudorem frigidum, Syncopem, & febrem rigoris; Frigus corporis; pulſum paruum comitatur aliquando ventris inflatio. Ad corruptionem autem, pulſus afflictatio, qualis ex affectu oris ventriculi. Remedia lactis congelati; eadem quæ ſanguinis Taurini. Non vomitio ſed euacuatio per clyſteres. Diſſolutio concreti lactis priuatim fit ex coagulo cum aceto. Aetius inquit: proprium coaguli eſt recens lac coagulare, coagulatum autem diſſoluere, præcipue leporinum. Oppoſito modo ſal lacti recenti impoſitum, tuetur

10. Meth. 11.

à congelatione, Coagulatum autem magis addenſat in Caſeum, ideo fugiendum Dioſc. Calamenti folia arida & ſuccus Laſerpitium ex Poſca; Thymum ex vino. Lixiuia lutoſa, ideſt cum ſuo cinere: Auicenna intelligit; cum iterato cinerem aſſumpſit ex ligno fici.

Ad Lactis corruptionem vomitus: deinde vinum purum bibat cum diatrion pipereon. Ventriculus fouendus ex oleo Nardino.

De Fungis. Cap. 18.

5. Simpl. 19. INter Plantas Fungi repe-riuntur venenoſi. Nam quidam inter deleteria genere ſunt, Nam hi mixtam habent qualitatem putredinoſam.

9. Simpl. Dioſc. inquit oriuntur venenoſi iuxta clauũ rubiginoſum, aut pannum marcidum, aut cauernulam ſerpentis, aut arborem noxiam. Cognoſcuntur, quia

quia continent ſtrigmentum quoddam & pituitam concretam: hi eruti celerrime putreſcunt; Aperti colorem mutant; Qui præterea coctione induran tur, praui ſunt Pli. Cæteri eſui apti ſuauem in iuribus gratiam habent; ſed largius ſumpti nocent. Eorum admodum frigida & humida natura eſt; vt proxime accedant ad Deleteria. Succum gignunt pituitoſum frigidum & craſſum. Inſequitur ſtrangulatio ſuſpendio ſimilis, aut Colera morbus: Ob qualitatem ſcilicet putredinoſam. Scribit Gal. quendam ex Boletis, qui innocentiſſimi putantur, non ſatis coctis, largius aſſumptis, ægrotaſſe, cui os ventriculi preſſum grauatum coarctatumque fuit; difficilis reſpiratio, animi deliquium, ſudor frigidus. Celſus teſtatur Coctione corrigi in oleo feruefactos cum Piri ſurculis pari menſura. Piraſtri quoque fru-

2. Alim. 69.

2. Ali. 69.

ctus, & folia cum fungis decocta reddunt innocua. An quia ſiccant ſuperfluam fungorum humiditatem. Elixi quoque,& inueterati ſale idem patiuntur. Curatio quam primum vomitus ex oleo Dioſc. Raphani aut Rutæ plurimum comedere Aet. Incidentia & abſtergentia valida: Oxymel incocto origano, hyſſopo,ſatureia,deinde inſperſa nitri ſpuma lixiuia è ſarmentis vitis,aut Piraſtri ſurculis crematis cum ſale, poſca, & nitro. Fimus Gallinaceus præcipue albus apud Phylagrium ex aceto potus; aut cum melle delinctus. Fæx vini cocta cum aqua: Atramentum ſutorium ex aceto. Efficacius hodie oleum vitrioli cum aqua Meliſſæ. Meliſſa ex Nitro: Abſynthium cum vino & melle ſumptū & ex aqua potum. Panacis radix,& ſemen in vino, Comedat, Raphanos, Sinapim, Naſturtium. Auic. inquit Muria eſt Teriaca fungorum,

rum, ſæpius detur in potu poſt vomitum: Acidam muriam laudat Dioſc. Succus calamēti: Diatrion pipereon: Diacyminum vinum antiquū merum; Chiſteres acres. Aſſidue foueãtur Hypochendria. Paulus inquit: confert in calidum deſcendere: & crudam farinam hordei hypochondrijs admonere, vbi fit inteſtinorum exulceratio, quæ cõtingit vbi à ſerpente fuerint infecti: Dandum his ficuum decoctum & Abſynthij largo potu, & origanum cum melle, indeque vomendum. Deinde Theriacam bibat, & in calidam aquam demittatur. Aet.

De Aconito. Cap. 19.

Aconitum ponitur inter venena frigida ab Andromacho. Conſentire videtur Dioſcorides, nam recenſet inter Anodina obſtupefacientia poſt Mandragoram. Sed Galenus reponit

Ther. 6.

6. Simpl.

reponit inter putrefacientia, etiam extra impoſitum. Theophraſtus ad putrefaciendum ſcribit artificio parari, vt certis temporibus enecet vſq. ad annum, & biennium qui miſerius intereant Tabe. An vt de fungis dictum eſt, Subſtantia frigida eſt & humida, ſed putredini obnoxia. Eius ſapor compoſitionem indicat: nam cum aſtrictione dulceſcit, & tandem amareſcit. Aet. Inſequitur ad eius frigiditatem & aſtrictionem ſuffocatio vt ex Fungis: grauitas in pectore & præcordijs. Ad caliditatem euaporatio praua ad caput: Vertigo; Lactrimæ: delirium; vt Dioſcorides tradit in Prohemio; Flatus crebri erumpunt: Aetius addit Conſtrictio mandibularum: Morſus oris ſtomachi: dolor lateris: Circa vmbilicum materia quædam innititur: Caput grauatur: Tempora contremiſcunt: oculi turbãtur ſub-

9. Hiſt. pl. 16.

cruen-

cruenti: Lachrimas fundunt: tandem Tremor: concuſſio; tumor totius corporis ſpecie Hydropis.

Curatio; requiritur euacuatio per vomitum, per Clyſteres, & medicamento ex Chamælea. Abſtergentia & diſſipantia ex Origano; Ruta, Marrubio, Abſynthio, Abrotono, Chamæpity cum vino. Coagulum hædi, leporis, hinnuli cum aceto ad grummos diſſoluendos Lixiuia cum vino; incocto etiam Gallinaceo; Iura carnium bubularum pinguia, ex vino. Ad putredinem ſiccantia Scoria ferri, & Ferrum, Auri, Argentum extincta in vino; Semperuiuum. Ad putridam euaporationem; Opobalſami drachma vna cum melle aut lacte addito caſtorio, pipere, & Ruta: æquis ponderibus ex vino. Theoph. Remedium nuſquam eſſe compertum; falſo dici, quoddam aliud naſci, quod

illi

illi reſiſtat; non enim herba, ſed melle & mero & quibuſdam huiuſmodi ſeruari aliquos potuiſſe, & cum multa difficultate.

De Napello, & Toxico. Cap. 20.

NApellus apud Auic. in ſummo calidus & ſiccus, videtur inter Aconiti genera, quæ ſolis venatioribus in vſu erant, magis putrefaciens & inflammans. Inſequitur potanti inflammatio labiorum & linguæ; Oculi egrediuntur; frequens vertigo; Syncope; Crura moueri nequeũt. Qui euadunt, vt plurimum tranſeunt in Tabem; Odor quoque eius quandoque Epilepſiam facit. Eius ſucco imbibuntur ſagittæ, quæ ſtatim interficiunt. Vnde videtur Toxicum Dioſcoridis, à ſagittis nominatum; Nam de eo inquit, inſequitur linguæ & labiorum

biorum inflammatio; furor, qui nequit cœrceri; quare vix Medicinæ locus, raroque euadunt; & qui euadunt, diu decumbunt; & cum ſurrexerint, ſtupidi totam vitam tranſigunt; ſeu vacillantis rationis, id eſt ſtolidi, vt Aetius tradit. Videtur genus lycoctoni indeſcriptum ſolis venatoribus in vſu. Napelli curatio apud Auic. Feſtinatio ad vomitum ex decoctione ſeminis Napi, & Rapæ; frequens potus vini cum butyro vaccino cocto; Cortices Glandium in vino decoctæ;

Bezaar principale remediũ: & medicamen de Moſcho, & Algeduar, ideſt Zedoaria. Ex Bezaar illud præcipue genus, quod filamenta habet, vt Alumen Sciſſile. Quidam laudant radices Capparis; Mus Napelli; forte ſignificat Antoram, cuius radis muſculo ſimimilis propè Napellum. Ad Toxicum

De Cicuta Taxo, Coriandro, Pſyllio, Solano, & Dorycnio. Cap. 21.

CIcuta inter obſtupefacientia frigida & humida : ineſt & calida euaporatio fœtida tentans caput & mentem. Inſequitur Vertigo: oculorum obtenebratio: *S*ingultus : Delirium : Extremorum refrigeratio: denique conuulſio, intercepto ſpiritu ſuffocantur. Dioſc. Comitatur ſegnities & liuor Aet. Curatio per vomitum & Cliſteres poſtea potentiſſimis remedijs. Meri potus per interualla interiecta potione lactis Aſinini aut Bubalini : Abſynthium cum pipere & vino : Caſtorium : Ruta : Menta : Lauri folia: ſemen Vrticæ: Amomum: Cardamomum : Styrax : drachma vna; Laſer ex oleo & Paſſo. Paſſum per ſe largius potum. Hæc partim ad diſſipandum venenum

xicum Dioſcorides: Vinculis cœrcendi, cogantur bibere vinum dulce cum roſaceo, & vomere. Rapi ſemen cum vino: Priuatim Quinque folij radix: Sanguis Hircinus aut Caprinus. Roboris, Fagi, aut Ilicis cortex cum lacte tritus & Mala cotonea. aut ex aqua cum pulegio. Amomum & Balſami ſemen ex vino. Vtriuſque remedia conueniunt: Ad vomitum, pro Butyro, Roſaceum, Semen Rapi in vtroque. Ad putredinem ſiſtendam, ſiccantia, pro cortice Glandium: Quercus, Fagi & Ilicis cortex. Additur Quinque folij radix ſanguis hircinus, Capræ, ſcilicet in puluerem ſiccati: Mala cotonea. Ad Putridas euaporationes pro Moſco & Zedoaria, Amomum & Balſami ſemen.

De

De Cicuta Taxo, Coriandro, Pſyllio, Solano, & Dorycnio. Cap. 21.

CIcuta inter obſtupefacientia frigida & humida: ineſt & calida euaporatio fœtida tentans caput & mentem. Inſequitur Vertigo: oculorum obtenebratio: Singultus: Delirium: Extremorum refrigeratio: denique conuulſio, intercepto ſpiritu ſuffocantur. Dioſc. Comitatur ſegnities & liuor Aet Curatio per vomitum & Cliſteres poſtea potentiſſimis remedijs. Meri potus per interualla interiecta potione lactis Aſinini aut Bubalini: Abſynthium cum pipere & vino: Caſtorium: Ruta: Menta: Lauri folia: ſemen Vrticæ: Amomum: Cardamomum: Styrax: drachma vna; Laſer ex oleo & Paſſo. Paſſum per ſe largius potum. Hæc partim ad diſſipandum venenum

xicum Dioſcorides : Vinculis cœrcendi, cogantur bibere vinum dulce cum roſaceo, & vomere. Rapi ſemen cum vino: Priuatim Quinque folij radix: Sanguis Hircinus aut Caprinus. Roboris, Fagi, aut Ilicis cortex cum lacte tritus & Mala cotonea. aut ex aqua cum pulegio. Amomum & Balſami ſemen ex vino. Vtriuſque remedia conueniunt: Ad vomitum, pro Butyro, Roſaceum, Semen Rapi in vtroque. Ad putredinem ſiſtendam, ſiccantia, pro cortice Glandium: Quercus, Fagi & Ilicis cortex. Additur Quinque folij radix ſanguis hircinus, Capræ, ſcilicet in pulerem ſiccati: Mala cotonea. Ad Putridas euaporationes pro Moſco & Zedoaria, Amomum & Balſami ſemen.

De

De Cicuta Taxo, Coriandro, Pſyllio, Solano, & Dorycnio. Cap. 21.

CIcuta inter obſtupefacientia frigida & humida: ineſt & calida euaporatio fætida tentans caput & mentem. Inſequitur Vertigo: oculorum obtenebratio: *S*ingultus: Delirium: Extremorum refrigeratio: denique conuulſio, intercepto ſpiritu ſuffocantur. ᴅioſc. Comitatur ſegnities & liuor Aet Curatio per vomitum & Cliſteres poſtea potentiſſimis remedijs. Meri potus per interualla interiecta potione lactis Aſinini aut Bubalini: Abſynthium cum pipere & vino: Caſtorium: Ruta: Menta: Lauri folia: ſemen Vrticæ: Amomum: Cardamomum: Styrax: drachma vna; Laſer ex oleo & Paſſo. Paſſum per ſe largius potum. Hæc partim ad diſſipandum venenum

xicum Dioſcorides: Vinculis cœrcendi, cogantur bibere vinum dulce cum roſaceo, & vomere. Rapi ſemen cum vino: Priuatim Quinque folij radix: Sanguis Hircinus aut Caprinus. Roboris, Fagi, aut Ilicis cortex cum lacte tritus & Mala cotonea. aut ex aqua cum pulegio. Amomum & Balſami ſemen ex vino. Vtriuſque remedia conueniunt: Ad vomitum, pro Butyro, Roſaceum, Semen Rapi in vtroque. Ad putredinem ſiſtendam, ſiccantia, pro cortice Glandium: Quercus, Fagi & Ilicis cortex. Additur Quinque folij radix ſanguis hircinus, Capræ, ſcilicet in puluerem ſiccati: Mala cotonea. Ad Putridas euaporationes pro Moſco & Zedoaria, Amomum & Balſami ſemen.

De

De Cicuta Taxo, Coriandro, Pſyllio, Solano, & Dorycnio. Cap. 21.

CIcuta inter obſtupefacientia frigida & humida: ineſt & calida euaporatio fætida tentans caput & mentem. Inſequitur Vertigo: oculorum obtenebratio: *S*ingultus: Delirium: Extremorum refrigeratio: denique conuulſio, intercepto ſpiritu ſuffocantur. Dioſc. Comitatur ſegnities & liuor Aet. Curatio per vomitum & Cliſteres poſtea potentiſſimis remedijs. Meri potus per interualla interiecta potione lactis Aſinini aut Bubalini: Abſynthium cum pipere & vino: Caſtorium: Ruta: Menta: Lauri folia: ſemen Vrticæ: Amomum: Cardamomum: Styrax: drachma vna; Laſer ex oleo & Paſſo. Paſſum per ſe largius potum. Hæc partim ad diſſipandum venenum

illi reſiſtat; non enim herba, ſed melle & mero & quibuſdam huiuſmodi ſeruari aliquos potuiſſe, & cum multa difficultate.

De Napello, & Toxico. Cap. 20.

NApellus apud Auic. in ſummo calidus & ſiccus, videtur inter Aconiti genera, quæ ſolis venatioribus in vſu erant, magis putrefaciens & inflammans. Inſequitur potanti inflammatio labiorum & linguæ; Oculi egrediuntur; frequens vertigo; Syncope; Crura moueri nequeũt. Qui euadunt, vt plurimum tranſeunt in Tabem; Odor quoque eius quandoque Epilepſiam facit. Eius ſucco imbibuntur ſagittæ, quæ ſtatim interficiunt. Vnde videtur Toxicum Dioſcoridis, à ſagittis nominatum; Nam de eo inquit, inſequitur linguæ & labiorum

biorum inflammatio; furor,qui nequit cœrceri; quare vix Medicinæ locus, raroque euadunt; & qui euadunt,diu decumbunt; & cum ſurrexerint, ſtupidi totam vitam tranſigunt; ſeu vacillantis rationis, id eſt ſtolidi, vt Aetius tradit. Videtur genus lycoctoni indeſcriptum ſolis venatoribus in vſu. Napelli curatio apud Auic. Feſtinatio ad vomitum ex decoctione ſeminis Napi, & Rapæ; frequens potus vini cum butyro vaccino cocto; Cortices Glandium in vino decoctæ;

Bezaar principale remediũ: & medicamen de Moſcho, & Algeduar, ideſt Zedoaria. Ex Bezaar illud præcipue genus, quod filamenta habet, vt Alumen Sciſſile. Quidam laudant radices Capparis; Mus Napelli; forte ſignificat Antoram, cuius radis muſculo ſimimilis propè Napellum. Ad Toxicum

xicum Dioſcorides : Vinculis cœrcendi, cogantur bibere vinum dulce cum roſaceo, & vomere. Rapi ſemen cum vino: Priuatim Quinque folij radix: Sanguis Hircinus aut Caprinus. Roboris, Fagi, aut Ilicis cortex cum lacte tritus & Mala cotonea. aut ex aqua cum pulegio. Amomum & Balſami ſemen ex vino. Vtriuſque remedia conueniunt: Ad vomitum, pro Butyro, Roſaceum, Semen Rapi in vtroque. Ad putredinem ſiſtendam, ſiccantia, pro cortice Glandium : Quercus, Fagi & Ilicis cortex. Additur Quinque folij radix ſanguis hircinus, Capræ, ſcilicet in puluerem ſiccati : Mala cotonea. Ad Putridas euaporationes pro Moſco & Zedoaria, Amomum & Balſami ſemen.

De

De Cicuta Taxo, Coriandro, Pſyllio, Solano, & Dorycnio. Cap. 21.

CIcuta inter obſtupefacientia frigida & humida: ineſt & calida euaporatio fætida tentans caput & mentem. Inſequitur Vertigo: oculorum obtenebratio: Singultus: Delirium: Extremorum refrigeratio: denique conuulſio, intercepto ſpiritu ſuffocantur. Dioſc. Comitatur ſegnities & liuor Aet. Curatio per vomitum & Cliſteres poſtea potentiſſimis remedijs. Meri potus per interualla interiecta potione lactis Aſinini aut Bubalini: Abſynthium cum pipere & vino: Caſtorium: Ruta: Menta: Lauri folia: ſemen Vrticæ: Amomum: Cardamomum: Styrax: drachma vna; Laſer ex oleo & Paſſo. Paſſum per ſe largius potum. Hæc partim ad diſſipandum venenum

nenum & vapores: partim ad contemperandum. Aetius, cogendi ad motum & curſum.

Ex Taxo frigus vniuerſo corpori, & ſtrangulatio ſuperuenit, & celer interitus: Remedia eadem quæ Cicutæ.

Coriandrum viride hauſtum depræhenditur: Fætore; mentem perturbat vt in hebrijs; vocem exaſperat. His poſt vomitum ex oleo Irino, Merum prodeſt per ſe & cum Aſynthio potum. Qua in oleo conquaſſata cum Muria; & ipſa per ſe Muria. Ius ſalſum ex Galliana
a. Anti. 7. & Anſere. Paſſum cum lixiuia. Iuuantur vino puro & iure pingui.

Pſyllium toti corpori torporem cum exolutione & mærore inducit, animum deſpondent. Remedia eadem, quæ ad Coriandrum. Abſtergentia cum contemperantibus. Meſues eius mucillaginem frigidam eſſe; Seminis medullam venenum eſſe

eſſe calidum & ſiccum in quarto gradu.

Solanum ſoporiferum & Manicum inter frigida cum euaporatione calida: Mentem perturbant maxime: Manicum.
Iuuat poſt vomitum aqua mulſa copioſa potui data. Dioſc.

Dorycnium Dioſc. inquit. Quidam Solanum manicum vocant; Somniferum eſt, & copioſius hauſtum mortem inducit. Epotum lactis ſaporem refert, ſingultus continuos ciet; humor ad linguam erumpit; Sanguinis reiectio, deiectiones muccoſæ vt diſſentericis. Curatur vomitu Clyſteribus Aqua mulſa, Lacte Caprino, Aſinino. Vinum dulce cũ aniſo tepidum; Amygdalæ amaræ, Gallinacea pectora; Conchilia omnia tum cruda, tum toſta; Locuſtæ marinæ, Cammari, & eorum iuſcula. Lac bubulum, Paſſum, 2. Anti. 7.
& Conchiliorum ius.

De Hyoſcyamo. Mandragora & Opio. Cap. 22.

HYoſcyamus inter ſopori-fera abalienationem mo-uet hebrijs ſimilem, ſed facilè
s. Simpl. medicamentis cædit Dioſc. Galenus inquit. Cui ſemen atrum eſt, inſaniam & ſoporem affert; Cui mediocriter flauum, propinquam facultatem obtinet; Cui album, ad ſanationes commodiſſimum. Aet. Inſequitur cum delirio corporis iactatio, diſtortio; hinc animi deliquiũ; oculorum rubor; pruritus; deinde tremor; ſuntque omnino deliri; & putant ſe flagris corpore cædi.

Curatio facilis. Abſtergentia & contemperantia. Aqua mulſa capioſe data; Vinum ſalſum cum adipe ſuillo recenti; & paſſo.

Semen Vrticæ: Nitrum ex aqua. Diſsipantia: Sinapis, Naſtur-

ſturtium ; Cepa ; Allium ex vino . Contemperantia ; Lac aſininum : Caprinum Bubalinum, Muliebre . Decoctum ficuum aridorum; Nuclei pinei; Semen Cucumeris cum paſſo ; Intubus ſylueſtris . Poſtea ſinendi quieſcere vt concoquatur veluti qui vinum hauſerunt .

Mandragoras inter ſoporiſera ; Gal. frigidum in tertio ponit ; Radicis corticem habere aliquid caliditatis & ſiccitatis ; Poma humiditatis . MORION tertia ſpecies vſum rationis intercipit Dioſc.

Inſequitur ijs qui hauſerunt, confeſtim ſopor; exolutio; vehemens veternus non differens à lethargo . Aetius inquit ; Non latere poteſt libentem odore grauì & nauſeabundo: nam potio amarulenta & iniucunda . ſegnes fiunt, languidi & triſtes; refrigerati in veternoſum ſoporem incidunt ; Si quis excitet , vix audiunt , & excitati iterum

rela-

relabuntur. Quidam non incaleſcunt, ſed mente perturbati, obliuioſi & tardi ſoporantur. Vtilis tamen ad multa, ad dolores, inſomnes; ad triſtes, anxios: ægrotos ſe ſtrangulare volentes, radix in potu mane minori pondere, quam vt inſaniam faciat ideſt minus quam drachma vna. ex libro de locis in homine. Ad conceptus in peſsis emollientibus.

r. Morb. mul.

Curatio antequam in ſoporem incidant; per vomitum; Aqua mulſa; poſtea Nitrum & Abſynthium ex vino dulci, aut Paſſo. Capiti repellentia ex Oxyrhodino perfuſo. Exercitatio; Olfacere acria excitantia; Eupatorium, piper, Sinapi, Caſtorium, Rutã in aceto tritam. Pix liquida; nidor lucernarum extinctarum inter excitantia. Si ægrè excitentur, Sternutatoria, & cõmunia auxilia, Aetius inquit. Dum perturbati poſt vomitum; Coriandrum, Pule-

gium

gium trita ex aqua calida: aut ſoluentia ventrem per clyſteres. Soporatis poſt vomitum Origanum ex aqua frigida valde iuuat.

Ad Mandragoræ fructus immaturos maius periculum. Ardor inſequitur in ſuperficie corporis: exulceratio oris & linguæ: ſiccitas & anhelatio. Si ſtatim auxilium non afferatur, conuulſi pereunt. Facile curantur aqua cum Theriaca Andromachi: Natatio in aqua frigida. Ad inſaniã antidotum eſt radix cum Solano manico pota Dioſc.

Opium, ideſt Nigri papaueris lachrima inter obſtupefacientia validiora frigidum in quarto gradu. Semen tamen innoxium etiam nigri: Succus inualidior, adhuc amplius Capitum decoctio. Aliqua caliditas admixta ex ſapore amaro, odore, & ex effectis. Erui *6. Simpl.*

magnitudine ſumptum, dolores aufert: ſomnum conciliat DIOSC. fluxiones ſiſtit. Si copioſius, nocet, & lethargum inducit. Hodie tamen apud Turcas & Indos ſumitur frequēti vſu vſq. ad drachmam vnam ad laſſitudines tollendas ex labore, & animi faſtidia: nam poſt ſoporē validiores & alacriores redduntur, vt ex vini potu. Forte Opium id non ex nigro papauere habetur, ſed ex albo, vt teſtatur Garzias luſitanus in Cambaia Indiæ parari: & Bellonius in Paphlagonia Cappadociæ Apud Turcas & Perſas Aphion vocant. Aut eſt Meconium ex tuſis calicibus & folijs. Nam Opium ex nigri lachrima non vbiq. habetur: quale eſt Tebaicum.
1. *Antid.* Inſequitur ſopor cum
2. vertigine, & pruritus vehemēs, vt aliquando excitet: Corpus redolet Opium. Aetius inquit: latere non poteſt ſumentem ob ſaporis proprietatē & graueolentiam,

lentiam, quam ſentiunt & aſtan
tes exhalantem ex toto corpo-
re: Inferior maxilla laxatur: la-
bra tumeſcunt: ſingultus: Naſus
diſtorquetur: Pallor: Vngues
liuidi: Præcordia diuelluntur:
Reſpiratio parua, frigida: in
fine etiam Conuulſio; inuentus
in ijs eſt ſanguis congelatus in
Corde; Eius curatio eſt vomi-
tus ex oleo & Clyſteres acres;
Deinde partim digerẽtia & in-
cidentia, partim refrigerantia
& contemperantia; Acetum
mulſum cum ſale: Mel cum Ro-
ſaceo calido; Acetum per ſe
calidum; Nitrum ex aqua;
Vinum merum copioſum cum
Abſynthio, aut Cinnamomo,
Origanum cum lixiuia aut Paſ-
ſo; Rutæ ſylueſtris ſemen; Piper;
Panax cum vino; Caſtorium;
Satureia cum aceto mulſo; Ol-
factoria Aet. his maxime pro-
ficere vt in cæteris omnibus
Theriacam cũ vino at non ante
vomitum. Balnea & fomenta

ex aqua calida ad pruritus tollendos; Poſt lauacrum iura pinguia cum vino aut Paſſo; Medulla ceruina ex oleo pota.

De Sardoa herba, & Ixia. *Cap.* 23.

SArdoa herba, vulgo Apium riſus, inter calida mordentia; Inſequitur mentis alienatio & conuulſio faciei in ſpeciem ridentis, affecto ſcilicet cerebro & neruis ad faciem tendentibus, vnde mors cum riſu. Curatur per vomitum, & abſtergentibus, & mitigantibus acrimoniam. Peculiariter conuenit Aqua mulſa, & lac liberalius epota. Extrinſecus ad conuulſiones irrigatio & perunctio à pinguibus totum corpus calfacientibus. Balneum ex Hydræleo; multum perfricare & inungere, vt in cæteris conuulſionibus. Aetius Caſtorium cum Paſſo exhibet, vel per ſe,

in potu. Non placent Conciliatoris remedia; Vinum ad hebrietatem ſumptum & ſuccus Meliſſophylli ex aceto: quia Vinum, & Acetum neruis inimica.

Ixia, id eſt Chamæleonis viſcum inter Calida inflammantia: odor & guſtus Ocimo ſimilis. Inſequitur bibentem vehemens linguæ inflammatio; delirium; Suppreſſio omnium excrementorum: ſtrepitus cum animi deliquio: Inteſtina latrant; quia mordet & ſua viſcoſitate occludit. Non abſimilia Symptomata fiunt ex Chamæleonis potu; Aetius inquit, Morſus ventris & linguæ tumor cum rugitibus inteſtinorum: Facies diſtorquetur: Vomitus ſpumoſus; tremores; concuſſiones; conuulſiones; vocis interceptio; Strangulatio. Vtilis tamen eſt tum radix tum fructus ſapa conditus ad Peſtilentiã: Carolo Galliæ Regi oſtenſus:

Aſininum, Bubulum calidum potum etiam in ore detentum: vbi eius copia fuerit, non aliud deſideratur. Interponendũ potionibus aſtringentibus. Abſtergentia & diſſipantia: Lixiuium cum Origano: Serpillum in lacte coctum.

Elleborum album. Thapſia: Elaterium: Agaricum nigrum inter calida purgantia & inflammantia. Inſequitur aut ſtrangulatio; aut immodica deiectio. Vtrumque perducit ad ſyncopem, & caſum virtutis: ſudorem frigidum; conuulſionem, cal. Ex Elleboro Pulſus ante vomitum latus, rarus, tardus, languidus: Dum vomunt & diuelluntur, inæqualis, inordinatus: Qui in ſyncopem, aut conuelluntur, Singultiunt, Pulſus paruus languidus, inordinatus, creber. Qui ſtrangulantur, languidus, inordinatus, inæqualis, non celer, nec frequens, ſed vndoſus, tenſus. Cu-

De Pulſ. ad Tir. vlt.

ratio

ratio ad ſuffocationem vt in Fungis Vomitu per oleũ, Aquã tepidam plurimam: Cliſteres acres Auic. ex Colocyntide, vt deſcendat materia. Aet. ſi valde vexentur ſtraugulatione, Cremoris Veratri Cyatos tres offerre, nam adiuuat purgationem: Si non ſuccedat clyſter acerrimus: Galbani obolos tres deuorandos, vt ſedetur ſtrangulatio aut ſternutatoriũ forte aſſidue per lectum penſilem agitando pennis immiſſis. Si ſingultiunt in media purgatione, aquam mulſam aut aquam tepidam: rutæ decoctum aut adiecto oleo. Irritandus vomitus penna ex oleo Irino. Si violentus ſingultus, ſternutatoria. Cucurbitula ad ſpinam: Vincula ad extremas partes in aqua calida. Si conuulſio, fricatio partiũ ex oleo Sicionio & alijs relaxantibus, Balneum ex Hydræleo. Ad ſuperfluam purgationem, Aſtringentia dicta in

Aſininum, Bubulum calidum potum etiam in ore detentum: vbi eius copia fuerit, non aliud deſideratur. Interponendũ potionibus aſtringentibus. Abſtergentia & diſſipantia: Lixiuium cum Origano: Serpillum in lacte coctum.

Elleborum album. Thapſia: Elaterium: Agaricum nigrum inter calida purgantia & inflammantia. Inſequitur aut ſtrangulatio; aut immodica deiectio. Vtrumque perducit ad ſyncopem, & caſum virtutis: ſudorem frigidum; conuulſionem, cal. Ex Elleboro Pulſus ante vomitum latus, rarus, tardus, languidus: Dum vomunt & diuelluntur, inæqualis, inordinatus: Qui in ſyncopem, aut conuelluntur, Singultiunt, Pulſus paruus languidus, inordinatus, creber. Qui ſtrangulantur, languidus, inordinatus, inæqualis, non celer, nec frequens, ſed vndoſus, tenſus. Cu-

De Pulſ. ad Tir. vlt.

ratio

ratio ad ſuffocationem vt in Fungis Vomitu per oleũ, Aquã tepidam plurimam: Cliſteres acres Auic. ex Colocyntide, vt deſcendat materia. Aet. ſi valde vexentur ſtrangulatione, Cremoris Veratri Cyatos tres offerre, nam adiuuat purgationem: Si non ſuccedat clyſter acerrimus: Galbani obolos tres deuorandos, vt ſedetur ſtrangulatio aut ſternutatoriũ forte aſſidue per lectum penſilem agitando pennis immiſſis. Si ſingultiunt in media purgatione, aquam mulſam aut aquam tepidam: rutæ decoctum aut adiecto oleo. Irritandus vomitus penna ex oleo Irino. Si violentus ſingultus, ſternutatoria. Cucurbitula ad ſpinam: Vincula ad extremas partes in aqua calida. Si conuulſio, fricatio partiũ ex oleo Sicionio & alijs relaxantibus, Balneum ex Hydræleo. Ad ſuperfluam purgationem, Aſtringentia dicta in

Aſininum, Bubulum calidum potum etiam in ore detentum: vbi eius copia fuerit, non aliud deſideratur. Interponendũ potionibus aſtringentibus. Abſtergentia & diſſipantia: Lixiuium cum Origano: Serpillum in lacte coctum.

Elleborum album: Thapſia: Elaterium: Agaricum nigrum inter calida purgantia & inflammantia. Inſequitur aut ſtrangulatio; aut immodica deiectio. Vtrumque perducit ad ſyncopem, & caſum virtutis: ſudorem frigidum; conuulſionem, cal. Ex Elleboro Pulſus ante vomitum latus, rarus, tardus, languidus: Dum vomunt & diuelluntur, inæqualis, inordinatus: Qui in ſyncopem, aut conuelluntur, Singultiunt, Pulſus paruus languidus, inordinatus, creber. Qui ſtrangulantur, languidus, inordinatus, inæqualis, non celer, nec frequens, ſed vndoſus, tenſus. Cu-

De Pulſ. ad Tir. vlt.

ratio

ratio ad ſuffocationem vt in Fungis Vomitu per oleũ, Aquã tepidam plurimam : Cliſteres acres Auic. ex Colocyntide, vt deſcendat materia. Aet. ſi valde vexentur ſtraugulatione, Cremoris Veratri Cyatos tres offerre, nam adiuuat purgationem: Si non ſuccedat clyſter acerrimus: Galbani obolos tres deuorandos, vt ſedetur ſtrangulatio aut ſternutatoriũ forte aſſidue per lectum penſilem agitando pennis immiſſis. Si ſingultiunt in media purgatione, aquam mulſam aut aquam tepidam : rutæ decoctum aut adiecto oleo. Irritandus vomitus penna ex oleo Irino. Si violentus ſingultus, ſternutatoria. Cucurbitula ad ſpinam: Vincula ad extremas partes in aqua calida. Si conuulſio, fricatio partiũ ex oleo Sicionio & alijs relaxantibus, Balneum ex Hydræleo. Ad ſuperfluam purgationem, Aſtringentia dicta in

Aſininum, Bubulum calidum potum etiam in ore detentum: vbi eius copia fuerit, non aliud deſideratur. Interponendũ potionibus aſtringentibus. Abſtergentia & diſſipantia: Lixiuium cum Origano: Serpillum in lacte coctum.

Elleborum album: Thapſia: Elaterium: Agaricum nigrum inter calida purgantia & inflammantia. Inſequitur aut ſtrangulatio; aut immodica deiectio. Vtrumque perducit ad ſyncopem, & caſum virtutis: ſudorem frigidum; conuulſionem, cal. Ex Elleboro Pulſus ante vomitum latus, rarus, tardus, languidus: Dum vomunt & diuelluntur, inæqualis, inordinatus: Qui in ſyncopem, aut conuelluntur, Singultiunt, Pulſus paruus languidus, inordinatus, creber. Qui ſtrangulantur, languidus, inordinatus, inæqualis, non celer, nec frequens, ſed vndoſus, tenſus. Curatio

De Pulſ. ad Tir. vlt.

ratio ad ſuffocationem vt in Fungis Vomitu per oleũ, Aquã tepidam plurimam: Cliſteres acres Auic. ex Colocyntide, vt deſcendat materia. Aet. ſi valde vexentur ſtrangulatione, Cremoris Veratri Cyatos tres offerre, nam adiuuat purgationem: Si non ſuccedat clyſter acerrimus: Galbani obolos tres deuorandos, vt ſedetur ſtrangulatio aut ſternutatoriũ forte aſſidue per lectum penſilem agitando pennis immiſſis. Si ſingultiunt in media purgatione, aquam mulſam aut aquam tepidam: rutæ decoctum aut adiecto oleo. Irritandus vomitus penna ex oleo Irino. Si violentus ſingultus, ſternutatoria. Cucurbitula ad ſpinam: Vincula ad extremas partes in aqua calida. Si conuulſio, fricatio partiũ ex oleo Sicionio & alijs relaxantibus, Balneum ex Hydræleo. Ad ſuperfluam purgationem, Aſtringentia dicta in

ex aqua calida ad pruritus tollendos; Poſt lauacrum iura pinguia cum vino aut Paſſo; Medulla ceruina ex oleo pota.

De Sardoa herba, & Ixia.
Cap. 23.

SArdoa herba, vulgo Apium riſus, inter calida mordentia; Inſequitur mentis alienatio & conuulſio faciei in ſpeciem ridentis, affecto ſcilicet cerebro & neruis ad faciem tendentibus, vnde mors cum riſu. Curatur per vomitum, & abſtergentibus, & mitigantibus acrimoniam. Peculiariter conuenit Aqua mulſa, & lac liberalius epota. Extrinſecus ad conuulſiones irrigatio & perunctio à pinguibus totum corpus calfacientibus. Balneum ex Hydræleo; multum perfricare & inungere, vt in cæteris conuulſionibus. Aetius Caſtorium cum Paſſo exhibet, vel per ſe

in

in potu. Non placent Conciliatoris remedia; Vinum ad hebrietatem ſumptum & ſuccus Meliſſophylli ex aceto: quia Vinum, & Acetum neruis inimica.

Ixia, id eſt Chamæleonis viſcum inter Calida inflammantia: odor & guſtus Ocimo ſimilis. Inſequitur bibentem vehemens linguæ inflammatio; delirium; *S*uppreſſio omnium excrementorum: ſtrepitus cum animi deliquio: Inteſtina latrant; quia mordet & ſua viſcoſitate occludit. Non abſimilia *S*ymptomata fiunt ex Chamæleonis potu; Aetius inquit, Morſus ventris & linguæ tumor cum rugitibus inteſtinorum: Facies diſtorquetur: Vomitus ſpumoſus; tremores; concuſſiones; conuulſiones; vocis interceptio; Strangulatio. Vtilis tamen eſt tum radix tum fructus ſapa conditus ad Peſtilentiã: Carolo Galliæ Regi oſten-

ſus; vnde Carlina vulgo appellatur Curatur Ixiæ noxa vomitu; Clyſteribus; medicamento purgante ex Chamælea, aut Thapſia, aut Abſynthij ſucco cum aqua mulſa. Incidentia & digerentia: Acetum calidum potum. Abſynthium ex vino largiore quam aqua aut aceto mulſo: Semen Rutæ ſyl. Laſeris radix. Tragoriganum: Mitigantia. Lac: Therebinthina: Nuces iugulandes cum vino, Ad Chamæleonem Aet. Remedia quæ ad Fungos: Cum euomuerint, lac recens mulctum ſæpe exhibeto: & aluum cum lubricis infuſis decocto Fænograeci, Altheæ Præcordijs fomenta & calfactoria adhibeto.

De Ephemero: Elleboro albo: Thaſpia; Elaterio, & Agarico nigro. Cap. 24.

EPhemerum Colchicum differt ab Hermodactilo colore

lore nigricante aut ruffo. inter calida purgantia, erodentia: Sapor ineſt dulcis non in ſuauis, ſub quo vis deleteria occultatur. Inſequitur pruritus toto corpore, vt punctis ab Vrtica; roſio in inteſtinis; æſtus ventriculi cum ingenti grauitate: Succedit excretio per aluum ſtrigmentoſa & ſanguinolenta. Suffocat Fungorum more. Ob inflammationem ventriculi. Curatur antequam ingraueſcant ſimptomata, poſt vomitum & Clyſteres; adhibenda vehementer aſtringentia & hebetantia acrimoniam. Abſtergentia & diſſipantia. Aſtringentia decoctum foliorũ Quercus, Glandium, Malicorij: Polygoni ſuccus. Ramorum vitis; Rubi, Ferulæ recentis medulla: Myrthus in vino: eius baccæ in aqua tritæ & maceratæ expreſſo ſucco. Caſtanearum tunica media cruda in ſucco ex prædictis iniecta. Mitigantia acrimoniam: Lac

Aſininum, Bubulum calidum potum etiam in ore detentum: vbi eius copia fuerit, non aliud deſideratur. Interponendũ potionibus aſtringentibus. Abſtergentia & diſſipantia: Lixiuium cum Origano: Serpillum in lacte coctum.

Elleborum album. Thapſia: Elaterium: Agaricum nigrum inter calida purgantia & inflammantia. Inſequitur aut ſtrangulatio; aut immodica deiectio. Vtrumque perducit ad ſyncopem, & caſum virtutis: ſudorem frigidum; conuulſionem, cal. Ex Elleboro Pulſus ante vomitum latus, rarus, tardus, languidus: Dum vomunt & diuelluntur, inæqualis, inordinatus: Qui in ſyncopem, aut conuelluntur, Singultiunt, Pulſus paruus languidus, inordinatus, creber. Qui ſtrangulantur, languidus, inordinatus, inæqualis, non celer, nec frequens, ſed vndoſus, tenſus. Cu-

De Pulſ. ad Tir. vlt.

ratio

ratio ad ſuffocationem vt in Fungis Vomitu per oleũ, Aquã tepidam plurimam: Cliſteres acres Auic. ex Colocyntide, vt deſcendat materia. Aet. ſi valde vexentur ſtrangulatione, Cremoris Veratri Cyatos tres offerre, nam adiuuat purgationem: Si non ſuccedat clyſter acerrimus: Galbani obolos tres deuorandos, vt ſedetur ſtrangulatio aut ſternutatoriũ forte aſſidue per lectum penſilem agitando pennis immiſſis. Si ſingultiunt in media purgatione, aquam mulſam aut aquam tepidam: rutæ decoctum aut adiecto oleo. Irritandus vomitus penna ex oleo Irino. *S*i violentus ſingultus, ſternutatoria. Cucurbitula ad ſpinam: Vincula ad extremas partes in aqua calida. Si conuulſio, fricatio partiũ ex oleo Sicionio & alijs relaxantibus, Balneum ex Hydræleo. Ad ſuperfluam purgationem, Aſtringentia dicta in

refrigeratio; Torpor; Delirium: Sonnolenti, Strangulatio. Curatur per humectantia & relaxantia, vt vomant. ex Mulſa, decocto Maluæ; Ficuum: oleo amaracino: Irino. Narciſſino; Liliaceo. Lac calidum: Seſama in vino.

Lixiuium è ſarmenti. Oſſa perſici cum decocto Hordei; Oua columbarum cum Thure; cummi prunorum, Vlmi, aut ex folijs cum aqua tepida. Medicamenta purgantia ex ſucco Thapſiæ, vel Scamonio cum aqua mulſa; & Clyſteres; Prouocantia vrinam. Prohibeatur ſonnus.

Lithargyrus ſiccitate emplaſtica ſimiliter occludit vt Ceruſſa. Sed caliditatis veſtigium retinet ex vſtione; vnde exulcerat pondere. Inſequitur grauitas in Ventriculo inteſtinis, Viſceribus; Tormina vehementia; Vrinæ ſuppreſsio. Corpus intumeſcit; Color Plumbeus.

Aet. addit. Articuli incenduntur & ardent. Voluulosa tormina;ad finem ſuffocatio ſequitur. Auic. grauatur lingua; Retinetur non ſolum Vrina ſed & Stercus; Aliquando ſuperuenit fluxus ventris, exulceratis inteſtinis. Egreditur aliquando anus in ſuperioribus inflatio: Quaſi glandula lapidea extuberat. *S*puma in ore; conſtrictio anhelitus, aliquando præfocatur. Idem fieri ex limatura Plumbi; at Pila plumbea innoxia. scobes autem in Ceruſſam conuertitur.

Curatio; poſt vomitum & Clyſteres lubricantes; expurgantia & vrinam inpellentia. Peculiare; Hormini Syl. ſemen & Myrrha; Abſynthium: Hyſſopum; Apij ſemen, Piper, ligustri flos ex vino. Palumbi fimũ aridum cũ Nardo & vino Dioſc. Aet. propinat cum vino & oleo. Auicenna purgat cum ſcamonio ex aqua mulſa; Sanitatis

ſignum

refrigeratio; Torpor; Delirium: Sonnolenti, Strangulatio. Curatur per humectantia & relaxantia, vt vomant. ex Mulſa, decocto Maluæ, Ficuum: oleo amaracino: Irino: Narciſſino, Liliaceo. Lac calidum: Seſama in vino.

Lixiuium è ſarmenti. Oſſa perſici cum decocto Hordei; Oua columbarum cum Thure; cummi prunorum, Vlmi, aut ex folijs cum aqua tepida. Medicamenta purgantia ex ſucco Thapſiæ, vel Scamonio cum aqua mulſa; & Clyſteres; Prouocantia vrinam. Prohibeatur ſonnus.

Lithargyrus ſiccitate emplaſtica ſimiliter occludit vt Ceruſſa. Sed caliditatis veſtigium retinet ex vſtione; vnde exulcerat pondere. Inſequitur grauitas in Ventriculo inteſtinis, Viſceribus; Tormina vehementia; Vrinæ ſuppreſsio. Corpus intumeſcit; Color Plumbeus.

Aet. addit. Articuli incenduntur & ardent. Voluulоſa tormina;ad finem ſuffocatio ſequitur. Auic. grauatur lingua; Retinetur non ſolum Vrina ſed & Stercus; Aliquando ſuperuenit fluxus ventris, exulceratis inteſtinis. Egreditur aliquando anus in ſuperioribus inflatio: Quaſi glandula lapidea extuberat. Spuma in ore; conſtrictio anhelitus, aliquando præfocatur. Idem fieri ex limatura Plumbi; at Pila plumbea innoxia. ſcobes autem in Ceruſſam conuertitur.

Curatio; poſt vomitum & Clyſteres lubricantes; expurgantia & vrinam inpellentia. Peculiare; Hormini Syl. ſemen & Myrrha; Abſynthium: Hyſſopum; Apij ſemen, Piper, ligustri flos ex vino. Palumbi fimũ aridum cũ Nardo & vino Dioſc. Aet. propinat cum vino & oleo. Auicenna purgat cum ſcamonio ex aqua mulſa; Sanitatis

ſignum

refrigeratio; Torpor; Delirium: Sonnolenti, Strangulatio. Curatur per humectantia & relaxantia, vt vomant. ex Mulſa, decocto Maluæ, Ficuum: oleo amaracino: Irino. Narciſſino, Liliaceo. Lac calidum: Seſama in vino.

Lixiuium è ſarmenti. Oſſa perſici cum decocto Hordei; Oua columbarum cum Thure; cummi prunorum, Vlmi, aut ex folijs cum aqua tepida. Medicamenta purgantia ex ſucco Thapſiæ, vel Scamonio cum aqua mulſa; & Clyſteres; Prouocantia vrinam. Prohibeatur ſonnus.

Lithargyrus ſiccitate emplaſtica ſimiliter occludit vt Ceruſſa. Sed caliditatis veſtigium retinet ex vſtione; vnde exulcerat pondere. Inſequitur grauitas in Ventriculo inteſtinis, Viſceribus; Tormina vehementia; Vrinæ ſuppreſsio. Corpus intumeſcit; Color Plumbeus.

Aet. addit. Articuli incenduntur & ardent. Voluulosa tormina;ad finem ſuffocatio ſequitur. Auic. grauatur lingua; Retinetur non ſolum Vrina ſed & Stercus; Aliquando ſuperuenit fluxus ventris, exulceratis inteſtinis. Egreditur aliquando anus in ſuperioribus inflatio: Quaſi glandula lapidea extuberat. Spuma in ore; conſtictio anhelitus, aliquando præfocatur. Idem fieri ex limatura Plumbi; at Pila plumbea innoxia. ſcobes autem in Ceruſſam conuertitur.

Curatio; poſt vomitum & Clyſteres lubricantes; expurgantia & vrinam inpellentia. Peculiare; Hormini Syl. ſemen & Myrrha; Abſynthium: Hyſſopum; Apij ſemen, Piper, ligustri flos ex vino. Palumbi fimũ aridum cũ Nardo & vino Dioſc. Aet. propinat cum vino & oleo. Auicenna purgat cum ſcamonio ex aqua mulſa; Sanitatis

ſignum

refrigeratio; Torpor; Delirium: Sonnolenti, Strangulatio. Curatur per humectantia & relaxantia, vt vomant. ex Mulſa; decocto Maluæ; Ficuum: oleo amaracino: Irino. Narciſſino; Liliaceo. Lac calidum: Seſama in vino.

Lixiuium è ſarmenti. Oſſa perſici cum decocto Hordei; Oua columbarum cum Thure; cummi prunorum, Vlmi, aut ex folijs cum aqua tepida. Medicamenta purgantia ex ſucco Thapſiæ, vel Scamonio cum aqua mulſa; & Clyſteres; Prouocantia vrinam. Prohibeatur ſonnus.

Lithargyrus ſiccitate emplaſtica ſimiliter occludit vt Ceruſſa. Sed caliditatis veſtigium retinet ex vſtione; vnde exulcerat pondere. Inſequitur grauitas in Ventriculo inteſtinis, Viſceribus; Tormina vehementia; Vrinæ ſuppreſsio. Corpus intumeſcit; Color Plumbeus.

Aet.

Aet. addit. Articuli incenduntur & ardent. Voluulosa tormina;ad finem ſuffocatio ſequitur. Auic. grauatur lingua; Retinetur non ſolum Vrina ſed & Stercus; Aliquando ſuperuenit fluxus ventris, exulceratis inteſtinis. Egreditur aliquando anus in ſuperioribus inflatio: Quaſi glandula lapidea extuberat. Spuma in ore; conſtictio anhelitus, aliquando præfocatur. Idem fieri ex limatura Plumbi; at Pila plumbea innoxia. ſcobes autem in Ceruſſam conuertitur.

Curatio; poſt vomitum & Clyſteres lubricantes; expurgantia & vrinam inpellentia. Peculiare; Hormini Syl. ſemen & Myrrha; Abſynthium: Hyſſopum; Apij ſemen, Piper, ligustri flos ex vino. Palumbi fimũ aridum cũ Nardo & vino Dioſc. Aet. propinat cum vino & oleo. Auicenna purgat cum ſcamonio ex aqua mulſa; Sanitatis ſignum

Aſininum, Bubulum calidum potum etiam in ore detentum: vbi eius copia fuerit, non aliud deſideratur. Interponendũ potionibus aſtringentibus. Abſtergentia & diſſipantia: Lixiuium cum Origano: Serpillum in lacte coctum.

Elleborum album. Thapſia: Elaterium: Agaricum nigrum inter calida purgantia & inflammantia. Inſequitur aut ſtrangulatio; aut immodica deiectio. Vtrumque perducit ad ſyncopem, & caſum virtutis: ſudorem frigidum; conuulſionem, cal. Ex Elleboro Pulſus ante vomitum latus, rarus, tardus, languidus: Dum vomunt & diuelluntur, inæqualis, inordinatus: Qui in ſyncopem, aut conuelluntur, Singultiunt, Pulſus paruus languidus, inordinatus, creber. Qui ſtrangulantur, languidus, inordinatus, inæqualis, non celer, nec frequens, ſed vndoſus, tenſus. Curatio

De Pulſ. ad Tir. vlt.

ratio ad ſuffocationem vt in Fungis Vomitu per oleũ, Aquã tepidam plurimam: Cliſteres acres Auic. ex Colocyntide, vt deſcendat materia. Aet. ſi valde vexentur ſtrangulatione, Cremoris Veratri Cyatos tres offerre, nam adiuuat purgationem: Si non ſuccedat clyſter acerrimus: Galbani obolos tres deuorandos, vt ſedetur ſtrangulatio aut ſternutatoriũ forte aſſidue per lectum penſilem agitando pennis immiſſis. Si ſingultiunt in media purgatione, aquam mulſam aut aquam tepidam: rutæ decoctum aut adiecto oleo. Irritandus vomitus penna ex oleo Irino. *S*i violentus ſingultus, ſternutatoria. Cucurbitula ad ſpinam: Vincula ad extremas partes in aqua calida. Si conuulſio, fricatio partiũ ex oleo Sicionio & alijs relaxantibus, Balneum ex Hydræleo. Ad ſuperfluam purgationem, Aſtringentia dicta in

4. *Aph.* 15. Ephemero Hebetantia acrimoniam: Somnus & quies: Papaueris calicis parum, & Gallæ in
Ther. 14. ferculis Aet. Quidam Theriacam exhibent, quia vim purgandi diſſipat. apud Galenum. At prohibet inflammatio; vt Aet. ex Oribaſio. Præcedat vomitus ex aqua: dein ventri linteum ex vino cum oleo melino: deinde exhibeatur Theriaca fabæ magnitudine ex vino:

Hipp. ad purgationis exceſſum: Balneum; Vini fului tenuis potus ante & poſt.

Ex materia Metallica: de Gypſo; Ceruſſa & Lithargyro. Cap. 25.

Metallica omnia ſiccitate, quædam & caliditate enecant. Gypſum lapideſcens ſtangulat; Et aquæ ſuccum lapideſcentem continentes; abradit quoque partes adiacentes aſperitate, & duritie contundit.

Auic.

Auic. inquit: Citius & vehementius ſtrangulat, quam Ceruſſa, & eadem ſigna oſtendit. Depræhenditur colore albo circa dentes: linguæ ſiccitas: Faucium aſperitas: Tuſſis; Singultus: Extremorum refrigeratio; Torpor. Curatur vomitu ex oleo: & lubricantibus vias, vt facilius excernatur ſine abraſione. Maluæ decoctum, Oleum ex Mulſa: Ficuum pinguium decoctum: Expurgantia. Lixiuia è cinere ficus vel ſarmentorum cum vino copioſiore. Origanum, Thymum cum lixiuio vel aceto ad frangendum; vel Paſſo ad mitigandum, & Maluæ decocto. Auic. ſoluit ventrem cum Scamonio & ſimilibus, ad irritationem præſtandam. Ceruſſa Siccitate & Emplaſtica viſcoſitate occludit depræhenditur colore albo circa dentes, palatum, linguam & gingiuas: Inſequitur Singultus: Tuſſis, linguæ ariditas: Extremorum

refrigeratio; Torpor; Delirium: Sonnolenti, Strangulatio. Curatur per humectantia & relaxantia, vt vomant. ex Mulſa, decocto Maluæ, Ficuum: oleo amaracino: Irino. Narciſſino, Liliaceo. Lac calidum: Seſama in vino.

Lixiuium è ſarmenti. Oſſa perſici cum decocto Hordei; Oua columbarum cum Thure; cummi prunorum, Vlmi, aut ex folijs cum aqua tepida. Medicamenta purgantia ex ſucco Thapſiæ, vel Scamonio cum aqua mulſa; & Clyſteres; Prouocantia vrinam. Prohibeatur ſomnus.

Lithargyrus ſiccitate emplaſtica ſimiliter occludit vt Ceruſſa. Sed caliditatis veſtigium retinet ex vſtione; vnde exulcerat pondere. Inſequitur grauitas in Ventriculo inteſtinis, Viſceribus; Tormina vehementia; Vrinæ ſuppreſsio. Corpus intumeſcit; Color Plumbeus.

Aer.

Aet. addit. Articuli incenduntur & ardent. Voluulosa tormina;ad finem ſuffocatio ſequitur. Auic. grauatur lingua; Retinetur non ſolum Vrina ſed & Stercus; Aliquando ſuperuenit fluxus ventris, exulceratis inteſtinis. Egreditur aliquando anus in ſuperioribus inflatio: Quaſi glandula lapidea extuberat. Spuma in ore; conſtictio anhelitus, aliquando præſocatur. Idem fieri ex limatura Plumbi; at Pila plumbea innoxia. ſcobes autem in Ceruſſam conuertitur.

Curatio; poſt vomitum & Clyſteres lubricantes; expurgantia & vrinam inpellentia. Peculiare; Hormini Syl. ſemen & Myrrha; Abſynthium: Hyſſopum; Apij ſemen, Piper, liguſtri flos ex vino. Palumbi fimũ aridum cũ Nardo & vino Dioſc. Aet. propinat cum vino & oleo. Auicenna purgat cum ſcamonio ex aqua mulſa; Sanitatis

ſignum

exedit prædipue diuiſum in minimas partes. Inſequũtur eadem quæ ex lithargyro, at non obſtruit.

Tormina, Fætor oris, inflammationes, vnde Vrinæ retentio, aliquando deiectiones liquidæ; Ob prouam autem euaporationem ſyncope, Tremor. Curatio apud Dioſc. eadem quæ ad Lithargyrum, Lac multum ſubinde potum & vomitionibus redditum. Vinum cum Abſynthio: Apij decoctum.

Hormini femina; Origanum, Hiſſopum ex vino, Auri ſcobes mirabili eſt auxilio, nihil enim eſt, quod auidius Argentum viuum rapiat. Auic. poſt vomitum exhibet Myrrham cum vino, vt poſtea ſuperbibatur ſæpius mulſa: Clyſteres ex Nitro, poſtea ex ijs, quæ faciunt ad eroſionem.

Ad effuſum in aurem, concuſſio & ſaltus capite in eandem

dem aurem inclinato, Quidam ſtilo plumbeo colligunt, An ſatius eſt Aureo? vel ſcobe intromiſſa.

De Cinnabari, Argento viuo ſublimato, & Præcipitato. Cap. 27.

Cinnabari ſeu Minium foſſile; lapis eſt continens Argentum viuum Auicenna lapidem rubeum vocat ſimilem Corallio, vere venenum vt Napellus. Inter Erodentia: Eius halitus ſtrangulat Dioſc. ideo qui fodiunt, faciem obuelant veſicis. Eſt & Cinabrium factitium ex Sulphure & Argento viuo vſtis ad picturas. *3. Meteo. vlt.*

Curatio apud Auic. ſimilis Napello per lapidem Bezaar An vomitus ex oleo; Abſtergentia & hebetantia arimoniã; ex lacte vt in Argento viuo. Odorata ad euaporationes corrigendas.

Argen-

exedit prædipue diuiſum in minimas partes. Inſequũtur eadem quæ ex lithargyro, at non obſtruit.

Tormina, Fætor oris, inflammationes, vnde Vrinæ retentio, aliquando deiectiones liquidæ; Ob prouam autem euaporationem ſyncope, Tremor. Curatio apud Dioſc. eadem quæ ad Lithargyrum, Lac multum ſubinde potum & vomitionibus redditum. Vinum cum Abſynthio: Apij decoctum.

Hormini ſemina; Origanum, Hiſſopum ex vino, Auri ſcobes mirabili eſt auxilio, nihil enim eſt, quod auidius Argentum viuum rapiat. Auic. poſt vomitum exhibet Myrrham cum vino, vt poſtea ſuperbibatur ſæpius mulſa: Clyſteres ex Nitro, poſtea ex ijs, quæ faciunt ad eroſionem.

Ad effuſum in aurem, concuſſio & ſaltus capite in eandem

dem aurem inclinato, Quidam ſtilo plumbeo colligunt, An ſatius eſt Aureo? vel ſcobe intromiſſa.

De Cinnabari, Argento viuo ſublimato, & Præcipitato. Cap. 27.

CInnabari ſeu Minium foſſile; lapis eſt continens Argentum viuum Auicennæ lapidem rubeum vocat ſimilem Corallio, vere venenum vt Napellus. Inter Erodentia: Eius halitus ſtrangulat Dioſc. ideo qui fodiunt, faciem obuelant veſicis. Eſt & Cinabrium factitium ex Sulphure & Argento viuo vſtis ad picturas. *3. Meteo. vlt.*

Curatio apud Auic. ſimilis Napello per lapidem Bezaar An vomitus ex oleo; Abſtergentia & hebetantia arimoniā; ex lacte vt in Argento viuo. Odorata ad euaporationes corrigendas.

Argen-

exedit prædipue diuiſum in minimas partes. Inſeqũtur eadem quæ ex lithargyro, at non obſtruit.

Tormina, Fætor oris, inflammationes, vnde Vrinæ retentio, aliquando deiectiones liquidæ; Ob prouam autem euaporationem ſyncope, Tremor. Curatio apud Dioſc. eadem quæ ad Lithargyrum, Lac multum ſubinde potum & vomitionibus redditum. Vinum cum Abſynthio: Apij decoctum.

Hormini ſemina; Origanum, Hiſſopum ex vino, Auri ſcobes mirabili eſt auxilio, nihil enim eſt, quod auidius Argentum viuum rapiat. Auic. poſt vomitum exhibet Myrrham cum vino, vt poſtea ſuperbibatur ſæpius mulſa: Clyſteres ex Nitro, poſtea ex ijs, quæ faciunt ad eroſionem.

Ad effuſum in aurem, concuſſio & ſaltus capite in eandem

dem aurem inclinato, Quidam ſtilo plumbeo colligunt, An ſatius eſt Aureo? vel ſcobe intromiſſa.

De Cinnabari, Argento viuo ſublimato, & Præcipitato. Cap. 27.

CInnabari ſeu Minium foſſile; lapis eſt continens Argentum viuum Auicenna lapidem rubeum vocat ſimilem Corallio, vere venenum vt Napellus. Inter Erodentia: Eius halitus ſtrangulat Dioſc. ideo qui fodiunt, faciem obuelant veſicis. Eſt & Cinabrium factitium ex Sulphure & Argento viuo vſtis ad picturas. *3. Meteo. vlt.*

Curatio apud Auic. ſimilis Napello per lapidem Bezaar An vomitus ex oleo; Abſtergentia & hebetantia arimoniã; ex lacte vt in Argento viuo. Odorata ad euaporationes corrigendas.

Argen-

exedit prædipue diuiſum in minimas partes. Inſeqũtur eadem quæ ex lithargyro, at non obſtruit.

Tormina, Fætor oris, inflammationes, vnde Vrinæ retentio, aliquando deiectiones liquidæ; Ob prouam autem euaporationem ſyncope, Tremor. Curatio apud Dioſc. eadem quæ ad Lithargyrum, Lac multum ſubinde potum & vomitionibus redditum, Vinum cum Abſynthio: Apij decoctum.

Hormini ſemina; Origanum, Hiſſopum ex vino, Auri ſcobes mirabili eſt auxilio, nihil enim eſt, quod auidius Argentum viuum rapiat. Auic. poſt vomitum exhibet Myrrham cum vino, vt poſtea ſuperbibatur ſæpius mulſa: Clyſteres ex Nitro, poſtea ex ijs, quæ faciunt ad eroſionem.

Ad effuſum in aurem, concuſſio & ſaltus capite in eandem

dem aurem inclinato, Quidam ſtilo plumbeo colligunt, An ſatius eſt Aureo? vel ſcobe intromiſſa.

De Cinnabari, Argento viuo ſublimato, & Præcipitato. Cap. 27.

CInnabari ſeu Minium foſſile; lapis eſt continens Argentum viuum Auicenna, lapidem rubeum vocat ſimilem Corallio, vere venenum vt Napellus. Inter Erodentia: Eius halitus ſtrangulat DIOſc. ideo qui fodiunt, faciem obuelant veſicis. Eſt & Cinabrium factitium ex Sulphure & Argento viuo vſtis ad picturas. *3. Meteo. vlt.*

Curatio apud Auic. ſimilis Napello per lapidem Bezaar An vomitus ex oleo; Abſtergentia & hebetantia arimoniã, ex lacte vt in Argento viuo. Odorata ad euaporationes corrigendas.

Argen-

refrigeratio; Torpor; Delirium: Sonnolenti, Strangulatio. Curatur per humectantia & relaxantia, vt vomant. ex Mulſa, decocto Maluæ, Ficuum: oleo amaracino: Irino. Narciſſino, Liliaceo. Lac calidum: Seſama in vino.

Lixiuium è ſarmenti. Oſſa perſici cum decocto Hordei; Oua columbarum cum Thure; cummi prunorum, Vlmi, aut ex folijs cum aqua tepida. Medicamenta purgantia ex ſucco Thapſiæ, vel Scamonio cum aqua mulſa; & Clyſteres; Prouocantia vrinam. Prohibeatur ſonnus.

Lithargyrus ſiccitate emplaſtica ſimiliter occludit vt Ceruſſa. Sed caliditatis veſtigium retinet ex vſtione; vnde exulcerat pondere. Inſequitur grauitas in Ventriculo inteſtinis, Viſceribus; Tormina vehementia; Vrinæ ſuppreſsio. Corpus intumeſcit; Color Plumbeus.

Aet.

Aet. addit. Articuli incenduntur & ardent. Voluulosa tormina;ad finem ſuffocatio ſequitur. Auic. grauatur lingua; Retinetur non ſolum Vrina ſed & Stercus; Aliquando ſuperuenit fluxus ventris, exulceratis inteſtinis. Egreditur aliquando anus in ſuperioribus inflatio: Quaſi glandula lapidea extuberat. Spuma in ore; conſtrictio anhelitus, aliquando præfocatur. Idem fieri ex limatura Plumbi; at Pila plumbea innoxia. ſcobes autem in Ceruſſam conuertitur.

Curatio; poſt vomitum & Clyſteres lubricantes; expurgantia & vrinam inpellentia. Peculiare; Hormini Syl. ſemen & Myrrha; Abſynthium: Hyſſopum; Apij ſemen, Piper, liguſtri flos ex vino. Palumbi fimũ aridum cũ Nardo & vino Dioſc. Aet. propinat cum vino & oleo. Auicenna purgat cum ſcamonio ex aqua mulſa; Sanitatis

ſignum

ſignum eſſe ſi apertio fiat excrementorum & Vrinæ. Si nimium profluat aluus. lauacra calida & carnes Suillæ pingues aſſatæ; aquæ potus, & oleum in potu Lactis vſus commodiſsimus; & iura pinguia; Decoctio ficuum Maluæ vt in Ceruſſa! Nam humectando præparant ad expurgationem. Nulla ex huiuſmodi Metallicis diſſolui poſſunt per digerentia ob craſsitiem & duritiem, Sed purgantia conueniunt, vt ſimul cum humoribus detradantur.

De Argento viuo. Cap. 26.

5. *Simpl.* 19. ARgentum viuum ponitur inter calida genere deleteria à Galeno. Dioſcorides inquit; erodit interanea ſuo pondere vt Lythargyrius. Auicenna frigidum eſſe tradit, non deleterium: nã plurimi bibunt ſine noxa Sed in aure inſtillatũ parit dolorem vehementem, deli-

delirium, ſpaſmum, aliquando Epilepſiam aut Apoplexiam, ſua frigiditate, Conciliator frigidum & humidum eſſe in quarto gradu, ex Hiſtoria Sæplaſiarij cuiuſdam, qui ob ſitim in febre, hauſit loco aquæ, vnde congelatus interijt, & in corde repertus eſt ſanguis cõgelatus. Propinari vtiliter ſcrupu vnum ægre parturientibus, & grana duo milij magnitudine infantibus ad vermes necandos. An priuſquam reducatur ad actum refrigerat vt Plumbum, & visceribus impoſitũ repellit. Non reducitur autem ad actum niſi in partes exiguas diuidatur, quod extinctum vocant: Tunc enim exhalare poteſt, eiuſque exhalatio in ſublime petit, vt patet in ijs qui ex eo cum axungia articulos inungunt, petens enim caput, pituitam liquefacit, quæ deſcendit ad os. Hauſtum autem ſæpe innoxiũ, quia facile labitur ſed ſi retineatur,

exedit

exedit prædipue diuiſum in minimas partes. Inſequũtur eadem quæ ex lithargyro, at non obſtruit.

Tormina, Fætor oris, inflammationes, vnde Vrinæ retentio, aliquando deiectiones liquidæ; Ob prouam autem euaporationem ſyncope, Tremor. Curatio apud Dioſc. eadem quæ ad Lithargyrum, Lac multum ſubinde potum & vomitionibus redditum. Vinum cum Abſynthio: Apij decoctum.

Hormini ſemina; Origanum, Hiſſopum ex vino, Auri ſcobes mirabili eſt auxilio, nihil enim eſt, quod auidius Argentum viuum rapiat. Auic. poſt vomitum exhibet Myrrham cum vino, vt poſtea ſuperbibatur ſæpius mulſa: Clyſteres ex Nitro, poſtea ex ijs, quæ faciunt ad eroſionem.

Ad effuſum in aurem, concuſſio & ſaltus capite in eandem

dem aurem inclinato, Quidam ſtilo plumbeo colligunt, Anſatius eſt Aureo? vel ſcobe intromiſſa.

De Cinnabari, Argento viuo ſublimato, & Præcipitato. Cap. 27.

CInnabari ſeu Minium foſſile; lapis eſt continens Argentum viuum Auicennæ lapidem rubeum vocat ſimilem Corallio, vere venenum vt Napellus. Inter Erodentia: Eius halitus ſtrangulat DIOSC. ideo qui fodiunt, faciem obuelant veſicis. Eſt & Cinabrium factitium ex Sulphure & Argento viuo vſtis ad picturas. *3. Meteo. vlt.*

Curatio apud Auic. ſimilis Napello per lapidem Bezaar An vomitus ex oleo; Abſtergentia & hebetantia arimoniã; ex lacte vt in Argento viuo. Odorata ad euaporationes corrigendas.

Argen-

Argentum viuum ſublimatum, vehementer erodit & inflammat. Inſequitur inflammatio labiorum, linguæ, & Gutturis. Ventriculi roſio, & feruor qui mitigari nequit. Sapor quidam auſterus vt ex ſorbis immaturis; Sitis ineſtinguibilis. Vrinæ ſuppreſſio Tormina, animi deliquium, reſpiratio difficilis. Curatio, poſt vomitum & Clyſteres. Mitigantia acrimoniam ex lacte, Butyro, & ijs quæ ad Cantharides dicta ſunt. Nihil acre nec mordens. Mucillagines ex Pſyllio, ſeminibus Cotonei, ſeminis lini, Oleum roſaceum cum iure pingui. Sorbitiones Alicæ, Hordei Amili cum Gummi.

Præcipitatum eſt Argentum viuum vſtum in cinerem; Corrodit imbecillius quam ſublimatum. Aſſumitur inter purgantia. Inſequitur vomitus & alui deiectio cum labore, ſi non fuerit optime præparatum: Simili

mili modo Antimonium præparatum purgat, & lapis Armenus, & lapis Lazuli, quæ omnia ſi non fuerint bene lota, enecant. Curantur vt dictum eſt in Elleboro; Abſtergentibus, Mitigantibus, Aſtringentibus.

De Auripigmento. Sandaraca, Arſenico & Riſagallo. *Cap.* 28.

AVripigmentum græce Arſenicum, & Sandaraca inter venena vrentia ſunt. Auripigmentum cruſtas molitur cũ vehementi vredine & morſu; Eius generis eſt quod vulgo Riſagallum dicitur, efficacius Aſtringunt & Erodunt. Sandaraca mitior eſt, nã vtiliter propinatur, & fumus eius in ſuffumigijs hauritur ad veterem tuſſim & Purulentos. Dioſc.

Arſenicum vulgare factitium eſt ex Auripigmento ſublimato

in

in candorem, quoddam translucidũ, quod Criſtallinum vocatur, atrociſsimum. Inſequitur cruciatus alui & inteſtinorum cum vehementi eroſione vt ex Argento viuo ſublimato. Aliquando alui fluxus Auic. Curatio apud Dioſc. Præbenda ſunt quæcunq. per admixtionẽ hebetant acrimoniã & ſoluũt, & aluũ facilem & lubricũ reddunt per vomitum & clyſteres. Altheæ & maluæ ſuccus. Decoctum ſeminis lini, tragi, orizæ; lac cum aqua mulſa copioſum: Iura pinguia & boni ſucci. Auic. Vomitus cum aqua calida & iuleb; aut cum oleo: deinde lubricantia; mucillagines, viſcoſa, & vnctuoſa; iura cum adipibus; & proprie cum maluis, & quæ tuſſim leniunt, vt iuiubæ.

De Calce, & aqua Saponis. *Cap. 29.*

CAlx eadẽ efficit, inſequuntur ex Auicenna ſiccitas

oris,

oris, dolor ſtomachi, difficultas vrinæ, Solutio ventris cum ſanguine, & in vrina egreditur Calx, Extremorum refrigeratio, vt ex Gypſo. at Calx non cito lapideſcit: ſed oritur inflammatio, ſtrangulatio & occluſio. Curatur ijſdem, quibus Arſenicum. Priuatim ea quæ faciunt ad Cantharides. Vrina Aſini. Fel Capreoli drachma vna cum aqua calida ad abſtergendum & expurgandum quæ congelata ſunt. Aqua ſaponis Auic. eadem præſtat quæ Calx & Arſenicum,& ijſdem curatur fit ex cinere & Calce vt Lixiuium. Aqua fortis ad corrodenda metalla fit ex diſtillatione Aluminis, Chalcanti, Sal nitri. vehementer corrodens; Curatur ijſdem.

De Chalciti, Cuperoſa, & Chalcantho. Cap. 30.

Chalcitis, Myſi, Melanteria, Sori; inter Cuperoſas;

ſas, & Chalcanthum Cruſtas moliuntur cum aſtrictione, leuiter erodunt, tuſsim vehementem concitant, vomitionem. Per diſtillationem oleum acerrimum extrahitur, vrens vehementer, ſed admixtum cum hebetantibus, vt cum iure pingui ſalutare ad diſsipandam craſsitiem fungorum, & ſanguinem ſiſtendum grummos diſſoluendos. Aquæ ab ijs infectæ vt in Teſſalia aqua ſtigis qua Antipater traditur Alexandrum interfeciſſe, perrumpit omnia vaſa excepto Cornu. Curatio apud Auic. Lac Aſininum Butyrum crudum, Zuccharum, Syruppus de Hiſſopo, & quæ ad tuſsim lenienda.

De Aerugine, & Ferri Rubigine. Cap. 31.

Aerugo, ſeu Viride æris inter erodentia. Inſequitur

tur apud Auic. vehemens punctura, fortis mordicatio in gutture, inciſio in viſceribus vlcera, & vomitus. Idem de Chriſocolla Dioſcorides teſtatur inter medicamenta vomitoria, necem inferre poteſt. Curatur vt Arſenicum Auic.

Ferri rubigo mitior ærugine, Nam propinatur cũ vino Scrupulus ſemis, ſi amplius, concitat vomitus, prohibet conceptum Dioſc. Ferri ſcobes per præparationem in Aceto vertitur in rubiginem.

Scoria ferri eadem præſtat, inefficacior, propinatur ad Aconitum ex aceto mulſo. Inſequitur Auic. ad ſcobem ferri & Scoriam, dolor vehemens in ventre, ſiccitas in ore, inflammatio, dolor capitis. Curatur medicamento vehementi cum lacte, deinde Butyrum coctum & crudum ad ſedanda ſymptomata, Oxyrhodinum in capite. Magnes in potu drachma vna

ſingu-

ſingulis diebus, vt ferrum aggreget, Sed poſtea iura vnctuoſa & lubricantia cum Butyro. Medicamento ſimiliter educendum, aut per vomitum, ſi fuerit in ventriculo.

De Adamante, Talco, & Amianto. Cap. 32.

FAma eſt Adamantem comminutum venenum eſſe erodens abſque remedio.

At non Adamas ſed Argyrodamas id efficit. Eſt Talcus vulgo appellatus colore argenteo inuictus ignibus, cuius laminæ tenuiſsimæ, ſi deuorentur, hærent infixæ ventriculo, faucibus, & gulæ, ideo periculoſum niſi diligentiſsime atteratur Auic. Inſequitur inflammatio & ſtrangulatio. Idem aliquando efficit vitrum cõminutum, nam vulnerat angulis acutis. Et Aminatus, quod vulgo Alumen plumæ & flos

Petræ

Petræ vocatur, conſtat tenuiſſimis aculeis veluti filamentis, qui infixi vredinem excitant Vrticæ modo. Curantur glutinoſis deuoratis, quibus adhæſu extrahantur, vt Reſina Therebinthina, Gummi; Mucillagines, Pinguedines.

De Venenis ictu illatis, Curatio Communis. Cap. 33.

AD venena ictu illata, quam primum virus educendum vnde intrauit. Dioſc. Aliquando aliunde, poſtquam penetrauerit. Sed prohibenda penetratio; Defendẽdaque mẽbra principalia, & roboranda. Vis veneni retundenda, & tandem ſubſtantia diſſipanda. Educitur ex vulnere ſuctu hominis at non ieiuni, præſumpto vino: oleo in ore: Si nulla exulceratio in ore aut gingiuis, alioqui periculum in ſugente.

Celſus inquit. Venenum

Serpentum & quædam Venatoria, quibus Galli vtuntur, non guſtu ſed in vulnere nocet. Pullus Gallinaceus diſſectus viuus & impoſitus, eiuſdem Podex: Hædus, Agnus carne calida impoſita. An ſpirituoſa ſubſtantia calidi innati ob affinitatem attrahit, & contemperat? Cucurbitula & ſcarificatio ſimul cum ſanguine extrahit virus, Carnis Circinnatio, in lethaliſſimis venenis amputatio, ſi fuerit extrema pars,
3. loc. af. 7. Vſtio, ſi locus neque neruoſus neque muſculoſus fuerit Celſus: Medicamenta attrahentia: Epithemata. Dioſc. Cinis Sarmentorum aut Ficulneus cum lixiuio ſtillatitio ſubactus, garo & acri ſalſamento; Porri, Cæpæ, Allia contuſa aut cremata, Pix liquida cum ſale feruente ſæpius renouata: Cadmia Fimũ Caprarum cum vino decoctum. Fomenta ex aceto calido, Calaminta in vrina decocta:

cta: Aqua marina, Muria acida, Emplaſtra vehementiſsima & calidiſsima, ex *S*ale aut Nitro, Sinapi, Cachrie, Celſus ſalſamentum imponit, Emplaſtrum Diogenis. Aetius inquit, Præter opinionem facit Theriaca Andromachi impoſita, Hodie extat Oleum de Scorpionibus Compoſitum Mattioli.

Prohibetur penetratio eorũ quæ cito permeant, ſtatim vinculo paulo ſupra vulnus non vehementer aſtricto, ne torpeat, Celſ. Dioſcorides tradit, in Affrica meſſores paratam faſciam pice imbutam circundare ſemel aut bis arctiſsime duobus ſtringentibus; interim locum circa faſciam ſecare, & picem inſtillare, poſtea laqueũ reſoluere, & medicamenta attrahentia imponere. Alioqui vinculum ſinatur, donec parentur remedia. An pro vinculo bonum eſt locum fouere & irrigare ex poſca frigidiſsima

vt virus aut extinguatur, aut immobile reddatur: Poſtea imponantur medicamenta attrahentia, interim ad partes ſuperiores perſeuerandum cum repellentibus & aſtringentibus ex Poſca cum Bolo armeno; Situs autem partis ſit decliuis.

Intrinſecus penetrationi reſiſtunt, quæ arcent à menbris principalibus: Terra lemnia in vino pota: & alia genera terrarum inſignium: Lapis Bezaar: Fragmenta præcioſa: Aurum, Argentum: Quæ hebetant vim veneni, Vinum meracius potum, Paſſum, Lac, Paliuri ideſt, Iuiubarum decoctum: Intubuſa, Scorzonera, Aſtringentia quædam, vt Erica, Aſtragalus in vino pota, Biſtorta, Tormentilla, Platani pillulæ virides, Bitumen. Quæ diſſoluunt virus, calida quæ diutius permanent inuicta vt Aromata: Allia, Porru, Cæpæ: Salſamenta; Origanum Pulegium,

gium, Dictamus cretenſis, Calamentum, Fæniculum: Ariſtolochia, Eryngij radix: maxime omnium Theriaca, Mitridatum. Quod penetrauit ad venas, educendum per alia loca; Aliquando confert venæ ſectio in plenitudine Paul. Celſ. & Auic. Qua parte inclinauerit; per vomitum ex iure Anſeris: Clyſteres, Medicamenta purgantia, Hiera ex Colocintide; Elleborus; Agaricum; Rhabarbarum. Per vrinam, Sudores largos. Euicto veneno, ſi relinquatur morbus, curandus vt cæteri.

De Morſu Canis rabioſi.
Cap. 34.

Canis rabioſi morſus venenum infligit, quod multo tempore deliteſcit etiam ſanato vulnere, inſtar peſtis contagio afficiens. *6. loc. af. 5.*

Succedit Hydrophouia, ideſt

pauor aquæ cum grauiſſimis ſymptomatis lethalibus, vt plurimum die Quatrageſimo; aliquando antea, citius in quibus multi praui humores adſunt. Aet. aliquando poſt duos menſes; poſt ſex aut ſeptem, poſt annum Dioſc. narrant & poſt ſeptennium. An quia materia ſicca tarde putredinem concipit? delitefcit in partibus ſolidis neruoſis frigidis, ſed incaleſcens, febrem, conuulſionem & delirium facit. quæ Rabies appellatur. At cur non prohibet conſolidationem vulneris? An quia exigua admodum materia relinquitur ex dente, ſed viribus valde potens, cum putruerit: Videtur ſola qualitas permeare, vt odor in aere. Cauſa pauoris aquæ admodum occulta. Paulus ad ſiccitatem refert, quia tanta ſit, vt reſpuat humectationem, aut ad Melancholiam quandam, qua imaginantur lædi ab aqua, quia putant

tant in aqua Canem adeſſe.

At vidimus multos mente conſtante & ſine febre in cæteris omnibus plane ſanos, cibos bene ſumere; at potum quamuis deſideratum non poſſe deguſtare. Si tentent deglutire, conuelli cum anxietate; Idem efficere, ſi nitantur quodcumq. liquidum ſumere, vt contigit quibuſdam Anginoſis, quibus potus per nares effluit. Hi paulo poſt in manifeſtam rabiem inciderunt, & perierunt. Putaui ijs conuelli gulam in deuoratione liquidorum agentibus villis rectis, vt circularibus in deuoratione ſolidorũ. Conuellitur autem interna membrana, quia ventriculus reſpuit, vt in nauſea impetus ad vomendum concitatur: hinc imaginationes deprauatæ ſequuntur. Eſt proprius canum morbus venenum intra genitum vt Peſtis. Incidit autem in Rabiem Dioſc. aut in æſtu flagrantiſſimo, aut *6. loc. aff. 5.*

hyeme frigidiſſima ob ſiccitatem, aut victu calido & ſicco cum abſtinentia potus.

Ther. 16. Rabiei ſigna in Cane, Gracilitas, Oculi rubicundi, Cauda demiſſa, Spuma ex ore, Lingua exerta, flaua; Mordet quemcumque obuium ſine latratu, auerſatur cibum & potum. In demorſis nihil moleſtum contingit. præter dolorem ex morſu vt in cæteris. facile glutinatur, Experimento autem depræhenditur, an virus inſit in vulnere antequam coaleſcat. Nuces iuglandes contritæ indantur in vulnus diligenter opplendo: die ſequenti auferantur, offeranturq. Gallo aut Gallinæ, ſi morſus ex cane rabido fuerit, non attingent; aut ſi fame vrgente attigerint, morientur altera die. Quidã panem illinunt ſanguine ex vulnere manante, & cani offerunt: Si non attingat, venenatum eſſe vulnus. Statuto autẽ tempore modo citius

modo

modo tardius ſuperuenit difficultas bibendi: Somnia tumultuoſa, incipit pauor; Febris ardens: Sitis ingens cum pauore potus: Conuulſio: Rubor totius corporis præſertim faciei, ſudor, anxietat. Quidam latrant more canum, mordent, vnde communicatur Rabies: Quidam auerſantur lucem. Quidam doloribus cruciantur: Mingunt craſſa, aliquando ſanguinolenta ob inflammationem. Prognoſtica Dioſc. Antequam ſuperueniat pauor, curari multos. Cum ſuperuenerit, neminem ſeruatum niſi vnũ aut alterum. Quendam ex ſolo comercio in eandem affectionem incidiſſe, & poſt multos labores conualuiſſe. *Ther. 16.*

Curatio morſus Canis rabioſi. Cap. 35.

Curatio ad morſum Canis rabioſi. Remedia ad prohiben-

bẽdam Hydrophouiam. Eductio virus ex vulnere. Non deligato vt in cæteris, quia virus non cito permeat. Sed extractio: non ſuctu, quia in parte ſolida infixum eſt. Sed ſcarificatione, ſi vlcus paruum: Carnis circumciſione quæ lacerata eſt; Vtrique cucurbitula cum magna flamma; vt cum ſanguine virus exeat. Vſtio maxime omnium delet vim veneni, & quia non ſinit vlcus cito coaleſcere. Ne coaleſcat, ablata cruſta ſal imponendum aut Salſamentum; Allium Syl. detritum: Cepe; Succus Cirenaicus; Medicus: Tritici grana manſa: aut per ſe piſta poſt perfuſionem. Si forte coaleſcat ante Quadrageſimum diem, iterum aperiatur ſcalpello aut inuſtione, aut ex cinere Vitis, Ficus. Cum præterierit propoſitum tempus, vlcus ad cicatricem ducendum, & locus Emplaſtro è Salicibus cõpræhendẽdis; poſtea Sinapiſmo.

mo. Dioſc. Cauenda vſtio in loco neruoſo aut muſculoſo. Si vri non poteſt. Sanguinem mittere, & imponere, quæ vehæmenter exedunt; Poſt quæ nullo nouo magiſterio eget. Sed carne impſendum. Vſto vulneri imponenda quæ cæteris vſtis. Quidam protinus poſt morſum in balneum mittunt, diuque patiuntur deſudare vlcere adaperto, vt virus extilſet deinde multo meraco vino excipiunt, quod omnibus venenis contrarium eſt, *S*i per triduum id factum eſt, tutus eſſe à periculo videtur, Aetius vlcus perfundit ex decocto Chamæmemili, radicis Oxylapati, oxalidis. Quidam ſola Oxalide vtuntur in potu, perfuſi, & folijs impoſitis. Galenus Picis brutiæ lib. vna, Opopanacis vnciæ tres Aceti l. vnam & ſemiſ. coquantur ad conſumptionem aceti: vtere ad dies Quadraginta, & ſexaginta. Thriaca ex oleo roſaceo:

Potamogeton cum ſale. Ad virus quod intrinſecus penetrauit Remedia intrinſeca etiam ſi interna ad huc non afficiantur, vt neq; vlcus. Conueniunt hebetantia & diſſoluentia ad ſolam qualitatem cum pauca materia. Proprium remedium Dioſc. in initio, nõ ſi poſt multum tempus. Cancri fluuiatiles capiantur poſt Canem luna decima quarta, aut quocunque tempore, vt Aet. Viui vrantur Sarmentis vitis albæ in patella ænea. Eorum cinis mirabilis tum ſolus tum cum Gen-
2 11. Simp. tiana & Thure, multo potentius etiã in vlcere Dioſcorides recipit cineris cancrorũ cochlearia id eſt drachmas duas, Gentianæ drachmam vnam. viri meri Cyatos quatuor: bibantur quatuor diebus. Si poſt duos vel tres dies inceperit, duplicato vel triplicato pondere. Galenus per dies Quatraginta ſingulis diebus cochleare vnum exhibet.

bet cum aqua. Recipit Cineris Cancrorum partes decem, Gentianæ partes quinque, Thuris partem vnam. Si inceperit poſt multos dies, duplicato pondere. Victus Dioſc. Vini meracia-ris potus: paſſi: lactis ad obtundendam acrimoniam. Allium Cæpæ, Porra, quia vix abolentur. Theriaca, Mitridatum & quæ recipiunt aromata multa nam viribus & ſubſtantijs ægre permutantur. Si in initio præter miſſa fuerint auxilia, nulla ex prædictis iuuant, & fruſtra vlcus exaſperatur, quia quod penetrauit; non ſatis euocari poteſt per eam partem; Sed euocandum aliunde diuerſo curationis modo.

Ad eos igitur, qui poſt multos dies curationem incipiunt: Virus extrahendum per medicamenta purgantia ſæpius ob multam materiam corruptam. Hiera ex Colocinthide Elleborus efficaciſsimus eſt: ſa-

nauit aliquando incipientem pauorem aquæ ſæpius repetendum vſque ad Quatrageſimum diem & vlterius. Lac iſtum ſimul deiectionem monet, & venenum donat cibi acres & potus meraciores quotidie. ſudores ante cibum & poſt exercitatione vel balneo. Dropaciſmi & ſinapiſmi ad totum corpus alternatim. Ad præſentem pauorem aquæ licet pauciſſimi effugiant traduntur tamen aliqua remedia. Celſus inquit vnicũ remediũ: Aegrum non opinãtem ex improuiſo dimittere in Piſcinam, vt demergatur, & bibat:nam ſimul ſitis & aquæ metus tollitur, ſi ob frigus conuellatur, protinus à Piſcina in oleum calidum dimittendus & antidotum ſumat, ſi non poteſt ex aqua; per Catapotia. Aetius Antidotum ex nucibus ſonum conciliat, conuenit etiã iam febricitantibus. Recipit Sagapeni Opij vtriuſq; dragmas duas:

duas: Croci Scrupulum vnum & ſemis, Lycii indici drachmas quatuor; Carnis Nucum iugladium vncias quinque. Excipe & exhibe drachmam vnã cum aqua pluuia calida ad noctem poſt vigorem febris. Mane antidotum ex Cancris: Veſperi ex Nucibus: aut Cyphi. Humetatio ſaltem fiat per Clyſteres. Simplicia ad pauorem aquæ apud Aet. Hepar Mergi aſſatum cum modico oleo & ſale commeſtum: Hippocãpus marinus aſſatus comeſtus & vulneri impoſitus ex aceto acri. Venenum enim in ventre habere traditur, quod aquæ deſiderium inducit. Catuli recẽs nati coagulum ex aqua potum. Chamæmelum non ſolum aquæ inſperſum, ſed & fundo populi illitum cupiditatem aquæ reſtituit. Bitumen iudaicũ Scrupuli vnius pondere cum aquæ cyatis tribus. Lycium indicum. Cortex virgultorum fici ſylueſtris ſicca-

tus,

cus & tuſus, Alyſos à Rabie ap pellatus. Cynorhodi radix cum lacte Plinius tradit oſtenſam ſonnio. Victus nec plenus nec tenuis ex ijs quæ corrigunt: Vo lucres mõtanæ extremæ partes animalium. eorum Gelu pro po tu, cum potum reſpuunt: Lac coagulatum, quod Schiſtum vocatur. cum liquidum non admittunt. Canchri. Herinacei cum vino mulſo cocti. Cicoriũ Syluestre. Aſparagus: Braſicæ cauliculi; Radiculæ: Crithmum ad mouendam vrinam Fænicu- lum: Vinum album non valde vetus. Qui conualuerunt ſingu lis annis appropinquãte tempo re morſus, purgatio conuenit ex Hiera; & inſtante die The- riaca. Alter modus ſanandi ex Sacris; ad templum S. Donnini id eſt Dyoniſij. Prohibent ne per dies Quadraginta, vel per annũ tangant ligna Corni, Virgæ San guineæ, Scopæ, & fraxini. Hæc enim tacta recidiuam facere.

De

De ictu Serpentum, *lacertarum Marinorum & inſecto rum curatio communis. Cap. 36.*

SErpentum & lacertarum, inſectorum & Marinorum iurulentorum ictus comuni curatione maxime tolluntur, aut non multum diſtante. Celſus inquit. Eadem in omnibus maxime Proficiunt, quamuis antiqui ſingulorum alia tradiderint. Omnibus deligatio ſupra vulnus, deinde extractio per ſcarificationem; ſuctum, aut per cucurbitulas, aut vſtionem, aut medicamenta attrahentia: Mitioribus autem mitiora conueniunt. intrinſecus maxima ſpes eſt in aliquo antidoto, Multa traduntur à Galeno.2.de Antid. 8.*Si* id non eſt; Meri potio cũ Pipere vel quidlibet aliud calorificum, quo intus coire humorem non patiatur: omnia vrinam moouen-

mouentia. Ad Italos ſerpentes tanquã minus noxios quam peregrinos in locis æſtuoſis degentes, ſatisfaciunt Betonica, Cantabrica, ideſt Flos Gariofillus vulgo appellatus, à quibuſdam altera Betonica, & recẽtioribus Tunica vocatus præcipuum remedium ad Venena. Centaurium, Agrimonia, Chamædrys, Perſonata, Paſtinaca marina, id eſt Staphilinus: aut ſingulæ aut duæ tritæ in vino potæ, & impoſitæ. Plurimis aduerſatur Saliua hominis Ariſt.

8. Hiſt. an. 29.

De ictu Veſparum, Apum, Stellionis, Salamandræ Lacertæ, Chalcidis, Muſaraneo. Cap. 37.

VEſparum & Apum ictus omnium mitiſſimus, nam præter dolorem nihil notatu dignum efficit. Deprætenditur rubore & tumore circa partem ictam.

ictam. Ex apibus relinquitur aculeus ex Veſpis nequaquam, ſed omnia intenſiora Aet. Curatio Vtriquæ Malua illita: Hordei farina cum aceto: Lac ficus inſtillatum, fotus Muriæ aut aquæ marinæ. Lutum aut Cimolia cum Poſca. Stercus Bubulum: Seſama: In potu lauri folia tenera drachmæ duæ cum vino auſtero. Defendit à læſione Maluæ folium cum oleo illitum, Eruca eodem modo.

Stellionis ſeu Tarantule; morſus in quibuſdam Italiæ locis exitialis eſt Aſſidue dolitat: Locus liuidus. Iuuatur ſtatim Cataplaſmate ex Cæpis & Allijs. Imponitur Seſamum aut Melanthium aqua multa affuſa. In cibis Allium & Cæpæ, vinum merum ſuperbibat Auic. inquit. Relinquit in vulnere dentes acutos exiles, nigros, vnde dolor continuus: Eximuntur oleo & cinere, aqua calida. 8. Hiſt. an. 29.

Sala-

nera Mordax; & quæ nullum, aut exilem inferunt morſum. Mordacis duo genera; Vnum paruum ſimile Lupo, varij coloris, procax, ſalax Alterum maius, nigrum, cruribus prioribus nigris, tardum.

Lupi dicuntur qui aut nullam telam intexunt, aut exiguam & aſperam. Aet. morſu venenato recenſet Araneæ genus quod dolores cõtinuos inducit, ruborem circa præcordia, vrinæ difficultatem, aliquando & ſuffocationes. Tetragnatum Phalangij ſpeciem, ex cuius morſu ſymptomata fiunt ſimilia Scorpionis ictus; Plaga continue dolet, ſubalbicans, tumor in facie & capite, membra graciləſcunt, & adepta ſanitate ſuccedunt vigiliæ intenſæ. Phalangium, cuius ſex ſpecies recenſet. Rhagium, Lupus, quæ duo ſunt ab Ariſtotele poſita. Myrmecion formicis grandioribus ſimile; Scli-

roce-

rocephalon capite ſaxeo; Cranocolaptes, quia caput tentat, Scolecium à ſimilitudine vermis. Omnium affectus ijdem, differunt magnitudine & paruitate. Morſus tenuis vix conſpicuus; per cutem large & late communicatur. Tumor liuidus, 3. *loc. af.*
quibuſdam rubicundus; Frigiditas circa genua & Lumbos, 7. •
ſcapulas, aliquando grauitas totius: Dolor continuus: Tremor: Pallor, Vigiliæ, Tentigo pudendi quibuſdam, & pruritus circa caput, Suras: Oculi lachrymoſi & caui: Venter eleuatur inæqualiter. Intumeſcit totum corpus & facies, circa linguam, ſermo impeditur. Quibuſdam vrinæ difficultas, cum pudendi tentigine & dolore. Vrinæ aquoſæ aliquando excernuntur ſimilia telis araneis cũ vrina, per vomitum, & aluum. Leuari videntur ex balneo calido, ſed poſtea ſuccedit pudendi dolor continuus, & ſenioribus

valde

nera Mordax; & quæ nullum, aut exilem inferunt morſum. Mordacis duo genera; Vnum paruum ſimile Lupo, varij coloris, procax, ſalax. Alterum maius, nigrum, cruribus prioribus nigris, tardum.

Lupi dicuntur qui aut nullam telam intexunt, aut exiguam & aſperam. Aet. morſu venenato recenſet Araneæ genus quod dolores cõtinuos inducit, ruborem circa præcordia, vrinæ difficultatem, aliquando & ſuffocationes. Tetragnatum Phalangij ſpeciem, ex cuius morſu ſymptomata fiunt ſimilia Scorpionis ictus; Plaga continue dolet, ſubalbicans, tumor in facie & capite, membra gracileſcunt, & adepta ſanitate ſuccedunt vigiliæ intenſæ. Phalangium, cuius ſex ſpecies recenſet. Rhagium, Lupus, quæ duo ſunt ab Ariſtotele poſita. Myrmecion formicis grandioribus ſimile; Scli-

roce-

rocephalon capite ſaxeo; Cranocolaptes, quia caput tentat, Scolecium à ſimilitudine vermis. Omnium affectus ijdem, differunt magnitudine & paruitate. Morſus tenuis vix conſpicuus; per cutem large & late communicatur. Tumor liuidus, 3. *loc. af.*
quibuſdam rubicundus; Fri- 7.
giditas circa genua & Lumbos, ſcapulas, aliquando grauitas totius: Dolor continuus: Tremor: Pallor, Vigiliæ, Tentigo pudendi quibuſdam, & pruritus circa caput, Suras: Oculi lachrymoſi & caui: Venter eleuatur inæqualiter. Intumeſcit totum corpus & facies, circa linguam, ſermo impeditur. Quibuſdam vrinæ difficultas, cum pudendi tentigine & dolore. Vrinæ aquoſæ aliquando excernuntur ſimilia telis araneis cũ vrina, per vomitum, & aluum. Leuari videntur ex balneo calido, ſed poſtea ſuccedit pudendi dolor continuus, & ſenioribus

valde

nera Mordax; & quæ nullum, aut exilem inferunt morſum. Mordacis duo genera; Vnum paruum ſimile Lupo, varij coloris, procax, ſalax Alterum maius, nigrum, cruribus prioribus nigris, tardum.

Lupi dicuntur qui aut nullam telam intexunt, aut exiguam & aſperam. Aet. morſu venenato recenſet Araneæ genus quod dolores cōtinuos inducit, ruborem circa præcordia, vrinæ difficultatem, aliquando & ſuffocationes. Tetragnatum Phalangij ſpeciem, ex cuius morſu ſymptomata fiunt ſimilia Scorpionis ictus; Plaga continue dolet, ſubalbicans, tumor in facie & capite, membra gracileſcunt, & adepta ſanitate ſuccedunt vigiliæ intenſæ. Phalangium, cuius ſex ſpecies recenſet. Rhagium, Lupus, quæ duo ſunt ab Ariſtotele poſita. Myrmecion formicis grandioribus ſimile; Sclero-

roce-

rocephalon capite ſaxeo; Cranocolaptes, quia caput tentat, Scolecium à ſimilitudine vermis. Omnium affectus ijdem, differunt magnitudine & paruitate. Morſus tenuis vix conſpicuus; per cutem large & late communicatur. Tumor liuidus, 3. *loc. af.*
quibuſdam rubicundus; Frigiditas circa genua & Lumbos, 7.
ſcapulas, aliquando grauitas totius: Dolor continuus: Tremor: Pallor, Vigiliæ, Tentigo pudendi quibuſdam, & pruritus circa caput, Suras: Oculi lachrymoſi & caui: Venter eleuatur inæqualiter. Intumeſcit totum corpus & facies, circa linguam, ſermo impeditur. Quibuſdam vrinæ difficultas, cum pudendi tentigine & dolore. Vrinæ aquoſæ aliquando excernuntur ſimilia telis araneis cũ vrina, per vomitum, & aluum. Leuari videntur ex balneo calido, ſed poſtea ſuccedit pudendi dolor continuus, & ſenioribus
valde

nera Mordax; & quæ nullum, aut exilem inſerunt morſum. Mordacis duo genera; Vnum paruum ſimile Lupo, varij coloris, procax, ſalax Alterum maius, nigrum, cruribus prioribus nigris, tardum.

Lupi dicuntur qui aut nullam telam intexunt, aut exiguam & aſperam. Aet. morſu venenato recenſet Araneæ genus quod dolores cõtinuos inducit, ruborem circa præcordia, vrinæ difficultatem, aliquando & ſuffocationes. Tetragnatum Phalangij ſpeciem, ex cuius morſu ſymptomata fiunt ſimilia Scorpionis ictus; Plaga continue dolet, ſubalbicans, tumor in facie & capite, membra gracileſcunt, & adepta ſanitate ſucceduntvigiliæ intenſæ. Phalangium, cuius ſex ſpecies recenſet. Rhagium, Lupus, quæ duo ſunt ab Ariſtotele poſita. Myrmecion formicis grandioribus ſimile; Scli-

roce-

rocephalon capite ſaxeo; Cranocolaptes, quia caput tentat, Scolecium à ſimilitudine vermis. Omnium affectus ijdem, differunt magnitudine & paruitate. Morſus tenuis vix conſpicuus; per cutem large & late communicatur. Tumor liuidus, 3. *loc. af.*
quibuſdam rubicundus; Fri- 7.
giditas circa genua & Lumbos, ſcapulas, aliquando grauitas totius: Dolor continuus: Tremor: Pallor, Vigiliæ, Tentigo pudendi quibuſdam, & pruritus circa caput, Suras: Oculi lachrymoſi & caui: Venter eleuatur inæqualiter. Intumeſcit totum corpus & facies, circa linguam, ſermo impeditur. Quibuſdam vrinæ difficultas, cum pudendi tentigine & dolore. Vrinæ aquoſæ aliquando excernuntur ſimilia telis araneis cũ vrina, per vomitum, & aluum. Leuari videntur ex balneo calido, ſed poſtea ſuccedit pudendi dolor continuus, & ſenioribus

mouentia. Ad Italos ſerpentes tanquã minus noxios quam peregrinos in locis æſtuoſis degentes, ſatisfaciunt Betonicæ, Cantabrica, ideſt Flos Gariofillus vulgo appellatus, à quibuſdam altera Betonica, & recẽtioribus Tunica vocatus præcipuum remedium ad Venena. Centaurium, Agrimonia, Chamædrys, Perſonata, Paſtinaca marina, id eſt Staphilinus: aut ſingulæ aut duæ tritæ, in vino potæ, & impoſitæ. Plurimis aduerſatur Saliua hominis Ariſt.

8. Hiſt. an. 29.

De ictu Veſparum, Apum, Stellionis, Salamandræ Lacertæ Chalcidie, Muſaraneo. Cap. 37.

VEſparum & Apum ictus omnium mitiſſimus, nam præter dolorem nihil notatu dignum efficit. Depræhenditur rubore & tumore circa partem ictam.

ictam. Ex apibus relinquitur aculeus ex Veſpis nequaquam, ſed omnia intenſiora Aet. Curatio. Vtriquæ Malua illita: Hordei farina cum aceto: Lac ficus inſtillatum, fotus Muriæ aut aquæ marinæ. Lutum aut Cimolia cum Poſca. Stercus Bubulum: Seſama: In potu lauri folia tenera drachmæ duæ cum vino auſtero. Defendit à læſione Maluæ folium cum oleo illitum, Eruca eodem modo.

Stellionis ſeu Tarantule; morſus in quibuſdam Italiæ locis exitialis eſt Aſſidue dolitat: Locus liuidus. Iuuatur ſtatim Cataplaſmate ex Cæpis & Allijs. Imponitur Seſamum aut Melanthium aqua multa affuſa. In cibis Allium & Cæpæ vinum merum ſuperbibat Auic. inquit. Relinquit in vulnere dentes acutos exiles, nigros, vnde dolor continuus: Eximuntur oleo & cinere, aqua calida. *8. Hiſt. an. 29.*

Sala-

Salamandræ morſum ſequitur dolor vehemens, & cruſta, Curatio eadem. Lacertæ Chalcidicæ morſu Tumor oritur pel lucidus nigrore in ambitu & putrefactio. Curatur vt Muris aranei morſus.

Mus araneus, idē quod Talpa, vulgo Topa cieca; Morſum infligit cum veſtigio dentium quatuor ordinibus, in Italia venenatum, non vltra Apenninum. Plin. Emanat primo ſanguis, paulopoſt ſanioſus, nam occidit putrefactione: Bullæ inſurgunt, quibus diſruptis apparet caro fæculenta fiſſuris diſparata, ſequitur inflatio. Inſidiatur præcipue teſticulis non ſolū hominis ſed & brutorum. Dioſcorides inquit.

Circa morſum inflammatio, nigra puſtula diluta ſanie, proximæ partes liuent. Rupta puſtula vlcus depaſcens, ſerpit: Inteſtinorum tormina: Vrinæ difficultas, frigidæ aſpergines.

Cura-

Curatio. Super vulnus Galbanum ex aceto: Hordeacea ſarina cum aceto mulſo: Mus ipſe qui morſum intulit, diſſectus. *S*trato, ſcarificetur, & murem araneum conbuſtum cum aceto cataplaſma imponito aut ſinapi tritum ex aceto. Porra & Allia contrita, & aquæ calidæ fotus: Malipunici acini dulcis decocti. Intrinſecus Abrotoni decoctum potum in vino: Serpyllum, Galbanum: Eruca vino madefacta: Cupreſſi pillulæ virides cum aceto. Cyclamen ex aceto mulſo: Pyretrum: Chamælleonis radix in vino.

Panax: Capparis radix; Gentiana; Verbenaca recta; cum vino & impoſito cataplas mate. Antidoti magnæ.

De Phalangio. Cap. 38.

PHalangium idem cum Araneo apud Ariſt. Plura genera *9. Hiſt. an. 19.*

nera Mordax; & quæ nullum, aut exilem inferunt morſum. Mordacis duo genera; Vnum paruum ſimile Lupo, varij coloris, procax, ſalax. Alterum maius, nigrum, cruribus prioribus nigris, tardum.

Lupi dicuntur qui aut nullam telam intexunt, aut exiguam & aſperam. Aet. morſu venenato recenſet Araneæ genus quod dolores cōtinuos inducit, ruborem circa præcordia, vrinæ difficultatem, aliquando & ſuffocationes. Tetragnatum Phalangij ſpeciem, ex cuius morſu ſymptomata fiunt ſimilia Scorpionis ictus; Plaga continue dolet, ſubalbicans, tumor in facie & capite, membra gracileſcunt, & adepta ſanitate ſucceduntvigiliæ intenſæ. Phalangium, cuius ſex ſpecies recenſet. Rhagium, Lupus, quæ duo ſunt ab Ariſtotele poſita. Myrmecion formicis grandioribus ſimile; Scli-

roce-

rocephalon capite ſaxeo; Cranocolaptes, quia caput tentat, Scolecium à ſimilitudine vermis. Omnium affectus ijdem, differunt magnitudine & paruitate. Morſus tenuis vix conſpicuus; per cutem large & late communicatur. Tumor liuidus, 3. loc. af.
quibuſdam rubicundus; Frigiditas circa genua & Lumbos, 7.
ſcapulas, aliquando grauitas totius: Dolor continuus: Tremor: Pallor, Vigiliæ, Tentigo pudendi quibuſdam, & pruritus circa caput, Suras: Oculi lachrymoſi & caui: Venter eleuatur inæqualiter. Intumeſcit totum corpus & facies, circa linguam, ſermo impeditur. Quibuſdam vrinæ difficultas, cum pudendi tentigine & dolore. Vrinæ aquoſæ aliquando excernuntur ſimilia telis araneis cũ vrina, per vomitum, & aluum. Leuari videntur ex balneo calido, ſed poſtea ſuccedit pudendi dolor continuus, & ſenioribus

valde laxatur. Ex Cranocolapte caput magis dolet. Vertigo: Frigus continuum. Delirium, iactatio: Stomachi punturæ. Dioſcories inquit. Locus quaſi ab impacto aculeo rubet: non intumeſcit, nec calidus, ſed modice humeſcit: Vbi refrixit, tremor conſequitur, diſtenſiones poplitum & inguinum ſimiles conuulſionibus: Collectio in lumbis: Stillicidium, conatus in reddendis excrementis: Sudor frigidus, Lachrymæ: Caligo.

Ex hoc genere videtur eſſe, quæ in Apulia vulgo Tarantula appellatur, potius Terrantula dicenda, quia in terra latitat Ariſt. aut nullam texens telam, aut exiguam prope terram. Nã Tarantula in Hetruria intelligitur Stellio inter lacertas. Hoc genus Phalamgij facit incontinentiam neruorum, vt quieſcere nequeant; niſi dormiant. Neruorum incontinentiam te-

ſtatur

ſtatur Hipp. fieri ex nimio vſu calidorum; Symptomata igitur ex Phalãgio partim frigiditatẽ atteſtantur, partim caliditatem & morſum neruoſarum partiũ Curatio. Vulneri poſt ſcarificationẽ attrahẽtia,& ſiccantia tenuẽ humiditatem. ſuperponere cinerem ficus cum ſale & vino, Sylueſtris Punicæ radix tenuiſſime trita: Ariſtolochia cum farina hordei ex aceto: ablutio ſæpius ex aqua maris decocto Meliſſæ,& folia imponenda, toti corpori lauacra perpetua ad digerendum & temperandum Spiritus corruptos ſubcutaneos mordentes. Intrrinſecus Abrotoni ſemen, Aniſum Ariſtolochia; Cicer Syluestre,Cuminum Aethyopicum Cedrides; Platani cortex. Trifolij ſemen ſingulorum drachmæ duæ in vini hemina.Decoctio fructus Myricæ. Camedreos: Cupreſſi pillularũ viridium admixto vino,ad hebetandam acrimoniam: Cancro- *5.Aph. 16.*

V rum

rum fluuiatilium ſuccus expreſſus cum lacte & ſemine Apij, Celſus præter Chirurgiam æger ſæpius dimittatur in ſolium;propinandum Myrræ Staphiſagriæ par pondus ex Paſſi hemina: ſemen radiculæ, aut lolij ex vino: Super vulnus furfores ex aceto cocti: Imperanda quies. Variæ compoſitiones opiatæ valde digerentes,& ſine Opio recenſentur à Gal. & ab Aetio.Auxiliatur eijs Allij eſus Balneum & vinum. Quidam ad mitigandam neruorum incontimentiam ex Terrantula: imponunt Torpedines viuẽtes in ceruice & alijs partibus tremulis. nam torpore quieſcũt Peculiare auxilium repertum eſt Muſica ex liræ ſono aut aliorum inſtrumentorum; quo alliciantur ad ſaliendum: ſic enim ſudore oborto virus diſſipatur. Iuuat aqua ex floribus Arbuti pota.

2. Antid. 13.

De Scolopendra, & Scorpione. Cap. 39.

Scolopendra inter inſecta recenſetur Terreſtris & Marina Pedes vtrinque habet 22. Auic. Quidam centipedem vocant. Sed alius eſt apud Plinium Centipes, Millepes & Multipes Onos & Oniſcos dictus Hæc flauo colore oſtenditur ſub ſaxis latitans: ; Flexuoſa incedit vt ſerpens; in vtramque partem Nicandro . Marina contactu pruritum gignit; ex oleo illita pilos euellit. Terreſtris morſu liuorem in ambitu facit & putredinem, raro fæculentiam & ruborem à morſu exulceratio maligna fere remedijs inuicta toto corpore pruritus: Marina Paul. tumorem aquoſum & pellucidũ facit; venenum calidum & ſiccum putrefaciens partes carnoſas differt a Muſaranei morſu quia cum ſanie fæculenta.

Curatio vt in Muſaraneo. Inſpargitur vulneri ſal leuiſſime tritus ex aceto; Ruta ſylueſtris imponitur. Fouetur Muria acida; Cinis ex aceto. In potu Ariſtotolochia cũ vino: Serpyllum: Calamentum; Ruta ſyl. Aet. imponit ſalem cum pice liquida. Cedriam cum melle; Allium Fici folia; Cuminum; Eruum vinum. In potu Abſynthium & Menta cum vino; Aſphodeli flos & ſemen; præter ea quæ in Muſaraneo.

Scorpio venenũ infigit ſimile Phalãgio: locus ſtatim inflãmari incipit, dureſcit; tenſus rubet; dolor vehemens per interualla, nunc exæſtuat, nunc friget; labor repentinus; aliquando miteſcit Sequitur; ſudor, horror Tremor; Extrema frigida. Inguina attolluntur: aliquãdo in Axillis ex ictu in ſuperioribus. Flatus per ſedem: capilli erigun-
3.lo.aff.7. tur: Pallor: per vniuerſam cutem dolor vt ab acu pungente

veluti

veluti à grandine percuti viden, tur. Aet. grauius percuſſis ardor circa plagam, vt in ambuſtis: verrucæ formicis ſimiles erumpunt circa labia: Facies diſtorquetur: Sordes glutinoſæ circa oculos, lacrymæ viſcoſæ: articulorum dolores; anus procidit cum egerendi cupiditate. Spuma circa os: Vomitus largus: Singultus; Opiſtotonos. Venenum calidum vrens, neruos mordet, & ſpiritus inficit. Curatio ſuper vulnus lac ficulneum inſtillatum: Scorpio ipſe tritus per ſe vel cum ſale, ſemine lini, & Althæa. Quidam contritum cum vino bibunt aſſatum Dioſc. Quidam eius fumo vulnus ſuffumigant veſte circundata, tum vſtum ſuperponunt Celſ. Oleum è Scorpionibus Mathioli. Sulphur viuum cum Terebynthina; Galbanum ſplenij modo: Calamintha & farina hordei ex vino decocto Rutæ. Trifolij ſemen. Allium cum Ruta ex oleo furfures

ex aceto: Ruta ſyl. Sal toſtus cum melle. Cochlea hortenſis cum ſua teſta trita. Stellio diſſectus Scorpiuros herba etiam pota Celſ. In potu efficaciſſimis vtendum. recip. Caſtorei, Succi Cyrenaici, Piperis ſingulorum drachmas quatuor. Coſti, Spicæ nardi, Croci, Succi centaurij ſing. drachmas duas mellis deſpumati quantum ſufficit. Datur nucis auellanæ magnitudine cum vino diluto: Detrahit ſuccos venenoſos in corpus digeſtos. Ariſtolochiæ cortex drachmæ duæ in vino. Gentiana; Pulegij decoctum; lauri baccæ: Calamentum in poſca decoctũ: Cupreſus cum vino & Ruta; lac ficulneum laſirpitium Peucedani ſuccus: trifolij & Ocymi ſemen. præter opinionem facit Elaphoboſcus tum viridis comeſta, tum ſicca in potu. Paſtinacæ ſyl. ſemen. Nuces ponticæ: quæ & geſtatæ in Zona non patiuntur percuti à Scorpione,

Cancer

Cancer fluuiatilis cũ vino & laſere: Calaminthã iuxta aquas, ideſt Siſimbrium impoſita confeſtim dolorem tollit: Verbenaca recta viridis pro Cataplaſmate, ſicca in potu. Frequens lauatio vt ſudor euocetur, & vini diluti potus vicem omnium prædictorum penſant. Celſ. Quidam ſola venæ ſectione ex brachio.

De Marinis. Scorpione, Dracone Murena, & Paſtinaca. Cap. 40.

SCorpius marinus non ob figuræ ſimilitudinem cũ terreſtri ſed ob puncturam; Pungit aculeis firmis in dorſo & in capite. Plagæ color ex ruffo nigricat vt ex terreſtri. At *Scorpæna* rubicundior eſt, vterq. in cibis aſſumitur. Ictus moleſtos cruciatus parit, aliquãdo Nomas. Remedium: ipſe diſſectus vul-

neri impoſitus,& MULLUS eodem modo: Sulphur viuum cum aceto illitum Rōdelletius eiuſdem Hepar impoſitum, & in ambitu Lentiſcum contuſum ſic puerum ſanaſſe. Intus Abſinthij, Saluiæ aut Sulphuris ex aceto triti potus: Lauri baccæ tres tritæ in potu.

Draco marinus ſeu Dracumculus Plinio; vulgo Trachina inter paruos piſces frigitur in cibis. Aculei in dorſo & ad branchias vergentes ad caudam. Ictus ſimilis Scorpij, locus attollitur cum vehementi cruciatu, & ſi negligatur tendit in Gangrenam. Remedia eadem. Ipſe met diſſectus impoſitus,& Mullus. Piſcatores confugiunt ad lentiſci folia: Galenus experimento tradit, optimum eſſe Sulphur ex Aceto.
9.*Simpl.* Lentis elixæ cataplaſma: Si in Gamgrenam tendat, ſcarificanda pars, garo & Aceto fouenda. Caput Mulli ſalitum

impo-

imponendum; Eiuſdem recentis cinis è capite etiam aduerſus omnia venena. Albertus putauit Draconem marinum beluam Draconi ſimilem, quæ dentibus venenatis piſcatores & alia animalia ſubito interficit. Videtur ſignificare Murenam, de cuius morſu Aetius inquit, eadem præſtat quæ Vipera, & eadem remedia expoſcit. Fama fuit coire cum Viperis. Idem apud Pliniũ videtur Porcus marinus inter venenata, nam pingueſcit in Viuarijs ſapore pinguedinis porcinæ, quod patet in Murena. Remedia: Cinis ex capite eiuſdem impoſitus curat eius morſum: Strumas tollit: Murenarum muria. Dato & Fici ſuccum cum ſerpyllo.

Paſtinaca marina, ſeu Turtur, quam alis expanſis imitatur inter piſces planos: In cauda, quæ radicem Paſtinacæ refert, radium robuſtum & præ-

longum gerit denticulatum aduerſis dentibus, quibus retinet transfixos piſces. Eo nihil execratius in mari. Plin. nam infixus non ſolum homines & cætera animalia necat, ſed etiam arbores. Ex eius ictu protinus accedunt moleſti dolores, aſſiduæ conuulſiones, laſſitudo, imbecillitas, mentis vacillatio, obmuteſcentia, caligo oculorum; locus percuſſus denigratur & vicinæ partes obſtupeſcunt amiſſo ſenſu; Si quis præmat, exit ſanies atra, craſſa, maleolens: Tandem omnia quæ in morſu Viperæ.

Aet. Locus ictus manifeſte apparet, quia aculeus acutus & firmus in altum valida vi impulſus neruos fauciat: Vnde dolor pertinax & totius corporis ſtupor; in aliquibus ſubita mors, conuulſo toto corpore comitatur. Venenum mortificans calore extinguens calorem inſitũ, vnde ſtupor & Gangræna,

græna, niſi ſubita mors princi-
pio neruorum cõmunicata affe-
ctione.

Curatio eadem quæ ad Vi-
peræ morſum. Peculiaria, quæ-
cumque ad marinum Scorpio-
nem & Draconem. Aet. vulneri
furfures aceto cocti pro cata-
plaſmate & ipſum acetum per-
fuſum. Sed vbi ſtupor & refri-
geratio totius, Calefacientia &
extrahentia quæ tenuiũ partiũ
vt in altum penetrent. Sulphur
viuum vrina veteri irrigatum,
Marrubium, Lauri folia: Echiũ:
Panacis radix: Saluia & ſimilia;
Fermentum acidum cum liqui-
da pice mirabiliter auxiliatur:
Emplaſtrum piſcatoris; & Pa-
ſtillus ex Brionia impoſitus, &
potus ex vino.

Paſtinaca ipſa diuulſa & im-
poſita. In potu Lauri decoctum
ſuccus Cyrenaicus erui magni-
tudine, cum Myrrha fabæ ma-
gnitudine, & piperis modico
ex vino. Fici guttę quinque,

cum Serpylli tribus ramulis. Rondell.Paſtinacæ Iecur quam primum imponendũ dum vritur eius radius: Nam dolor ſedatur, & tumor minuitur. Poſtea cinerem radij cum aceto imponendum, quo venenum extrahitur, & vlcus ſiccatur. Celſus eodem cinere vtitur cum reſina ad dolorem dentium.

De Serpentibus mitioribus: Cecilia, Parea Pelia, & Elape. Cap. 41.

INter mitiores Serpentes apud Aetium Cæcilia latine Typhlinus ab Ariſto. quia Cæcus vulgo Lucignola; æqualis per totum, vt caput à cauda non deſtinguatur. Quæ repit in vtramque partem Amphisbena; Bicipitem Galenus tradit. *Ther. 9.* Morſus obſcurus, vix apparet velut punctura muſcarum, non lethalis; ſolum inflammationem inducit, vt ex Ape aut Veſpa.

ſpa. Curatio quoque ſimilis. Si prægnãs ſupergreditur, abortit. At quæ in Chalcide, morſum ſimilem Viperæ infert, & ſimiliter curatur. Hanc Dioſcorides accipere videtur per Scytalam & Amphisbenam.

Parea ſeu Parous in Syria colore æris, vel nigro.

Spathiuros iuxta Chalcidem ex Craſſo in tenuem caudam, lato capite, mures venatur. Morſus vtriq. non lethalis ſolã inflammationem faciens. Curatur vt Cæcilia.

Pelias tamquam notus non deſcribitur: Morſus dolorem circa locum & putrefactionem facit non periculoſam. Inſequitur vexatio & oculorum obfuſcatio. Curatur ſucco Ptiſanæ cum oleo in potu: Oxylapatho decocto, & ſimplicioribus remedijs ad Ictericos: Oculi procurantur lotio pueri venerem non experti, deinde admixta muria. Caput ex iiſdẽ *6.Simpl.*

per-

perfundatur: Et purgato corpore oculos illine ex Opobalſamo cum melle & collinis viſum acuentibus, & rarefacientibus, vt lachrymæ excitentur interiectis mitigatorijs.

Elaps ſimiliter notus. Ad morſum inſequitur Tormen voluuloſum. Curatur communibus auxilijs, præcipue ijs quæ leniunt tormina, & vrinam cient.

De Serpentibus pernicioſis. Vipera, & Dipſade. *Cap.* 42.

PErniciores Serpentes ſunt, quibus dentes canini prælongi inſunt Vipera nota eſt in Italia. Ex morſu corpus intumeſcit. ac vehemenrer inareſcit ſub albido colore. Ex vulnere ſanies primum ſub pinguis, mox cruēta; aut è conuerſo Aet. Puſtulæ aduſtis ſimiles; vlcus depaſcens per ſumma, & in profundo. Gingiuæ,

ginæ, Cruentæ; inflammatio circa iecur; Tormina. Vomitus bilis. Sopor Tremor. Vrinæ difficultas; Cruenta; Sudor frigidus. Aetius inquit. Feminæ morſus deterior mare. cognoſcitur vulneribus quatuor: mas duobus. Nam tot dentes canini. Ex vulnere primum, ſanguis, deinde ſanies Sanguinolenta & oleoſa. Tumor bilioſus feruidus, bulloſus ſubruber deinde liuidus, denigratus; & ſerpens. Os exiccatum. ardor; exolutio: horror; frigus: Aliquando bilis vomitus; Tormina; capitis grauitas; vertigo. Pallor ſingultus:Febris; Crebra reſpiratio; color plumbeus: ſudor frigidus. Mors in ſeptem horis, ad ſummum tribus diebus, præſertim ſi à Fæmina. Venenum calidum corrumpens ſangninem, extinguens calidum innatum Curatio. poſt communem ſcilicet deligationem, ſcarificationem, Suctum,cucurbitulas; *Ther. 13.* *Ther. 14.*

tulas;

tulas; tritam earum carnem impone, Aetius Caput eiuſdem abſciſsum adhuc calens volſella exceptum; aut Gallinam diſſectam vel pullos imponito frequenter alios repetẽdo; Fraxini folia contuſa, vt eorum ſuccus bibatur cum vino; Sales Theriaci meliores quam Theriaca. Fimum caprinum cum vino tritũ. Galbanum Splenij modo adiecto lauro, Abrotono, Origano viridi, Erui farina vino ſubacta; Raphani cortex tuſus; Scilla toſta Chamæmelum; Farina hordei ex aceto Mulſo Cataplaſma, adhibito prius fomento calido ex Aceto. Intrinſecus vinum frequenter bibatur Allia in cibis, Cæpæ, Porra; Salſamenta acerrima; leporis coagulum oboli tres in vino; antequam cruenta vrina appareat Aet. Anchuſa tenui folia. Meliſſæ ſuccus; Ruta ſyl. Rubus in vino Cerebella Gallinacea; Cancri fluuiatiles cum lacte; Teſtudi-

nis

nis ſãguis ſiccatus cum cumino ſyl. lapis Hæmatites. Carnes Viperæ coctæ & cameſtæ. Theriaca Andromachi. Hęc & alia multa partim diſſoluũt, partim contemperant. Antidota multa deſcribuntur à Galeno. *Dip*ſas a ſiti dictus, ſpecies & viperæ in Marittimis degens Aet. Marſi in Libia reperiri non in Italia. Ad eius morſum inſequitur tumor ſolutus non conſtrictus: ſitis intolerabilis, quæ non extinguitur potu; neque potus excernitur per vomitum, neque per vrinam, neque per ſudores ſed venter diſrumpitur aut circa inguina, aut in imo ventre, vt in Hydrope. Idem contigiſſe aliquando ex eſu Carnis Viperæ teſtatur Gal. Venenum calidum & ſiccum detrudens ad cutem ideo facere ad Elephantiaſim, quorum cutis abſcedit; gignit pediculorum copiam. Ex Dipſadis morſu reliqui affectus oriuntur, qui ex Viperæ morſu;

2. Antid. 14.

11. Simpl.

11. Simp.

Ther. 8. morſu; ſed ponitur omnino lethalis. Curatio eadem quæ ad Viperam, Proprie conueniunt potiones vrinam cientes. Aluus per clyſterem eluatur. Vomitus ex oleo.

Super vulnus poſt cucurbitulam; ſuctionem, Gallinacei impoſitionem Calx viua cum oleo imponatur; & emplaſtra attractoria & Theriaca. Dioſcorides inquit, non habere propria remedia, quia putata eſt incurabilis. Sed pugnandum communibus efficaciſſimis. Scarificatio; Vſtio; & ſi locus patiatur amputatio Catuplaſmata acerrima; Cibi acres maxime è ſalſamentis potiones meracæ lauacra repetenda interiecto breui tempore. antequam genus morbi eruperit; tunc enim nulla Medici opera tollitur: Auicenna Surdos ſerpẽtes vocat quorum non ſunt remedia. Cur ſitis non tollitur aquæ frigidæ potione vt in Cauſone? An quia virus

non

non tollitur? ſed eget diſſipantibus,& alternatim contemperantibus.

De Hæmorrho; Dryino: & Hydro. Cap. 43.

HAemorrhus mas; Hæmorrhois fæmina; à Sanguinis fluxu appellati. Inſequitur ad morſus vehemens cruciatus Corporis coanguſtatio & conſtrictio præ continuo dolore. Ex plaga ſudor copioſus,& vbicunque cicatrix fuerit, ſanguis emanat; cruenta excrementa per tuſſim & vomitum, Moriuntur ſine remedio. Aet. color ictu loci cruentus mali coloris & nigricans; in principio nihil effluit niſi aquoſum, quid; ſtomachi dolor; difficultas Spirandi; Deinde ſanguis e naribus, & ex morſus foraminibus & vbicunque cicatrix fuerit, rumpitur. A Fæminæ morſu etiam anguli oculorum ſanguine manant,

nant, gingiuæ & vnguium radices & tandem per omne corpus; Dentes excidunt. Eadem
Ther. 8. confirmat Galenus. Vidi aliquando eadem fieri in febribus malignis, in iuuene & in æſtate, reddito ſcilicet ſanguine ichoroſo, & venis relaxatis. Curatio. Quamuis à pleriſque tanquam deplorati relinquãtur: tamen cõmunibus remedijs vtendum, vt de Dipſade dictum eſt: Priuatim Vitis folia decota & cum melle trita ad ſanguinis profluuium pro cataplaſmate, & in potu: Portulaca cum polenta. Antequam prodeat vrina ſanguinolenta edant multum allium & vinum dilutum bibant, coganturque ad vomitum,& confeſtim detur Theriaca. Edant piſces multos allijs mixtis cum oleo, panem, vuam paſsã,deinde vino diluto multo hauſto,vomãt.Plaga proluatur aqua frigida: Veſica Spongijs calidis foueatur. An Terra ſigillata.

gillata, Bolus armenus Lapis Hæmatites. Teſtudinis ſanguis ſiccatus ex aceto poti ſanguinem manantem ſiſtunt vi emplaſtica & aſtrictoria. Antidotus de Sanguinibus. Cochlearum caro contuſa valde tuta, cum vino nigro calido pota, aut cum ſucco Cicorei in remedijs Aſclepiadis ad Hepaticum fluxum Oleum diſtillatum ex Electro cum ſucco Cicorei guttæ duæ vel tres. Dryinus à quercu dictus, Vipera Quærcina, Auic. In Helleſponto magis reperitur, in Quercuum radicibus fætens, vt tranſeuntes fætorem ſentiant, redolet ſtrigmenta corij, quod purgatur, intra eius ſquamas muſcæ quædam inhabitant, á quibus conficitur. Eſt tam malignus ad perdendum, vt eius qui ſuper greditur, cutis à pedibus excorietur: tota crura œdemate, intumeſcant, & manus quoque curantium eodem modo pericliten- *Ther. 8.*

clitentur. Si quis aggreditur eum perimere,olfactu mulctari vt quemlibet gratum odorem prauum exiſtiment, nec alium ſentire queant. In Italia odor Moſchi. Ex morſu puſtulæ & moleſti dolores accedunt, diluta ſanies, eroſio: Tormina. Aet. tumor nigricans, nome, delirium, corporis ſiccitas, ſingultus, vomitus: Vrinæ ſuppreſſio: Tremor, vocis interceptio ſtupor, ſciſſura & mortificatio loci percuſſi. Plurimi intereunt Venenum calidum & humidum, putrefaciens carnes magis.

Curatio, adhibitis communibus remedijs vt in Viperæ morſu.

Propria diſſipantia. Ariſtolochia in vino pota: Trifolium Aſphodeli radix eodem modo. Siccantia & aſtringentia ad putredinem. Fructus omnium glandiferarum: Ilicis radix in vino pota & illita parti ictæ poſt

extra-

extractionem virus.

Hydros & Hydra fæmina vocatur quamdiu in aquis degit, innocentior ob victū humidum. Cherſydros idem in ſiccis degens, ſæuior. Simlis aſpidi paruo. Demorſis vlcus dilatatur, liuidum & ingens euadit. Sanies multa atra maleolens vt in vlceribus quæ ſerpunt. Aet. Tumor, dolor arſiuus continuus, locus liuidus fæculentus: Vertigo, exolutio: Vomitus bilioſi, fætidi: Quædam per ventrem inordinate feruntur, & per totum corpus. Mors intra tres dies Venenum eſt putrefaciens. Quod Poetæ fingunt, Hydram Leerneam multis capitibus, quorum vno abſciſſo, alia renaſcebantur, ſignificat affectum repullulantem. Curatio, poſt communia: Digerentia & ſiccantia: Origanum tritum & aqua ſubactum: Lixiuia cum oleo indita: Ariſtolochiæ cortex; Radix Quercus & Hordei fari- *3. Hiſt. an. 29.*

farina cũ aqua & melle: In potu Ariſtolochia drachmæ duæ cum poſca cyatis duobus: Marrubij ſuccus cum vino: Fauus mellis recens in Aceto. Aetius Cupreſſi pillulæ drachma vna: Myrthi baccæ drachma vna cum melle roſaceo, aut vino mulſo in potu. Super locum Calx viua cum oleo, & ſimilia. Paulus inquit, eius curatio in temporis progreſſu fit, & vix procedit. Præter remedia Dioſcoridis, imponit cinerem Quercus ex oleo: In potu farina hordei cum melle; Naſturtium ſyl. Aſphodeli ſemen & flos Fæniculum ex vino.

De Scorzone ſeu Ammodite. Ceraſte, & Auontia. *Cap.* 44.

SVnt inter ſerpentes, qui feriunt lingua, quibus ea præ-

prædura eſt; vibrant enim omnes ſerpentes linguam bifurcatam & acutam quibus igitur ea deſinit in Aculeum prædurum, ferire neceſſe eſt, inſtar Scorpionis aculeum in cauda gerentis. Inter hos eſt Scorzonus ſeu Scorzus in Hiſpania appellatus, de quo Monardes Hiſpanus tradit, frequentem reperirim in Catalonia lõgitudo eius eſt palmi cum dimidio à tenui cauda craſſeſcens, vſq. ad caput, quod craſſum eſt, quadratum ore magno & lato. Lingua nigra acuta, qua ferit inſtar ſcorpionis: Dentes tenues habet Viperæ fæminæ ſimiles, ideo duplici modo ferit; Color eius cinereus maculis nigris, inceſſu pigro. Morſus deterior Vipera, intumeſcit confeſtim cum dolore magno, aſcendit ad cor, non cædit remedijs neque Theriacæ. Sola herba Scorzonera reperta eſt, cuius radix figura perſimilis eſt, ſanat in potu &

cibo, & herbæ ſuccus. Videtur apud Aetiū Ammodites dictus à colore arenæ maculis nigris cubitalis, non maior, cauda dura ſuperne diſciſſa, vnde & Cerchria non Cenchria, vt Hermolaus notat vocata eſt: Maxillas habet latiores Vipera, cui perſimilis eſt in cæteris, ſed Vipera ſubflaua eſt: Ex eius morſu vt plurimum mors feſtina: Quibus ſanguis exit ex vulnere, prorogatur mors ad tertium diem, aliquando ad ſeptimum qui bene diſpoſiti ſunt. Vulnus intumeſcit, & paulopoſt ſanies exit, ſequitur capitis grauitas & animi deliquium. Quod autem inquit de cauda dura ſuperne diuiſa, videtur ſignificare bifidam linguam ſuperne ex ore egrediente. nullus enim ſerpens bifida cauda adhuc repertus eſt.

Curatur apud Aetium poſt remedia cōmunia, Menta cum aqua mulſa potata: Caſtorium:

Caſia:

Caſia: Artemiſiæ ſuccus cum aqua: Ad plagam attrahentia, & cataplaſmata ad Nomas facientia.

Ceraſtes ex hoc genere videtur eſſe, à cornu dictus, nam in capite duas eminentias habet veluti cornua, prorepit per obliquum non recta, corpore arenoſo. Percuſſis locus attollitur cum duritia inſtar capitis claui puſtuloſus, e plaga ſanies nunc atra, nunc pallidior. Aet. vini colore, aut nigricans maxime per ambitum vt in cruentatis & ſugillatis. Genitale intenditur, mens turbatur, caligo oculorum tandem conuulſi moriuntur, ad ſummum vſq. ad nonum diem ſuperſunt. Nulla medicina, quia virus Baſiliſci ſimile, ſanguinem conuertit in atram bilem: Curatur ſola amputatione membri cita: aut confeſtim carnem circuncidere oportet,& ſuper reliquias vrentia medicamenta Dioſc.

Ther. 8. Acontias quaſi iaculum vulgo Saettone in Sicilia de quo Galenus inquit: Serpens vbi ſæ multum extenderit, ceu iaculum quoddam corporibus inſiliens ſic perimit. Videtur autem lingua acuta & prædura id efficere. Cenchrus à Dioſcoride vocatur, qui & Cenchrites & Cenchrius à Milij ſimilitudine dictus eſt. Aetius deſcribit bicubitale colore viridi maxime iuxta aluum milium referens, cum floret Milium, fortiorem fieri. Veluti iaculum inuolat,& eo modo verberat, vnde Acontias dicitur. Morſus Viperino ſimilis, putridum vlcus ſequitur, antea carnes præ humidæ vt in Hydrope defluunt, lethargus ſuperuenit Ex Eraſiſtrato, ijs qui pereunt, inuentum iecur & omnia inteſtina corrupta, Aetius inquit: Inſequuntur omnia quæ ex ictu Viperæ atque etiam grauiora, vt etiam putrefactiones & carnium defluxio-

nes

nes ac grauior item mors ſuccedat. Remedia eadem quæ ad Viperam. Curatio apud Dioſc. Auxiliatur lactucæ fructus ideſt ſemen cum ſemine Lini illitus, Satureia trita. Ruta Syl. Serpillum cum Aſphodelo. In Potu Centauri radix drachmis duabus cum vini cyatis tribus; Ariſtolochiæ radix: Cardamomum, & Gentiana.

In hoc genere videtur eſſe Draco, ex cuius capite extrahitur lapis Draconites apud Plinium inter gemmas. Hunc Albertus magnus teſtatur ſe vidiſſe extractum ex capite ſerpentis magni in ſueuia: Teſtantur hodie in Germania linguam eſſe Serpentis cuiuſdam magni, cuius ictus lethalis eſt; Sed lapidem abſciſſa cupide geſtatum ab omni veneno tutum reddere.

De Sepe, Aſpide, Baſiliſco, & telis venenatis. Cap. 45.

SEps apud Aetium ſerpens eſt bicubitalis, alius à Lacerta Chalcidica, albis maculis: ex morſu ſanguis manifeſtus, dein ſanies graueolens, tumor, dolor languidus, putrefactio, per corpus maculæ albæ; defluuium Capillorum, mors intra tres dies aut quatuor. Curatio eadem quæ ad Viperam & Ammoditem. Priuatim Portulaca multa in cibo, & vinum Myrthites meracum. Spõgia ex aceto calido ad vulnus. Butyrum cum melle illitum: Milium cum melle; Paleas cum terra exuſtas illine.

Ther. 8. Aſpis vna Ptias dicta, quia expuit venenum è longinquo, ceruicem exporrigens, & interualli metita longitudinem, ac ſi rationalis eſſet, minime aber-

aberrans venenum corporibus inſpuit, qua Cleopatram ſibi mortem conſciuiſſe, bicubitalis cinerei coloris viridis ad aureũ inclinas. Altera Cherſea ideſt Terreſtris maior vſque ad cubitos quinque cinerea aliquando ſubuiridis. Tertia Chelidonia, colore Hirundinis circa fluminum ripas præſertim Nili, cubito maior: Eeſſe & breuiores palmi longitudine, quæ citius interficiunt Nicandro. Omnium morſus vulnus prorſus exiguũ facit, quaſi ab acu ſine tumore, à quo ſanguis exiguus ſed ater: Caligo oculorum velox, labor in totum corpus multiplex omnino lenis nõ ſine voluptate vt Nicander cecinit. Vir perit abſque labore virens atque diſcolor; Stomachi dolor mediocris. Frons perpetuo conuellitur. Genæ contremiſcunt; quaſi ſine ſenſu in ſonno vacillant; Hos mors tollit ad diei trientem non delata.

Hypnalem *S*olinus vocat necantem ſonno. Aetius bina vulnera ex maſculo, quaterna ex fæmina, citra magnum dolorem. à quibus nihil effluit, niſi violentum animal ſit. Conſequitur ſtupor, pallor frontis, refrigeratio, aſſidui hiatus, nictatio, colli inclinatio, capitis grauitas, ſegnities, collaptio in ſonnum profundum: Tandem conuulſio. Mors ex Cherſea in tribus horis: Ex Chelidonia præſentiſſima: Ex Ptiade tardior: Ad conſpuitionem inſequitur caligo oculorum: Cordis dolor: Faciei tumor, auditus corruptio Venenum videtur frigidum obſtupefaciens, quo celerrime ſanguis cogitur in Arteriis, vt ex Baſiliſci veneno, & Sanguine Taurino apud Dioſc. Celſus humorem intus ſpiſſeſcere à frigore vt in pleriſque venenis. At puerum tradit ab Aſpide ictum ſiti vehementi cruciatum partim ob

ictum,

ictum, partim ob æſtus.

Et Ariſt. inquit ex Aſpide angue qui gignitur in Affrica medicamentum illud putrificũ componitur cuius ictui nullum remedium eſt, ſignificat igitur calidum eſſe, & vrens. 8. Hiſt. an. 29.

Auicenna Aſpidem inter ſurdos eſſe, Morſus eorum non curantur, quoniam ſunt ſurdi vehementis acuitatis: non tranſcendunt tres horas, ſola præciſione & vſtione tolli poſſunt. Symptomata igitur frigiditatis vnde frigidum venenum putatum eſt, inſequuntur extinctionem calidi innati at non à frigore ſed ab vrenti calore. Curatio apud Dioſc. eademquæ ad Ceraſtem, ideſt ſola Chirurgia: Amputatio: Circumciſio: Vſtio: Nulla pharmaca vincere poſſunt, quia celerrime ſanguinem cogit in arterijs. Celſus caſu repertum remedium; Acetum bibere, Nam puer quidam cum ex ictu ſitiret, & ex æſtu, neque

omnia reptilia, vt nulla vel vel ſibilum poſſint ſuſtinére, enecare etiam aiunt cõſpectu, omnia aufugere eius præſentiam. Inter fectos ab eo nullum animal comedere, nam ſimiliter enecari.
Ther. 8. Percuſſi toto corpore ardorem ſentiunt; liuor aduenit, confeſtim capilli defluunt, & in inſtanti mors ſequitur, Ideo nulla medicina ob cæleritatem. Plinius Munſtellam ſolam aduerſari Baſiliſco. Eadem videtur Catoblepa apud Aethyopas puſillus ſerpens: Si quis eius oculos intueatur, confeſtim expirant.

Ad *S*agittas & tela venenata; Remedia communia vt ad ictuns animalium virulentorum; Extrahentia ex vulnere; & ſi quid intro communicatum eſt; Antidota diſſipantia, & hebetantia.

De

De Venenis ſpiritu illatis, & Faſcinationibus.
Cap. 46.

SPiritu venena inferuntur ex halitu virulentorum ſiue per inſpirationem ſiue per arterias permeante in corpus aliquando per oculos aut aures, vt Baſiliſci intuitus & ſibilus; & Effaſcinantium veneficia. Quæ etiam ſolo contactu inficiunt vt Ptiadis ſputum, Ranæ rubetæ ſaliua venenum in ſpirituoſa ſubſtantia intromittunt; Eodem modo fiunt illitiones quædam venenatæ à ſceleſtiſſimis hominibus, vt noſtris temporibus contigiſſe compertum eſt Venetijs Peſte communicata ſolum illitis oſtiorum anulis, quibus contactis venenum hauriebatur. Ex hoc genere videtur fuiſſe linea veſtis cruore venenato imbuta, qua Hercules interijſſe traditur; Aſſeruatur enim tabifica

omnia reptilia, vt nulla vel vel ſibilum poſſint ſuſtinére, enecare etiam aiunt cõſpectu, omnia aufugere eius præſentiam. Interfectos ab eo nullum animal comedere, nam ſimiliter enecari.
Ther. 8. Percuſſi toto corpore ardorem ſentiunt, liuor aduenit, confeſtim capilli defluunt, & in inſtanti mors ſequitur, Ideo nulla medicina ob cæleritatem. Plinius Munſtellam ſolam aduerſari Baſiliſco. Eadem videtur Catoblepa apud Aethyopas puſillus ſerpens: Si quis eius oculos intueatur, confeſtim expirant.

Ad *S*agittas & tela venenata; Remedia communia vt ad ictuns animalium virulentorum; Extrahentia ex vulnere; & ſi quid intro communicatum eſt; Antidota diſſipantia, & hebetantia.

De

De Venenis ſpiritu illatis, & Faſcinationibus.
Cap. 46.

SPiritu venena inferuntur ex halitu virulentorum ſiue per inſpirationem ſiue per arterias permeante in corpus aliquando per oculos aut aures, vt Baſiliſci intuitus & ſibilus; & Effaſcinantium veneficia. Quæ etiam ſolo contactu inficiunt vt Ptiadis ſputum, Ranæ rubetæ ſaliua venenum in ſpirituoſa ſubſtantia intromittunt; Eodem modo fiunt illitiones quædam venenatæ à ſceleſtiſſimis hominibus, vt noſtris temporibus contigiſſe compertum eſt Venetijs Peſte communicata ſolum illitis oſtiorum anulis, quibus contactis venenum hauriebatur. Ex hoc genere videtur fuiſſe linea veſtis cruore venenato imbuta, qua Hercules interijſſe traditur; Aſſeruatur enim tabifica

omnia reptilia, vt nulla vel vel ſibilum poſſint ſuſtinére, enecare etiam aiunt cōſpectu, omnia aufugere eius præſentiam. Inter fectos ab eo nullum animal comedere, nam ſimiliter enecari.
Ther. 8. Percuſſi toto corpore ardorem ſentiunt, liuor aduenit, confeſtim capilli defluunt, & in inſtanti mors ſequitur, Ideo nulla medicina ob cæleritatem. Plinius Munſtellam ſolam aduerſari Baſiliſco. Eadem videtur Catoblepa apud Aethyopas pu ſillus ſerpens: Si quis eius oculos intueatur, conſeſtim expirant.

Ad *S*agittas & tela venenata; Remedia communia vt ad ictuns animalium virulentorum; Extrahentia ex vulnere; & ſi quid intro communicatum eſt; Antidota diſſipantia, & hebetantia.

De

De Venenis ſpiritu illatis, & Faſcinationibus. *Cap.* 46.

SPiritu venena inferuntur ex halitu virulentorum ſiue per inſpirationem ſiue per arterias permeante in corpus aliquando per oculos aut aures, vt Baſiliſci intuitus & ſibilus; & Effaſcinantium veneficia. Quæ etiam ſolo contactu inficiunt: vt Ptiadis ſputum, Ranæ rubetæ ſaliua venenum in ſpirituoſa ſubſtantia intromittunt; Eodem modo fiunt illitiones quædam venenatæ à ſceleſtiſſimis hominibus, vt noſtris temporibus contigiſſe compertum eſt Venetijs Peſte communicata ſolum illitis oſtiorum anulis, quibus contactis venenum hauriebatur. Ex hoc genere videtur fuiſſe linea veſtis cruore venenato imbuta, qua Hercules interijſſe traditur; Aſſeruatur enim ta-

bifica

omnia reptilia, vt nulla vel vel ſibilum poſſint ſuſtinére, enecare etiam aiunt cōſpectu, omnia aufugere eius præſentiam. Inter fectos ab eo nullum animal comedere, nam ſimiliter enecari.
Ther. 8. Percuſſi toto corpore ardorem ſentiunt, liuor aduenit, confeſtim capilli defluunt, & in inſtanti mors ſequitur, Ideo nulla medicina ob cæleritatem. Plinius Munſtellam ſolam aduerſari Baſiliſco. Eadem videtur Catoblepa apud Aethyopas puſillus ſerpens: Si quis eius oculos intueatur, conſeſtim expirant.

Ad *S*agittas & tela venenata; Remedia communia vt ad ictuns animalium virulentorum; Extrahentia ex vulnere; & ſi quid intro communicatum eſt; Antidota diſſipantia, & hebetantia.

De

De Venenis ſpiritu illatis, & Faſcinationibus.
Cap. 46.

SPiritu venena inferuntur ex halitu virulentorum ſiue per inſpirationem ſiue per arterias permeante in corpus aliquando per oculos aut aures, vt Baſiliſci intuitus & ſibilus; & Effaſcinantium veneficia. Quæ etiam ſolo contactu inficiunt: vt Priadis ſputum, Ranæ rubetæ ſaliua venenum in ſpirituoſa ſubſtantia intromittunt; Eodem modo fiunt illitiones quædam venenatæ à ſceleſtiſſimis hominibus, vt noſtris temporibus contigiſſe compertum eſt Venetijs Peſte communicata ſolum illitis oſtiorum anulis, quibus contactis venenum hauriebatur. Ex hoc genere videtur fuiſſe linea veſtis cruore venenato imbuta, qua Hercules interijſſe traditur; Aſſeruatur enim tabifica

Hypnalem *Solinus* vocat necantem ſonno. Aetius bina vulnera ex maſculo, quaterna ex fæmina, citra magnum dolorem. à quibus nihil effluit, niſi violentum animal ſit. Conſequitur ſtupor, pallor frontis, refrigeratio, aſſidui hiatus, nictatio, colli inclinatio, capitis grauitas, ſegnities, collaptio in ſonnum profundum: Tandem conuulſio. Mors ex Cherſea in tribus horis: Ex Chelidonia præſentiſſima: Ex Ptiade tardior: Ad conſpuitionem inſequitur caligo oculorum: Cordis dolor: Faciei tumor, auditus corruptio Venenum videtur frigidum obſtupefaciens, quo celerrime ſanguis cogitur in Arteriis, vt ex Baſiliſci veneno, & Sanguine Taurino apud Dioſc. Celſus humorem intus ſpiſſeſcere à frigore vt in pleriſque venenis. At puerum tradit ab Aſpide ictum ſiti vehementi cruciatum partim ob

ictum,

ictum, partim ob æſtus.

Et Ariſt. inquit ex Aſpide angue qui gignitur in Affrica medicamentum illud putrificũ componitur cuius ictui nullum remedium eſt, ſignificat igitur calidum eſſe, & vrens. *3. Hiſt. an. 29.*

Auicenna Aſpidem inter ſurdos eſſe, Morſus eorum non curantur, quoniam ſunt ſurdi vehementis acuitatis:non tranſcendunt tres horas, ſola præciſione & vſtione tolli poſſunt. Symptomata igitur frigiditatis vnde frigidum venenum putatum eſt, inſequuntur extinctionem calidi innati at non à frigore ſed ab vrenti calore. Curatio apud Dioſc. eademquæ ad Ceraſtem, ideſt ſola Chirurgia: Amputatio: Circumciſio: Vſtio: Nulla pharmaca vincere poſſunt, quia celerrime ſanguinem cogit in arterijs. Celſus caſu repertum remedium; Acetum bibere, Nam puer quidam cum ex ictu ſitiret, & ex æſtu, neque

alius potus adeſſet, aceto poto liberatus eſt; idq. non refrigeratione,ſed inciſione & diſſipatione humoris inſpiſſeſcentis. Aetius: auxilium ab Aſpide præſertim à Ptiade morſis: Acetum acerrimũ dandum quouſq. aceti qualitatẽ ſentiant ad Hypochondrium dextrum perueniſſe, quia Hepar primum ſenſu priuari putant. Prænotio an victurus ſit æger, ſi pota Centaurea trita cum vino non euomat pharmacum. Vomatur autem venenum diſtributum in corpus per Allia trita cum Zito ſumpta donec nauſeabundus fiat; Aut Opopanax cum vino diluto Origanum cum vino, poſt vomitum Theriaca. Super plagam poſt Scarificationem & cucurbitulam; Centaurium cum Myrrha & Opio. Rumex in Catapla ſmate; Theriaca. Excitandus aſſidue vellicationibus & motibus; Aqua marina calida pro fomento aſperſa.

Baſi-

Baſiliſcus quaſi Rex virulentorum. Ariſt. Sacrum vocari inquit: Serpens minutus ad cubitum accedens quem angues præmagni fugiunt, hirſutus, quicquid momorderit, continuo circum putreſcit. Eſt præterea in Indica regione ſerpens paruus, cuius vnius remedio carent incolæ. Naſcitur in Affrica eodem agro in quo laſer, ſerpens quidam puſillus; cuius remedium lapis eſt, quem ex ſepulchro cuiuſdam Regis antiqui accipiunt, eoque perfuſo ex vino bibunt. Lapis ille videtur ex conditura cadauerum nobili conſtare, quam vulgo Mumiam vocant. De Baſiliſco Dioſcorides ex Eraſiſtrato inquit. Vulnus ad auri colorem efflaueſcit: Auxiliatur Caſtorij drachma in vino pota, item Papaueris ſuccus Aetius deſcribit palmorum trium ſubflauum acuto capite, in quo tres eminentiæ. Vis ineſt maxima ſuper 8. *Hiſt. an.* 29.

omnia reptilia, vt nulla vel vel ſibilum poſſint ſuſtinere, enecare etiam aiunt cõſpectu, omnia aufugere eius præſentiam. Inter fectos ab eo nullum animal comedere, nam ſimiliter enecari.

Ther. 8. Percuſſi toto corpore ardorem ſentiunt; liuor aduenit, confeſtim capilli defluunt; & in inſtanti mors ſequitur, Ideo nulla medicina ob cæleritatem. Plinius Munſtellam ſolam aduerſari Baſiliſco. Eadem videtur Catoblepa apud Aethyopas puſillus ſerpens: Si quis eius oculos intueatur, conſeſtim expirant.

Ad *S*agittas & tela venenata; Remedia communia vt ad ictuns animalium virulentorum; Extrahentia ex vulnere; & ſi quid intro communicatum eſt; Antidota diſſipantia, & hebetantia.

De

De Venenis ſpiritu illatis, & Faſcinationibus. Cap. 46.

SPiritu venena inferuntur ex halitu virulentorum ſiue per inſpirationem ſiue per arterias permeante in corpus aliquando per oculos aut aures, vt Baſiliſci intuitus & ſibilus; & Effaſcinantium veneficia. Quæ etiam ſolo contactu inficiunt: vt Ptiadis ſputum, Ranæ rubetæ ſaliua venenum in ſpirituoſa ſubſtantia intromittunt; Eodem modo fiunt illitiones quædam venenatæ à ſceleſtiſſimis hominibus, vt noſtris temporibus contigiſſe compertum eſt Venetijs Peſte communicata ſolum illitis oſtiorum anulis, quibus contactis venenum hauriebatur. Ex hoc genere videtur fuiſſe linea veſtis cruore venenato imbuta, qua Hercules interijſſe traditur; Aſſeruatur enim tabifica

bifica vis etiam ſiccato linteo, vt iterum exhalare poſſit, cùm à calore corporis fuerit excalfactum. Seruantur etiam hoc modo contagia peſtilentiæ in pannis quanquam ablutis, at quæ alijs vtenſilibus longo tem pore; ideo recta ratione præcipiunt, omnia huiuſmodi in igne comburi ſolus enim ignis delere poſſit totam veneni cuiuſque ſubſtantiam. Spirituoſa ſubſtantia etiam per aliud corpus intermediũ communicari poteſt, vt de Torpedine patet, manui torporem inducente per retis contactum. Sic quidam ſerpentes haſta transfixi enecant, vt Dryinus. Per medium autem aerem quæcumque fætida com municant, ſeu cadauera putreſcentia, ſeu Paludes, ſeu ſubterraneæ euaporationes: & ſuffumigia venenoſa. Curatio fit per remedia prauos halitus diſsipantia, & bonos reficientia citiſsime adhibita. Diſsipant Ca-
ſtorium

ſtorium cum aceto potum; Opobalſamum; Diamoſcum Diambra; Theriaca; Aromata omnia; Reficiunt odores ſuaues, vt in Syncope. Acetum roſatum, Vinum & in potu & ad naris, ad tempora, ad arterias Carpi, Pedum, Teſticulorum: & Cordis regionem. Epithemata ex Aqua roſacea, Lanfa, ex floribus Citri, Meliſſæ, addito aceto, Vino odorato, Speciebus Epithematis cordialis, Croco & Moſco. Potus vini meri cum allio; Et poſt multum vini potum Venæ ſectio, nam cum ſanguine ſpiritus prauus efflabit.

Ad calidas euaporationes ſubterraneas exantro, foueis diu concluſis, fumo carbonum in conclaui, aut vbi tormenta bellica exhonerata ſunt in anguſto loco non perflato Reficit aeris frigidioris inſpiratio, & aquæ frigidæ aſperſio Experientia conpertum eſt, in ſpelunca quadam, quæ inter Neapolim & Puteo-

Puteolos ſuffocantes halibus emittit, homines reuiuiſcere, ſi ſtatim mergantur in propinquo lacu. Eodem modo in Syncope frigidæ aſperſio reuocat ſpiritus diſſipatos ad Cor, & calidos ac ſiccos halitus contemperat. Fodinæ quorundam metallorũ enecant, præcipue Æris, Argenti viui: & ſuffumigia ex Cinabrio, ſi negligenter fumus hauriatur, aut ſuffocant, aut Anhelationes pariunt, Paralyſim, & Ptithiſim. Remedium ad imminentem ſuffocationem inſpiratio aeris frigidi, & inſperſio aquæ roſaceæ & aceti. Deinde ad affectus inductos remedia propria: præcipue lac.

Faſcinationes ex ijs ſunt, quæ ſpiritu venefico ex oculis effaſcinantium immiſſo, lædunt, præcipue infantes, ſiue naturaliter hæc contingant, vt quarundam vetularum aſpectus faciunt, & quibus binæ pupillæ

in

in oculis ſunt vt Plinius tradit; præcipuè ſi iratis oculis intueantur. Siue ex Arte Magica, opera Dæmonum. Alio modò lædunt lippientium oculi, lippitudines cõmunicando per contagium; læſio enim in his non vltra oculos pertingit. Ad faſcinationes multa remedia inter Amuleta apud Dioſcoridem reperiuntur. & apud Plinium. Sed plurima de ſumpta videntur ex Arte Magica. Naturaliter reſiſtunt quæ ſpirituoſam ſubſtantiam efflant odoratam: Ruta pueris circumuallata ea ratione defendit à Faſcinatione, præſertim Syluestris; Saluia; Sclarea, & Fæniculum; Hæc enim præcipue oculos tuentur. Peonia etiam ſuſpenſa collo, vt Galenus fatetur à caſu Epilepſiæ defendit, Corallium: Succinum geſtata euaporationes ad ſe alliciunt. Balſamum ob flagrantiſſimum odorem ſuæ ſubſtantiæ, tum inunctione, tum

potù,

potu. Flos Gariofillus, quæ Betonica altera putatur apud Dioſcoridem, & Tunica à quibuſdam vocatur, inquit Dioſc. Animos hominum & corpora cuſtodit à Maleficijs & periculis. Alchermes confectio Meſues, & quæcumque recipiunt odoratiſſima, Ambram, Moſcum, Cinnamomum, Nardum, Gariophyllos, lignum Aloes & alia huiuſmodi. Theriaca, Mitridatum ex aqua ardente diluta cum aqua roſacea, aut aceto. Eadem faciunt ad quæcumque maleficia. Sed ad infectiones dæmonum remedia ex diuinis tantum haberi poſſunt.

De Venenis in corporibus noſtris genitis. Cap. 47.

VEnena in nobis genita non proprie venena dicuntur, vt Aconiti & Viperæ, quæ à natura condita ſunt: ſed

ſimilia

ſimilia venenis ob quandam corruptionem: vt Mẽſtrua retẽta, & Semen; æquant enim veneni qualitatem & vires. Aura quædam frigida in Epilepſia Sanguis in grũmos conuerſus in ventre, Atrabilis ex qua Cancer, Elephas, lepra. Pituita currupta, ex qua morbus Gallicus, Pilorum caſus, Corroſiones: Putredines, Flauabilis, æruginoſa, vnde dolores vehementiſſimi, anxietates, Hipp. de Veteri mædicina. Inducunt eadem ſymptomata, quæ ex Venenis, vnde vix diſcerni poſſunt niſi quod non repente adueniunt in homine ſano. Aſſimilantur magis naturalibus venenis, quæ ex oculis effaſcinantium egrediuntur: & Sputum veneficum quod puella quedã traditur ex vſu venenorum contraxiſſe. Oriuntur autem hæc aut ob prauam victus rationẽ, inter morbos Sporadicos ideſt Sparſim appræhendentes: ex cibis

6. loc. af. 5.
1. Sem. 16
6. loc. af. 4.
2. Nat. hu. 3.

bis

bis & potibus prauis: vt Car-
1. diff. fe. 3. ne morticina, Tritico ſemipu-
trido, Aquis putreſcentibus,
atque alijs quæ aliquando in‿
fame coguntur homines Sume-
re vnde febres peſtilentes oriun
tur. Aut ob aeris qualitatem,
2. Acu. 9. communes, vnde Epidemij ap-
Ther. 16. pellati: inter quos Peſtis eſt Epi
demia ſcilicet pernitioſa. Non
redduntur autem hæc pernitio-
ſa, ſine exceſſu primarum qua-
litatum in materia rebelli; quæ
nequit à calore innato vinci,
vt venena propriæ dicta. Hoc
enim modo Ledunt ſecundum
totam ſubſtantiam qualitati-
bus & materia non vt reliqui
morbi, qui per coctionem ſol-
ui poſſunt. Sed Venena quæcun
que Alexipharmacis egent aut
euacuantibus, aut diſſipanti-
bus, aut contemperantibus:
Contemperatio fit per admi-
xtionem ſubſtantiæ contrariæ
in qualitatibus vt Vini cum‿
aqua, quæ Craſis vocatur, non
per

per ſolam alterationem: Hipp. de veteri Medicina: Sic aſpera cum læuibus. tenuia cum glutinoſis, Sapores contrarij pro humorum vitio. Euacuant ſimilitudine ſubſtantiæ non temperamenti, ſed materiæ attrahendo. Diſſipant qualitatibus primis aut ſecundis. ſed & in his analogia quædam & materiæ ſimilitudo quæritur, vt in Venenis proprie dictis oſtenſum eſt.

De peſte. Cap. 48.

PEſtis definitur à Galeno: Eſt communis morbus eadem tempeſtate affligens, perniciofus ex aere inſtar veneni alterato. Nam tanquam Bellua non paucos interfecit, ſed ciuitates totas, & prouincias, quippe praua quædam efficitur aeris ad corruptelam prompta mutatio, quod periculum euitari nequit ob neceſſitatem reſpirandi aerem tanquam venenum;

1. in 1. Ep. 1.
2. Nat. hu. 3.
Ther. 16.

num; Eſt autem morbus in in-
1.dif.fe.4. temperie calida & humida, quia putredo magna, vt in febribus peſtilentibus: cum enim aeris temperatura à naturali habitu ad calidum & humidū immodice fuerit conuerſa, peſtilentes oriri morbos eſt neceſſe, quorum ſumma ipſa putre-
3. in 3. Epi. 55. do eſt. Quamuis autem Peſtis non omnis ſit cum febre, vt teſtatur Hipp. latere tamē poteſt putredo in aliqua particula antequam cor afficiat: cum autē ad cor peruenerit, confeſtim inferire neceſſe eſt, extincto calide innato antequam febris ſit manifeſta. Dicitur autem communes morbus, quo differt à
1. Acut. 9. Sporadicis. Eadem tempeſtatate affligens, quo differt ab Endemijs qui perpetui quidē ſunt alicuius regionis, vt Romæ Se-
2. in p. Ep. 25. mitertianæ: Coſtantinopoli Exantemata: locis paluſtribus Hydropes: in libro de Aere, aquis & locis: At non multi eodem
tem-

tempore. Pernicioſus, quo differt ab Epidemijs non pernicioſis. Ex aere: quo differt à communibus pernicioſis ob alias cauſas communes: vt ex aquis paluſtribus, fætentibus Cibis inſuetis in obſidione & fame. Inſtar veneni alterato:quo differt ab Epidemijs pernitioſis ob quaſdam prauas conſtitutiones. non tamen venenoſas; vt inſiccitatibus febres acutæ; in Pluuiarũ multitudine, Apoplexiæ. Anginæ In Aeſtate febres ardentes: in autunno morbi acutiſſimi exitiales. Ideo non omnis Epidemia pernicioſa eſt Peſtis. Qui ex aere venenoſo in ſpeluncis.aut fodinis Argenti viui aut ex animalibus venenoſis, aut cadaueribus morbi pernicioſi fiunt, non communes ſunt, quia aer ille non communis eſt.Communes præterea intelliguntur morbi, qui omni ætati, ſexui, viuendi inſtituto, cum eodem tempore eodem

3.*Aph.*7.

3.*Aph* 9.

2.*Nat.hu.* 3.

morbo corripiuntur plurimi, cuius cauſa communiſſima eſt aer ambiens: Non ſi pueri tantũ vt Variolæ & morbili: Senes ſtillicida, Aſmata: Aer autem dicitur tanquam venenum, quia non proprie venenum eſt, vt quod à natura conditum eſt, ſed propter affectionem.

Cauſæ peſtis. Cap. 49.

CAuſa materialis Peſtis proxima eſt venenum intra nos genitum, ideſt putredo magna, quæ à natura vinci nequit: quo differt à venenis proprie dictis, quæ extra à na-
1. diſ.fe. 4. tura fiunt. Gignitur ex cibis & potibus prauis putredini ob noxijs: ex aere ambiente calido & humido, ſiue præceſſerit conſtitutio valde calida & ſicca adurens, ſequatur autem humida, vt in Taſo contigiſſe
3. in 3. Epid. ſcribit Hipp. Siue è conuerſo conſtitutio adurens inueniat humo-

humores putredini obnoxios, vt in peſte à Tucidide deſcripta. Siue ſtatim in ambiente fuerit putrida euaporatio ex Paludibus putridis; Cadaueribus in bello; locuſtarum multitudine corrupta, vt traditur cōtigiſſe in Affrica: & Gallia: aut ex ſubterranea euaporatione, in Terræmotu & quibuſdam, conſtitutionibus euaporationem gignentibus vel comouentibus; Speluncis venenum expirantibus. Aut halitu hominum qui peſte corepti ſunt: aut eorundem ſordibus aerem inficiētibus. Cauſa vero efficiens magnam putredinem eſt quælibet occaſio calefaciens; vt obſtructiones, motus, & reliqua calorifica. latent enim aliquando humores venenoſi, & rerum putridarum ſordes, antequam putredinem excitent, vt in demorſis à cane rabioſo. Cauſa remotior Cælum in frequentia Ecclipſis, in coniunctione mul- *1. diff. 4.*

torum Planetarum præcipue, Martis, & Saturni, vt Aſtrologi putant ob proprietates quaſdã occultas; ſed veriſimilius eſt ob conturbationẽ ab ijs in inferioribus excitatam, vnde mutationes temporum fiunt, vt Hippocrates innuit in libro de Aere; aquis & locis. Multorum enim plantarum coniunctio; non ſolum quæ ſupra terram ſunt cõturbat, ſed & ſubterraneas euaporationes commouet. His omnibus adiungenda eſt cauſa ex diuinis petita, quæ licet egrediatur Medicinæ limites non
1. in 1. tamen negligenda eſt. Nam &
Epi. 1. antiqui DEOS eorum ſeu potius Demones referebant, quos in curatione conſulebant, vt teſtatur Galenus. Sed circa hæc dubitationes contigunt. Prima ſi Peſtis aliquando fit à cibis
1. dif. fe. 4. prauis vt Galenus teſtatur; & ex hiſtorijs ſub Iuliano Apoſtata: ſub Valentiniano tertio, & ſub Tito in obſidione Hieruſa-
lem.

lem. Et Athenienſibus ob prauos humores putredini obnoxios apud Tucididem; Non ergo ſemper ab aere ambiente, tanquam veneno vt ſuppoſitũ eſt. Quod concedere videtur Galenus, cum inquit. Magna ex parte fieri poſtem ex inſpiratione aeris vitiati à putreſcibili euaporatione in peſtilenti aeris ſtatu; Fit tamen aliquando ob vitiatos humores ad putredinem paratos ex breui occaſione extrinſeca: Quaſi ſit Peſtis ſine peſtilenti aeris ſtatu, vt febris peſtilens ſine Peſte. Secunda; Contigit aliquando peſtis in vno ſolo homine, aut in vna familia; vt contigit Venetijs ex aperta capſula ab exteris delata; quæ continebat veſtes peſtilentia infectas; qui ſi ſtatim ſeparati fuiſſent, combuſta capſula, morbus non euaſiſſet communis; Tertia; ſi in peſtilenti ſtatu aer eſt tanquam venenum; quomodo differat *3. Praeſ. 4.*

Peſtis à venenis proprie dictis in vtriſque enim à veneno externo inficiuntur interna. Pro ſolutione ſupponatur, in Peſte adeſſe contagium ad diſtantia, quod non fit ſine intermedij aeris infectione. Cũ enim contagia quædam fiãt ſolo contactu vt in fructibus putreſcentibus,& ſcabie communicata quadam ſaniæ:Quædam etiam permedium aerem aut aliud corpus. Conſeruantur enim in multis corporibus veluti ſordes rerum putridarum, quæ materiam putreſcibilem adepta, putredinem ſimilem accedunt præcipue in corporibus ſimilibus ob Symbolum. in Peſte vtrunque contigit & medio aere communicari,& per contactũ non ſolũ laborantis ſed & veſtiũ vaſorũ, & parietum,à quibus omnibus etiam aer inficitur, vt ab odore pertinaci fieri videmus:non enim elui poſſunt ſordes huiuſ-

modi

modi,ſed ſolo igne deleri.con-
pertnm autem eſt per multos
annos couſeruari in veſtibus
peſtilentiæ ſordes quod in cau-
ſa eſt, vt poſtquam inceperit
Peſtilentia à quacunque cauſa
per multos annos perduret,
etiam ſi cæli conſtitutio muta-
ta ſit. Annis quindecim perdu-
raſſe mirantur apud Philoſtra-
tum: Annis duodecim in
tempore Iuſtiniani Imperato-
ris: Cæpiſſe ab Aethyopia, &
diffuſam in vniuerſum orbem.
Tandem ceſſaſſe ſuplicationi-
bus. Vnde inſtituta fuit ſolem-
nitas purificationis Beatiſſi-
mæ M. Virg. Hinc patet diffe-
rentia inter Peſtem & reliqua
venena. Quamuis enim reliqua
venena aut per contactum aut
per medium aerem inficiant:
non tamen ex vno infecto vis
venefica tranſit ad alios, vt in
Peſte. Sed vis illa venefica dele
tur corrupto corpore At in Pe-
ſte ex relictis ſordibus noua pu

tredo accenditur ob ſimilitudinem ſubſtantiæ, ex qua orta eſt in homine; qua ratione diffunditur ad finittima, & tamquã ſobole propagatur ob vim Contagij. Hinc ſoluta eſt tertia difficultas quomodo Peſtis differat à reliquis venenis. At primam dubitationem reſpondetur. Nihil prohibet Peſtem oriri ab alijs cauſis dictis præter aerem ambientem, ſed ratione Contagij neceſſe eſt aerẽ venenoſum reddi. Ad ſecundũ *S*i peſtis contiagat in vno homine, aut familia vndecunque inceperit, nõ ob id neganda eſt Peſtis eſſe, Si ex eo ſequatur predictum contagium vnde fit communis longe igitur deterior eſt Peſtis, quam venena cuiuſcumque Beluæ, quia ob vim contagij non paucos homines, ſed populos & totas prouincias delet.

Ther. 16.

Peſtis

Peſtis differentiæ. Cap. 50.

DIffert Peſtis à Peſte ſeuitia. Analogia diuerſa. & Symptomatis. Seuiſſima eſt, quæ occidit & ſerpit ob contagium. Mitior quæ occidit quidem ſed non ſerpit. Colligere autem poſſumus fuiſſe quaſdã peſtes abſque contagio: nam in ea quæ deſcribitur à Tuccidide, inquit, Forte ex Aethiopia fluxere quædam contagia ventis aſportata in Græciam quaſi ſine ijs peſtis eſſet ob alias cauſas nec cõtagio vnius ad alterum. Quamuis enim à fetore aeris aliquando incipiat ſiue ex Cadaueribus, Siue ex locuſtis corruptis, ſiue ex paludibus, non eſt neceſſe Contagium ſubſequij; Mitior igitur huiuſmodi eſt quia ceſſante fetore, vnde ortum duxit, ceſſabit & Peſtis. at ea quæ ſerpit ob contagium non ceſſat, ante

quam ſemina omnia deleantur Ad huc mitiores ſunt, quæ non ex putredines aeris naſcuntur, ſed ex alijs cauſis putrefacienti bus, vt sũt cõſtitutiones calidæ & humidæ, qualis in Taſo de-
3. in 3. Epi. ſcribitur ab Hipp. nulla enim ibi fit mentio contagij: & quæ ex cibis prauis, dummodo non ſequatur contagium prædictũ. huiuſmodi autem non vere peſtes dicuntur, ſed Peſtilentes, retinent enim naturam peſtis, quia communes ſunt, & perni-
1. Acu. 9. cioſi; Sed quia aer non redditur venenoſus diſcedit à vera peſte, quæ limos græce dicitur, ſed limodes ideſt peſtilentes ap pellãtur. Huiuſmodi ſunt febres peſtilẽtes, ſiue inter Sporadicos ſiue inter communes: ſimiles enim ſunt Peſti in pernicie Con tigit præterea è conuerſo morbum quidẽ non pernicioſũ eſſe, ſed cõmunem, atq; cõtagioſũ; vt variolæ & morbilli qui ſimiliter inter peſtilentes recenſentur

Nulla

Nulla vero ex his Peſtis dicenda eſt, Differunt præterea pro varia anologia: Quædam enim pueros magis tollit, Quædam iuuenes, Quædam Seniores. Alia mulieres. Idem cernere licet in cæteris animalibus: Quædam enim aggreditur Pecora, Quædam Iumenta, cæteris autẽ parcit. Varietas enim putredinis variã corporis diſpoſitionem requirit: Ob hanc cauſam in Peſte aliquando oculi affliguntur, aliquando genitalia: Aliquando fauces, aut Pulmo aliquando inteſtina, aut alia pars corporis. Ex Symptomatis quoque differunt. Quædam enim abſque vlla expulſione anxietatem & Syncopem inducunt; & cito rapiunt. quædam excretiones moliuntur; aut ad aluum, vnde fætida & colliquationes exeunt: ad vrinam, quæ conturbata & ſubiugalis excernitur. Ad Cutem ſudores fætentes; Exanthemata, quæ reli-

5. Meth 12. quiæ ſanguinis ſunt in vena caua putreſcentis. Ad emunctoria: Bubones, Parotides, ſub axillis, qui non concoquntur,ad partes diuerſas Carbunculi Eryſipelata, Putredines, ex quibus magis ſanantur.inde expurgata peſtilentia. Quædã ad internas partes, per diſtillationes ad fauces, aut Toracem quem vulgo appellant Mal del Caſtrone, Quædam ſine febre manifeſta, in qua neque calor neque pulſus neque vrina oſtendunt,quam Hecticam peſtilentem putauit Galenus. Sed contingere poteſt, quia venenũ in aliqua particula latitet, vt patet in morſu canis rabioſi: manifeſtari autem oportet cum petit cor. Quæ cum febre manifeſta accedit: aliquando calorem exterius mittem habet, ſed interius affligit cum extremorum refrigeratione humoribus frigidis putreſcentibus prope cor. Aliquando vehementẽ

3. in 3. Epi.

3. Præſ. 4.

calo-

calorem oſtendit putreſcentibus ſcilicet humoribus bilioſis. Hi in Hecticam tranſeunt, niſi prius vi morbi intereant.

Signa Peſtis. Cap. 51.

FVturam peſtem denuntiant cauſæ & quæ cauſas comitantur, at nulla neceſſitas eſt. Probabiliora ſigna ſunt, quæ ex cauſis proximis petuntur. Magnam putredinem portendunt conſtitutiones ſupra modum calidæ & humidæ, aut coniunctim aut ſeparatim, vt diuturnæ ſiccitates & Pluuiæ. Magnas ſiccitates comitantur Cometæ, multæ impreſſiones ignitæ, aer caliginoſus, puluerulentus, atræ nubes ſine pluuia, deteriores, ſi hyeme aut vere. Pluuias diuturnas comitantur inundationes: Aquarum ſtagnantium putredines: generatio multorum reptilium. Coniunctim: Auſtri cum multa caligine ſine

pluuia ſine ventis, hyeme:ſignificant enim euaporationem, calidam & humidam, putredines.

Subterraneas euaporationes oſtendunt Terræmotus, animalia ſuas cauernas relinquentia. Aerem prauis vaporibus repleri oſtendunt aues fugientes. Præcedit aliquando brutorum interitus; Puerorum Variolæ.

1. Probl. 23. Incipientis peſtilentiæ ſigna obſcura. Nam eadem quæ in febre peſtilenti ſine Peſte. Si appareat Contagium, ſignum eſt certiſſimum. Si multi eodem tempore intereant ex eodem morbo, Epidemia eſt perniciosa, quæ tamen poteſt eſſe ſine contagio, ſtatus ſcilicet peſtilens, non dum Peſtis exquiſita, non enim ob id aer venenatus dicendus eſt. Signum verò aeris venenoſi eſt, Fætor ſiue ex cauſis manifeſtis, ſiue ex occultis, vt ex euaporatione ſubterranea; Si plures in eadem domo corripian-

ripiantur, contagij ſignum eſt, Si ſparſim in eodem tempore, conſtitutionis potius ſignum eſt. Ex ipſis morbis ſigna quædam ſumuntur à Galeno. Fætor quidam anhelitus, color oris & faciei Eryſipelatoſus: Aluus turbata: Colliquationes: Cibi faſtidium. Vrina conturbata, tenuis, Sublimamentum ſubliuidum veluti tela araneæ aut vt lana congeſta. Exanthemata vlceroſa aut maculæ nigræ in dorſo magis & pectore. Nam variolæ & morbilli in vultu. Carbunculi; Eyſipelata: Abſceſſus ad emunctoria, qui non ſupperantur: aut in putredinem tendunt diuerſam à pure. Partium putredines Vermes inteſtinorum; Deliquia: Delirium: Sopor: Imbecillitas omnium virtutum pulſus languidus. Prognoſtica: Biduo aut tribus diebus interficere ſolet; Producitur, quibus ſudor largus. Incerto ordine moriuntur ſine

3. Præſ. 4.

3. in 3. Epi. 55.

5. Meth. 12.

3. in 3. Epid. 24.

criſi pleriqueꝭ tamen circa iudicia. Euaſuris puſtulæ nigræ toto corpore confertim vlceroſæ plurimis, omnibus certe ſiccæ: etiam ſi non criticæ, iuuant tamen; Abſceſſus in ſuppurationem tendentes: Qui non ſuppurantur, lethales, præſertim
3. *in* 3. ſi deliteſcant. Euadebant ma-
Epi. 5. gis quibus crus aut alia pars denudabatur ex putredine.

Deſinunt ſtatus peſtilentes in contrarijs temporibus. Sed Peſtis non deſinit, quam diu Contagium perſiſtit, ideo per plures annos: Repullulant vere & Autunno.

Præſeueratio. Cap. 52.

PRæſeruatio à peſte vna eſt ad populum defendendum, altera ad ſingulos. Illa ad Principes ſpectat, altera ad Medicos. Tollenda eſt cauſa communis correctione aeris venenoſi. At videtur impoſſibile

homi-

hominibus. Saltem vt Hippocrates traditur feciſſe Athenis, igne vbique in ciuitate accenſo: Nam vſtio omnem putredinem delet. Ne autem contagium vnius ad alterum fiat, qui peſte correpti ſunt, relegandi extra ciuitatem aſſignato loco, vnde non exeant in publicum. Siquis autem in ciuitate depræhendatur peſte correptus, ſtatim prohibeatur egreſſus è domo & ne quis domum illam attingat, donec omnes exierint in locum deſtinatum & omnis ſupellectilis igni tradita fuerit, & domus purgata. Similem diligentiam legimus in ſacris obſeruatā fuiſſe apud Hebreos aduerſus leproſos, nam lepra per contagium ſerpit vt Peſtis. Qui autē per quatraginta dies immunis à peſte fuerit, reuocari poſſe.

Neminem admittere neque res ex locis infectis pena capitali.

Huius

Huius gratia inſtitui cuſtodes & ſpeculatores non ſolum ad Ciuitatis portas, ſed & procul ad eius regionis fines; qui tranſitũ prohibeant, niſi fidem ſecum ferant ex locis ſalubribus aduentare. Hoc modo noſtris temporibus diligentia Magni Ducis Hetrariæ factum eſt, vt Peſtis quæ Liguriam & Mediolanum afflixit, in reliquam Italiam non ſerperet. Quæ omnia inutilia omnino fuiſſent, ſi aeris malitia à cælo penderet, vt quidam putant.

In ſtatu præterea peſtilenti cum legibus prohibeatur comercium quod plerique etiam ſine lege aufugium: altera miſerrima calamitas contigit ex victu & miniſterio, quibus omnibus prouidendum eſt inſtitutis qui victui ægrotantium præſint, qui curationi, qui Sacramentis, qui mortuorum ſepulturæ: Mirandus eſt Aretij magiſtratus Fraternitæ apellatus, in

inquē non admittuntur niſi nobiliores:hic efferendis ad ſepulturam mortuis conſtitutus eſt: Compertum vero eſt in tempore peſtilentiæ neminem eorum qui huic officio tam laborioſo & periculoſo incumbunt, peſte perijſſe. neque ex eius familia quemquam: Qui etiam miniſtrant in tanto periculo, diuinitus inſpirari videntur non ſpe lucri,nam tota ſupellectilis igni tradenda eſt, præcipue panni & Pelles, nam hec corpora maxime omnium ſeruant ſordes putridas diutius, præſertim ſi in loco clauſo aſſeruentur, ablutione non tolluntur, ſed igne, aut in ſole feruenti & aeri diutius expoſita; Aurum tamen & Argentum in aceto madefacta luem amictunt, magis ſi præcalfacta fuerint.

Singulorum autem præſeruatio fit auferendo cauſas tum internas tum externas. Ad arcendam igitur aeris malitiam,

vt publice ſic domi per ignem, fit, vt putredo diſſipetur, præſertim lignis odoratis ex Iunipero, Abiete & Cupreſſo, quibus etiam veſtes ſuffumigentur. Sed poſtea aer calfactus refrigeretur odoribus frigidis & humidis vt ex aqua roſacea & aceto cũ aqua frigida aſperſa, & ventiletur, ſed arceatur ventus auſtralis, aut ſi quis ſpiret ex locis putridis. Non oportet ieiunum aerem externum haurire, ſed præſumere antidota odorata potius refrigerantia & varia ſingulis diebus. Naribus ſpongia aceto madefacta, & aqua roſacea, & ſandalis. Cõficitur pila excauata ex ligno Cupreſci aut Iuniperi foraminulenta, in qua recipiantur varia corpora odorata.

1. dif. fe. 4. Ad cauſas internas iubet Galenus. Corpora humida omni via exſiccanda, quæ ſicciora ſunt, in antiquo habitu conſeruanda, in quibus ſuperfluitates

adſunt,

adſunt, purganda: Obſtructiones aperiendæ & abſtergendæ. Sed hæc non omnino videntur conſentire cum Hippocrate, qui contulit contraria adhibenda eſſe conſtitutioni non immutandum victum conſuetum; vt pute qui non ſit cauſa morbi communis ſed efficiendum vt corpus minime tumeat, & debiliſſimũ ſit, auferendo de cibis & potione quibus vti conſueuerat paulatim, ne ex immutatione quid grauius contingat. Et Cornelius Celſus inquit: Neque ieiunio neque Cenato vomendum eſt, neque mouenda aluus; atque etiam ſi mota eſt per ſe, comprimenda eſt. Si plenius corpus eſt; abſtinendum potius eſt: nam periculoſa quæcumque commotio eſt, ne putredinem accendat. Quæ igitur à Galeno præcipiuntur, non in ſtatu peſtilenti facienda ſunt, ſed antea futurum ſtatum præuidendo purga-

2.*Nat.hu.* 4.

bat.

bat. Neque ſiccitas omnino cõ-ſert ad prauas euaporationes ſed in conſtitutione calida & ſicca, frigidis, & humidis vtendum Raſis victum refrigerantẽ & ſiccantem inſtituit: cibos aſſos ex aceto & Agreſta cõditos Punicam. Celſus alternis diebus in potu aqua vtendum non defatigandum. cibis conſuetis vtendum; leuiter ambulandum ante æſtum, aut geſtari. Bonum peregrinari, nauigare, vt non ſemper eodem aere fruatur. Vitandum balneum, & ſudor, cruditates venus, frigus & calor. Multo magis continere ideſt à victu pleniori. Si qua grauitas in corpore ſentiatur, tum neque mane ſurgendum neque nudis pedibus ambulãdum. Vitandus Sonnus meridianus. Vt autem quis tuto verſari inter infectos & contrectare poſſit res peſtilentes hodie compertum eſt remedium extrahens euaporationes virulentas ſi

appli-

applicetur ad arterias in Carpo & ad regionem cordis, Puluis Auripighementi, aut Sublimati addito Croco, aut Gariophylis aut Cinamomo. aut ſimilibus incluſis omnibus in ſacculum ſericum ne partem exulcerent, Antiqui prædicant Hyacintum geſtatum Tophatium: Sapphirum: Acatem: Rubinum. Alij emiſſarium parant in crure, ne ſuperflua retineantur.

Curatio. Cap. 53.

CVratio Peſtis conſiſtit in eductione virulentiæ quã primum in extinctione caloris putredinalis. & correctione Symptomatum. Eductio incipiente putredine prima die per venæ ſectionem ex brachio ad ventilandum, & vapores putridos in venas attractos euacuandum. Hanc Celſus magis laudat quam medicamenta purgãtia.

tia. Raſis in magna plenitudine, ſi vires conſtent, ex pulſu Si putredo in venis, quod colligitur ex vrinis rubeis & craſſis, Sanguinem extrahit vſque ad animi deliquium. Noceret, ſi extra venas, vt contingebat in Peſte, quæ in tota Italia fuit anno 1528. Si putredo multum inualuit, non eſt mittendus ſanguis, vt Galenus animaduertit. Ideo recentiores verentur in omnibus. Sed tunc ſatius eſt aut nihil extraere, aut parum ex venis inferioribus, Saphena Hæmorrhoidibus, in Dorſo per Cucurbitulas, in pueris per hirudines ad venas brachij. Medicamenta purgantia altera die, ante quam humores erumpant in aliquam partem, vt in materia turgente. Aut prima die, cum timetur venæ ſectio. Non lenientia tantum, ſed efficaciora; Rhabarbarum, Agaricum: cum decocto Tamarindorum; pill. Cocchiæ; de lapi-

4. Tu. ſan. 4. & de Cib. boni & mali ſuc. 1.

de La-

de Lazuli, de lap. Armeno: Antimonium præparatum. Poſtea corrigere abluendo ex ſero lactis cum aceto. Celſus inquit. in morbo præcipiti etiam cum quadam temeritate auxilia rapienda ſunt: Vomitu pectus purgare.

Si abſceſſus eruperint, aut Exanthemata, cauere tum venæ ſectionem, tum purgantia: Si plenitudo venæ ſectionem requirat, cucurbitula ad emunctoria intumeſcentia, ſic venam ſecare proximam, aut partiri prius ex diſtanti, poſtea ex propinqua. Si prauitas humorum Medicamenta purgantia: Super abſceſſum Galbanum, ad Exanthemata frictiones ex oleo Chamæmelino ad Cutem. Extinctio duplex Ariſtoteles de Vita & morte Aut vehementi frigiditate ad incipientem putredinem & febrem; Aut exurentibus factam putredinem, & diſſipantibus, poſt principia. Frigida

gida actu, potus aquæ frigidæ
9. *Meth.* ex niue, quam laudat Raſis ma-
5. gis in putreſcente bile: & Gale-
nus inquit; Duo maxima re-
media omnium febrium conti-
nuarum; Venæ ſectio, & Aquæ
frigidæ potius. Celſus inquit.
Non ante diem quartam vbi in
ſummo incremento, vrgente
magna ſiti, bibat vltra ſatieta-
tem, vomat: Veſte operiatur;
Dormiat; Si ſudor ſuccedat,
optimum. Repetit Raſis poſt
dimidiam horam bis & vomat;
10. Meth. Galenus in Colliquantibus, ſta
11. tim, non expectanda coctio;
Omnia actu frigida exhibean-
tur; Etiam extrinſecus Celſus
& Auic. Si ardens febris extor-
ret, nulla medicamenti potio
danda, ſed refrigerandus in ip-
ſis acceſsionibus oleo ex aqua
frigida conquaſſato, donec al-
beſcat; Folia vitis in aqua fri-
gida tincta ſuper ſtomachum;
leuibus linteis velandus, non
pannis ſtrangulandus, in con-

claui

claui aerem multum & purum inſpiret, ſtratis virentibus. Si dolores affuerint, ſi præcordiorum tumor, aut in Thorace, Pulmone faucibus: Si tuſsicula, vlcus, animi defectus, deiectio. Nō aquæ frigidæ potus, ſed alia remedia. Potentia frigida & ſicca ad omnem putredinem; Bolus armenus in vino mero, aut diluto pro febris vehementia. 9. Simpl. 5. vt remedium feratur in venas. Lapis Bezaar eodem modo: Fragmenta præcioſa tenuiſſime leuigata ſuper lapidem porphiritem: Margaritæ: Auri & Argenti folia. Tormentillæ & Biſtortæ radix; Acida & acerba incraſſantia ſanguinis ſubſtātiam Raſis. Celſus omnia glutinoſa, etiam carnem huiuſmodi laudat, puto quia minus corrumpuntur, & prohibent, ne venenum Cor petat. Non timenda obſtructio ex ijs ob factas euacuationes & ob febrilem calorem attenuantem.

Acetum: Citri acidum: Omphacium: Mala punica; Cydonia; Rhus: Acetoſa; Oxys; Sonchus: Intubus: Pſyllij mucillago: Roſæ lactuca: Capita papaueris; Solanum; Scorzonera; Flos Gariophillus ſucco conſtat glutinoſo: Zizipha; Hordeum, lenticula, ex quibus ſorbitiones fiant, aut paſtilli ſolubiles in aqua frigida, aut aquis diſtillatis; Iuleb. Raſis inquit: Cum non ſuccedit expulſio per aquæ frigidæ potum ſæpius exhibitum, prouocetur ſudor ollis ex aqua feruente ad dorſum & ad pectus, vt interim paulatim ſorbeat aquam frigidam ad propulſandum extra, & frigidum aerem inſpiret, poſtea in potu ſumat decoctum Caricarum, vuæ paſſæ enucleatæ vel addito ſemine Appij, Fæniculi, & ſtragulis operiatur vt ſudet, aut erumpant tardantia Exanthemata. Si prauitate magis quam multitudine lædant, conueniunt

Anti-

Antidota diſſipantia, cum inclinauerit febris vel ſpente, vel vſu refrigerantium.

Paulus ex Ruffo inquit. Vbi interna vruntur, externa frigent, requirunt calefacientia, vt calor per totum diſtribuatur. Frictiones ex oleis calefacientibus; Laterculi calidiſſimi vino irrigati ad manus & pedes. Pillulæ Ruffi: Recipiunt Aloes, Ammoniaci ſingulorum drachmas duas, Mirræ drachmam vnam. Ex vino odorato contrita exhibeantur dimidiæ fabæ magnitudine ſingulis diebus. Neminem eſſe, qui hoc potu non ſuperauerit. Arabes pro Ammoniaco Crocum ſumunt drachmam vnam. At in febribus odores replentes lædunt. Galenus Theriacam laudat in Peſte, eſt enim veluti ignis purgatorius; Mitridatum; Antidotum de Sanguinibus. ex vino, efficacius ex aqua ardente. Oleum ex bac- *Ther.* 10.

cis Iuniperi expreſſum & cum aqua ardente atque alijs Alexipharmacis diſtillatum pondere drachmarum duarum cum aqua acetoſæ temperatum in potu citiſſime calorem reuocat, & pulſum. Simplicia diſcutientia putredinem peſtilentem; Scordium; Scabioſa: Gralega; Betonica; Calendula Dictamum album; Dictamum Cretenſe; Gentiana; Carlina; Angelica Zedoaria, Ariſtolochia: Semen Thlaſpi; Citri; Cardui benedicti. Cornu cerui, ex quibus pulueres, Electuaria, & aquæ diſtillatæ fiunt. Extrinſecus digerunt Epithemata & inunctiones ad Cor & Pulſus Oleum ex ſeminibus Citri, Hyperici. Nardinum cum vino cretico. Oleum Mattioli aduerſus venena. Sed parcius, nam vehementer calida & valde odorata diſſoluũt vires Cordis. Vbi eruperint abſceſſus ad Emunctoria, imponendum

Gal-

Galbanum cum vino; Cataplaſma ex radice Altheæ; Cucumeris ſyl. Cum ſatis erupeſrit, Scarificatio, inuſtio ex ferro ignito; apertio. Ad Carbunculum cataplaſma ex Prunella herba tuſa cum farinæ flore & oleo roſaceo, ſeruorem extinguit,& concoquit. Alioqui conuenit inuſtio.

Victus indicaretur tenuiſſimus, ſed contraindicat humorum corruptela; quæ victum requirit pleniorem vt Galenus teſtatur, & Hipp. Nam illi euadebant, qui viriliter comedebant. Ideo parum & ſæpe nutriendi. Sorbitiones Ptiſanæ, Lentium cum ſuccis acidis. Carnes contuſæ; Gelu expreſſum ex carnibus aſſis, Gallinaceis, Vitulinis Caſtrati, non iurulenta nec pinguia. Celſus inquit minime vtile eſt aut fame aut medicamentis vti, aut ducere aluum, & Hipp. Purgationes multos offendebāt, quia

1. Aph. 17.

3. in 3. Epi. 58.

3. in 3. Epi. 56.

plurimis venter male habebat. Vinum calidum & meracius Celſ. Sed vrgente febre potus refrigerantes.

Finis Tertij Libri.

AN-

ANDREAE CAESALPINI ARTIS MEDICAE

LIBER IV.

De Morbo Gallico & ijs, qui in cute, Glandulis, & Articulis. Cap. I.

MEDICINAE ſcientia in eam amplitudinem extenditur, vt ad inueniendā multorum ſeculorum decurſu opus fuerit, ad perdiſcendam autem quæ iam inuenta eſt, vix totius vitæ curriculum ſufficiat.

Quantum enim temporis impendimus in primis diſciplinis ad hanc ſcientiam neceſſariis? Quantum præterea in cognitione corporis humani? Quantum in ijs quæ præter naturam illi & ſin-

ſingulis partibus contingunt; morbis, cauſis, & Symptomatis? Tandem relinquitur curandi ratio in numeris pene indicationibus conſtans deſumptis partim ab ijs quæ ſecundum naturam ſingulis inſunt, partim ab ijs, quæ præter naturam: nec non ab ijs quæ medio modo vt anni tempore, conſtitutione, Regione Aetate, Sexu, conſuetudine, & multis alijs huiuſmodi. Neque id ſufficit, ſed opportet remediorum copiam habere, vt ſingulis accommodentur ex innumerabili materia ſiue ex plantis, ſiue ex animalibus, ſiue ex Metallicis, vt nihil intactum relinquatur. Deterreret porro id diſcipulos, vt pote qui vel ſummo labore eoque perpetuo tam vaſtam rerum multitudinem deſperent mente concipere: niſi ab Hippocrate Galeno alijſque præſtantioribus medicis tradita eſſet Methodus, qua perſtringi in pauciora capita

pita

pita multitudo poſſit. Quamquam & id non vnicuique facile. Cum enim actiones ſingularium ſint, non ſufficit vniuerſalia tenere ſed opportet vſque ad ſingulares differentias deſcendere: quod valde operoſũ eſt mnltitudine enim diuiſionũ quaſi obruitur intellectus tendens pene in infinitum. Verum enimuero ex Methodo reſolutiua, quam ſecutus eſt Ariſtoteles ex ſingularibus in principia ars facilis redditur, & abſque errore; vitaturque infinitum. Cum enim occurrit ægrotus aliquis ex hac aut illa ægritudine curandus facile eſt eius ægritudinem in ſua principia reſoluere, & quaſcunque indicationes particulares in eodem intueri: & remediorum materiã illi accommodatiſſimam eligere. Quod patet in nouo morbo apud antiquos nunquam viſo, qui Gallicus appellatur, de quo agere inſtitui. Quamuis

enim nulla extaret eius tractio; Medici rationales ex traditis apud antiquos tum morbi eſſentiam & cauſas; tum curationẽ adinuenerunt. Quod & nos Deo dante pro viribus euitemur.

Morbi Gallici deſcriptio. Cap. 2.

MOrbus Gallicus dicitur, quia Gallos prius inuaſit, cũ Neapolim oppugnarent ſub Carolo Octauo Rege, anno 1495. Ab iiſdem cum in Galliã reuerterentur eodẽ anno in totam Italiam diſſeminatus eſt. Galli neapolitanum vocant, quia Neapoli contraxerunt. Germani Hiſpanum, quia in eodem bello cum Hiſpanis militantes infecti ſunt: aut quia creditur in Hiſpaniam primum delatum fuiſſe ab India occidẽtali Chriſtophoro Columbo inde viros & mulieres aſportante.

tante. Lues venerea à quibuſdam vocatur; quia in coitu per contagium communicatur. Et morbus verecundus, quia pudet patefacere obſcena, quæ primum læduntur: aut delicta venerea. Forma non eadem nec ſæuities Semper fuit, licet eadem ratio contagij. Præcipuum contagium fit per partes obſcenas, aliquando per vbera pueris latantibus, aut toto corpore condormientibus, aliquando ſolis linteis vt in Scabie. Ex concubitu puſtulæ inflammatæ in pudendis oriuntur, maſculis in glãde inde Bubones in inguinibus. Puerulis lactantibus puſtulæ in ore: Nutricibus in mãmillis. A puſtulis vlcera maligna ſuccedunt. Quæ in pudendo vulgo Taroli appellantur: quia continent ſordem quandam albam craſſam figura vermiculi, qui ligna erodit, vulgo Tarlo qua ablata alia ſimilis Subnaſcitur: erodit aliquan

do totam glandem, inflammat præputium, vt neque detegi glans poſſit, neque tegi. Succedunt paulo poſt puſtulæ in capite, inde in alias partes cruſtolæ ſubalbidæ aut ſub nigræ initio prauæ quæ augentur ſimilitudine & latitudine vaſculi glã dium; Emanat muccus albus fætidus larga copia, quamuis aliquando ſicciores ſint & minores, vulgo Bollæ franzeſe: papulæ magnæ dici poſsũt vt Hip
3. in 3. pocrates vocat: Ex puſtulis ali-
Epid. 51 quando vlcera maligna, exedentia carnem ſubiectam. totum pudendum & labia; Tuberoſæ inæqualitates in capite, facie, Brachijs & cruribus, nunc crudæ perpetuo perſeuerantes, nunc ſuppuratæ muccum glutinoſum album effundentes: *S*uper oſſa tibiarum, ad Clauiculas, Coſtas, Caluariam congelationes quædam, quas vulgo Gummas appellant, aliquando cum dolore tenſo perioſtio
nunc

nunc ſine dolore. Dolores acerbiſſimi in lacertis ad partes muſculoſas & neruoſas, & circa articulos, in capite: vulgo doglie franzeſe: affligunt noctu magis & in nouilunijs, Auſtrinis flatibus. Defluuium capillorum, Superciliorum & Barbæ vulgo Pelaia. Diſtillationes graues corrumpentes particulas: ad Nares, vnde Carthilaginum corroſio, naſus depreſſus: Dentes corroduntur, Gingiuæ putreſcunt: Ad Palatum oſſis perforatio, vnde coguntur loqui ex naribus. Ad fauces, exeſio Vuæ Guturis, vnde impeditur vox & deuoratio. Ad Pulmonem, vnde Aſthma, & Phitilis, Ad ventriculum, dolores & ciborum corruptio Ad ſpinam: dolores dorſi, lumborum Gonorrea. Initio vigebant puſtulæ, vlcera exedentia, tuberoſitates faciem deturpantes dolores lacertorum. Poſt annũ quatrageſimum omnia mitiga-

ta ſunt: Pauciores puſtulæ: Gũmoſitates plures: dolores ferè nulli aut multo leuiores. Sed cæperunt pilorum defluuia, Dẽtium corruptiones & caſus. Noſtris temporibus poſt annũ ottuageſimum diſtillatio magis vrget, & vlcera intra pudendum vnde ſanies continue emanat, putatur Gonorrea: & mulieribus fluores alibi. Eadem ferè aut plurima ex his contigiſſe in quadam peſtilentia teſtatur Hippocrates vbi inquit: Ex ſuppurationibus carnis multum neruorum & oſſium decidit. Non puri ſimile effluebat, ſed alia quædam putredo multa & varia. Quibus caput tentabat, caput totum glabreſcebat: mentum & oſſa denudabantur. Quibuſdam deſcendebat: denudabantur: brachia femur, tibiæ; pes totus, latera, dorſum, Pubes, Pudenda: Euadebant plurimi. Quibus autem non fiebant huiuſmodi abſceſſus,

3. in 3. Epi. 23. vſq; 26.

ſus, moriebantur. Os aphtis vitiatum, vlceratumque. Fluxiones ad pudenda multæ, exulcerationes, Tubercula foris & intus ad inguina; Papulæ magnæ. Tabidi multi.

De cauſis. Cap. 3.

Cauſa affectuum qui in morbo Gallico contingunt, difficilis cognitu eſt. Quãuis enim ſinguli antiquis cogniti extiterint atque eorum cauſæ traditæ fuerint: Hoc tamen nouum eſt, ex contagio potiſſimum rei venereæ cõtrahi. Sed fortaſſe nihil nouum eſt, ſed omnes morbi in diuerſis temporibus, aut regionibus pullulant. Teſtantur enim hunc morbum in India occidentali repertum eſſe, vbi Buam vocant. Alij aliam in noſtro orbe extitiſſe, putãtes Elephãtiaſim eſſe. Ideo in initio cæperunt ob ſimilitudinem remedia adhibere tan-

quam

quam ad Elephantiaſim. Sed poſt ea euentus redarguit: Vtilius remedium inuenerunt lignum Guaiaccum ex eadem India aduectum, quo remedio ad Buam illi vtuntur. Si igitur in noſtro orbe nouus eſt morbus & nouum remedium: cauſam quoq; eius nouã eſſe putandũ eſt. At vero Ars medica omniũ morborum notitiam profitetur tum eorum qui fuerunt, tũ eorũ qui futuri ſunt & in qualibet regione, vt docet Hipp. in libro de Aere aquis & locis, Ars enim vniuerſalium eſt. oportet igitur & morbum Gallicum, quam vis apud nos nouus ſit cognoſci à Medico rationali, & quæ ſint eius cauſæ; Hoc autem modo inueſtigantibus patebunt. Primum igitur: Contagium putredinem arguit: calorem ſcilicet extraneum in materia putreſcente, ſed pertinaci vt non facile deleatur. ideo ſimilem ſibi putredinem in alio

exci-

excitat Non in Spirituoſa ſub-ſtantia, quia non in longinquũ tranſit: neque in tenuibus humoribus, quia non cito communicatur: nam deliteſcit poſt contactum aliquando per menſem vnum aut duos, vt ſolet rabies canina; Sed in craſſis præcipuæ pituitoſis: Argumento eſt muccoſa ſubſtantia emanans ex puſtulis Vlceribus, Tuberculis. Præcipue in excremento ſeminali, quia per coitum. Deinde, ſi putredo eſt, eſt igitur morbus in intemperie calida & humida; ſed cum materia frigida & craſſa: Quoniam vero corrũpit, in exceſsu eſſe neceſſe eſt: propter exceſſum enim primarum qualitatum corruptio fit. Sed quia non cedit remedij s ad ſolam intemperiem facientibus, aliquid ſubeſſe oportet quod huiuſmodi intẽperiẽ conſeruet: materiam ſcilicet craſſam & viſcoſam elui difficilem. quod *3. Simpl. 18.*

eſt

eſt ſecundam totam ſubſtantiã lædere: ideſt qualitates excedentes, & materiam pertinacem ſic enim Piper & Allium
4. *Simpl.* 19. effugerunt genus deleterij, quia ob tenuitatem ſubſtantiæ facile commutari poſſunt à calore noſtro & extingui: quod in venenis non contingit. Quidam putant putredinem hanc ſecundum totam ſubſtantiam inimicam eſſe Hepati & facultati naturali: hunc primo affici, deinde ad cæteras partes tranſire. Argumento quia in initio Bubones apparent quæ ſunt Hepatis emunctoria. At non eſt neceſſe, prius enim oritur vlcus in genitali ex contactu, ex vlcere autẽ Bubo vt in cæteris fieri ſolet non per expulſionem ab Hepate. Rationabilius eſt primum affici caput; quia membrum eſt pituitoſum, & in coitu maxime afficitur. Indicio ſunt puſtulæ poſt genitalia primum in capite apparentes. Quoniã autem

autem contagio prior eſt cauſa quæ morbum contagioſum efficit, huiuſmodi cauſa morbi Gallici quærenda eſt. Quidam tribuunt occultis ſtellarum influxibus: præceſſiſſe enim tradunt trium Planetarum Superiorum coniunctionem. Ad ſi id eſſet in cauſa morbus eſſet Epidemius ex aere ſcilicet contractus non ſolum Neapoli; neque ſolum in exercitu Gallorũ a quibus per contagium diffuſus eſt. Cauſa enim adeo vniuerſalis non vnicum locum ſibi perſcribit. Neque rationi conſentaneum eſt Neapoli incepiſſe ex contagio delato ab India prius enim incepiſſet in Hiſpania, aut apud eos, ad quos Chriſtophorus acceſſit, non inter Gallos. Aliam hiſtoriam habeo veriorem ab ijſmet traditam, qui interfuerunt ex milite Aretino, qui in eo bello militabat cum Hiſpanis, Is referebat: Opidum in monte Veſuuio

quod

quod ſumma dicitur, vbi copia eſt vini generoſi, quod Græcũ appellatur. clam noctu ab Hiſpanis derelictum, obſidentibus Gallis. ſed vino infecto admixto ſanguine, quem extraxerant ex ijs qui in Hoſpitali Sancti Lazari laborabant. Ingreſſos igitur Gallos, atque eo vino expletos cæpiſſe laborare, comparentibus ſæuiſſimis ſymptomatis Elephantiaſim referentibus. Non igitur mirum morbum Gallicum communicabilem eſſe per coitum, Materia enim ſeminalis labem contraxit ex Elephãtiaſi. Qui enim eo morbo laborant impetum intenſum habent ad coitum, vt teſtatur Aetius: ideo vt plurimum in pubertate oritur, non in Eunuchis. Non tamen eius morbi vitium eſt in ſemine ſed in humore melancholico, At Melancholici libidinoſi, ſunt apud Ariſtotelem ob multos flatus. In morbo autem Gal-
lico

lico virus Elephantiaſis per vinum Græcum tranſiuit in pudenda, & ſemen infecit.

Cauſæ ſingulorum affectuum. Cap. 4.

PVſtularum in pudendo cauſa eſt putredo in materia ſeminali, extrinſecus in glande, quia hæc pars atteritur, & prior labem ex vtero contrahit; Intrinſecus ex proprij ſeminis labe, vnde Gonorrhea, propem glandem magis, quia inibi ob anguſtiam impingit exiens.

Succedit affectio in capite. *1. Gen.*
Nam ſedes maximè ſeminalis *an. 5.*
Ariſt. & Hipp. in libro de Ge- *4.Prob. 2.*
nitura. Ad cutem capitis, deinde totius, tranſmiſſa materia extra cum ſanguine; ideo puſtulæ inflammato ſimul ſanguine. Cruſtulæ albæ pituitam vincentem, luiuidæ melancholiam ſignificant. Exulcerationes vſtionem humorum ſequuntur

tur: Tuberoſitates cutis inæquales, vt in Elephantiaſi ob craſſitiem materiæ cum ſanguine particulis imbibitum, Gummoſitates abſcedente materia pituitoſa & concreſcente exhalata tenuiori parte præcipue iuxta oſſa & Tendones, quia earum partiũ excrementa craſſiora ſunt. Dolores lacertorum & neruoſarum partium, vitiata tertia coctione, quia alimentum albarum partium vitiatum eſt, mordens, aut flatu diſtendens; ideo partes fibroſas & membranoſas infeſtat pręcipue capitis. Noctu magis ob frigiditatem, & in Nouiluniis, interdiu minus, quia perſpirat materia. Defluuia capillorum eroſis radicibus ab acri exhalatione, non vt in Alopecia ab humore: Nam in cute non ſemper apparet vitium. Diſtillationes debilitato cerebro, & materia non vergente ad cutẽ ſed ad partes internas, aut an-

terio-

teriores, ad fauces, Pulmonem Ventriculum, Hepar, vnde vitiantur coctiones prima & ſecunda Aut poſteriores, Spinam & lumbos; Vnde Gonorrhea, cum exulcere in pudendo fluxus excitatur à lumbis. Bubones in inguinibus ab eadem cauſa, ſed vnà cum ſanguine, ideo inflammantur.

Initio vigebant magis puſtulæ & tuberoſæ inæqualitates, & vlcera exedentia; minus dolores, quia ob caliditatem materia vergebat extrà, & magis Elephantiaſim præſeferebat, ob propinquitatem originis. Labentibus annis dolores magis infeſtabant & Gummoſitates, materia frigidiore & craſſiore reddita, ideo non ad cutem. Poſtea tranſiuit in capillorum defluuium calore mitigato non corrūpente in profundū craſſos humores, ſed in ſuperficie tantum vapores putridos attollente. Bubones quoque non valde

exitio-

exitioſi, quia materia per eam partem facile expurgatur. Sed diſtillationes adhuc perſeuerāt quia hominis natura eſt ijs maxime obnoxia: mitiora tamen omnia ſunt, quam annis elapſis, quia vis venefica mitigata eſt: & minus cōtagioſa. Inueteratus quoque minus contagioſus eſt quam recens. Nam ſunt, quibus oſſa ſunt eroſa, aut gūmoſitates patiuntur, vxores tamen non infecerunt. Facilius autem contrahunt corpora calida & humida, & rara. Huius morbi differentiæ colliguntur pro diuerſitate affectuum prædictorum & partium affectarum. Item pro Ætate, in puero ſi ex vtero matris; aut nutricis lacte vitioſo: in Iuuene, in ſene: Pro natura diuerſa, in corpore pituitoſo, aut Sanguineo, Bilioſo aut melancholico. Variantur enim ex his curationes.

Signa. Cap. 5.

Signa facti morbi manifeſtiſſima ſunt ex affectibus prædictis habitis per contagium aut veneris aut alio contactu At ſientis obſcura ſunt, nõ enim omnes affectus initio manifeſtantur; Singuli autem contingere poſſunt in alijs morbis. Quod autem propriũ eſt ipſum contagium non omnes fatentur aut quia pudeat, vt apud eos qui caſtitatem profitentur, aut quia lateat alius cõtactus vnde ſunt qui aſſerant hunc morbum aliquando ſponte oriri. Cum incipit, languor aduenit totius corporis, membrorum grauitas præcipue poſt ſonnum. Dolor capitis leuis, qui incipit veſperi, pigritia, ſomnolentia; ſed ſonni breues; amant decubitũ: quæ ſignificant affici caput. Inſequitur mæror, iracundia, aſſidua inappetentia, pallor, ma-

cies, vola manus rubens; Febricula aliquando, ſed raro, ſine manifeſto incremento & declinatione, ſine ſiti; quæ vt plurimum ex puſtulis inflammatis, aut Bubone exoritur; quãuis aliquando ex interna putredine partium ſolidarum, vnde Hectica excitatur. Sanguis qui ex venæ ſectione extrahitur impurus eſt & muccoſus. Vrina craſſior & pinguis diuulſa, ſubrubra, quo ſolo ſigno abſente febre depræhendi poteſt; Egeſtiones tardæ ſiccæ muccoſæ vergente ad habitum materia. Pudendi vlcera non calloſa nec liuida, ſed ſubalbida; Bubones diu crudi: Puſtulæ & rubores primum circa frontem, quia pudenda anterioribus reſpondent; Defluuium capillorum, at non lethale vt in Phthiſi. Aliquando Capitis dolor diuturnus nullis remedijs cedens, in fronte magis; deſcendit ſæpius ad clauiculas; Brachia vix at-

tolli poſſunt. Diſtillationes ad dentes, fauces, exulcerantes. In toto corpore aut puſtulæ aut dolores. Tumor in facie inæqualis vnde fiunt deformes & horribiles aſpectu. Inueteratis Gummoſitates exoriuntur, aut vlcera ſerpentia; Oſſium Caries præcipue Caluariæ. In vola manus & planta pedis cruſtæ duræ & calloſæ, fiſſuræ. Diſcernuntur autem puſtulæ Galicæ à reliquis quia humorem emictunt album vt albedo oculi, aut ſubrubrum cum quadam liuiditate. Idem ex abſceſſibus, & vlceribus. Simile quid ab Hippocrate traditur, vbi inquit. Erat autem illa fluxio, quæ collecta erat, non abſimilis puri; verum alia quædam putredo, ipſaque fluxio multa & varia. Prognoſtica. Morbus non lethalis, ſed pertinax, plerunque comitatur ad mortem. quia inuadit ſolida. Primis temporibus ob ſænitiem cita mors

3. in 5. Epi. 24.

occidit autem magis, cum vergit intro, ad cerebri membranas ad ſpinam, ad fauces, ad Pulmonem, nam moriuntur aut ex ſuffocatione, aut Phthiſi, aut Maraſmo. Salubriores puſtulæ; pilorum defluuium: Tu-
3. *in* 3. bercula externa ſuppurata Bu-
Epi. 25. bones; Vlcera. Idem teſtatur Hipp. inquiens, Formidabiliora erant, quam deteriora. Caput totũ glabreſcebat Mentum oſſaque denudabantur ac decidebant, multæque fluxiones, quibus ſuppurabantur, ſuperſtites erant; Quos inflammatio reliquit, & ſacer ignis, nec abſceſſus fiebat, hi vt plurimum perierunt. Multis brachium vel ſolidus cubitus decidit; Quibuſdam anteriora latera vel poſteriora; Nonnullis totum femur vel tibiæ denudabantur, peſque totus. Erat omnium grauiſſimum, cum pubem & pudenda vrgeret, quia facillimè hæ partes putreſcunt, &

partes ſuperiores afficiunt, vt Galenus teſtatur, adde propinquitatem veſicæ. Defluuium pilorum in extenuatis malum. At in principio mitiorem ægritudinem ſignificat. 5.*Aph.* 11.

Craſſiores puſtulę & pinguiores minus malignæ. Dolores difficiliores; Difficillimæ Gummoſitates. Cum iam inficit oſſa, pro deſperato habetur, niſi oſſa vri poſſint. In habitu Melancholico omnia grauiora; Poſt in Bilioſis: Minus in Pituitoſis: minime in ſanguineis. In Ætatibus Seniores magis pereunt, ſed iuniores vehemẽtius laborant. 1. de Morbis. Febres ex Bubone malæ; non enim Ephemeræ; Sed inſequuntur putredinem.

Curatio. Cap. 6.

CVratio morbi Gallici; Vis veneſica extinguenda eſt Si id cito fieri nequit, interim

riaci, Trociſſi de Vipera. Ipſa Vipera in Vino ſuffocata, quia comperta eſt Elephantiaſim ſanare.

Quidam aquam ex carnibus Viperinis diſtillatam exhibent vino & aromatis correptam. Alij ex medulla panis imbuta in vino generoſo & inſperſo pulvere Sulphuris per diſtillationem aquam eliciunt: cuius doſis vnciæ tres per plures dies poſt purgationes, nam ſudorifica eſt. Sed ſatius eſt incipere à refrigerantibus & ſiccantibus, vt Margaritis & Fragmentis, aut Bolo armeno ex vino aut aquis odoratis & aceto vt ferantur intro & aliquando interiectis quibuſdam diebus inter potiones calidas, vt earum noxa corrigatur. Ablatio eius quod infectum eſt intus & extra ad partes affectas Intus ſenſibiliter fit per medicamenta purgantia præcipue Pituatam adhibitis prius quæ preparant,

pro

pro humorum diuerſitate: & quæ reſpiciant partes genitales & genituram, calida & humida: vt genera gummi, Sagapenum, Hammoniacum, Laſerpitium, Oppopanax, Galbanum, Bdellium: Turbit, Hermodactyli: Satyrium, Palmæ Chriſti. Extant pillulæ ex ijs compoſitæ, vt Fætidæ, de Hermodatilis; de Colocyntide. Incipiendum à mitioribus, vt eſt diaphinicon Recentiores purgant ex Argento viuo præcipitato granis quatuor cum ſaccharo roſaceo drachmis duabus. Aut Antimonio præparato cum vino in potu. Antiquiores ad humores craſſos vtebantur lapide Armeno, & lapide lazuli, quorum extant pillularum compoſitiones. Quidam Præcipitatum præparant, ne laborioſam purgationem faciat, lauetur cum aqua pluuia trigeſies, poſt cum aqua roſacea vigeſies. Poſtea ſiccatum

riaci, Trociſſi de Vipera. Ipſa Vipera in Vino ſuffocata, quia comperta eſt Elephantiaſim ſanare.

Quidam aquam ex carnibus Viperinis diſtillatam exhibent vino & aromatis correptam. Alij ex medulla panis imbuta in vino generoſo & inſperſo puluere Sulphuris per diſtillationem aquam eliciunt: cuius doſis vnciæ tres per plures dies poſt purgationes, nam ſudorifica eſt. Sed ſatius eſt incipere à refrigerantibus & ſiccantibus, vt Margaritis & Fragmentis, aut Bolo armeno ex vino aut aquis odoratis & aceto vt ferantur intro & aliquando interiectis quibuſdam diebus inter potiones calidas, vt earum noxa corrigatur. Ablatio eius quod infectum eſt intus & extra ad partes affectas Intus ſenſibiliter fit per medicamenta purgantia præcipue Pituatam adhibitis prius quæ preparant,

pro

pro humorum diuerſitate : & quæ reſpiciant partes genitales & genituram, calida & humida: vt genera gummi, Sagapenum, Hammoniacum, Laſerpitium, Oppopanax, Galbanum, Bdellium: Turbit, Hermodactyli: Satyrium, Palma Chriſti. Extant pillulæ ex ijs compoſitæ, vt Fætidæ, de Hermodatilis; de Colocyntide. Incipiendum à mitioribus, vt eſt diaphinicon Recentiores purgant ex Argento viuo præcipitato granis quatuor cum ſucchararo roſaceo drachmis duabus. Aut Antimonio præparato cum vino in potu. Antiquiores ad humores craſſos vtebantur lapide Armeno, & lapide lazuli, quorum extant pillularum compoſitiones. Quidam Præcipitatum præparant, ne laborioſam purgationem faciat, lauetur cum aqua pluuia trigeſies, poſt cum aqua roſacea vigeſies. Poſtea ſiccatum

riaci, Trociſſi de Vipera. Ipſa Vipera in Vino ſuffocata, quia comperta eſt Elephantiaſim ſanare.

Quidam aquam ex carnibus Viperinis diſtillatam exhibent vino & aromatis correptam. Alij ex medulla panis imbuta in vino generoſo & inſperſo pulvere Sulphuris per diſtillationem aquam eliciunt: cuius doſis vnciæ tres per plures dies poſt purgationes, nam ſudorifica eſt. Sed ſatius eſt incipere à refrigerantibus & ſiccantibus, vt Margaritis & Fragmentis, aut Bolo armeno ex vino aut aquis odoratis & aceto vt ferantur intro & aliquando interiectis quibuſdam diebus inter potiones calidas, vt earum noxa corrigatur. Ablatio eius quod infectum eſt intus & extra ad partes affectas Intus ſenſibiliter fit per medicamenta purgantia præcipue Pituatam adhibitis prius quæ preparant,

pro

pro humorum diuerſitate : & quæ reſpiciant partes genitales & genituram, calida & humida: vt genera gummi, Sagapenum, Hammoniacum, Laſerpitium, Oppopanax, Galbanum, Bdellium : Turbit, Hermodactyli : Satyrium, Palma Chriſti. Extant pillulæ ex ijs compoſitæ, vt Fætidæ, de Hermodatilis; de Colocyntide. Incipiendum à mitioribus, vt eſt Diaphinicon Recentiores purgant ex Argento viuo præcipitato granis quatuor cum ſuccharo roſaceo drachmis duabus. Aut Antimonio præparato cum vino in potu. Antiquiores ad humores craſſos vtebantur lapide Armeno, & lapide lazuli, quorum extant pillularum compoſitiones. Quidam Præcipitatum præparant, ne laborioſam purgationem faciat, lauetur cum aqua pluuia trigeſies, poſt cum aqua roſacea vigeſies. Poſtea ſiccatum

riaci, Trociſſi de Vipera. Ipſa Vipera in Vino ſuffocata, quia comperta eſt Elephantiaſim ſanare.

Quidam aquam ex carnibus Viperinis diſtillatam exhibent vino & aromatis correptam. Alij ex medulla panis imbuta in vino generoſo & inſperſo pul uere Sulphuris per diſtillationem aquam eliciunt: cuius doſis vnciæ tres per plures dies poſt purgationes, nam ſudorifica eſt. Sed ſatius eſt incipere à refrigerantibus & ſiccantibus, vt Margaritis & Fragmentis, aut Bolo armeno ex vino aut aquis odoratis & aceto vt ferantur intro & aliquando interiectis quibuſdam diebus inter potiones calidas, vt earum noxa corrigatur. Ablatio eius quod infectum eſt intus & extra ad partes affectas Intus ſenſibiliter fit per medicamenta purgantia præcipue Pituatam adhibitis prius quæ preparant,

pro

pro humorum diuerſitate : & quæ reſpiciant partes genitales & genituram, calida & humida: vt genera gummi, Sagapenum, Hammoniacum, Laſerpitium, Oppopanax, Galbanum, Bdellium : Turbit, Hermodactyli : Satyrium, Palma Chriſti. Extant pillulæ ex ijs compoſitæ, vt Fætidæ, de Hermodatilis; de Colocyntide. Incipiendum à mitioribus, vt eſt Diaphinicon Recentiores purgant ex Argento viuo præcipitato granis quatuor cum ſuccharo roſaceo drachmis duabus . Aut Antimonio præparato cum vino in potu. Antiquiores ad humores craſſos vtebantur lapide Armeno, & lapide lazuli, quorum extant pillularum compoſitiones . Quidam Præcipitatum præparant, ne laborioſam purgationem faciat, lauetur cum aqua pluuia trigeſies, poſt cum aqua roſacea vigeſies . Poſtea ſiccatum

occidit autem magis, cum vergit intro, ad cerebri membranas ad ſpinam, ad fauces, ad Pulmonem, nam moriuntur aut ex ſuffocatione, aut Phthiſi, aut Maraſmo. Salubriores puſtulæ; pilorum defluuium: Tu-
3. in 3. Epi. 25. bercula externa ſuppurata Bubones; Vlcera. Idem teſtatur Hipp. inquiens, Formidabiliora erant, quam deteriora. Caput totũ glabreſcebat Mentum oſſaque denudabantur ac decidebant, multæque fluxiones, quibus ſuppurabantur, ſuperſtites erant; Quos inflammatio reliquit, & ſacer ignis, nec abſceſſus fiebat, hi vt plurimum perierunt. Multis brachium vel ſolidus cubitus decidit; Quibuſdam anteriora latera vel poſteriora; Nonnullis totum femur vel tibiæ denudabantur, peſque totus. Erat omnium grauiſſimum, cum pubem & pudenda vrgeret, quia facillimè hæ partes putreſcunt, &

partes

partes ſuperiores afficiunt, vt Galenus teſtatur, adde propinquitatem veſicæ. Defluuium pilorum in extenuatis malum. At in principio mitiorem ægritudinem ſignificat. 5. Aph. 11.

Craſſiores puſtulę & pinguiores minus malignæ. Dolores difficiliores; Difficillimæ Gummoſitates. Cum iam inficit oſſa, pro deſperato habetur, niſi oſſa vri poſſint. In habitu Melancholico omnia grauiora; Poſt in Bilioſis: Minus in Pituitoſis: minime in ſanguineis. In Ætatibus Seniores magis pereunt, ſed iuniores vehemẽtius laborant. 1. de Morbis. Febres ex Bubone malæ; non enim Ephemeræ; Sed inſequuntur putredinem.

Curatio. Cap. 6.

CVratio morbi Gallici; Vis veneſica extinguenda eſt Si id cito fieri nequit, interim

defendendum eſt corpus ne inficiatur, quod pertinet ad præſeruationem. Id quod iam infectum eſt, auferendum, ne cæteras partes inficiat. Tandem ad diuerſas affectiones & ſymptomata propria curatio adhibenda.

1. *diſ.ſe.* Præſeruantur vt in Peſte corpora humida ſiccando, ſicca conſeruando. Excrementa euacuando, & reliquas cauſas putredinis auferendo, obſtructionem; humorum multitudinem prauitatem. Tollẽda multitudo venæ ſectione parcius vt vires ſeruentur: Aduerſus ſordes putridas ſtatim à coitu abluere totum pudendum aceto & aqua roſacea, aut vino incocto Abſinthio, Roſis, *S*andalis. in Balneo totam cutem abſtergere, aut ſub tentorio ex lixiuio puluere Irridis cum melle Extinctio. venenoſitatis fit aut vehementer frigidis, aut vſtione ſed frigida non conueniunt,

quia

quia materiam relinquunt ma gis rebellem vſtio in partibus quidem externis fieri poteſt, non in internis.

Ideo ſeliguntur Alexiphar- maca, quæ medio modo ſe ha- bent inter venenum & cor- pus. Metallica, quorum materia imputreſcibilis, quæ conueniunt cum venenis quia vincunt, non vincuntur: Hæc ſi qualitatibus non excedant, conueniuut cum corpore, vt Gemmarum fragmenta Terræ Aurum ſi excedant, corrum- punt vt venena, niſi mixtione & præparatione corrigantur; vt Argentum viuum, quod præ cipuum remedium in hoc mor- bo comburens ſeminaria putre dinis. omnibus admiſcenda odorata, quia partes principes roborant, tuentur calidum innatum & pugnant aduerſus fætorem. Celebrantur & Anti- dota ex varijs compoſita; The riaca, Mitridatum, Sales The- 5. Simpl. 18.

riaci, Trociſſi de Vipera. Ipſa Vipera in Vino ſuffocata, quia comperta eſt Elephantiaſim ſanare.

Quidam aquam ex carnibus Viperinis diſtillatam exhibent vino & aromatis correptam. Alij ex medulla panis imbuta in vino generoſo & inſperſo puluere Sulphuris per diſtillationem aquam eliciunt: cuius doſis vnciæ tres per plures dies poſt purgationes, nam ſudorifica eſt. Sed ſatius eſt incipere à refrigerantibus & ſiccantibus, vt Margaritis & Fragmentis, aut Bolo armeno ex vino aut aquis odoratis & aceto vt ferantur intro & aliquando interiectis quibuſdam diebus inter potiones calidas, vt earum noxa corrigatur. Ablatio eius quod infectum eſt intus & extra ad partes affectas Intus ſenſibiliter fit per medicamenta purgantia præcipue Pituatam adhibitis prius quæ preparant,

pro humorum diuerſitate : & quæ reſpiciant partes genitales & genituram, calida & humida: vt genera gummi, Sagapenum, Hammoniacum, Laſerpitium, Oppopanax, Galbanum, Bdellium: Turbit, Hermodactyli: Satyrium, Palma Chriſti. Extant pillulæ ex ijs compoſitæ, vt Fætidæ, de Hermodatilis; de Colocyntide. Incipiendum à mitioribus, vt eſt diaphinicon Recentiores purgant ex Argento viuo præcipitato granis quatuor cum ſuccharo roſaceo drachmis duabus. Aut Antimonio præparato cum vino in potu. Antiquiores ad humores craſſos vtebantur lapide Armeno, & lapide lazuli, quorum extant pillularum compoſitiones. Quidam Præcipitatum præparant, ne laborioſam purgationem faciat, lauetur cum aqua pluuia trigeſies, poſt cum aqua roſacea vigeſies. Poſtea ſiccatum

irroretur decies ex ſucco citoniorum in quo ſolutum fuerit Gummi arabicum ſicceturque ſingulis vicibus. Doſis grana quatuor vel quinque pro robuſtioribus cum maſtiches optime triti ſcrupulo vno & Sacchari roſacei drachma vna, fiat bolus qui deuoretur poſt aſſumptum ferculum ex pane decoc̄to in aqua cū butyro & emulſione amigdalarum dulcium & ſaccharo. Confert non ſolum in morbo Gallico, ſed & in qualibet Epidemia. Paulus Aegyneta: prædicat in Colicis & Iliacis in capite de Hydrargyro: Alij corrigunt incoquentes Argentum viuum cū auro mixtum ex aqua acuta aut oleo Sulphuris, deinde aſſatum in puluerem, lauetur vt dic̄tum eſt. Doſis eius menſura denarij veneti.

Reme-

Remedia interna Luem Gallicam diſſipantia Cap. 7.

INſenſibiliter euacuant digerentia & ſiccantia : ad quæ tranſeundum, cum purgationes non ſufficiunt, laborantibus partibus ſolidis. Non conueniunt frictiones , neque balnea. Compertum eſt à balneis etiã naturalibus lædi. Iuuari ſolum à victu exſiccante & potu decoctionis ligni Guaiacci : aut Radicis Salſæ parillæ, aut Cinnæ aut ligni *S*aſſafras, quibus omnibus Indi vtuntur: ſudorifica enim ſunt. *S*imili modo reperio apud Hippocratem ad ſiccandas fluxiones, in vſu fuiſſe lotum & Thædam: in coctis ligni ramentis in aqua. quod & Dioſcorides tradit.

Sed omnium præſtantiſſimũ repertum eſt lignum Guaiccũ quia reſinoſum valentius abſtergit & corroborat, & minus

vetuſtatem patitur quia denſũ præcipue medullaris pars, quæ nigra eſt, cuius plurimum habet caudex vetuſtior, & rami craſſiores: vt pro vetuſtate arboris ætatibus diuerſis accommodentur. pueris rami nouelli, vetuſtiores adultis. Cinna tenuiorum eſt partium, minus calefacit, vt etiam febricitantibus dari poſſit, ſed cito euanida fit, & cariem ſentit. Salſaparilla minus exſiccat, magis emollit, non aſtringit, ideo ventriculo noxia, ſed facit magis ad Gumoſitates.

Saſſafras odoratius & calidius, incidit magis & digerit. Fit ſimplex decoctio Scobis ligni Guaiacci vnciæ decem corticis eiuſdem vnciæ duæ: nam ammarior eſt. Aquæ fontaneæ aut Pluuiæ libræ duodecim, vt pro ſingulis vncijs libra vna aquæ ſummatur. Infundantur per horas viginti quatuor. Poſtea coquantur lento igni, do-

nec

nec octo partes aquæ abſuman tur pro ſiruppo mane & veſperi. Fit & ſecūdaria decoctio eadem menſura aquæ addita, vt coquatur ad conſumptionem librarum quatuor, pro potu in cibis. Sed cibi ſint Panis biſcoctus cum obſonio Vuæ paſſæ, aut Amigdalarū aut Nuchleorum Pineorum per dies Quadraginta. Ijs Qui non poſſunt hunc victum ferre, concedendæ aliquãdo carnes Auium aſſe & pro biſcocto Panis optimus; Quidã & Decoctioni addunt pullum Gallinaceum: quo eius ſiccitas temperetur.

Alij Hordeum, aut herbas varias reſpicientes aut caput aut Hepar, Ventriculum, Renes. Sed quo ſimplicior decoctio, eo efficacius luem Gallicam delet, variatur etiã eius efficacia diminuto vel aucto aquæ pondere; & coctione longiori aut breuiori, & in potu aliquando vinum conceditur

eadem

eadem decoctione lynphatum. Salſæ parillæ decoctio eodem modo paratur, ſed pondere vnciarum duarum vſque ad quatuor in libris duodecim aquæ: ſecundaria quoque eodem modo fit: Sed eget magis vino corrigente noxam ventriculi.

Cimna in tenues taleoſas diuiſa vncia vna in libris octo aquæ coquitur ad conſumptionem tertiæ partis, qua vtatur & pro ſyruppo & pro Potu, vt ſingulis diebus renouetur decoctio. nam facile amittit vires. lignum Saſſafras in raſuras comminutum vncia dimidia in aquæ libris duodecim; & coquitur vt Guaiaccum, & fit aqua ſecundaria eodem modo. In radice maior virtus ineſt. quam in caudice, ideo pondus augendum aut minuendum. Sunt qui commiſcent Saſſafras cum aliquo prædictorum ad gratiam odoris. Decoctionis loco propinatur aliquando

puluis

puluis Salſæ Parillæ in vino. Recipe Salſæ par. vncias duas Corticis ligni Guaiacci vnciā vnam: *S*enæ otientalis vnciā dimidiam, fiat omnium puluis cuius doſis drachmæ duæ in vncijs quatuor vini auſteri odo rati diluti cum decoctione Salſæ parillæ.

Ex decoctione quoque ligni Guaiacci inſpiſſata in paſtillos cum ſaccaro ſimiliter ſumitur ex vino.

Non laudo vini ebullitionem cum ligno, quia ſpirituoſa eius ſubſtantia euaneſcit, & ingratam potionem reddit, & magis tentat caput, vt patet in vinis coctis. Recentiores pro medicamentis ex India allatis, acceperūt varia apud nos orta; pro guaiacco lignum Buxi, nam valde ſimile, præcipue cortex. Alia eſt arbor, quam in Hetruria Ermellinum vocant, quidam guaiaccum noſtratem quia eius nothæ admo

dum

dum reſpōdent Indico: at deeſt reſinoſa pinguedo. Alij lignum Viſci Quercini, hoc enim manifeſte ſudorificum eſt. Pro Salſa parilla accipiunt radicē Smillacis aſperæ, quam Dioſcorides laudat ad omnia venena. Pro Cinna habemus radicem harundinis valde ſimilem cui Dioſcorides vim attractricē tribuit, & remediū eſt aduerſus venenum Buffonis, quod ſimili modo afficit gonoream inducens vt morbus gallicus. Sed huius decoctioni addendus eſt iūcus odoratus aut Cyperi radix.

Oportet autem cum hæc remedia ſummūtur, per interualla detur aliquod medicamētū purgans; vt mos eſt octaua vel decima die, quo tempore non victu ſiccante vtatur, ſed humectante ex carnibus elixis, & potu vini ad vires inſtaurandas. Alij clyſteribus vtuntur alternis diebus.

Re-

Remedia Externa.
Cap. 8.

EXtrinſecus conueniunt Suffumigia ſudorifica. Simpliciſsimũ poſt aſſumptionem potionis ex ligno Guaiacco calentis aut cæterorum, quæ prædicta ſunt, ſi ſponte ſudor non erumpit. Apponantur ad pedes lateres calidiſsimi irrorati vino generoſo, & linteis inuoluti, alij ad dorſum, & quieſcant duabus horis, poſtea induant linteum ſuffumigatum ex Thure, & prandeat poſt duas horas, idque per dies quindecim cauentes aerem externum. Efficacius poſt purgationes, aut potiones ſudorificas prædictas: paratur Tentorium craſſum in talamo calido. Ingrediatur æger præſumpto modico panis in vino generoſo, vel duobus ouis ſorbilibus: Super prunas imponantur pulueres ex

Thure,

Thure, Maſtiche Aloe, Myrrha, Styrace, Cinnamomo, cortice Citri. Sudet per dimidiam horam, ſi inſpirationem fumi perferre nequit, Os extrahat, & olfaciat ex ampulla vinũ maluaticum aqua roſacea dilutum: Poſtea ſudorem abſtergat, & in lectulo ſudorem finiat: ſufficiũt dies decem. Aut pro tentorio paretur in eodem lectulo arcus ſub quo iaceat. Aliud Sandalorum rubeorum, Citrinorum, alborum ſingulorum drachma vna; Nucis muſcatæ: Squinanti, Gariophyllorũ, Camphoræ, Aſari ſingulorum drachma ſemis Corticum ſiccatorum Mali appij drachmæ due. miſce pro ſuffumigio. Nobilius ex Bel zoi, ligno aloes, Gallia muſcata, Carabe, Gummi elemi, ladano, Squinanto, cinnamomo, Anime albo: Empirici addunt Cinabrium efficaciſsimum liquandis humoribus craſſis, & Gummoſitatibus, ſed hauſtum pericu-

periculoſum eſt, tuto ad pudendum adhibetur & ad partes externas. Vidi tamen per os hauſtum ſuffocantes tumores in faucibus diſſoluiſſe. Recipe Cinabrij ſubtiliſsime pulueri-zati vnciam vnam & ſemis Styracis vnciam vnam Ladani drachmas ſex, ligni aloes vnciam ſemis, Galliæ muſcatæ ſcrupulos duos, miſce, & fiat puluis pro ſex vicibus.

Simili ratione ſanat inunctio ex Argento viuo. Remedium deſumptum ex Meſue, qui eo vtebatur ad ſcabiem craſſam hoc modo. Recipe Axungiæ vncias quinque, Olei laurini, Argenti viui extincti cũ ſaliua; Ceræ, Thuris, Maſtiches ſingulorum vncias duas, Salis vncias octo; Succi plantaginis & fumiterræ quantum ſufficit ad linimentum præſtandum. eo inungit palmas fortiter fricando veſperi per dies octo.

Hodie ad morbum Gallicum

luna decreſcente poſt cænam, quatuor horis, vel matutino tempore, inungunt Carpum & Cubitum vtriuſque brachij, & Stuppa Obuoluunt apud ignem fricatis prius partibus, & ſtatim exhibent iuſculum.

Mirum videatur ex hac vnctione liquari magnam humorum copiam in capite, & per os exire. Sed ſuccedit ſæpe linguæ tumor, adeo vt ex ore promineat, & deuorationem impediat, aliquando faucium exulceratio, animi deliquium: Vergit aliquando ad alui fluxum; Et qui liberãtur à morbo Gallico multi poſt aliquod tempus incidunt in tremores, aut anhelationem, & Palpitationem cordis, niſi auferatur noxa ex Argento viuo contracta Egent poſt huiuſmodi curationem, multa exercitatione, Suffumigijs & lacte. Perſeuerant autem in prædicta vnctione, donec minuatur pituitæ defluxus,

ſi vi-

ſi vires ſint debiles, interpollandum.

Paratur vnguentum Benedictum Maſſæ hoc modo. Recipe Axungiæ porcinæ libras duas, Argenti viui libram vnam, Thuris vncias tres, Ceruſſæ vncias duas, lithargyri vnciam vnam. confice in mortario lapideo, plus minus de Argento viuo, ad minus vnciæ duæ in libram axungiæ. Pro nobilibus Axungia præparatur cum vino, Gariophyllis, Nuce muſcata, Iride, granis Iuniperi, Aſaro Calamo aromatico, Cortice Citri incoctis in vino ad vini conſumptionem: Additur Terebynthina cum odoratis abluta, tandem Gallia muſcata, & metallica oleis odoratis irrigata.

Remedia ad diuerſas partes. Cap. 9.

AD vlcera pudendi: Aliquando adeſt ſola excoriatio

riatio ob fricationem; ſufficit puluis roſarum inſperſus, ablutio ex aqua plantaginis, aut vrina propria. Aliquando ex equitatione aut labore vlcuſcula parua alba; ſuccus plantaginis, Solani, puluis Ceruſſæ, Roſſarum.

Quæ ex contagio, inequalia, circumcirca alba, in medio liuida alicubi rubra, inflammata, alicubi pallida, viridia, ſerpunt. his conueniunt ſiccantia vehementer; alumen ex aqua

2. De Morb. Plantaginis. Flos æris inſperſus quod eſt genus ſquamæ, quod laudat Hipp. ad vlcera pudendi: & in faucibus. Hodie Præcipitatum cum vnguento roſato. Sedanda inflammatio Solani ſucco: Suffumigia ex Cinabrio cum aromatibus. Extincta malignitate; curantur vnguento de Ceruſſa; de Tutia. Ad præputium tumefactum; ablutio ex decocto roſarũ Plantaginis; Abſynthij, Gallarum;

Folio-

Foliorum Myrthi ex aqua roſacea & vino auſtero. Si adeſt inflammatio, ex decocto Fænor græci, hordei, Maluæ. Suffumigia. Ad vlcus intra meatum: Serum in potu præſumpta Terebynthina lota ex aqua roſacea pondere duarum drachmarum vſque ad quatuor. Cum vrget acrimonia. Recipe Aquæ Plantaginis vncias quatuor, ouum vnum crudum recens, ſeminum communium drachmas duas, bibat. Aliud; Aquæ roſaceæ vnciæ tres, oui albumina duo, conquaſſentur ſimul, & bibat. Inſtilletur per Syringam ſuccus plantaginis, Solani cum aqua roſacea & albumine oui. Mitigato dolore adde tutiam præparatam, Sarcocollam, aut Thus; Myrram, aut Squamam æris. Interim lumbi refrigerentur, ex infrigidante, Vnguento Sandalino. Si caro in meatu ſupercreſcat Stillicidiũ parit: exterere oportet, ſed ob

morſum exterentiũ, dolor & inflammatio ſuboritur. *S*unt qui medicamentum celant, quod ſine dolore exterit. Facit hoc modicum Argenti viui cum vnguento roſato & ſquama æris. intromiſſum ex linteolo cum ſpecillo vt permaneat & cum opus eſt extrahatur: Purgato vlcere, ſanandũ ex eadem ſquama cum vnguento roſato.

Ad Bubones, cauendum ne retrocedant, non venæ ſectio nec medicamenta purgantia; nec inedia, ſed exercitatio & victus plenior vt adeam partẽ ferantur humores. Si vrgeat neceſſitas ob febrem, mittendus eſt ſanguis ex talo interno eiuſdem lateris aut cucurbitulæ applicandæ in parte interna femoris, & ſic vena interna brachij ſecanda: Deinde ſuper Bubonem Galbanum imponatur diſſolutum cum Aceto & addita Pice; aut cataplaſma ex Sinapi, Spatula fetida Dictamo

creti-

cretico, Oleo Liliaceo, Terebynthina: Cum valde intumuerit molienda eſt ſuppuratio, ex Radice Altheæ, ſemine Lini, Fænogreco. efficacius addita radice Lilij, Cucumeris Syl. Hammoniaco, Pinguedine porcina; Butyro. Prope maturationem perfectam ſuper locum incidendum Axungia ſalita cutem extenuat. Inciſus diutius ſeruandus eſt apertus, vt inde expurgetur totum corpus; Emplaſtro Diachilon magno; & linamentis intromiſſis ex Terebyntina & oui Vitello; poſtea vnguento Apoſtolorum, vt mordeat.

Remedia ad defluuium.
Cap. 10.

AD pilorum defluuium ob priuationem alimenti, reſtitui nequeunt in Caluitio: Ob prauitatem alimenti in morbo Gallico, corigẽda prauitas pur-

gationibus prius totius, deinde
cutis capitis, & alimentum
1. *Catat.* attrahendum, vt Galenus mo-
1. net in Alopecia.
1. *Catat.* Deſluuia capillorum quæ fie-
2. ri ſolent in fine quorundã mor-
borum, & venenis, ſolo alimen-
to egent, & cutis mediocri aſtri
ctione; qua defendantur ne de-
cidant, & alimentum trahant.
Poſt totius purgationem & ca-
pitis per nares antequam cutis
vitiata ſit, roboranda mediocri
ter aſtringentibus; inunctione
ex ladano diſſoluto in oleo len-
tiſcino, aut Myrthino Ompha-
cino in calidioribus; Frictione
prius adhibita, vt perſpiret pra-
uus halitus, & attractio fiat ali-
menti. Abraſio etiam melior
eſt, vbi licet. Non licet in ſu-
percilijs & palpebris, ſed illi-
nenda tantum. In frigidioribus
& hyeme ex oleo Nardino, la-
dano liquefacto in duplici vaſe.
vel adiecto Adianto aut Abſin-
thio, baccis iuniperi, additur
&

& vinum auſterum. Ablutio-
nes ex dulci lixiuio incoctis ro-
ſis, Capillo veneris, Ligno gua-
iacco, Spica nardi, Stæchade,
cum ſapone Moſcato, adiecto
in fine vino auſtero.

Valde aſtringentia periculo-
ſa ſunt, nam catarrhos excitant.
vt quidam faciunt è nucibus vi
ridibus cum Alumine & oleo
ſub fimo putrefactis. Si cutis vi-
tiata ſit, & pili valde rarefacti,
qui non regignantur, remedia
conueniunt tradita ad Alope-
ciam & Ophiaſim, valde dige- 1. *Cata.*
rentia & tenuium partium vt 1.
penetrent intra cutim craſſio-
rem capitis.

Euphorbium, Thapſia, Sina-
pi, Naſturtium, ſed ne vrant,
neq. exulcerent, mitigata oleo
antiquo, aut Cicino & aqua.
Adarce, Sulphur, Nitrum, Elle-
borum vtrumque, ſemen erucæ
Oleum Laurinum, Harundinis
radices vſtæ, Cortex, pix liqui-
da Cedria: Adeps Vrſinus, Leo-

ninus, Anſerinus Thus aceto acerrimo diutius tritū. Mitioribus mitiora, fortioribus fortiora. Eadem præſeruant adiecto vino. Illitiones, ablutiones, fricationes, Punctiones ex acuum faſciculo.

Quidam addunt & Sublimatum, aquam è Theriaca diſtillatam. Suffumigia ex Cinabrio cum aromatis, & Auripigmento. Recipe Cinabrij, Auripigmenti, Carabe, ligni aloes, styracis, Sandalorum citrinorum, Thuris ſingulorum drachmam vnā Picis Colophoniæ vnciam ſemis, fiat puluis; de quo ſume vnciam ſemis ſuper carbones: Excipiatur fumus tantum ad partes depilatas ſub tentorio, ſed reſpirando aerem externū per harundinem. Ad tardantes in mento, & ad Caluitiem præter ætatem; Attrahendum alimentum confricatione, & illinitione per menſes duos & amplius admirabilis compoſitio

ex

ex Sorano verbis quibuſdam occultante, ſed à Galeno explicantur. Pleraque vſta: Lana ouina, Flicis radix, Harundinis cortex, Caſtanearũ cortex hiſpidus, Muſcarum capita, Mures; Capillus veneris. Polytricum: Herinaceus terreſtris: Marinus. Excipiuntur melle, ladano, pinguedine vrſi, vino, aqua diſtillata ex melle; Apes vſtæ, vel fauum cum apibus diſtillatum, vſtis fæcibus. 1. Catat. 1.

Remedia ad Puſtulas totius corporis, ad dolores, Gummoſitates, faucium eroſionem. Cap. 11.

AD puſtulas totius corporis non Balnea vt in lepra, & Scabie Nulla madefactio conuenit ex aqua, quia neruis inimica imo & Pituitæ. Sed pinguia. Decoctio Guaiacci pinguis reſinoſum enim eſt. 3. Catag. 2.

ninus, Anſerinus Thus aceto acerrimo diutius tritũ. Mitioribus mitiora, fortioribus fortiora. Eadem præſeruant adiecto vino. Illitiones, ablutiones, fricationes, Punctiones ex acuum faſciculo.

Quidam addunt & Sublimatum, aquam è Theriaca diſtillatam. Suffumigia ex Cinabrio cum aromatis, & Auripigmento. Recipe Cinabrij, Auripigmenti, Carabe, ligni aloes, styracis, Sandalorum citrinorum, Thuris ſingulorum drachmam vnã Picis Colophoniæ vnciam ſemis, fiat puluis; de quo ſume vnciam ſemis ſuper carbones: Excipiatur fumus tantum ad partes depilatas ſub tentorio, ſed reſpirando aerem externũ per harundinem. Ad tardantes in mento, & ad Caluitiem præter ætatem; Attrahendum alimentum confricatione, & illinitione per menſes duos & amplius admirabilis compoſitio

ex

ex Sorano verbis quibuſdam occultante, ſed à Galeno explicantur. Pleraque vſta: Lana ouina, Flicis radix, Harundinis cortex, Caſtanearū cortex hiſpidus, Muſcarum capita, Mures; Capillus veneris. Polytricum: Herinaceus terreſtris: Marinus. Excipiuntur melle, ladano, pinguedine vrſi, vino, aqua diſtillata ex melle; Apes vſtæ, vel fauum cum apibus diſtillatum, vſtis fæcibus. 1. Catat. 1.

Remedia ad Puſtulas totius corporis, ad dolores, Gummoſitates, faucium eroſionem.

Cap. 11.

AD puſtulas totius corporis non Balnea vt in lepra, & Scabie Nulla madefactio conuenit ex aqua, quia neruis inimica imo & Pituitæ. Sed pinguia. Decoctio Guaiaci pinguis reſinoſum enim eſt. 3. Catag. 2.

ninus, Anſerinus Thus ace
acerrimo diutius tritū. Mitio
bus mitiora, fortioribus forti
ra. Eadem præſeruant adiec
vino, Illitiones, ablutiones, fi
cationes, Punctiones ex acuu
faſciculo.

Quidam addunt & Sublim
tum, aquam è Theriaca diſti
latam. Suffumigia ex Cinabri
cum aromatis, & Auripigmen
to. Recipe Cinabrij, Auripig
menti, Carabe, ligni aloes, Sty
racis, Sandalorum citrinorum
Thuris ſingulorum drachman
vnā Picis Colophoniæ vncian
ſemis, fiat puluis; de quo ſum
vnciam ſemis ſuper carbones
Excipiatur fumus tantum a
partes depilatas ſub tentorio
ſed reſpirando aerem extern
per harn

ex Sorano verbis quibuſdam occultante, ſed à Galeno explicantur. Pleraque vſta: Lana ouina, Flicis radix, Harundinis cortex, Caſtanearū cortex hiſpidus, Muſcarum capita, Mures; Capillus veneris. Polytricum: Herinaceus terreſtris: Marinus. Excipiuntur melle, ladano, pinguedine vrſi, vino, aqua diſtillata ex melle; Apes vſtæ, vel fauum cum apibus diſtillatum, vſtis fæcibus. 1. Catat. 1.

Remedia ad Puſtulas totius corporis, ad dolores, Gummoſitates; faucium eroſionem.

Cap. 11.

A [illegible] -las t[illegible] [illegible] -alı [illegible] 3. Catag. 2.

[illegible]

ninus, Anſerinus Thus ace
acerrimo diutius tritũ. Mitio
bus mitiora, fortioribus forti
ra. Eadem præſeruant adieć
vino. Illitiones, ablutiones, ſi
cationes, Punctiones ex acuu
faſciculo.

Quidam addunt & Sublim
tum, aquam è Theriaca diſti
latam. Suffumigia ex Cinabri
cum aromatis, & Auripigmen
to. Recipe Cinabrij, Auripig
menti, Carabe, ligni aloes, sty
racis, Sandalorum citrinorum
Thuris ſingulorum drachman
vnã Picis Colophoniæ vnciar
ſemis, fiat puluis; de quo ſum
vnciam ſemis ſuper carbones
Excipiatur fumus tantum a
partes depilatas ſub tentorio
ſed reſpirando aerem extern
per harn
ir

ex Sorano verbis quibuſdam occultante, ſed à Galeno explicantur. Pleraque vſta: Lana ouina, Flicis radix, Harundinis cortex, Caſtanearũ cortex hiſpidus, Muſcarum capita, Mures; Capillus veneris. Polytricum: Herinaceus terreſtris: Marinus. Excipiuntur melle, ladano, pinguedine vrſi, vino, aqua diſtillata ex melle; Apes vſtæ, vel fauum cum apibus diſtillatum, vſtis fæcibus. 1. Catat. 1.

Remedia ad Puſtulas totius corporis, ad dolores, Gummoſitates, faucium eroſionem.

Cap. 11.

A ... las ... po-
le- 3. Catag. 2.
a, ... a-
er
d
i

ninus, Anſerinus Thus ace
acerrimo diutius tritū. Mitio
bus mitiora, fortioribus forti
ra. Eadem præſeruant adiec
vino. Illitiones, ablutiones, fi
cationes, Punctiones ex acuu
faſciculo.

Quidam addunt & Sublim
tum, aquam è Theriaca diſt
latam. Suffumigia ex Cinabri
cum aromatis, & Auripigmen
to. Recipe Cinabrij, Auripig
menti, Carabe, ligni aloes, sty
racis, Sandalorum citrinorum
Thuris ſingulorum drachmam
vnā Picis Colophoniæ vnciam
ſemis, fiat puluis; de quo ſum
vnciam ſemis ſuper carbones
Excipiatur fumus tantum a
partes depilatas ſub tentorio
ſed reſpirando aerem extern
per harum [illegible]
[illegible]

ex Sorano verbis quibuſdam occultante, ſed à Galeno explicantur. Pleraque vſta: Lana ouina, Filicis radix, Harundinis cortex, Caſtanearū cortex hiſpidus, Muſcarum capita, Mures; Capillus veneris. Polytricum: Herinaceus terreſtris: Marinus. Excipiuntur melle, ladano, pinguedine vrſi, vino, aqua diſtillata ex melle; Apes vſtæ, vel fauum cum apibus diſtillatum, vſtis fæcibus. 1. Catat. 1.

Remedia ad Puſtulas totius corporis, ad dolores, Gummoſitates, faucium eroſionem.

Cap. 11.

A [illegible] tas [illegible] po- [illegible] le- [illegible] a, [illegible] a- [illegible] er [illegible] d [illegible] ci 3. Catag. 2.

ninus, Anſerinus Thus aceto acerrimo diutius tritū. Mitioribus mitiora, fortioribus fortiora. Eadem præſeruant adiecto vino. Illitiones, ablutiones, fricationes, Punctiones ex acuum faſciculo.

Quidam addunt & Sublimatum, aquam è Theriaca diſtillatam. Suffumigia ex Cinabrio cum aromatis, & Auripigmento. Recipe Cinabrij, Auripigmenti, Çarabe, ligni aloes, styracis, Sandalorum citrinorum, Thuris ſingulorum drachmam vnā Picis Colophoniæ vnciam ſemis, fiat puluis; de quo ſume vnciam ſemis ſuper carbones: Excipiatur fumus tantum ad partes depilatas ſub tentorio, ſed reſpirando aerem externū per harundinem. Ad tardantes in mento, & ad Caluitiem præter ætatem; Attrahendum alimentum confricatione, & illinitione per menſes duos & amplius admirabilis compoſitio

ex

ex Sorano verbis quibuſdam 1. *Catal.* 1.
occultante, ſed à Galeno ex-
plicantur. Pleraque vſta: Lana
ouina, Flicis radix, Harundi-
nis cortex, Caſtanearũ cortex
hiſpidus, Muſcarum capita,
Mures; Capillus veneris. Po-
lytricum: Herinaceus terreſtris:
Marinus: Excipiuntur melle,
ladano, pinguedine vrſi, vino,
aqua diſtillata ex melle; Apes
vſtæ, vel fauum cum apibus di-
ſtillatum, vſtis fæcibus.

Remedia ad Puſtulas totius corporis, ad dolores, Gummoſitates, faucium eroſionem.

Cap. 11.

AD puſtulas totius corpo-
ris non Balnea vt in le-
pra, & Scabie Nulla madefa- 3. *Catag.* 2.
ctio conuenit ex aqua, quia ner
uis inimica imo & Pituitæ. Sed
pinguia. Decoctio Guaiaci
pinguis reſinoſum enim eſt.

Non abluant manus neque faciem ex alia aqua. Illitiones ex ſtyrace liquido, Butyro, pinguedinæ Gallinæ vel Anſerinæ, Oleo amygdalarum dulcium, Terebynthina partibus æqualibus. Ablutiones ex Decocto Guaiacci incocta Malua: efficacius addito Calamento: Nulla repellentia.

Ad dolores, qui ſolent ex retroceſſu humorum fieri; Purgationes iteratæ ex pillulis Fætidis, de Hermodactylis addito Satyrio; Sudoris prouocatio per ſuffumigia dicta. Tandem inunctio ex Argento viuo, preſertim ad rebelles dolores capitis. Corrigitur noxa, aſſumpto lacte præſertim Vaccino. Suffumigijs ex aromatis abſq. metallicis.

Ad Gummoſitates, quæ vt plurimum in Tibia excruciant lacerato perioſtio: Emollientia: Spuma decoctionis Guaiacci, Medullæ: Pyrites igni-

tus

tus & extinctus in decocto Guaiacci & Aceto, quo foueantur. Emplaſtrum ex radice Cucumeris Syl. Iridis, decoctis cum Guaiacco, & ad libram vnam additis Hammoniaci, Sagapeni, Galbani, Styracis liquidæ, pinguedinis Vrſi. Butyri ſingulorum vnica vna, & omnium quarta pars argēti viui: Si exulceretur, vratur cum ferro ignito vſque ad os, vt abſcedat Cruſta; Dein ſanandum vlcus. Idem in caluaria faciendum.

Ad eroſionem Gutturis, aut faucium, aut Narium ex acri diſtillatione; Euacuato toto corpore & Capite, extraentibus vtendum per cutim externam, Cucurbitulis, Inuſtione, Sinapiſmo, in vertice & brachijs. Defendendæ partes repellentibus Gargariſmis ex Diamoron, Dianucum cum aqua Plantaginis; decocto Cytinorum; Alumine, fæce aceti, Bo-

lo armeno admiſtis. Tangere loca eroſa Bombice infuſa in aqua incocta ærugine. Sandaraca, Alumine. Præſtantius ex aqua diſtillata ex Theriaca, Aquauite & aceto cauſticum ex gutta olei Vitrioli, aut Sulphuris. Mitigetur vſtio ex Butyro, oleo amygdalarum dulcium, Mucillagine Pſyllij.

Victus ratio. Cap. 12.

VIctus requiritur extenuãs, nõ tamẽ tenuis, nec plenus. Exſiccans quidem, at non quando purgandum eſt humectata enim facilius obediunt medicamento; neque quando inunctio fit ex argento viuo, aut Suffumigum, nam viribus conſulendum eſt. Conuenit exſiccans cum per digerentia curamus ex potione ligni Guaiacci vt virtus comitetur remedium quantum vires

res ferræ poſſunt. In corporibus ſicciori bus & extenuatis mitius agendum eſt. Qui vtuntur *Cinna* aut Salſaparilla, aut Saſſafras, non egent vehementi exſiccatione, vt qui Guaiaceo vtuntur. Non enim quærimus nutrimentum ſolidarum partium abſumere, ſed humorum lædentium, quod à vi medicamenti fit, non à victu. Victus igitur correſpondere debet medicamento, ne humores adaugeat. Nam ſi victus humidior adhibeatur, deſtruetur exſiccatio à medicamento facta; Si ſiccior, abſumet humiditatem partium. non adiuuabit vim remedij. Non frigidus, quia ſedes morbi in humore frigido eſt, niſi alia inſit contraindicatio. Non valde calidus ob putredinem. Cibi optimi ſucci. Panis biſcoctus aliquando ſuſpectus eſt, in corporibus ſiccioribus, quia abſumit ſolidarum partium nu-

trimentum, Carnes nunc aſſæ nunc elixæ pro oportunitate. Hædinæ Vitullinæ Veruecis Non Ouinæ nec Suillæ; Volucres non ex paluſtribus, Aliquando piſces ſaxatiles; minus oua aut lac, quia facile corrumpuntur, niſi poſt purgationes: & in extenuatis,& puerilis & qui tali victu vti conſueuerunt quibus pro potu exhibenda aqua diſtillata ex decoctione ligni Guaiacci. Non olera nec fructus fugaces, ſed quæ ad condimenta ſolum quæruntur. Non ſalita, nam præ cæteris Sal inimicus eſt quia in humido humeſcit, & mordet, Potus vini tenuis modice auſteri, vt promoueat excretiones, non tentet caput, aut neruos: commodum vt feratur ad cutem. Fugiendum in dolore capitis & neruorum, Sed decoctum Guaiacei aut reliquorum Exercitatio poſt purgationes, non antea niſi mol-

lis.

lis. Imo ſi paulatim ducãtur ad curſum. luctam, labores, optimum remedium. ſic enim melius diſſipantur cum robore virium humores craſſi: Oppoſitum faciunt pigritia, ſomnus diuturnus, nam augent grauitatem. Hippoc. aliquãdo curat ſine pharmacis ſenſim iminuendo cibos, & augendo labores, vt etiam ſenſim reuertantur ad conſuetum. Somnus noturnus neceſſarius eſt, at ſæpe turbatur ob moleſtias. Ideo cogimur aliquando opiatis vti ſed parcius. Venus in morbis pituitoſis aliquando iuuat præcipue in morbo Gallico. nam ſeminis prauitas eget euacuatione, ſed non ante totius euacuationem, neque dum adſunt vlcera in pudendo. Reliquæ excrectiones alui & vrinæ conferunt. Non ira, nec triſtitia, ſed hilaritas; nam ſiccant Cor non primo habitum corporis. Aer ambiens deſideratur ſiccus &

modice calidus: inimicus auſtrinus, pluuius, hiemalis.

Corrigitur ſuffumigijs ex Roſmarino, Thure, Stirace, Belzoi. In Talamo clauſo quãdiu ſudorificis vtitur, aut purgationibus. Ad remedia autem perficienda eligitur Ver, aut Autunnus. Nocet plerumque hæc curandi ratio in quibus nõ pituita dominatur ſed bilis aut humor melancholicus, & quibus Hepar valde calidum eſt, noxa in progreſsu cognoſcitur. Nam aut febris ſuperuenit aut vigiliæ inappetentia ſitis & macies. Hi minus leduntur à Cinna & victu humidiori.

De Elephantiaſi. Cap. 13.

2. *Meth.* 2. ELephas, Elophantiaſis & Elephantia morbus a ſimilitudine dictus. Similitudo in manibus & pedibus: Nam vbi vectus eſt, Digiti in manibus & pedibus ſub tumore con-

dun-

duntur vt Cælſus inquit Auic. Elephantiã vocat tumorem pedũ vt varices venarũ: Alioqui hunc morbum lepram vocat Aetius Elephantiaſim dictam à magnitudine affectionis & diuturnitate & cutis aſperitate: leontiaſim, cum frons leonina cum quodam tenore laxior; Satiriaſim, cum attolluntur malæ cum rubore, & maxillarum muſculi conuelluntur ad ſimilitudinem ridentium; & ad coitum vehemens alacritas, quales Satyri pinguntur. Ariſt. Satyria morbus in quo præ abudantia fluxionis aut flatus crudi in partes faciei decumbentis facies animalis diuerſi redditur, & Satyri aparet. vulgo morbus Sancti Lazari, eſt veluti totius corporis Cancer Paul. In libro Definitionum. Eſt affectus, qui cutem craſſam atque inequalem reddit, liuor adeſt tum cuti, tum oculorum albis: exeduntur partes 4. Gen. an. 3.

tes manuum ac pedum ſummæ ex quibus ſanies liuida fætida Contagioſus eſt ob putredinē aut vlcerum aut anhelitus. Aet. Grauis morbus tum ipſi ægro, tum aſpicientibus; intolerabilis ob fætorem omnes auerſantur. etiam domeſtici & neceſſarij deuitant eius conuerſationem ob contagium. Hodie inſtituta ſunt hoſpitalia extra ciuitatem. Conſiſtit in mutatione partiũ ſolidarum: & cum humor Melancholicus ad cutem vniuerſam expellitur ex victu melancholico, vt lentium: In regione calida: plurimi in Alexandria, in Germania pauci, In Scytia nulli neque lactis potatores. Aet. etiam oriri in regione vehementer frigida ob congelationem. Celſ. ignotus penè in Italia frequentiſſimus in quibuſdam regionibus. Plin. non ante Pompeium magnum, incepiſſe veluti lenticulam in nare. Apprehendun-

14. *Meth.* 17. 2. *Gl.* 10. 1. *Ali. fa.* 18.

tur

tur viri magis quam fœminæ: Qui craſſum viſcoſum & multum ſanguinem gignunt melancolicum, & qui pituitam multam ſalſam aut acidam: qui victu craſſo & ægre coctibili vtuntur: Ocium: Qui potant aſſidue aquam ardente, Elexir, Aurum potabile, & vinum aut aquam in vaſis Eneis: nam virus Eruginis Elephantiaſim gignit & vina factitia cum ſulphure & calce. Auic. leproſos fieri quoſdam ex vtero, ſi concepti fuerint, dum menſtrua erumpunt, ob impuritatem. Et qui vtuntur exercitationibus vehementibus inordinatis Qui cibos aſſidue in ventre corrumpunt. Iuuenes præcipue cum pubeſcere incipiunt. Non Eunuchi: ideo multi caſtratione liberantur. Duæ ſpecies apud Paulum. Subrubicunda ex ſanguine melancholico, fæculentiore veluti limo aduſto. mitior, vel potius minus mali

gna.

gna. Altera ex bile flaua vehementer aduſta, malignior, in qua totum corpus fœdatur vlceribus, & extrema decidunt. Idem ex pituita ſalſa aduſta. Quædam vniuerſalis. quædam in pede tantum. Signa initio obſcura ſunt. Nam principia generationis eius fermè ſunt ignota, cum nullum adhuc veſtigium in ſuperficie, ſed intus in viſceribus eminentiæ oboriuntur in proceſſu apparent in cute. Præcedunt ſegnities, Spiratio tarda Spirandi difficultas; motus difficilis aſſidua, alui conſtrictio: Vrinarum excretio vt iumentorum; Anhelitus grauis & fœtidus ructus continui etiam ipſis ægris moleſti; Appetitus non obtuſus, neque vehemens: Impetus ad venerem intenſus. Ex cauſis ſi verſatus ſit cum Elephanticis. Si eius parentes infecti. Si victu melācolico diutius vſus ſit. Cū progreſsus fuerit ad cutē:

Malæ

Malæ primum craſſiores fiunt: & mentum; Deinde rubeſcunt non florido ſed liuido rubore: Sæpius incipit in nare velut lenticula, mox per totum corpus maculæ variæ: Sub lingua venulæ varicoſæ fiunt, & nigreſcunt, quod ſignum etiam viſcera ſimili conſtitutione eſſe qualis in Porcis grandines vocatæ. Sanguis ex vena ſecta harenoſus. Eminentiæ quandoq; per totum corpus; præcipue iuxta ſummam frontem & mentum. Corpus ipſorum magnũ eſſe videtur, cum ſenſu grauitatis intolerabilis. Neque potu neque cibo admodum delectantur, quia ſentiunt magis grauari. Celſ. totum corpus afficitur, vt oſſa quoque vitiari dicantur. Summa cutis inæqualiter craſſa, tenuis dura mollis ſquamis quibuſdã exaſperata. Corpus emacreſcit, Os, ſure pedes intumeſcunt. lentor per totum corpus veluti per vnctũ

vt

vt ſi abluatur, non madefiat. Puſillanimes ad omnia ægritudinem non poſſunt generoſo animo perferre, neque vitam contemnere: Veluti ſe ipſos condemnantes ſe occultant & notos homines vitant. Quidam circa ſomnos quaſi ſtrangulantur ob tumores coartantes. Prognoſtica apud Paul & Aet. vt cancer vnius particulæ incurabilis, tanto magis qui in toto corpore. At ſi recens malum, vt nihil ex ſummis deciderit nulla exulceratio neque eminentiæ tuberoſæ plurimũ exurgunt: ſola autem facies aſpectu ingratior ſit, & quodã modo deformior, ſed non admodum indecora, curationẽ experiemur. longis annumeratur: Vbi vetus morbus eſt, & digiti in manibus pedibuſque ſub tumore conduntur, febricula oritur, quæ facile tot malis obrutum hominem conſumit.

Cura-

Curatio. Cap. 14.

CVratur Elephantiaſis purgatione atræbilis Sæpius repetita,& interim victus ratione optimos humores gignente. Quod ſi ætas & virtus permiſſerit, ſanguis prius mittendus. Celſus protinus inter initia ſanguis per biduum vel triduum mitti debet.Aet paulatim ex vtroque cubito , quo reuiuiſcat calor nam vbi multus & vitiatus ſanguis, parū genuini ſanguinis ineſt.Poſt detractionē paucis interpoſitis diebus, nouem Paulus, aluus inferne ſubducēda eſt catapotijs ex Colocintide duobus diebus aut Hiera Archigenis: Celſus Eleboro nigro. Poſt dies aliquot ideſt nouem vel decem Sero lactis ſciſſi vtendum præcipue Aſinino non minus Heminis tribus, non vltrá quinque. Admiſcendum aliquando Elle- 2, Gl. 10

Ellebori nigri oboli tres, Scamonij Scrupulus vnus cũ modico ſero ieiunis, deinde ipſũ ſerum per ſe paulatim exhibendum. ſæpius repetendum: Interpoſita inædia quantum ſuſtinere poſſit. Deinde vires reficiendæ cibis extenuantibus boni ſucci: Vomitus poſt cibũ vel ieiunijs à decocto Raphani Poſtea Elleborum decoctum, deinde bulbos ipſius, confuſos vltimo ramenta contuſa: Nos tutius pillulas de lapide Lazuli, de lapide Armeno: Antimonium præparatum: Eadem repetenda quater in anno vel ter, ſed dimiſſa venæ ſectione: incipiendum à Hiera, deſinendum in ellebor albo Paul. bis in vere ſemel in Autunno. Cõmodum vt tota miſcella corporis liqueſiat, & alia veluti ex integro reficiatur. Aet. quidã caſtratione immutãt totũ habitũ corporis. Paul. nonulli haud pauci ſola capitis aduſtione multos

tos qui inceperant hoc vitio laborare, inhibuerunt quinque cruſtis in capite excitatis: vna in priori parte ſupra ſinciput, altera paulo ſupra frontem vbi pilli deſinunt. Alia in occipitio: duabus iuxta oſſa ſquamoſa ſupra aures dextra & ſiniſtra: atque ita pluribus ſquamis detractis & copiam & craſitiem humorum ex alto detrahunt: Sed cauendæ futuræ. Simile remedium Hippocrates tradit. Inquiẽs Vbi Capitis cutis craſſeſcit; Capite purgato medicamento deorſum trahente, Cruſtas octo capiti inure, Duas circa Aures, Duas in Occipitio hinc atque hinc: Duas in Naſo circa angulos Venæ circa Aures vrendæ ſunt donec pulſare deſinant. *2. De Morb.*

Ad humores in cute neque venæ ſectio, neq. medicamenta purgantia Paul. ſed euocantia Metaſyncritica: ſiccantia & aſtringentia.

Intus quæ citiſſime in totum corpus diffundantur attenuantia & expurgantia. Aet. ex Archig. Aceti optimi,& Cedriæ & ſucci Braſſicæ ſingulorum Cyatum vnum mane ieiunis præbeto. Robuſtioribus mane & veſperi. Vtere per annum ſemel in Hebdomada. Braſſice decoctum quotidie potandum, cum Cedria non datur. Cyrenaicus ſuccus erui magnitudine. Calamenti ſuccus à Cyatis tribus vſque ad ſex.

4.tu.ſa.7. Diacalamintes. Sideritis ſiccæ folia drachma vna ex vino auſtero. Trifolium bituminoſum. Cornu cerui, Ebur, ex aceto Scillitico quotidie poſt deambulatione. In India quotidie clyſterem adhibent ex vrina Aſini. Crocodilij terreſtris caro aſſata infermẽto drachma vna quotidie pota. Aſelli ſub aquario vaſe, qui & millepedæ vocantur, numero quinque aut ſex poti cum hydromelite cyatis

tis tribus faciunt præcipue ſuſpirioſis. Scyllæ ſemen ex melle ſemicocto delinctum drachma ſemis. Paſtilli ſcyllini drachma vna ex vino auſtero. Theriaca per modica interualla poſt purgationes etiam extrinſecus illita. Paſtilli Theriaci drachma vna in vino. Sales Theriaci inſperſi cibis. Viperarum carnes elixæ cũ copioſiore aqua, oleo modico, ſale, porro, & Anetho, quarum vſu ſquamæ ſæpe abſcedunt. Aetius ius exhibet in ſole ſedenti capite velato ſæpius. Galenus caſu vinum in quo reperta eſt Vipera ſuffocata bibitum ſanauit Elephanticos Cucurbitulæ ad os ventriculi, Hypochondria inanibus. Eædem partes dropace illinantur ex pice, reſinis ad extrahendum. Exercitationes primo molles, voce, deambulationibus aut ſubdio aut ſub Porticu vſque ad ſtadia triginta; Poſtea cutis illinatur ex faba cocta aut Ptiſa- *11.Simpl.*

na cum ſucco Mali Citrij & lauetur. Facies illinatur Cerato roſaceo. Plantago illita corpus tuetur. Smegmata varia, dũ lauatur, quæ ad Alphos deſcripta ſunt. Pumice, Teſta ſepie ex aceto, Nitro, Sapone. Sed ad tumores inflammatos Halica, vel farina ex ſucco plantaginis, Polygoni, Portulacæ.

Marrubij. Ad tumores non inflammatos, Emollientia & digerentia valida; Hammoniacum ex aceto impoſitum, Sulphur; Pyrites, Auripigmentum Viſcum; herba Mileſia cum axungia, ideſt Alcyonium quod Mileſium cognominatur, nam rubificat impoſitum. Sed alternatim mitigandus feruor, roſaceo; ſucco Plantaginis. Iterum exerceatur concitatiore curſu; poſtea potionem aliquam ex prædictis ſumat.

Deinde lucta vtatur aut folle vt ſudet; detergeatur, & illinatur ex adipe Vrſino, aut Vulpino; La-

no: Lauetur ex aqua marina aut Sulphurea, Aluminoſa, Ferrea, vt Albulæ; Lauacrum ſit actu frigidum non calidum niſi cum vtendum ſit Pſilothro. Celſus Balneum rarum eſſe debet, potius vtendum ſudatorijs ſiccis. Plinius celebratū Balneum ex ſanguine humano, quod propoſitum ferūt Conſtantino Imperatori ſed ob crudelitatē recuſatum. Cibus ſine pinguibus eſſe debet, ſine glutinoſis ſine inflantibus; Lac, oua, ſorbilia, piſces ſaxatiles, auiculæ. Vinum non in primis diebus, ſed vbi vires recolligendæ ſunt.

De Lepra. Cap. 15.

Lepra dicta à Græcis aut quia Lepidas id eſt ſquamas fert, aut à verbo Lepriin, quod ſignificat Scabrum eſſe. *Actuar.*

Eſt cutis mutatio in habitum præ- *lib. De fin.*

præter naturam, cum aſperitate & pruritu, doloribuſque, nonnunquam & ſquamis decidentibus: interim vlcus plures corporis partes depaſcitur. Hippocrates inter affectus cutis qui turpitudinem magis quam morbum faciunt, numerat, Lepram, Pruritum, Scabiem: Impetiginem: Vitiliginem, Alopeciam.

lib. De Affect.

Diſtinguuntur autem varie ab auctoribus, vnde aliqua confuſio orta eſt. Apud Paul. & Aet. Lepra & Scabies, quæ græce Pſora dicitur eſt aſpritudo cutis cum pruritu, in qua corpus abſumitur colliquaturque ex humore Melancholico, Differunt autem nam Lepra altius cutim orbiculatim depaſcitur, & Squamulas piſcium modo mittit. Scabies ſumma potius infeſtat varie figurata, furfuraceaque remittit. Celſus lepræ non meminit, ſed ſub ſcabio compræhendit Agriam id eſt feram ſcabiem

biem vocans, quæ aſperior eſt, & magis prurit, eadem ſiccior eſt. Altera humidior, ex puſtulis exit ſanies, fit aliquando cõtinuata exulceratio, ſerpit in quibuſdam cito, in alijs ex toto deſinit, in alijs certo tempore anni reuertitur, Cutis dura rubicunda, ex qua puſtulæ vel humidiores vel ſicciores. *I*mpetigo græce Lichen, vulgo Volatica. Orbiculatim ad vicinos locos ſerpit. Aet. fit ex ſeroſis *5. loc. af.* humoribus tenuibus acribuſq. *5.* permixtis cum craſſis; Ideo facile in Scabiem & Lepram tranſit. Celſus quatuor eius ſpecies tradit. Oriuntur in pedibus maxime & manibus, vngues quoque infeſtant. Hodie plurimæ in facie viſuntur. Prima ſimilis eſt Scabiei, durior, exulcerata, roditur, puſtulas habet ſimiles varis, vnde ſquamæ; certis temporibus reuertitur minus mala. Secunda deterior. inſtar Papulæ, aſperior, rubi-

dior, figura varia, ſquamulæ ex ſumma cute, roſio maior, celerius & latius procedit, reuertitur citius, & deſinit: Rubrica dicitur. Tertia adhuc deterior, craſſior durior, magis tumet, finditur in ſumma cute, vehementius rodit; Squamoſa, ſed nigra, late & tarde eminus ſerpit; In temporibus aut oritur, aut deſinit, neque ex toto tollitur; Nigra apparet. Quarta omnino incurabilis, diſtat Colore. Subalbida recenti cicatrici ſimilis; Squamulas pallidas, alias ſubalbidas, quaſdam ſimiles lenticulæ, demptis aliquando profluit ſanguis, alioqui humor ſubalbidus: Cutis dura, fiſſa, procedit latius. Papula apud eundem Celſum duorum generum eſt. Sed videtur eadem quæ Impetigo. Prima per minimas puſtulas cutis exaſperatur, & rubet, leuiter roditur medium habet pauxillo leuius, tarde ſerpit, incipit rotun-

dum

dum & in orbem procedit, leuiter curatur. Altera Agria, id eſt fera: Cutis magis exaſperatur, exulceraturque, vehementer erodit, & rubet, interdũ etiam pilos remittit, niſi ſublata eſt in impetiginem vertitur. Ex his colligere licet eandem differentia feri & mitioris in omnibus his reperiri: Si enim in toto corpore.

Scabies dicitur & Lepra: ſi in aliqua particula Impetigines ſeu Papulæ, mitiores, agreſtiores: omnes cum pruritu. Sine pruritu autem ſunt Vitiligines, Alphi à Græcis appellati, & leuce; diſtinguuntur colore. Maculæ quædam ſunt cutis. Alphos dicitur Aet. quia immutat colorem cutis eiuſdem ſpeciei cum Leuce & Lepra: Caro affecta eſt non in profundũ ſed in ſumma tantum cute, & veluti ſquamulæ quædam affixæ inhærent. Albæ quidem ex pituita, vnde Leuce dicuntur, ni- 3. Simp. ca. 2.

 græ

græ ex atra bile. Paul. vetuſtate penitius recedunt, vt etiam pilos immutent. Celſus tres ſpecies facit. Alphos albus eſt ferè ſub aſper & non continuus, vt quædam quaſi guttæ diſperſæ, interdũ etiam latius & cum quibuſdam intermiſſionibus ſerpit. Melas id eſt niger, vmbræ ſimilis, cætera eadem ſunt. Leuce habet quiddam ſimile Alpho ſed magis albida eſt, & altius deſcendit; in eaq. albi pili ſunt, & lanugini ſimiles. Omnia hæc ſerpunt, ſed in alijs celerius, in alijs tardius: Sed Leuce non facile dimittit.

Cauſæ cutanearum affectionum externa quidem Contagium eſt, in quibus adeſt putredo. Internæ autem expurgatio prauorum ex profundo à partibus principalibus ad cutem. vt tradit Gal. Ideo in vere inter cætera fiunt lepræ, Impetigines, Vitiligines, Puſtulæ vlceroſæ; ideſt Scabies. Qui

3. *Aph.* 20.

impur-

impurgati exercitantur. Alijs vlcera & Scabies. In tabidis ex Suppuratione, puſtulæ erumpunt in cute. In morbis per viam Criſis aceruatim: vt ex anthemata: Variolæ & Morbilli. Nutrimenta mali ſucci Pruritus, Scabiem & lepram Cibi ſalſi, nitroſi, acidi pro craſſitiæ & tenuitate: Coctionis deprauatio: Hepactis & ſplenis caliditas. Pruritus fiunt à bilioſo aut pituitoſo putri vel ſalſo Scabies à materia ſanguinea, ac mixta bile aduſta, aut atrabile, aut pituita ſalſa nitroſa: Vnde quædam humida quædã ſicca Puſtulæ vel ſanioſæ vel ſiccæ. latæ puſtulæ minus pruriunt. Lepra ab humore craſſiori magis melancholico, Ideo magis ſicca vel à pituita vehementer aſſata & ſiccata, vnde Squamæ albæ. Simili modo Variolæ albas puſtulas & duras varis ſimiles præſeferunt. in petiginis genera mitiora ex ſe-

2. Prog. 60. *2. Epi. 1.* *2. Sym. ca. 6.* *6. Aph. 9.*

roſis humoribus & acribus maiori portione admixtis cum craſſis fiunt: ideo ſerpunt velocius & facilius ſanātur. Agreſtiora è contra ex craſſis magis fiunt. vitiligo tam alba quam nigra ab humore frigido fit ideo ſine pruritu, ſine vlcere, ſine ſquamis euidentibus. Auicenna Morpheam vocat. Leuce fit ob vitium alteratricis in tertia coctione: vnde alimentum etiam bonum non in natu ram partis conuertitur, ſed in Speciem nutrimenti albi conuertit. idem de nigro dicendū, Idem in Elephantiaſi contingit. Ideo incurabilis. Differt ab Elephantiaſi quia in vitiligi ne non fit eleuatio cutis ſed depreſſio. Auic. non enim nutritur. Aetius inquit. Leuce vitiligo eſt altius inſidens ex pituitoſo lento & viſcoſo humore diutius carnem nutriente. ſuperficie leuiſſima ſed caro in profundum alterata ad albedinem,

3. Sym. ca, 2.

nem, vnde & pili albi. Vitiatur caro vſque ad os Auic.

Signa patent ex eſſentia. Pruritus qui facile ſcalpendo ſedatur in ſuperficie magis eſt: materia tenuior. Nam profundior & à materia craſſiore etiam ſi ſcalpendo vehementer cutis abradatur, non tollitur. Si à cauſa externa, magis ſuperficialis eſt ſaltem in initio; nam in progreſſu profundatur. Scabiei ſigna: cutis rubidior puſtulis acutis inflammatis, Sanguinea eſt: quo minutiores puſtulæ, magis bilem admixtam ſignificant, vt in Morbillis.

2. Sym. ca. 6.

Puſtulæ latiores humores craſſos ſignificant, pituitoſos vel melancholicos. Albæ & purulentæ pituitā ſalſam ſignificant: Nigræ atrambilem. A flauabile aſſata ſicciores puſtulæ, cutis aſperior, cum multo pruritur: ſquamis tenuibus: Hæc proprie Pſora appellata eſt, Ab atrabile Squamæ craſſiores, pro

6. Aph. 9.

fundiores ad lepram accedunt.
Lib. Defi. Lepra tunc dicitur, cum in habitum præter naturam cutis conuerſa eſt, cum aſperitate & pruritu ſeu ſquamæ decidant, ſeu non. proprie autem apud Aetium cum ſquamæ craſſiores decidunt ſimiles ſquamis
Leuit. 13. piſcium magnorum. Sed in ſacris latius lepra accipitur pro quocunque fedo cutis vitio, licet quædã mũdior, quædã Immũdior, quædã magis in ſuperficie, quædã profundior: vnde præcipitur ſacerdoti vt diſtinguat inter leprã & leprã; Inquit enim in Cuius cute & carne ortus fuerit diuerſus color, ideſt Vitiligo, ſiue puſtula vt in ſcabie aut quaſi lucens quiddam, vt ſquama; id plaga lepræ eſt. Compræhendit & leucem, cum inquit. Cum ſacerdos viderit lepram in cute, & pilos in albũ colorem mutatos, ipſamqne ſpeciem lepræ humiliorẽ cute & carne reliqua, plaga lepræ
eſt,

eſt, & ſeparabitur, Idem Auicenna inquit de Albara alba, quæ idem eſt quod Leuce. ſuper eam naſcuntur pili albi, & cutis eſt vehementer depreſſa & defoſſa magis quam in reliquo corpore. De illa autem quæ tantum eſt in ſuperficie, inquit. Si lucens candor fuerit in cute, nec humilior carne reliqua & pili coloris priſtini, ſi non creuerit vna aut altera ſeptimana mundus reputabitur, quoniam Scabies eſt. Iterum lepram creſcentem diſtinguens ab ea quæ ſanatur, inquit cum color albus in cute fuerit, & capillorũ aſpectum mutauerit, ipſa quoque caro viua apparuerit, lepra vetuſtiſſima eſt inolita cuti perſpicuæ immunditiæ. Si autẽ effloruerit diſcurrens lepra in cute, & operuerit omnem carnem à capite vſq; ad pedes quiquid ſub aſpectum oculorum cadit, mundiſſima lepra iudicabitur, quia omnis in can

dorem verſa eſt. *Si* vero caro viuens in ea apparuerit, inter immundos reputabitur, quia caro viua lepra aſpergitur. *Si*gnificat enim ſanari, abſcedente vniuerſa cute, in qua erat ſedes lepræ. Impetiginis vtriuſque ſigna manifeſta ſunt ex ſingulorum deſcriptione. *Simili*ter & Vitiliginis. Leuiticus inquit. In vlcere ſanato & cicatrice obducta color aliquando albus aliquando ſubrufus oritur. *Si* humilior ſit cuti reliqua, & pili albi naſcantur, lepra orta eſt in vlcere. Si pilus ſit coloris priſtini & cicatrix ſub oſcura, nec humilior vicina carne. Si quidem creuerit, ad iudicabitur lepræ ſi non creuerit, ſed ſteterit in loco ſuo, vlceris cicatrix eſt. Experimentum vtrum leuce ſanabilis ſit an inſanabilis. Paul.& Aet. Si acu per ſumma pungatur non vltra cutem ſi ſanguis emanat, curabilis eſt. Si lactea humiditas, deſporata

eſt.

eſt, Aut fricetur cutis aſperiore panno laneo, ſi rubicundior euadit, medicinæ locus eſt, ſi permanet idem color, conſeneſcit.

Capiti propria eſt Alopecia, Ophiaſis, Tinea vulgo appellata: Accores. Oriuntur ob vitiatos humores: In quibus pili vitiantur in profundum affectio eſt: in quibus non vitiantur inſuperficie tantum. Acores humidiores puſtulæ ſunt peculiares infantibus vulgo lattimæ, quaſi ex lacte oriantur. Siccior Tinea. Ex colore cognoſcuntur humores. Albidior pituitam ſignificat, Nigrior melancholiã palidior flauam bilem Leuiticus lepram Capitis & Barbæ vocat. Inter affectus cutis non tantum fædus Sed & morboſus, eſt Morbus pedicularis de quo inferius dicetur. 1. Catar. 11.

Curatio. *Cap.* 16.

14. *Meth* 18. CVratio lepræ & reliquorũ vitiorum cutis. Ad prauos humores in cute inhibere, quod influit: Abſumere & digerere quod ægrotantem locum occupat. præcauere ne alij generentur.

Inhibetur non repellentibus, ſatius enim eſt cutem infeſtari quam interna: Sed euacuatione per medicamenta purgantia humores peccantes: aliquando venæ ſectione: & victu prauitatem corrigente. Poſt hæc repellentia tuta ſunt.

Præcauetur roborando Hepar & ventriculum, in quibus cibi vitiantur & parando aliqua emiſſaria, vt ſi qui generantur, non retineantur ſed euacuentur per aluum, Vrinas; aut per facta emiſſaria. Abſumitur fortiter ſiccantibus: Cum vero cutis prauum habitum contraxerit:

xerit: in pſora & lepra & in Im- 5. *Catat.*
petigine fera. adiũctis repurgã- 5. *&* 7.
tibus & exterſorijs. Scribit Hip- 5. *Epid.*
pocrates Homo quidam Athe-
nis prurigine toto corpore ve-
xabatur, maxime circa teſtes
& frontem vehementer. cutis
craſſa erat per totum corpus &
veluti lepra aſpectu vt, præ craſ-
ſitudine nulla ex parte appre-
hendi poſſet. Nemo opitulari
potuit, ſed tranſgreſsus ad Me-
lũ vbi calida balnea, à pruritu
& cutis craſſitie liberatus eſt,
Sed Hydropicus factus mor-
tuus eſt. In Melo inſula foditur
Alumen vnde putandum Bal-
nea aluminoſa eſſe: & ob ni-
miam aſtrictionem materiam
retroceſſiſſe & cũ aqua balnei
Hydropem genuiſſe. Recentes
ſola purgatione & victus ratio-
ne ſanantur. In inueteratis cu-
tis deprauata alimentum etiã 1. *Cat.* 1.
bonum deprauat. Ideo cutis in-
temperies ſananda eſt, & robo-
randa.

Venæ

Venæ ſectio conuenit, vbi multitudo ſanguinis, aut craſſities eſt: Hepatis caliditas. Aetius ex Archigene, in omnibus pruritibus ſi iuuenes ſint, ſi nihil aliud impediat, particulatim & paulatim, & quandoque ſequenti die ſectione repetita. Non in Vitiligine præſertim Leuce. Deinde viribus reſtauratis aluus ſubducenda eſt.

2. Cat. 1. Gal. ad cutis vitia in capite primum totius corporis purgatio facienda eſt pro humoris natura. Ego inquit, ſemper per Hieram purgaui, aliquando adiecto Elleboro nigro aliquando Scamonio, aut ex Colocyntide; bis in diebus quinque pondus augendo. Exhibitis antea catapotijs ex Aloe vndecim Ciceris magnitudine. (vocantur hæc hodie pillulæ de Coloquintida) Deinde apophlematiſmis caput purgaui.

1. Aph. 17. Victus contemperans prauitatem multus requiritur. At impura

pura corpora quanto plus nu-
tries, tanto magis lædes. Intel *2. Aph. 8.*
ligendum, ſi, praui humores
in locis coctionis fuerint, vt in
Ventriculo Hepate: Ideo prius *1. Cat. 8.*
euacuandi. Ex Aſclepiade, ad
curationem totam plus valere
victus rationem quam Pharma
ca: *Celſus*, Cibum minuere,
multum ambulare, exercere,
ſin Geſtari. Abſtinendum ab
omni vino in totum. à nimia
repletione, à carnium eſu, ca-
ſei & lactis, & leguminibus, om-
niumque, quæ plurimum nu-
triunt & inflant. lac ſciſſum
concedit Aetius. Fugere pluri-
ma exercitia, balnea aſſidua, &
ſudationes. Conueniunt ad vi-
res inſtaurandas carnes Hædi-
næ, vitulinæ, auium non palu-
ſtrium: olera refrigerantia non
acria, fructus æſtiui: vinum al-
bum tenue magis exſiccans in
pituitoſa natura, refrigerans
in biliosa: Humectans in Me-
lancholica.

Abſti-

Abſtinere ab omnibus mordentibus, aceto ſuccis acidis ſalſis omnibus extenuantibus Celſ. Conueniunt potiones con temperantes. Syruppus de Pomis ſimplex, Cōpoſitus, Sabor. De Fumoterræ; De Epithimo; Quæ faciunt ad Hepatis expurgationem, & refrigerationem: Succi Cicorij depurati, aut Picridis vnciæ duæ ſingulis diebus cum ſyruppo. Decoctio Lichenis, quæ vulgo Hepatica dicitur in ſeri hemina alternis die bus, nam purgat.

Lupuli, Agrimonia; Endiuia: Serum Caprinū aut Vaccinum Sunt qui decoctum ligni Guaiacci exhibent in humidiori natura.

Ad humores in cute, partim repellere influentes, partim con coquere & digerere puſtulas inflammatas: vehementer exſiccare Cruſtas; exterere rebelles, impetigines & Vitiligines, emol lire induratā cutem. Repellentia

tia ex ſucco plantaginis limonum, aceto. Ceruſſa, Lithargyro, Cimolia, Tetrapharmaco. Sed ſuſpecta toti corpori, & in impuris; in feruidis conueniunt magis Ptiſanæ ſuccus cũmodico aceto affricatus: Portulacha trita per ſe; Parietaria. teſtudo in oleo decocta, quo totum corpus perũgatur ad vehementem pruritum; Item lapathi radix in aceto decocta Lichen. In humidioribus & ſanie fluentibus Mali punici germina teneriora & folia trita cũ aqua, vel poſca ſæpe illine. Concoquẽtia: Styrax liquida; Pix liquida, reſina Terebynthina; Pinguedines: Butyrum, oleum amygdalarum dulcium; Thus; Crocum; Oui luteũ aſſatum. Ablutio ex decocto Maluæ *Syl.* vel ſatiuæ, betæ; Fænogræci, Seſani, Furfurum, ieiunis ante vnctionem. Siccantia valida: Piper, ſtaphiſagria. Ranunculus, Rhododaphne, Sulphur, Alumen,

Bitu-

Bitumen, Lauri folia, & Baccæ puluere inſperto, pine pingui: Lixiuium, Muria acida; aqua marina: Balnea ſulphurea, Aluminoſa, Ferrea. Siccantia mitiora in mollioribus naturis, pueris ad variolas & morbillos ſiccandos, Farina orizæ linteis inſperſa, lentium. Extergentia, Nitrum, Sal, Fæx vini vſta: Farina fabarum, Lupinorum, Lolij, Ireos: Elleborum album, Sandaraca, Calx viua, Sapo Gallicus: Ærugo. Poſteriores vtuntur inunctione, ex Argento viuo. apud Meſuem. Sublimato. Mitius Mori folia arida trita, affricata pruritus tollunt: Fici folia: Appium cum Sulphure & Sale. Emollientia: Gulbanū; Cucumeris Syl. radix: Iuglandes rancidæ.

Variæ compoſitiones omniū aut quorundam pro exigentia Paul. Aet. & Gal. ad lichenes.
1. Catat. 1. & 5. Omnia poſt lotionem inungi,
Catat. 7. aut inſpergi, aut in ipſa lotione

affri-

affricari debent. Ablutiones moderatæ ex decocto Saluiæ. Myricæ, mercurialis, Origani, Pulegij Calamenti; Rutæ. Vltimo conueniunt emiſſaria cauterijs ad brachia & crura.

De Morbo Pediculari. Cap. 17.

Phthiriaſis id eſt Morbus pedicularis. Ariſtoteles inquit: Pediculos ex carne oriri puſtulis exiguis ſin pure, quas ſi pungas, pediculi exeant. Accidit hic morbus non nullis hominibus præ nimio corporis humore, obijſſe proditum quoſdam, vt Alcmeonem Poetam, & Pherecidem Syrium. Item in quibuſdam generibus morborum copia naſcitur pediculorũ. Pueris & mulieribus in Capillo magis, vnde ſaniores degunt. Gal. inquit, Capiti contingit pediculorum generatio aceruatim in quibuſdam ex multis humoribus calidis, minus tamen

1. Catat. 7.

5. Hiſt. an. 31.

quam

quam acres ichores, non in ſuperficie vt furfures, ſed in profundo. Quod dicitur in profundo, quidam accipiunt inter cutem & carnem, at perforatio puſtularum in ſola cuticula fit. vnde pediculi exeunt: Quod igitur inquit Ariſtoteles ex carne oriri, & Galenus in profundo, ſignificant intra cuticulam, nam & cutis caro eſt. Cauſa materialis humor calidus & humidus, quia viuunt & ex eadem materia nutriuntur, ſanguine ſcilicet viuentium: Theoph aufugiunt mortuos. Indicant ſanguinem, Auic.
2. ca. pla. 12. quia emanat aliquãdo ſanguis: Color non albus vt reliquorum aut nigricans, vt qui in capite, ſed ſæpe ſubrubens. Inter cibos ad pediculorum generationem facientes, ſunt Caricæ: Viperinæ carnes. Efficiens Calor putridus non ex toto Auic. quia concoctione fit animal. Commouentia ad cutem, quod & Viperinæ carnes faciunt: Commotio
2. Alim. 8. 11. Catat. 1.

vehe-

vehemens in coitu, ob vapores ſpermatis Auic. Fouent panni lanei præcipue ex morticinis: Sordes cutis; abſtinẽtia ablutio nis; Gignuntur ſæpe intra Sordes, præcipue inter capillos.

Quoddam genus in lanugine Pubis vt Meretricibus ex ſorde geniture, à figura lata Plattula appellata, Petit hoc maxime Palpebras,ſupercilia & barbam partes affines cum materia ſeminali. Ariſt. hoc pediculorũ genus ferum vocari, durius detrahi difficilius. Qui intra puſtulam gignuntur quidam in toto corpore ſubrubentes, quidã in manu,& ſciſſa puſtula egreditur ichor & exiguus pediculus niger, qui intra cuticulã ſerpens pruritum facit vulgo Pedicello. Qui in ſuperficie oriuntur inter ſordes ad turpitudinem pertinent. Qui intra puſtulas morbũ ſequuntur.in intemperie calida & humida: Ipſi ſymptomata ſunt inter exeuntia mutata toto ge-

5. Hiſt. an. 31.

to genere præteo naturam: & cauſæ aliorum ſymptomatum: extenuationis, reſolutionis virtutis, Palloris, inappetentiæ. Auic. Curatio. Prohibere eorũ generationem, Genitos enecare, mundare.

Prohibetur generatio Auic. Mũdificatione totius corporis, & proprie per venæ ſectionem: At licet Sanguis ſit eorum materia ex Theoph. adeſt tamen ſanguinis impuritas purgatione egens & alteratione.

Celſus inquit leuia medicamenta danda ſunt, ne concitent acriorem pituitam. Contemperatio fit per victum ſiccantem & refrigerantẽ aduerſus putredinem. Cibis boni ſucci, ex auibus, carnibus hædinis aſſis, piſcibus ſaxatilibus ex aceto: Vino rubro non generoſo ne ferat ad cutem. Lac ſciſſile: Fructus auſteri Mala, Pyra, Punica: non ficus. Vitandi acres cibi, Bibendum liberalius, quam edendũ.

Loca-

Localia, Siccantia & trahentia ex alto: Abluentia ſordes putridas, & materiam pediculorum euacuantia. Ablutio ex aqua marina, aut Muria cum aceto, ſed poſtea melius eſt cum aqua dulci, Lupinorum decoctum, Sinapi cum oleo & aceto affricata, Cedria.

2. *Meth.* 2.

Sitaphiſagria pediculos enecat, & Herbæ ſuccus, quæ Tabaccus appellatur: omnia ex oleo affricanda; nam oleũ enecat omnia inſecta. Aſtringentia quædam ad repellendum & roborandum.

Grana Rhois ex oleo trita: Oxylapathi radix, Alumen tritum omnia ex oleo. Quædam inter deleteria ad enecandos tradita ſunt. Sandaraca, Sulphur, Elleborus albus ex oleo & aceto affricata. Argentum vium extinctum; Folia oleandri: Hyoſcyami ſemen ſuffitum. hoc facit ad pediculos manus.

Auicenna laudat frequens

balneum; vtilis Veſtium mutatio frequens ex ſerico & lino. Intrinſecus aſſumpta enecant allia decocta, Calamentũ montanum. Ad pediculos palpebrarum Celſus inquit ſuper ipſos pediculos, quæ necare eos & prohibere ne ſimiles gignantur. Nitri ſpuma, Sandaraca Vua Taminia: videtur ſignificare Staphiſagriã ex oleo & aceto, ob hanc proprietatem appellatur herba pedicularis.

De Strumis. *Cap.* 18.

TOtius corporis excrementa, quæ per meatus à natura conſtitutos, exitũ non habuerint, in aliquas partes regurgitare neceſſe eſt, in quibus morbos faciunt. Inter partes autem quædam communes ſunt, Cutis, Glandulæ, Articuli, in quas expelli ſolent ſuperflua, qua ratione partes internæ principaliores liberantur. Cutis ex-

cipit facillime excrementa calidiora in internis genita præcipue in Hepate. Glandulæ ad diuiſiones venarum appoſitæ; vt veluti fulcimentum ſint, cum natura fungoſa conſtent, humiditates totius corporis recipiũt præcipue excremẽta frigida ex capite deſcendentia. Quæ enim maiores ſunt, ſitum habent in locis concauis: in Ceruice, ſub Axillis, & in Inguinibus; vt facile defluxiones ſuſcipiant: vt tradit Hipp. in libello de Glandulis, quem ipſemet citat, in libro de Articulis: quamquam Galenus non admodum probet quia videt illum in quibuſdam ab eius ſententia diſcedere. Articuli excrementa quæcunque colligunt tam calida quam frigida, ſed magis frigida ex capite, quæ dolores articulorum pariunt. Glandularum propriæ ſunt *S*trumæ, de quibus prius dicamus. Strumæ græce Chærades dicuntur, quia numeroſa

1. Artic. 46.

14. *Meth.* 11. ſobole oriuntur Paul Scrofulæ vulgo & Gauinæ. Sunt glandulæ in ſcirroſum affectum mutatæ. Glandularum duo genera. Quædam ad diuaricationes vaſorum, in Ceruicæ, ſub Alis, in Inguinibus, quæ facile fluxiones recipiunt. Quædam ad humiditatem recipiendam, in faucibus, laringe, in Mammis, ad vaſa ſpermatica, in Meſenterio: corpora ſcilicet rariora glandoſa, Adenes græcis vocata
3. *Aph.* 26. Struma proprie dicitur in Glandulis, quæ Adenes, cum fluxionem accipiunt, non ſuppurabilem neque calidam; ſed pituitoſiorem & frigidiorem.

Pueris adultioribus maxime contingere. Hipp. in Coacis, non fiunt vltra annum Quatrageſimum ſecundum, niſi prius extiterint. Aet. Inquit: Sunt carnes ſubcandidæ facile augeſcentes in membrana contentæ; & in ſumma Gladulæ induratæ quæ in collo, ſub alis & inguinibus

oriun-

oriuntur,vbi glandulæ vaſis ſub ſtratæ ſunt; Aliquando ſed raro ex carne eorundem locorum fiunt, quæ affinitate quadam ad Strumarum naturam vertitur, & materiæ acceſſione augetur. Paul. inter Abſceſſus membrana includuntur, vt Steatomata Meliceriдes. *D*ifferunt, quædã magnæ, quædam paruæ, quædam mediæ.

Manſuetæ quæ ſine inflammatione, ſine dolore; duritio moderata, tumore circumſcripto, rotundo, æquali. Malignæ tumore inæquali, in quo vaſa prominent, cũ inflammatione, dolore,pulſu; Hæ efferantur ad tactum & medicamenta. Loco, in colli anteriore parte dextra vel ſiniſtra aut vtraque; Superficiales, Profundiores circa vaſa. Eleuatæ, mobiles; Inſertæ ad tactum renituntur.Multæ ſimul, Paucæ, Vna tantum.Sanabiles paruæ.Superficiales,Manſuetæ. Difficiliores inſertæ ad

vaſa nam periculum eſt effuſionis ſanguinis. Malignæ incurabiles. Celſus inquit: Eſt tumor, in quo ſupter concreta quædam ex pure & ſanguine quaſi glandulæ oriuntur: Febres mouent, nec vnquam facile maturantur. Et curatæ ferro aut medicamento, iterum reſurgunt iuxta cicatrices: longo ſpatio detinent. Naſcuntur maxime in Ceruice, ſed & in Alis & Inguinibus. & in lateribus: in Mammis quoq. fæminarum. Ipſe vidi Romæ ingenti & numeroſa ſobole primum in Collo ortas, dein ſub Alis, vltimo in inguinibus reliquo corpore tabeſcente: Vitiligines ſparſas habebat ſub flauas. Hyeme infeſtabat fames, Æſtate ſitis. Aliquando febricula. Aliquando Orthòpnea, cum valde intumeſcebant, nam augebatur tenſio ex flatu. Cum hic eſſet propè Quatragenarius & ex nullis medicamentis proficeret: ex quorundam conſilio

petijt

petijt balnea calida, à quibus febris orta eſt, quæ ipſum ſuſtulit.

Signa & Prognoſtica patent ex dictis. 4

Curatio communis eſt cum ſcyrris, per Emollientia & digerentia. præpurgato corpore. in quibuſdam vt in Abſceſſibus per ablationem ferro, aut medicamentis putrefaciẽtibus, vt in Cancro. Quod non licet in magnis aut multis, aut malignis, quia deliteſcunt prope vaſa magna: Chirurgiam docent Pau. & Aet. Gal. inquit. In Strumis ea quæ aſtringere & exſiccare & pus etiam facere poſſunt. Aſtringere in incipientibus, quia ob laxitatem recipiunt fluxiones. Humor vero craſſus impactus. repelli nequit, Sed digeri expoſtulat per exſiccantia: Quæ digeri non poſſunt ob craſſitiem putrefacientibus egent, hoc modo abeũt in pus. Aſtrictio fit lamina plumbea alligata, nam pro- *14. Meth. 11.* *2. Gla. in fi.*

hibet incrementum : Fouere ex aſtringētibus in poſca decoctis, Malicorio, Mirtho. At repellere
3. *Catat.* 2. non licet in fluxionibus ad Emũctoria, periculum enim, ne materia regurgitet ad partes principes. An cùm per criſim fiunt parotides aut Bubones, alijque abſceſſus; non repellendi? ſed in Strumis paulatim congeritur materia: Si præcedat euacuatio, nullum periculum. In proceſſu Emollientia per Reſinas, pinguedines, Galbanum, Amoniacum: Digerentia præcipue ex fomento cum Aceto extincto Pyrite, interiectis emollientibus. Cortex radicis Mandragoræ cum Cerato Cyprino aut Vino. Aet. Strumas erodit Sandaraca, aut Calx, aut Naſturtium cum adipe Caprino. Allium tritum cum fuligine ex pinguedine aut Cerato applicatum.

Intrinſecus diſſoluunt *Strumas* Viperarum eſus Aet. vt in

Ele-

Elephantiaſi . Celſus experimento ruſtici cognitum , ſi anguem edat , liberari. Recentiores Scrofulariæ minoris radices cum melle delinctas : Eiuſdem aqua diſtillata in potu , & fomento; Plinius Strumeam vocari , quia medetur Strumis. Scrofulariæ maioris herba & ſuccus illitus ; Aqua diſtillata in potu ad vncias quatuor mane & veſperi, & linteoli in ea madidi impoſiti. Caſtrangula, ſi eius radices cum farina in placentis , aut cum melle ſumantur, vt vinum vetus ſuperbibantur mane & veſperi ieiuno ventriculo , eiicit ſudores . Aluus ſit ſolubilis, tenuis victus. Vomitus frequens. Caput reſiccare.

Puſtulas in ſyncipite exſcitare, vt ex radice Capparis cum polenta. Pulueres alij & Smegmata Aet.

De morbo articulari. Cap. 19.

ARtritis. Articulorum dolor: vulgo Artetico appellatur, cum in omnibus articulis affectio eſt. Particulatim Iſchias dicitur. Coxendicis dolor, vulgo Sciatica: Podagra in pedibus: Chiragra in manibus; vulgo Gotta. Incipit plerumque Podagræ generatio in vno articulo, & in proceſſu progreditur in omnes. Aet. Artritis cum progreditur ad plures vel ſimus in omnes, aliquando ad vertebras, ad coſtas, ad maxillas. Cauſa: Humor redundãs in Coarticulatione affecta, qua expleta, in omnem partẽ circumſitæ neruoſæ particulæ tenduntur. Vt plurimum pituitoſus, aut mixtus ex pituita & bile, aut etiam ſanguine. Humor crudus vt plurimum dominatur, Craſſus ad ſimilitudinẽ puris craſſioris, qui diutius retentus

10. Cata. 2.

tentus viſcoſior redditur, & in Tophum ſeu callum vertitur. Trall. materiam eſſe ſanguinem, Pituitam, Bilem, Melancholiam: Calidos humores dolorem efficere inflammando & diſtendendo: Frigidos conſtringendo, & diſtendendo. vel etiam grauando. Nudam etiã qualitatem articulorum calidã vel frigidam, humidam aut ſiccam fluxiones concitare. Hipp. inquit: Coxendicum morbus ex his maxime cauſis fit pleriſque, *S*i quis diutius in ſole verſatus coxendices calefecerit, & humores in articulis exſiccauerit: Aeger vertere & mouere non poteſt præ dolore & congelatione Fit autem & à bile & Pituita: fit etiam à ſanguine dolor cõſimilis velut ab omnibus morbis & rigor & febris aliquando corripit. Item fit cum bilis & pituita ſanguinem compegerint in venis, Iſchias in vena ſanguiflua, id eſt latiori *De int. aſ.* *de Affect.*

Podagra autem in exiguis.
de loc. in hom. Et iterum inter fluxiones à capite, ſi modicus fluxus fuerit Coxendicum & Articulorũ diuturnam affectionem facit, vbi fluere ceſſauerit. Nam modicus ab omnibus vnde quaque depulſus vt pote fortioribus, ad articulos refugium facit; Fiunt præterea à talibus morbis ſanatis; cum morbum efficiens ſanatur in carne auté quid relictum fuerit, cui non ſit exitus, neque rurſus intro, neque foras; Sed aut ad cutem tuberculum effecerit, aut fugerit in id quod cedit, ſcilicet in articulos: Cauſæ procatarticæ Aet. Cruditates coaceruatæ. Ebrietates, Venus immodica deambulationes concitatiores quam pro conſuetudine, Stationes diuturniores: Snppreſſæ excretiones familiares intermiſsiones exercitiorũ. Contra *6. Aph. 28.* huntur vt plurimum à parentibus: Bibere multa & potentia

vina

vina præcipue ieiunijs : Nam offendunt partes neruoſas tam vina quam venus.

In ſiccitatibus. Qui præ fame leguminibus veſcebantur, infirma habebant Crura in Aeno. Qui orobos comedebant genua dolebant. Signa Artritidis Dolor & calor in alio atque alio articulo acutus, aliquando mollior. Coxendicis dolor in coxæ iunctura ad ſummas nates, coxendicem, tandem per totum crus vagatur per venam ſanguifluam, & vbi conſtiterit, ibi dolor manifeſtior, moleſtus. Dolet maxime lumbos, vertebras ex obliquo iuxta Coxendicem & Genua : conſiſtit multo tempore in inguinibus ſimulque coxendicibus acutus & æſtuoſus : Si quis erigat, aut traſmoueat, quam maxime eiulat præ dolore; aliquãdo ſuccedit conuulſio, rigor & febris.

3. Aph. 16.

2. Epi.

De Aff.

de int. aff.

Podagra violentior eſt cæteris & diuturniſsimus, morbus *De Aff.*

ægre

ægre cedens; Quanto autem in tenuioribus fuerit venulis & in plurima corporis neceſsitate conſtitutis, & in neruis & oſsibus multis & denſis tanto durabilior eſt, & ægerrime depellitur. Non contingit ante vſum veneris: Nō Eunuchis: Nō mulieribus. *S*igna humoris affligentis; ex colore, ſymptomatis. Bilioſus ſanguis cum ſenſu multæ caliditatis, exacerbatur a calefacientibus, iuuatur a refrigerantibus: Non tumor manifeſtus; color rubens. Ex cauſis, Victu ante acto: exercitationibus, anni tempore conſtitutione, ætate, habitu. Pituitoſi maior tenſio quam caliditas color albidus læditur à frigidis. Ex cauſis: Victus plenus ocium, Balnea, leguminum vſus, in ſenectute: Meālcoliæ dolor grauans magis quam diſtendens. color fuſcus in habitu melancholico, ætate anni tempore, victu, In Autunno; Sanguis

6. Aph. 28 29. 30.

10. Cata. 2.

3. Aph. 31

3. Aph. 22

guis repletionem magis facit, quam feruorem cum multo rubore, pulſu læduntur tum à calidis tũ a frigidis, in vere. Prognoſtica. Artritis morbus breuis acutus non lethalis, in iunioribus magis contingit. Coxendicis dolor moleſtus non lethalis diuturna affectio. Podagra diuturniſſima, morbus ægre cedẽs quia in neruis, & oſſibus multis ac denſis & in multa neceſſitate conſtitutis. 3. *Aph.* 20 *De Aff. de loc. in hom.*

Trall. Podagram incurabilẽ iudicari ob imperitiam medicorum. Induratæ enim in callum aut Tophum in priſtinũ exacte non reuertuntur. Aet. ſoluuntur intra Quatrageſimum, ſi non contigat error. 10. *Cata.* 2.

Curatio. *Cap.* 20.

CVrationis principiũ Euacuatio humoris affligẽtis. Venæ ſectio prius incubitu ad Iſchiadicos & Podagram, vt re- 10. *Cata.* 2.

uulſio

uulſio fiat: poſtea deorſum ex crure eiuſdem lateris inciſis venis externis in Talo aut poplite ad Iſchiadicos: nam certiſſime ſanat. Idem in Chiragra faciendum, non in Podagra, ne humor trahatur ad pedem. Medicamenta purgantia & Clyſteres incipiendo a leuioribus. Ad bilem contemperãda prius eſt & humectanda, deinde purganda ſæpius. Trall. componit Succi roſarum libras duas, Mellis libras quatuor, Scamonij torrefacti vncias quatuor: coquantur ſimul doſis cochlearia duo vſque ad quinque: addit & Agaricum & Piper. Aliud ex Malo cotoneo aſſato incluſſo Scamonio (hodie Diagridiũ vocant) deinde incocto cum melle. Nos Syruppum roſatum ſolutiuum habemus, Electuarium roſatum Meſues: Rabarbarum. pillulas ſine quibus. Ad pituitam præcedat præparatio ex Oxymelite. Hiſſopo, Origano, Saluia,

Beto-

Betonica::Sed calorifica ſuſpecta ſunt in principio, quia fundunt humores, & fluxiones augent ſatius eſt prius fluxionem ſedare ex ſyruppo violato, Poſtea mediocriter digerere & incidere ex Oxymelite. Medicamentum purgans ex Agarico, Diaphiniocone. Pillulis de Colocyntide: de Hermodactylis, Fætidis. de lapide Armeno. Ad Melancholiam. præparatio ex victu humectante. Meliſſa, Bug loſſa, Syruppo de Pomis. Medicamentum purgans ex ſena, Epithymo, Pholypodio, Elleboro nigro; Confectio Hamech. Cōfert in Podagra purgare per ſuperiora vomitu poſt cibum magis quam per deiectiones. Ad particulas affectas, Coxendici non conueniunt repellentia ob profunditatē: In principio mitigatoria neque multū refrigerantia, neque vehementer calefaciētia. Ex Aſclepiade. fenogrecum ex poſca coctum 10. *Cata.* 2.

ex

ex melle contritū in Cataplaſmate. Aliud ex Symphito trito Manna Thuris. Ouis, pinguedine porcina.

Efficacius ex pice, Sulphure, Galbano, Ruta, Nitro, Baccis lauri. Abrotono; Colocyntidis medulla, Pinguedines, Reſinæ Oleum rutaceum Cyprinum, Extrahentia exhiberide cum Axungia ex Damocrate. Galenus cucurbitulam affigit exterius, & clyſteres acres interius, ex decocto Colocyntidis, Centaurij. Aet. Hipp. ad Coxendicem Cucurbitulam magnam ſine ſacrificatione, & calefactoria medicamenta in potu Paulus Theriacam. Trall. antidota componit ¥ exhibens per ſex menſes & annum. Hipp. ad Coxendicem, cum dolor tenuerit, molire in quacunq; cruris parte hæſerit per balneum & fomenta tepefactoria Allum ſubducere. Cum dolor quieuerit, Pharmacum infra purgans. Poſtea

de loc. in hom.

De Aff.

ſtea bibat lac Aſinæ coctum. *Si* non quieuerit, vrito vbi firmatus fuerit dolor, ex lino crudo. Celſus vrendum tribus aut quatuor locis. Hipp. in Apho. Quibus a Coxendicum dolore diuturno excidit coxa, ijs crux tabeſcit & claudicant, ſi non vrãtur. Ad Iſchiadicos ex ſole, humectetur fomento. & cibis humectantibus elixis, vino albo aquoſo Quies; Exurgat tamen ſingulis diebus & modice deãbulet, non frigeſcat. Cum optime humectatum fuerit, leni fomento vehementer foue, Poſtera die medicamentum purgans exhibeto, Aut Clyſterem: ex colocyntide Cumino, Nitro Melle, Oleo vino, Betæ ſucco Si non cedat, vrito multis ac profundis cruſtis, abſtineat a vino. Victus Siccisſimus, deambulet, ſi non poteſt, dimoueatur in lecto, ne articuli glutinentur. Ad Podagram & Chiragram. Reppellentia in initio

6. Aph. vlt.

de inten aff.

10. Cata. 2.

Aqua

Aqua frigida large affuſa. Tu-
5.Aph.25 mores articulorum & dolores
abſque vlcere: Podagricos quo
que atque conuulſa leuat & ex-
tenuat, ſoluitque dolorem. Ga-
lenus duplici ratione reppellen
do, & torporem inducendo.
Celſus non quotidie nec diu,
quia neruos lædit. Nam con-
gelantur ligamenta tendines &
humores in callos & Tophos
Aet. Et Hipp. de Affectionibus
inquit. Artriticis conducit ad-
hibere frigefactoria, qua par-
te dolor hæret: Et quæ sũt in al
uo ſubducere per clyſteres, aut
glandem. Cum vero dolor in-
tus fuerit, Pharmacum infra
purgans, & poſt hoc Serum co-
ctũ, & lac aſininum. Podagricis
eadem curatio. Si vero relin-
quatur dolor in digitis, venas
inurito paululum ſupra digiti
nodum. Paulus, Aetius, & Trall.
repellunt non per aquam frigi-
dam, ſed per aſtringentia nunc
calida, nunc frigida, nunc mi-
xta

xta pro humorum varietate. Aetius tamen inquit. in bilioſa quændam auxilium ſenſiſſe pedibus in aqua frigida impoſitis An repellere conducit ad quēcumque humorem fluentem, vt de Oxyrodino ad Caput aſſerit Galenus. Poſt perfuſionem ex aqua frigida Aſclepiades Cataplaſmata calidiſſima inponēda quantum perferre poſſint ex quibus bullæ excitentur, quibus perforatis humor muccoſus emanat. Iterum abluit aqua frigida, iterunque cataplaſma imponit ex radice Capparis, Chameleonis nigri; ſemine Cicutæ Radice Mandragore, Solani tuſis & cribratis, ex paſſo & fæce vini arida feruefactis. Mitius dolorem ſedans in ipſis vexationibus: *13. Meth. 21.*

Cataplaſma ex medulla panis madefacta aut decocta in lacte addito Croco & oleo roſaceo aliquando & Opio: imponatur cum folijs betæ aut lactu

cæ.

cæ. Aetius inquit, non tangendos pedes aqua aut oleo, vt cæteræ partes dolentes, nam relaxant, vnde fluxiones promptius recipiunt: ſed ex poſca, aut decocto aſtringentium, cũ abluere oporteat. laudat Oxyrhodinum cum dolor eſt in profundis; ex vino & oleo cum eſt in ſuperficie. Ad flauam bilem in principio vſq. ad vigeſimum, vt in Eryſipelate. Semper viuum Roſæ virides, Parietaria, Anchuſa, Polygonum, Partulaca, Solanum, Plantago, Lenticula paluſtris, Lactuca, Malua. Poſtea Farina Hordei, Fabarũ, Chamæmelum ex adipe ſuillo recenti. Roſaceum cum betæ ſucco. Ad Pituitam: in principio Cupreſſi folia & Pillulæ in vino cocta: Ciperi radix, Rhãni folia ſimili modo cocta, vt fiant irrigationes. Poſtea Cataplaſma ex farina lolij, Fænograci, Ciceris, Ariſtolochia, Gẽtiana, Peonia, Brionia, Abrotono, Ru-
ta,

ta, Sampſuco, Lauro, Pulegio. Ad humores Melancholicos ea dem. Cum non ſuſtinent Cataplaſma, irrigationes ex ijſdem decoctis nunc in Aceto, nunc in vino, aut adiecta aqua, ſpongiæ madidæ aut lintei applicandi. Victus in exacerbatione tenuiſſimus ſine vino. Præſeruant euacuationes in vere & Autunno: frictio mannū & pedum ex oleo & Sale, præcipue ad humidiores, vt tradit Aetius ex Philagrio. Celſus vbi triduo aut quatriduo vinum bibit, interponat aquæ potum vno aut altero die.

Libri Quarti Finis.

REGE-

REGESTVM.

† ABCDEFGHIKLMN
OPQRSTVXYZ.
Aa Bb Cc Dd.

Omnia ſunt folia integra, præter † quia eſt dimidia.

ROMAE;
Apud Aloyſium Zannettum. 1602.

SVPERIORVM PERMISSV.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google